

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
TUTANAK DERGİSİ

40'ncı Birleşim
20 Aralık 2024 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, bütçe hakkına ve 22 Ekim 2024 tarihinde başlayan bütçe görüşmelerine ilişkin konuşması

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, herkesin, Meclisin mehabeti içerisinde, söylediği her sözün bir karşılığı olduğunu düşünerek konuşması gerektiğine ilişkin konuşması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 162)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163)

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde İYİ Parti Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Ankara Milletvekili Sadullah Ergin'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde İYİ Parti Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Ankara Milletvekili Sadullah Ergin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Ankara Milletvekili Sadullah Ergin'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

VI.- SATAŞMALARLA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in, Ankara Milletvekili Murat Emir'in 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde şahsı adına yaptığı konuşması sırasında AK PARTİ Genel Başkanına sataşması nedeniyle konuşması

2.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine ve şahsına sataşması nedeniyle konuşması

VII.- OYLAMALAR

1.- (S. Sayısı: 162) 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin oylaması

2.- (S. Sayısı: 163) 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin oylaması

20 Aralık 2024 Cuma
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.00

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 40'ıncı Birleşimini açıyorum.
Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, bütçe hakkına ve 22 Ekim 2024 tarihinde başlayan bütçe görüşmelerine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, bildiğiniz gibi, millî egemenliğin temsil edildiği parlamentoların demokratik olarak en önemli varlık sebebi bütçe hakkının kullanılmasıdır. Bütçe hakkı, parlamentolar tarafından halk adına gelir toplanması, toplanan gelirlerin harcanması konusunda sınırların belirlenmesini temin etmek ve böylece yürütme organına yetki verilmesini sağlamak ve yürütme organının uygulamalarından sonra da uygulama sonuçlarını değerlendirmek üzere var olan fevkalade önemli bir haktır ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde de büyük bir titizlikle, büyük bir olgunlukla bütçe hakkı kullanılmaktadır.

Bildiğiniz gibi, bu seneki bütçe görüşmeleri 22 Ekim 2024 tarihinde Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız Cevdet Yılmaz Bey'in 2025 yılı bütçesini sunuşu ve 2023 yılının kesin hesabına ilişkin görüşlerini Plan ve Bütçe Komisyonunda paylaşmasıyla başlamıştır. Çok yoğun bir mesai harcandı. Otuz dokuz gün süren görüşmeler sonunda 21 toplantı ve 81 oturumda yaklaşık 235 saat mesai yapıldı ve 3.005 sayfa tutanak tutuldu.

Değerli milletvekilleri, Plan ve Bütçe Komisyonundaki çalışmalarımız sırasında Komisyon üyeleri dâhil olmak üzere 267 milletvekilimiz söz aldılar ve 1.330 kez söz talepleri karşılandı. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki milletvekillerinin yaklaşık yüzde 45'inin Plan ve Bütçe Komisyonunda söz aldığı anlamına gelmektedir. Ayrıca, 9 Aralık tarihinden itibaren de Komisyondaki çalışmalar tamamlandıktan sonra Genel Kurul çalışmaları başladı. Yine, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız Cevdet Yılmaz Bey'in sunuşlarıyla birlikte 9 Aralık günü görüşmelere başlandı. Çok yoğun bir mesai harcandı ve dün itibarıyla 11 birleşim ve 69 oturum gerçekleştirildi. Yaklaşık 169 saat Genel Kurulda mesai yapıldı ve 1.285 sayfa tutanak tutuldu. Bu süre içerisinde Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız, 17 Sayın Bakanımız ve 452 sayın milletvekilimizin 1.239 söz talebi karşılanmış oldu.

Şunu söyleyebiliriz: Fevkalade yoğun bir mesai, son derece detaylı görüşmeler, müzakereler, tartışmalar sonucunda bugün son gününe geldik. İnşallah, şimdiye kadar olduğu gibi olgun bir şekilde bütçe müzakerelerini sürdürerek bugün de bütçe görüşmelerini tamamlayacağız. Ben en başından itibaren çok yoğun mesai harcayan değerli milletvekillerimiz, değerli bakanlarımız, Cumhurbaşkan Yardımcımız, Plan ve Bütçe Komisyonundaki üyelerimiz, ayrıca Meclisin çalışmaları sırasında her birimize büyük destek sağlayan Meclisin çalışanlarına, hem Komisyonda hem Genel Kurul çalışmalarında bu çalışmaların gerçekleştirilmesini mümkün kılan çok değerli çalışanlarımıza, mesai arkadaşlarımıza sizler adına teşekkür ediyorum; sağ olsunlar, var olsunlar. (AK PARTİ, CHP ve MHP sıralarından alkışlar)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bu "çalışan arkadaşlar" dediniz de danışmanların hakkı yok, çalışanların hakkı yok, onları lütfen bir yerine getirelim.

BAŞKAN - Şimdi, değerli arkadaşlar, gündeme geçiyoruz.

Gündemimize göre, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerindeki son konuşmalar yapılacaktır.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 162)¹

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163)²

BAŞKAN - Komisyon? Burada.

Alınan karar gereğince, bütçe görüşmelerinin sonunda siyasi parti gruplarına ve İç Tüzük'ün 62'nci maddesi uyarınca istemi hâlinde görüşlerini bildirmek üzere yürütmeye yetmişer dakika söz hakkı verilecektir. Bu süreler birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir. İç Tüzük'ün 86'ncı maddesine göre yapılacak olan lehte ve aleyhte kişisel konuşmaların süresi ise onar dakika olacaktır.

Şimdi, siyasi parti grupları, yürütme ve şahısları adına söz alacak olanların adlarını saymak isterim sırasıyla.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına: Grup Başkan Vekilleri Kars Milletvekili Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit ile Muş Milletvekili Sayın Sezai Temelli.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına: İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın Türeli ile Grup Başkan Vekilleri Mersin Milletvekili Sayın Ali Mahir Başarır ve İstanbul Milletvekili Sayın Gökhan Günaydın.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına: Grup Başkan Vekilleri Ankara Milletvekili Sayın Leyla Şahin Usta ile Manisa Milletvekili Sayın Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu.

Saadet Partisi Grubu adına: Grup Başkan Vekilleri Muğla Milletvekili Sayın Selçuk Özdağ, İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Kaya ve İstanbul Milletvekili Sayın İsa Mesih Şahin.

İYİ Parti Grubu adına: Grup Başkan Vekilleri İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet Satuk Buğra Kavuncu ve Balıkesir Milletvekili Sayın Turhan Çömez ile Samsun Milletvekili Sayın Erhan Usta.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına: Konya Milletvekili Sayın Mustafa Kalaycı ile İstanbul Milletvekili Sayın İsmail Faruk Aksu.

Şahsı adına: Lehte olmak üzere, Demokratik Sol Parti Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet Önder Aksakal.

¹ 162 S. Sayılı Basmayazı ve Cetveller 9/12/2024 tarihli 29'uncu Birleşim Tutanağı'na ektir.

² 163 S. Sayılı Basmayazı ve Cetveller 9/12/2024 tarihli 29'uncu Birleşim Tutanağı'na ektir.

Yürütme adına: Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz.

Şahsı adına: Aleyhte olmak üzere, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili Ankara Milletvekili Sayın Murat Emir.

Şimdi Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına ilk söz, Grup Başkan Vekili Kars Milletvekili Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit'e aittir.

Buyurun Sayın Kılıç. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Süreniz otuz beş dakika.

DEM PARTİ GRUBU ADINA GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Öncelikle Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Yılmaz'a hoş geldin demek istiyorum, "...³

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve ekranları başında bizleri izleyen değerli Türkiye halkları; başta Kobani kumpas davasında tutsak edilen Selahattin Demirtaş'ı, Figen Yüksekdağ'ı, Leyla Güven'i, Ayşe Gökkan'ı, Semra Güzel'i, Bekir Kaya'yı, Selçuk Mızraklı'yı, Sevtap Akdağ'ı, İlknur Birol'u; Gezi davasında tutsak edilen Can Atalay'ı ve onun şahsında bütün Gezi tutsaklarını; iktidarın tutumunu eleştirdiği için, Filistin halkının hakkını savunduğu için tutuklanan gençleri ve eşitlik, özgürlük, demokrasi mücadelesinin bedelini zindanlarda direnerek ödeyen bütün siyasi mapusları saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Yine, temel hak ve özgürlükleri için sokakta, fabrikada, tarlada direnen emekçi halklarımızı, kadını yok sayan politikalara ve uygulamalara karşı geri adım atmadan yaşamları, hakları ve özgürlükleri için direnen kadınları, geleceksizlik ve umutsuzluk dışında bir seçenek bırakmayan iktidara karşı yaşamı ve hakları için kararlılıkla her gün mücadele eden gençleri en içten dileklerle selamlıyorum.

Selamlamalarımın ardından da bütün bütçe sürecinde gece gündüz demeden, biz burada bu faaliyetleri yürütürken gerçekten büyük bir özveriyle çalışan bütün Meclis çalışanlarına, yasama uzmanlarına, stenograf arkadaşlara, kavaslara, çay dağıtanlara, yemek servisi yapanlara, yemekleri yapanlara yani ezcümle bu sürece katkı koyan her bir emekçi arkadaşına, danışmanlarımıza da çok çok teşekkür ediyor, buradan selamlamak istiyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye'yi demokrasiden, eşitlikten, adaletten daha fazla uzaklaştıracak bir bütçe teklifini görüşüyoruz. Halktan alan ama halka geri vermeyen, halkın vergilerinden oluşan büyük kaynağı iktidarın kaymağına dönüştüren bir bütçenin kendisini konuşuyoruz. Bu bütçede ne ekmek var ne de adalet, halkın payına düşen ise yine yoksulluk ve yine sefalet. Bu bütçe halk için yokluk bütçesi, iktidarınız içinse varlık ve servet bütçesidir. Adil gelir dağılımı, sosyal adalet ve refah bu bütçenin neresinde? Okula aç gitmek zorunda kalan çocuklar; çocuklarının cebine harçlık koyamayan anne ve babalar; sefalet ücretiyle bırakalım ayın sonunu, ayın ortasını getiremeyen milyonlar; umudunu yitirdiği için iş aramaktan vazgeçerek bu ülkeyi terk etme arayışı içinde olan gençler; yaşam güvenliği tehdit ve tehlike altında olan kadınlar; grevi yasaklanan emekçiler bu bütçenin neresinde? 2024 yılı bütçenin hiçbir şeyi, hiçbir karşılığı yok; uydurulmuş rakamlardan oluşan matematik sizi kurtaramaz. Sosyolojiye bir bakın, toplumsal psikolojiye bir bakın, karınlarını doyurmak için umutlarını yiyen insanlara bir bakın. "Sokaklarda yürüyen insanların yüzü gülüyor mu?" diye sormak istiyoruz size. "İnsanlar yarınlarına güvenle bakabiliyor mu?" diye sormak istiyoruz size. Bunun cevabını aramanız gerekiyor çünkü ölçü tam da budur. Daha doğmamış çocukları borçlandırdınız. Türkiye, çocuk yoksulluğunda AB 1'ncisi, OECD'de 2'nci sırada ve ülkede her 5 çocuktan 1'i aç olarak okula gidip geliyor. Sizler burada bütçeye "evet" oyu kullanırken binlerce çocuğun yatağa aç gittiğini, sabah okula beslenme çantası götüremediğini acaba biliyor musunuz? Sizler ellerinizi kaldırırken yoksulun tenceresinin kaynamadığını gerçekten görüyor musunuz, biliyor musunuz? Aile Bakanlığı verilerine göre 4 milyon hane yardıma muhtaç. Ne demek bu? Toplam 15 milyon yurttas aslında sosyal yardımlarla yaşama tutunmaya çalışıyor. O anlamıyla, siz, sosyal refahı değil muhtaçlığı artırdınız. Bakın, yoksulluk sınırı 70 bin TL, açlık sınırı 22 bin TL. Peki, asgari ücret ne kadar? Sadece ve sadece 17.002 TL. Emekli maaşı ne kadar? 12.500 TL ve yaklaşık 4 milyon emeklinin kök ücreti 10 bin TL'nin altında. İşte bu tablo yanlış ekonomi politikalarınızın ve yanlış tercihlerinizin bir sonucudur çünkü ekonomi politikalarınızın merkezinde insan yok, doğa yok, yaşam yok. O anlamıyla, bunun yerine koyduğunuz aslında sermaye var, rant var, talan var. Yani aslında sosyal adalet yok, sosyal adalet sadece Anayasa'da yazan cümleden ibaret oldu. Peki, ne var? İhale var, birilerini ihya etme var. Bir avuç insanın şatafatı için milyonlar sefalet içinde yaşıyor. Halka yaşam garantisi yok ama yandaşlarınıza, müteahhitlerinize bolca dolar garantisi var, hazine garantisi var.

Bakın, bu politikalarınızın sonucunda sermaye giderek büyürken emek ise küçülüyor. Emegin millî hasıladan aldığı pay her geçen gün geriliyor. İşsizlik Fonu'na dahi göz koyan bir anlayışınız var, Fonu işsizlere değil, patronlara tahsis ettirdiniz. İşsizlik Fonu'nun adını da değiştirin "sermayeye, yandaşlara kıyak fonu" diye; biz buradan isim önermiş olalım. Her koşulda sermaye hep kazanan olurken emekçiler ise hep kaybeden oluyor yani aslında sizin açınızdan kasa hep kazanıyor, hep kazanıyor.

Şimdi, enflasyonu düşürmek için acı reçeteyi sürekli halka yazıyorsunuz, tüm yükü ücretlilerin ve emeklilerin omuzlarına yıktınız. Şerbeti siz, baldıran zehrini bu ülkenin emekçi milyonları içiyor. Bu hak mıdır, bu reva mıdır? Adalet bunun neresinde? Vergilerle, zamlarla yurttaşın canına okurken yandaş şirketlerinizin borçlarını bir bir affettiniz, teşvikleriniz ve kredilerinizle yandaşlarınızı ihya ettiniz. Bugün milyonlar tarihin en büyük borç ve haciz kıskacında çırpınıyor; kitabını yazdığınız ekonomi ortada. Şimdi, gidin, sokaklardaki umutsuzluğun, sefaletin filmini çekin.

Bugün halkın en önemli gündemlerinden biri asgari ücrettir. Seçim sürecinde yılda 2 defa asgari ücrete zam yaparken seçim sonrası bunu teke indirdiniz. Bu, emekçilerin değil iktidarın aslında kendi hesaplarını, kendi siyasi hesaplarını gözettiğini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Sizin derdiniz seçim, halkın derdi ise geçim; halkla aranızdaki uçurum bu kadar büyük işte. Bugün asgari ücret genel ücret olmuş durumda, milyonlarca aile asgari ücretle yaşamaya mahkûm edilmiş durumda. Sene başında 17.002 TL olan asgari ücretin, yüksek enflasyon karşısında reel alım gücü sadece 12.000 TL oldu yani açlık sınırının altında kaldı. Siz bu ücretlerle, bırakın bir ayı, bir gün bile yaşayabilir misiniz; gerçekten bunu sormak istiyoruz. Buradan da söylüyoruz: Gelin, asgari ücreti en güncel yoksulluk sınırının yarısı oranında artıralım. Asgari Ücret Tespit Komisyonunu demokratikleştirelim, yapısını katılımcı ve çoğulcu yapalım; sendikadan yana, işçiden yana, emekçiden yana bir yapıya bir büründürelim. Çağrımızı buradan yenilemek istiyoruz: Sendika temsiliyeti artırılmadan, sadece Cumhurbaşkanının lütfuyla belirlenmiş bir asgari ücretin bu ülkedeki milyonların yarısına derman olmayacağını görmeniz gerekiyor. Buradan, tüm baskılara, ağır çalışma koşullarına rağmen, madenlerde, fabrikalarda, iş yerlerinde grev yasaklarına rağmen hakkını savunan, direnen tüm emekçileri de selamlıyorum. DEM PARTİ olarak yanınızdayız; mücadeleniz mücadelemiz, sözünüz sözümüzdür. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

³ Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

Sevgili kadınlar, evet, bu bütçede kadın yok, kadının adı da yok. Kadınlar ayrımcılığın, yoksulluğun, şiddetin en ağır yükünü taşımaya devam ediyorlar. Kadına yönelik şiddetle etkin mücadele edilmiyor ve yasa uygulanmıyor. Kadınlar koruma altında öldürülüyor, 6284 esnetiliyor, tazyik hapsi uygulanmıyor. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin bedelini kadınlar yaşamlarıyla ödüyor. Şüpheli şekilde hayatını kaybeden Rojin Kabaiş'in kaybedilmesinin ve katledilmesinin üstünün kapatılması gibi örnekler aslında iktidarın bu alandaki yetersizliğini açık ve net bir şekilde ortaya koyuyor. Kadınlar evlerinde, sokaklarında, iş yerlerinde güvende değiller. Sığınmaevleri ve ŞÖNİM gibi güvenlik mekanizmaları hâlihazırda yetersizliğini koruyor. İktidarın şiddetle mücadelede sınıfta kaldığını bir kez daha buradan ifade etmek istiyoruz. İktidarın kadın düşmanı politikalarıyla birleşen ekonomi politikaları yüzünden kadınlar yoksulluğu, işsizliği iliklerine kadar yaşıyor ve hissediyor.

Bütçede kadınlara ayrılan kaynaklar aile vurgusunun gölgesinde kalıyor. İktidar, kadınların kazanımlarına göz diyor, eş başkanlık sistemini bertaraf ederek kayyum politikalarıyla kadınların örgütlü mücadelesini hedef alıyor. Kadınların yönettiği belediyelerin açtığı destekevlere, sığınmaevleri, alo şiddet hatları ve kreşler birer birer yok ediliyor. Buna karşın, biz, tüm alanlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçeleme yaklaşımını hayata geçirmek için canla başla çalışıyoruz. Erkek egemen sistem baskı ve cezasızlık politikalarıyla erkek şiddetini teşvik ederken biz kadınlar bu düzeni değiştirmek için direnmeye devam ediyoruz. İpek Er'den Gülistan Doku'ya, Pınar Gültekin'den Hande Kader'e kadar şiddet gören ve katledilen kadınların hesabını sormak bizim açımızdan tarihî bir sorumluluktur. "..."⁴ diyerek özgürlüğe, eşitliğe ve dayanışmaya olan inancımızla, mücadeleye devam ediyoruz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Kadın özgürlüğü ve feminist mücadele bu ülkede en güçlü, yıldırılamaz dinamik olmaya devam edecektir. Erkek devletin tüm baskılarına karşı kadın dayanışması kazanacaktır. İstanbul Sözleşmesi'ni feshederek kadınların durdurulabileceği yanılgısına kapılabilirsiniz ama ben size söyleyeyim, kadınların mücadele sözleşmesini, "..."⁵ sözleşmesini asla durduramayacaksınız. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon kapandı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; adalet üretmeyen bu bütçe tabii ki mevcut sistemin bir ürünü olarak karşımızdadır. Bütçeniz, yönetim sisteminizin bir röntgenidir. Kuvvetler ayrılığı dengesini ortadan kaldırarak yasama, yürütme, yargı başta olmak üzere gücü kendisinde toplayan, yurttaşları ise hakları ve kazanımlarıyla birlikte daha da güçsüzleştiren, muhtaçlaştıran bir Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin yarattığı çoklu krizleri hep beraber yaşıyoruz. Güçlü demokrasi, gerçek adalet, hukukun üstünlüğü, herkesi kapsayan bir özgürlük anlayışı sisteminizin neresinde? "Yeni sistem" dediniz, hukukun üstünlüğünde, insan haklarında, demokratik standartlarda, düşünce ve basın özgürlüğünde Türkiye'yi uluslararası endekslerde en sona yerleştirmeyi maşallah başardınız. Dış politikanızdan Kürt kazanımlarını hedef alan planlarınızı çıkardığımızda geriye bir dış politikanız kalmaz. İç politikanızdan yasakları, hukuksuzlukları, kayyumları, kumpasları çıkardığımızda bir iç politikanız kalmaz. Ekonomik politikanızdan yandaşları zengin etmeyi, israfı, yolsuzluğu, talanı, faizi, rantı çıkardığımızda geriye bir ekonomi politikanız kalmaz. Yargı sisteminizden özel, istisnai hukukunuzu, siyasi yargılamalarınızı çıkardığımızda geriye ortada bir şey kalmaz. İşte, sistemimizin özeti tam da budur. Oysa "Vesayeti, statükoyu kaldıracağız." dediniz, yerine yargı vesayetinizi, kayyum vesayetinizi ve siyasi vesayetinizi koydunuz, toplumu âdeta kuşattınız; Parlamento üzerinde yürütmenin vesayetini sağladınız, şimdi tahkim etmeye çalışıyorsunuz.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz, iki gün önce burada, bu kürsüde konuşurken şöyle bir ifadede bulundu: "Geçmişte bu ülke halktan yetki ve rıza almadan yönetme hakkını kendinde gören topluluklar gördü." dedi. Doğru ama buradan sormak istiyorum Sayın Yılmaz'a: Vesayet bittiyse kayyumlar hangi halktan yetki alıyor? Hangi halktan rıza aldı kayyumlar? Var mı bir cevabınız? Sayın Yılmaz'a buradan sormak istiyorum.

Yine, Sayın Cevdet Yılmaz, şu kürsüde konuşurken "Meclisteki milletvekili arkadaşlarımızın yaklaşık yüzde 45'i doğrudan söz alarak bütçe müzakerelerine katkıda bulunmuştur." dedi, az önce Sayın Meclis Başkanımız da açılış konuşmasında aynı noktanın altını çizdi. Peki, buradan yine soruyorum: Sizler muhalefetin sunduğu katkının, yaptığı önerilerin tek bir tanesini gerçekten dikkate aldınız mı, bu bütçede 1 virgül oynattınız mı, 1 cümle yerini değiştirdiniz mi? Hayır. Parlamentonun etkisini ve gücünü giderek zayıflattınız, denetim yetkisini ortadan kaldırdınız. Atanmış bakanlarınızın muhalefetin eleştirilerini ve önerilerini yok sayan kibirli, üstenci, seçilmiş iradeye, siyasi muhalefete ayar verme çabası, pervasız çıkışları; işte bu vesayet ilişkisinin en iyi özetidir. Oluşturduğunuz yürütme sisteminin halkla, halk iradesiyle, seçilmişle, sandık iradesiyle, emekçiyle, hak arayanlarla, demokratik siyasetle gerçekten bir sorunu var. İstiyorsunuz ki herkes biat etsin, hiç kimse itiraz etmesin, sesini yükseltmesin, sizi eleştirmesin ve hak talep etmesin; aslında kendiniz için dikensiz bir gül bahçesi istiyorsunuz ama söyleyelim: Öyle bir dünya yok, bu hayaliniz asla gerçekleşmeyecek; yanlışlarınızın karşısında toplumsal itirazlar yükselmeye devam edecek, siyasal itirazlar yükselmeye devam edecek, halk yaptığınız yanlışlara ses çıkarmaya devam edecek. Bu da böyle biline.

Her defasında yurttaşla, siyasal ve toplumsal muhalefete yasaları hatırlatan sizlersiniz ama söz konusu iktidarınızın siyasal öncelikleri olduğunda AYM ve AİHM kararlarını tanımayan da yine sizlersiniz, Anayasa'yı rafa kaldıran ve yargıyı siyasallaştırarak kendi emrine sokanlar da yine sizlersiniz. Hukuk devleti ilkesini yerle yeksan ettiğiniz gibi, sosyal devleti de ortadan kaldırdınız. Hep beraber ellerinizi Fatıha için kaldırabilirsiniz.

Depremde, yangında, selde, afette, pandemide yoktunuz; halkı kendi çaresizliğiyle baş başa bıraktınız. Önceliğiniz hep iktidarınız, yandaşlarınız, holdingleriniz oldu. Sistemi şirketleştirdiniz, şirketleri de sistemleştirdiniz. Bu hakikati ve bu gerçeği görmeniz gerekiyor, pratiğinizle yüzleşmeniz gerekiyor, "Bu ülkeyi nasıl bu hâle getirdik?" diye kendinize sormanız gerekiyor. İçinde bulunduğumuz 2'nci yüzyılın tarihsel sorumluluğu, cumhuriyeti güçlü demokrasi, gerçek bir adalet ve kalıcı, onurlu bir barışla, hak temelli, eşit yurttaşlıkla buluşturmaktır; ülkeyi krizlerden çıkaracak yol haritası budur. Halka ve ülkeye asla kazandırmayan yolunuz da haritanızı da değiştirmekle karşı karşıyasınız. Değişimden, dönüşümden kaçamazsınız. Değişmeyen aşıldığı bir çağda yaşıyoruz ve bu gerçeği hiç kimse göz ardı edemez, etmemelidir.

Sayın milletvekilleri, değerli halklarımız; dünyadaki savaşların, toplumsal çatışmaların temelinde aslında ulus devlet modeli yatmaktadır. Ulus devlet, organize sömürü düzeni ve şiddet tekeli demektir çünkü "ulus devlet modeli" toplumsal çeşitliliği, renkliliği, farklılığı teklife indirgeyen, toplumsal gerçekliği tek bir potada eritmeyi hedefleyen bir modelin adıdır. Türkiye de yüz yılı aşkın bir süredir farklı kimlik, inanç ve kültürleri inkâr ederek ayakta kalmaya çalıştı; başta Kürtler ve Aleviler olmak üzere, farklılıklara karşı tekleştirici politikalar uygulandı. Kadınların özgürlük mücadelesi büyük baskılarla karşılaşmış, işçi sınıfının mücadelesi ve sendikal örgütlenmeleri askerî darbeler dâhil şiddetle karşılaşarak baltalandı. Bakın, sadece bir örnek vereceğim: Alevilerin bu ülkedeki eşit yurttaşlık talebi sürekli reddedilmekte, cemevlerinin ibadethane statüsü kabul edilmemektedir. Oysaki Alevi, Ezidi, Hristiyan, Musevi inancında veya herhangi bir inançta olmayan tüm yurttaşların ortak vergileriyle finanse edilen Diyanet İşleri, toplumun sadece bir kesimi için hizmet üretmektedir. İnançları tekleştirmeye çalışan bir politikanın varlığı, bu tekçi ulus devlet sisteminin yapısal sorunu olarak karşımızda durmaktadır. Alevileri ve cemevlerini kontrol altına almak için Kültür Bakanlığına bağlı Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi Başkanlığını kurdunuz. Çözümünüz gerçekten bu mudur? Bir inancı siyasal iktidarın güdümüne sokmaya çalışmak çözüm müdür? Oysa Aleviler hiç kimseden sadaka ve lütuf beklemiyorlar, Alevi toplumunun tek bir beklentisi vardır; gasbedilen eşit yurttaşlık haklarının bir an önce teslim edilmesidir. Bütün inançların, kimliklerin, kültürlerin

⁴ Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi

⁵ Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi

talebi eşit yurttaşlık ve özgürlüktür, artık görmeniz ve kabul etmeniz gerekir. Tekçilik politikasıyla farklılıkları tekleştiremezsiniz; Kürtleri kendi kimliğinden, Alevileri kendi inancından, farklı tüm kimlikleri kendi kültürlerinden koparamazsınız; tek kimliğe, tek inanca, tek mezhebe, tek bakış açısına indirgeyemezsiniz. Baskı ve şiddet politikası devletin ulusunu bir arada tutmaya yetmez, tutamaz; toplumsal barışı ve birlikteliği sağlayamaz. Halklar, demokratik ulusun içerisinde kendini o toprağa, o göğün altına ait hissettiği sürece bütünleşir. O aidiyeti sağlamanın tek yolu da yurttaşın kendi kimliğiyle kendi gibi varolup yaşam kurabilmesini sağlayabilmektir. Bundan korkulmaması gerekir ancak böyle vatan ortaklaşır, ancak böyle cumhuriyet demokratikleşir, ancak böyle bir arada yaşanır, ancak böyle ortak gelecek tahayyülü kurulabilir, ilerletilebilir. Çözüm, ulus devletin tek tipleştirici pratikleri karşısında yer alan ve demokratik, eşit, özgürlükçü, çoğulcu ulus gerçeğine dayanan demokratik ulus paradigmasını hayata geçirmekten, tüm farklılıkları tanıyarak onları güvence altına alan, farklılıkları devlet ve toplum için bir tehdit olarak değil zenginlik olarak gören anlayışı geliştirmekten geçer. İşte, bu demokratik gelecek ancak cumhuriyetin de demokrasiyle buluşmasıyla mümkün olabilir. Dışlayan değil kapsayan, inkâr eden değil ikrar eden, ayrımcılık yapan değil eşitlikte birleştiren bir demokratik sistem, yeni bir toplumsal sözleşme, bu toprakların, halklarımızın, hepimizin hakkıdır.

Sayın Başkan, değerli hazırun; bakınız, değişmesi gerektiğini söylediğimiz sistemin yarattığı toplumsal yıkımların ve acıların en yoğun yaşandığı aylardan biri olan aralık ayındayız. Aralık ayı, bu coğrafyada toplumun belleğinde derin izler bırakan Roboski katliamının da aynı zamanda yıl dönümü. Burada hakikatler gün yüzüne çıkarılmadı, geçmişte yüzleşme sağlanmadı ve cezasızlık politikalarıyla failer ve emri verenler sürekli olarak korundu. İşte, bu sistemin toplumda yarattığı en büyük kırılmalardan biridir cezasızlık politikasının kendisi. Bu politika, yaraları daha da derinleştirmektedir. Siz dosyanın kapandığını düşünebilirsiniz ama bu yaralar toplumsal hafızadan asla silinmez. 2024 yılının ilk on bir ayında 709 mapus yaşamını yitirdi. Bu nasıl oluyor, bir düşünün; bu, sizin iktidarınızda oluyor. Hasta tutsakların yaşamlarının son dönemlerini bile ailelerinin, sevdiklerinin yanında geçirmesine izin vermeyen, gerçekten ceberut bir sistemle karşı karşıyayız. Hasta tutsakları ölüme mahkûm eden bir düzenle karşı karşıyayız.

Alenen bir istisna hukuku uygulanıyor. Hukuk, bir yandan halka karşı suç işleyenlere cezasızlık zırhı olurken muhalif kesimlere yönelik de bir intikam aracına dönüştürülüyor. Tehdit olarak görülen yurttaşlar yargı eliyle sindirilmeye çalışılıyor. Bu hukuksuzluğu kabul etmemizi mi istiyorsunuz? Asla. Bugün Hatay halkının seçilmiş iradesi yani vekili Can Atalay, Gezi'nin intikamını almak amacıyla cezaevinde rehin tutulmuyor mu? Bu Meclis, Anayasa Mahkemesinin kararını her gün uygulamayarak demokrasiye kaybettirmiyor mu? HDP eski Eş Genel Başkanlarımız ve onlarca siyasetçi yoldaşımız, Kobani'de IŞİD karanlığına karşı çıktıkları için ve IŞİD Kobani'de yenildiği için şu anda cezaevinde rehin olarak tutuluyorlar mı? Arkadaşlarımıza dört yüz yılı aşkın cezalar verildi, AİHM'in kararlarına rağmen sekiz yıldır tutsaklar. IŞİD'e karşı direnenlere ceza verilirken IŞİD adına katliam yaparlarsa dün Yargıtay kararıyla tahliye edildiler.

Şimdi söyleyelim: Sözün tam bittiği yerdeyiz; tuzun koktuğu, suyun çürüdüğü bir eşikteyiz. Bu gerçekleri yok mu sayalım, görmezden mi gelelim? Hukuk ve adalet terazisindeki bu ikilik bir asırdır halklarımıza dayatılan tekçi, retçi, inkârcı sistemin bir sonucudur; bunu görmeniz gerekiyor. Eduardo Galeano "Adaletsizlik iktidarın yiyeceğidir." der. Hukuku çiğnediniz, yasaları yediniz, kanunları bitirdiniz; bu ülkenin ekmek kadar, su kadar en temel ihtiyacı gerçek bir adalet ve hukuk sisteminin inşasıdır. Hakikatle yüzleşme ve gerçek, onarıcı bir adaletin tesisi demokrasinin olmazsa olmazıdır. Onun için 85 milyon adına buradan haykırıyoruz: Adalet! Adalet! Adalet! (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli halklarımız; yanı başımızda Suriye'de yaşanan kriz hâli tüm coğrafyayı etkileyebilecek bir potansiyel barındırmaktadır. Suriye halklarıyla çözümde, barışta ve demokraside buluşmayan, baskıda, çözümsüzlükte ısrar ederek ayakta kalacağını düşünen rejim çöktü. Suriye halkları şimdi bir belirsizlik ve istikrarsızlık içerisinde ortak geleceğini arıyor. Esad sonrası ortaya çıkan güçler, Suriye'de siyasi istikrarı sağlamak, toplumsal barışı tesis edip halkların savaşı, çatışması ve özgürce yaşamasına katkı sunmak yerine halkların canı ve kanı pahasına bu topraklardan pay kapma siyaseti izliyor. Suriye için kritik olan, halkların ortak bir geleceği, demokrasiyi ve barışı birlikte inşa edebilmesidir. Suriye halkları kendi geleceğini kendisi belirleyecektir, buna saygı duyulması gerekir. Kürt halkı, 2011'den bu yana kuzeydoğu Suriye'de, Rojava'da büyük bedeller ödeyerek topraklarını ve bu topraklardaki bütün halkları savunmaya, korumaya devam etti; yaşadığı toprakları ve yaşam alanını çetelere karşı korudu, IŞİD'e karşı korudu. Aynı zamanda, bütün dünyanın yakından takip ettiği üzere sadece Suriye için değil Orta Doğu için umut olan her kimliğin, her inancın ve özellikle de kadınların eşit, özgür olduğu bir yaşamı ve yönetim modelini inşa ettiler. Fakat bugün özellikle iktidarın Kürt karşıtı dış politikasıyla Suriye'de tek güvenli alan bu topraklar bir kez daha istikrarsızlık ve kaos alanına dönüşme riskiyle karşı karşıyadır. Kuzeydoğu Suriye yönetiminin hangi yetkilisi konuşursa diyalog, iş birliği ve görüşme çağrısı yapıyor; Türkiye için bir tehdit oluşturmadıklarını söyleyip duruyorlar ama iktidar tüm bu çağrılara kulaklarını tıkıyor. Kürtlerin birlikte yaşadığı halklarla ortak bir gelecek kurma arayışını, ortak kazanımlarını boğmaya çalışmak, oradaki çete iş yapılarıyla iş birliği arayışına girmek ne Suriye halklarına ne de Türkiye halklarına ne de Türkiye'ye hiçbir şey kazandırmaz. Kürtleri Suriye'de nefes alamayacak hâle getirmek için bütün imkânlarınızı seferber etmek sizlere ne kazandıracak? Sormak istiyoruz. Bu topraklara ne kazandıracak? Halklarımıza ne kazandıracak? Geleceğe ne bırakacak? Sormak istiyoruz. Suriye'de izlediğiniz "Kürt kazanmasın." politikasının burada, Türkiye'de yaşayan milyonlarca Kürt'ün duygularında yaratacağı kırılmayı görmeniz gerekir. Bakın, Rojava'da sivil yaşam alanlarına yönelik yapılan SİHA saldırıları aralıksız sürüyor. Yapılan saldırılarda dün özgür basın emekçileri Nazım Daştan ve Cihan Bilgin katledildi. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bu 2 resme iyi bakın çünkü Nazım Daştan ve Cihan Bilgin 2014 yılında IŞİD saldırılarını ve buna karşı Rojava halkının, Kobani halkının verdiği o destansı mücadeleyi anbean, saniyesi saniyesine Türkiye'ye ve dünyaya, dünya halklarına duyurmuş 2 gazeteci idi ama ne yazık ki bugün SİHA saldırısı sonucunda katledildiler. IŞİD'in saldırılarına tanıklık eden bu gazeteciler bugün artık aramızda yoklar. Bu tablo, size bir şey anlatıyor mu? Bizim için çok şey anlatıyor. İnsanlığa karşı işlenen bu saldırıyı kınıyor, basın emekçilerini saygıyla anıyor ve buradan yüreği yanan bütün halkımıza da başsağlığı dileklerini iletme istiyorum. İktidarı, savaş hâlinde bile basının dokunulmazlığını güvence altına alan uluslararası sözleşmelere uymaya, bu sözleşmelerin gerekliliklerini yerine getirmeye ve bu saldırıyla ilgili derhâl açıklama yapmaya çağırıyorum.

İnsanlığa karşı işlenen suçlara artık son verilmelidir. Bu konuda biz sürekli uyarıyoruz, dünya uyarıyor; çözüm yolunu da gösteriyoruz, bu politikalarınız bugün olduğu gibi uzun vadede de daha büyük sorunlar ve istikrarsızlık yaratacaktır. Kürt sorunu böyle çözülmez, Kürt-Türk kardeşliği böyle kurulmaz. Buradan bir kez daha çağrı yapıyoruz: Suriye'de demokratik geçişin sağlanması ve yeni bir toplumsal sözleşmenin yapılabilmesi için yapıcı bir politika izleyin, barışçıl bir politika izleyin, diyalogu esas alın diyoruz. Suriye barışına katkı sunun. Orta Doğu'da yaşayan bütün halklara eşit yaklaşın. Kürt halkı dâhil bütün kesimlerle diyalogunuzu geliştirin. Enerjinizi Suriye barışına harcayın. Kuzeydoğu Suriye, Türkiye için asla bir tehdit değildir, istikrar ve barış bölgesidir, bugün Türkiye'nin sınırını koruyan en güvenli yerdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - İki dakika rica edeceğim, çok az kaldı Başkanım.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, görüşmelerin sonuna geldik, her grubun yetmiş dakika söz hakkı var. Eğer müsaade ederseniz konuşmacılara sadece sözlerini tamamlamaları için ilave bir dakika süre vermenin uygun olacağı kanaatindeyim, zaten diğer arkadaşımız devam edecek.

Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - Kürt halkının uzattığı diyalog elini tutmanız, Kürt-Türk ittifakını oluşturmanız, burada, Kürt sorununun çözümünde tarihsel bir rol oynayacaktır. Bir yandan Türkiye'de Kürt sorunuyla ilgili adım atacağını söyleyip diğer taraftan Suriye'de ise tam tersi bir politika izlemek çözümsüzlüğü derinleştirir. Bakın, günlerdir bu konuyu konuşuyoruz, çözümü konuşuyoruz. Bu meselenin çözümü konusunda Türkiye artık tarihî bir karar aşamasındadır. İnkâr, çatışma, şiddet zemininde bu sorunun çözülmeyeceği defalarca netleşti; bir yüzyıl daha böyle gitmez ve gitmeyecek de.

Sayın Başbakanın, Sayın Erdoğan'ın 3 Mart 2013'te bu Meclis kürsüsünde yaptığı bir konuşmayı hatırlatmak istiyorum. Şöyle diyordu kendisi: "Sorunların üzerini örtmek, sorunları ertelemek ya da görmezden gelmek, Türkiye'yi bir süre idare etse bile daha sonra tedavisi zor yaralara yol açar. Bu mesele, sadece askerî tedbirlerle çözülebilecek bir mesele değildir. Bugün gelinen nokta muhasebe noktasıdır."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - Tamamlayacağım Sayın Başkanım, konuşmam yarım kaldı. İki dakika müsaade ederseniz...

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - İki dakika yapın Sayın Başkanım. Yılda 2 defa Meclisi yönetiyorsunuz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - Evet, son konuşma çünkü yarım kalsın istemiyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - Teşekkür ederim anlayışınız için.

Yine, Sayın Öcalan 2013-2015 arasında yürüten diyalog ve görüşme sürecinde ne demişti hatırlayalım: "Türkiye'nin ve bölgenin kurtuluşuna ve tam bir demokratik cumhuriyetin inşa edilmesine giden süreçte her kim ki demokratik hamleleri geciktirirse kaos ve çatışma şartlarına davetiye çıkarmış olur." Evet, tarih aktı ve bugün aslında bütün hakikatler ortada.

Şimdi, İmralı bugün de aslında aynı noktada durmaya devam ediyor, çözümü ısrarla savunmaya devam ediyor. En son kamuoyuna gönderdiği mesajında bunu da açıkladı, "Tecrit devam ediyor; koşullar oluşursa bu süreci çatışma ve şiddet zemininden hukuki ve siyasi zemine çekecek teorik ve pratik güce sahibim." dedi. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - Son bir dakika, bitiyor Başkanım, son.

BAŞKAN - Eşit bir uygulama yapacağız. Hakikaten yeterince süre var, yetmiş dakika her grup için önemli bir süre. Sadece sözlerin tamamlanması için bir artı bir vereceğiz yoksa bitmez bu görüşmeler.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - Tamam.

BAŞKAN - Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Devamla) - Siz her ne kadar unutsanız da geçmişteki sözlerinizi yeniden hatırlatacağız. Sorunların üzerini örtmeyin, ertelemeyin, siyasi çözümün önünü açın, yanlış politikalarınızdan dönüş için hâlen bir fırsat var, tren kaçmış değil. Bunun doğru değerlendirilmesi gerekir. Anlamsız çatışma politikasını sürdürmek yerine anlamlı bir müzakere herkese büyük kazandırır.

İnanın ki Kürtlerin kazanımlarını ortadan kaldırmak için Ürdün'de Doha'da yürüttüğünüz arka kapı diplomasisinin onda 1'ini çözüm için yürütseniz, İmralı'yla diyalog geliştireniz hem bölge hem Türkiye hem de bütün ülke kazanacaktır. İktidarıyla muhalefetiyle bütün partilere sesleniyoruz: Gelin, yeni bir dönemi birlikte başlatalım. Demokratik çözüm ve barış için diyalogun, müzakerenin yolunu birlikte açalım.

Gandî şöyle der: "Barışa giden yol yoktur, barışın kendisi bir yoldur." Gelin barışı yol eyleyelim, gelin barışın anahtarı biz olalım diyorum.

Genel Kurulu ve halklarımızı saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi adına ikinci söz, Grup Başkan Vekili Muş Milletvekili Sayın Sezai Temelli'ye aittir.

Buyurun Sayın Temelli. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Süreniz otuz beş dakika.

DEM PARTİ GRUBU ADINA SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, Sayın Eş Genel Başkanlarım, diğer partilerin Başkanları, Grup Başkanları, Grup Başkan Vekilleri, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Türkiye halklarını, kadınları, emekçileri, gençleri, çocukları selamlıyorum. Onların özgür bir dünyası için, barış içinde yaşayacakları bir ülke için bugün bedel ödeyen cezaevindeki siyasi tutsak yoldaşlarımızı, sürgündeki arkadaşlarımızı selamlıyorum.

Evet, maalesef 2 gazeteci katledildi; Nazım Daştan ve Cihan Bilgin, SİHA'yla katledildi. Kınıyorum, lanetliyorum artık bunlara bir son verin. Bu savaşa, bu katliama bir son verin. Bu SİHA'ları, İHA'ları durdurun diyorum.

Ve yine, bugün Ezidilerin Ezi Bayramı, bayramlarını kutluyorum Ezidi halkının. Bu vesileyle Şengal'de katledilen, soykırıma uğrayan Ezidi halkına da buradan selamlarımı, saygılarımı iletiyorum.

Ve tabii "bütçe" deyince "bütçe süreci" deyince gerçekten çok yoğun bir süreç. Bu yoğun süreçte birçok arkadaşımızın emeği var ama en çok da idari personele, burada sabahtan akşama kadar günde bazen on beş saate çıkan mesaiyle emeklerini esirgemeyen bütün emekçilere de ben de bir teşekkürü borç biliyorum.

Evet "bütçe" deyince tabii ki bütçe hakkı, "bütçe hakkı" deyince de aklımıza ilk gelen şey Magna Carta; tam dokuz yüz on üç yıl olmuş, dokuz yüz on üç yıl önce saraya karşı, krala karşı verilen bu mücadele sonucunda bütçe hakkı elde edilmiş. Tabii, bu dokuz yüz on üç yıl boyunca bu hak konusunda inanılmaz gelişmeler olmuş. Burada bir bütçe tarihi anlatmayacağım ama size ironik bir şey söyleyeceğim: Bu bütçe hakkını biz tekrardan saraya kapıttık ama herkes emin olsun, o hakkı yeniden geri alacağız. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Evet, bütçe hakkı önemli çünkü birçok şeyin temelini oluşturuyor, bütçenin öyle bir gücü var. Bu gücün farkında olmak lazım; Sayın Erdoğan bunun farkında, o gücü kapmış, kendi lehine, yandaşlarına çok güzel kullanıyor ama o güç mutlaka halkın çıkarlarına, halkın yararına kullanılmalıdır. Nedir bütçe hakkı? Her şeyden önce bütçe telafi edici bir güce sahiptir. Dolayısıyla toplumdaki eşitsizliklerin, toplumda yaşanan sorunların, krizlerin ortadan kaldırılması için bütçe işte tam da orada gücünü gösterir.

Diğer taraftan, hep çok duyduğumuz bir şey, "Ekonomik istikrar, ekonomik istikrar için bütçe." Evet, gerçekten böyle bir gücü vardır bütçenin. Ekonomik büyüme, bu yolculuğu belirleyen bir güce sahiptir bütçe. Eşitlikçi bir toplumu yaratmak için bir güce sahiptir. Makro bir şeydir ama tüm mikro yaşamlara değen bir güçtür bütçe.

"Demokrasi" dediğinizde bütçesiz düşünmeniz mümkün değil. Bir ülkenin demokratikleşmesindeki katettiği yolu onun bütçe yapım süreçleri aslında ortaya koyar. Oraya baktığınızda anlarsınız; bu ülke ne kadar demokratikleşmiş ne kadar demokratikleşmemiş? Nasıl bütçe yapıyorsak o kadar demokratikleşmişiz. O zaman bugün buraya bakıp demokratik bir ülkeden söz edebilir misiniz? Salt şekil şartını sağlayan bir bütçe maratonuna bakıp da "Bir bütçe yaptık." diyebilir misiniz? Bütçeyi yaptılar, getirdiler, şekil şartını tamamladı, şimdi alıp götürecekler; dolayısıyla demokrasi ve bütçe ilişkisine baktığımızda biz hiç de umut var bir durum göremiyoruz.

Hukuk devleti, adalet mekanizması bunlarla bütçe bire bir ilişkili. Bakın, "adalet" deyince bu bütçeye baktığınızda adalet adına ne görüyorsunuz? Adalet Bakanlığının cezaevleri yatırımlarını görüyorsunuz yani "Bir toplumu nasıl topyekûn tutsak

ederim?" anlayışı, o tecrit anlayışı şimdi, cezaevi cezaevi tüm topluma yayılıyor. Oysa bir bütçe hakkı gerçek anlamda olsaydı, bütçenin gücünü bütçeye gerçekten yansıtabilseydik o zaman cezaevi yatırımlarını değil toplumsal suçla mücadelenin nasıl sağlanacağını burada konuşurduk ama biz bunu konuştuk mu? Yok.

Anayasal güvence, bu anlamda da bütçe önemli. Mesela şöyle bir şey söyleyebiliriz: Anayasası olmayan devletler var. Evet, anayasa şart değil, bazen bir cümle olabilir, bazen hiç olmayabilir; önemli olan, toplumsal mutabakatı nasıl sağladığınız ama bütçesiz devlet olmaz, bütçesiz toplum olmaz. Bütçe yoksa toplum yok zaten, dolayısıyla bütçe bu denli hassas bir şey, önemli bir güç.

Peki, 2025 bütçesi nasıl bir bütçe? Bir kere her şeyden önce istikrarlı bir bütçe. Neyin istikrarı? Yirmi üç yıldır aynı bütçeleri yapma istikrarı, bu konuda inanılmaz istikrarlısınız. Ekonomide istikrar yok, hiçbir yerde istikrar yok ama sizin bütçe yapım süreciniz istikrarlı. Dolayısıyla, baktığımız zaman gücün nasıl kullanıldığını anlamamız açısından da önemli bu istikrar kavramı. Dolayısıyla neoliberal akla ve neomuhafazakâr akla sınırsız bağlısınız, en sonunda neofaşist bir yere kadar geldiniz. Dolayısıyla faşizmin ekonomisi, faşizmin bütçesi dediğinizde bundan daha iyi bir örnek görmeniz mümkün değil.

Nasıl bir bütçe? Militer bir bütçe. Dolayısıyla AKP döneminde en iyi hesaplara göre yaklaşık 1 trilyon dolar -yanlış duymadınız- bu güvenlikçi anlayışa, bu savaş sanayisine ayrıldı. Yine, son kırk yılı aşkın süredir Türkiye ekonomisinden 4 trilyon doların üzerinde bir kaynağın buraya ayrıldığını biliyoruz. Devam ediyorsunuz, bu sene de 47 milyar dolar ayırdınız sadece bütçeden. Bütçe dışı fonları da buna kattığınızda bu rakam 60 milyar dolara gidiyor.

Nasıl bir bütçeniz var? Miyop. Evet, bütçeniz miyop, ne uzağı görebiliyor ne zamanda ileriye bakabiliyor. Dolayısıyla sadece kendi durduğu yere bakıyor ve bütün yaşamın orada şekillendiğini kabul ediyor. Nasıl bir bütçeniz var? Bir kere miyop dedik. Kalkınma planı yapıyorsunuz, kalkınma planına uymayan bütçeler yapıyorsunuz. Sayın Cevdet Yılmaz, bu anlamda çok yoruluyor hem kalkınma planı yapıyor hem orta vadeli program yapıyor hem de bütçe yapıyor fakat bir sorun var, bunlar birbirine uymuyor. Sanırsınız ki 3 Cevdet Yılmaz var, 3 tane farklı iş yapıyor, bari bunları uyumlulaştırın; destek istiyorsanız hazırız. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Peki, nasıl bir bütçe? Şirket bütçesi, şirket aklıyla yapılıyor, oysa "sosyal devlet" dediğinizde bütçeye bakarsınız, oradan "sosyal" çıkmış, yerine "şirket" girmiş, zaten daha önce Cumhurbaşkanı da söylemişti "Devleti AŞ gibi yönetmek lazım." demişti; evet, sözünde duruyor. Dolayısıyla bir şirket bütçesi var, içinde sosyal yok. Dolayısıyla nasıl bir bütçenizin olduğunu çok iyi açıklıyor ve finansmanında da bunu görüyorsunuz. Örneğin, Hazine ve Maliye Bakanı geldi, burada açıkladı, dedi ki: "Biz cumhuriyet döneminin bütçelerinden, ekonomisinden ayrıldık." Ne yaptınız? Cumhuriyet dönemi boyunca, cumhuriyet yüzde 4,5 büyümüş, biz yüzde 5,4 büyüdük, devasa bir fark, 0,9 puan fark yaratmışsınız. Ne pahasına yaratmışsınız? Özelleştirme, bu ülkenin varını yoğunu sattınız, 75 milyar dolarını sattınız. Ne pahasına? Borçlanma, devasa borçlandınız. Ne pahasına topladınız? Acımasız, adaletsiz vergiler pahasına ve bütün bu bedellere karşılık 0,9 fark yaratmışsınız, bununla da övünüyorsunuz. Bu farkı da nasıl yarattığınıza hep dönüp baktığımızda, hep Allah'ın lütuflarıyla yarattınız. Dolayısıyla orada acı bir tarih var, acı bir hikâye var. Bugün bakıyoruz kur, faiz sarmalından kurtulamamış bir ekonomi var, cari açık var, bütçe açığı var, tasarruf açığı var. Önce kur korumalı mevduatla yama yapaalım dediniz; olmadı. Hazine ve Maliye Bakanını değiştirdiniz, şimdi "carry trade"le yama yapacaksınız; üzücü haberi vereyim, o da olmayacak, yapamayacaksınız. Taşıma suyla değirmen dönmez, dönse de bir süre döner, sonra aslında daha büyük felaketlerin, daha büyük krizlerin oluşumuna neden olur.

Borçlanma konusunda, evet, Türkiye'nin borcu çok az, bununla övündü Hazine ve Maliye Bakanı, dedi ki: "Bazı ülkelerin borçluluk oranı yüzde 245, bizde çok düşük." Bu övünülecek bir şey olsa övünelim, değil. Neden değil biliyor musunuz? O örnek gösterdiğiniz ülkelerde enflasyon yüzde 5'in altında. O örnek gösterdiğiniz ülkelerde işsizlik yüzde 5'in altında. O örnek gösterdiğiniz ülkelerdeki yaşam standardı bize tur bindirir. Siz diyorsunuz ki: "Bizim borcumuz az." Neden borcunuz az biliyor musunuz? Sermayeyi fonladığınız için borcunuz az, halkın yararını düşündüğünüz için değil. Vallahi, biz o kadar borca razıyız, yeter ki enflasyon olmasın, yeter ki bu kadar borçlanma olmasın, bu krizler olmasın. Dolayısıyla, yaptığınız günahları, işlediğiniz suçları gelip burada bir de marifetmiş gibi anlatmanız kabul edilebilir değil.

Enflasyon... Merkez Bankası, inanın, bu sabah bir kez daha tahminini değiştirdi. Nereye doğru? Yukarıya doğru. Politika iflas etmiş, öngörü yok, tahmin yok, hesap kitap yok, yine yükseliyor enflasyon ama asgari ücret görüşmeleri sırasında ya da kamu emekçilerinin zamlarının belirleneceği zaman, emeklilere verilecek maaşlar belirleneceği zaman TÜİK eliyle enflasyonu düşürmeyi başarıyordunuz, bu kez onu da yapamıyorsunuz yani durum felaket.

Bu bütçeye dair, temenni metnini geçmeyen ama bir türlü de bu temennilerin hayata geçmediği bir yirmi iki yılı geride bıraktık, 23'üncü bütçe; dolayısıyla 2025 yılında bizi bekleyen şey yine krizdir ama bu kriz sadece ekonomiden kaynaklanmıyor, ciddi bir öngörü sorunundan kaynaklıyor hem ekonomide hem siyasette bunu çok net görmemiz mümkün.

Bir kere, "Türkiye Yüzyılı" denilen bir kavram var; çok kullanıyorsunuz, çok seviyorsunuz. Bu kavramı ilk defa ne zaman kullandınız, hatırlıyor musunuz? Çözüm sürecinde kullandınız. O yıllarda Türkiye'nin 2'nci yüzyılının projeksiyonunu yapıyordunuz; barış umudu yükselmişti, müzakere vardı, İmralı'nın kapıları açıldı ama tecrit devam ediyordu; bunun da altını çizelim. O yıllarda "Türkiye Yüzyılı nasıl olacak?" diye konuşurken diyordunuz ki: "Kişi başına gelir 25 bin dolar olacak. Gayrisafi yurt içi hasılamız böyle olacak, enflasyon böyle olacak." İnanılmaz bir Türkiye Yüzyılı fotoğrafı ortaya koyuyordunuz; masayı devirdiniz, şimdi geldiğiniz noktada 12.500 dolar seviyesinde kişi başına gelir. Aslında baskıladığınız dövizden dolayı orada, döviz baskılamasınız şu anda kişi başına gelir 9 bin dolardır, evet, 9 bin dolar.

Değerli milletvekilleri, dolayısıyla sadece temenni metni değil, aslında çarpık bir öngörü, bir hesapsızlık burada kendini gösteriyor. Dedik ya, sadece ekonomiden kaynaklanmıyor bu, ortada bir siyasi kriz var, siyasi kriz ve ekonomik krizin birbiri üzerindeki etkisi bunu bu hâle getiriyor. Siyasi krizin temeli nedir? Birçok sorun dile getirilebilir ama en belirginlerinden bir tanesi de yönetim krizi, bir yönetememe hâliyle karşı karşıyayız. Ciddi yapısal sorunları var ülkenin. Geçen yüzyıla neden "Türkiye Yüzyılı" diyemediğinizin nedeni o yapısal sorunları çözemediğiniz olmanızdır. Yani geride bırakılan yüzyıl Türkiye Yüzyılı olamamış, yeni yüzyıla bir umut yüklüyorsunuz "Türkiye Yüzyılı olsun." diyorsunuz; olsun, olması için yapısal sorunları çözmek zorundasınız. Nedir o? Kürt meselesidir. Nedir o? Cumhuriyetin demokratikleştirilmesidir. Nedir o? Yoksulluğun yeniden üretimine son vermektir yani yoksullukla mücadeledir. Peki, siz ne yapıyorsunuz? Oligarşinin tunç yasaasını çalıştırmaya devam ediyorsunuz. Bürokratik, siyasi ve iktisadi oligarşi ayakta ve bütün yaşamı bu oligarşik akıl belirlemeye devam ediyor. Burada bir ittifak var, bu bir suni ittifak. Bu suni ittifak, bu suni ittifak -yani yapay zekâyâ da sorabilirsiniz bunu- dağılmaya mahkûm. Bu ittifak dağılmadığı sürece bu yapısal sorunları çözme şansınız yok. Bütçe yaparak, plan yaparak çözemersiniz. Siyasete bu müdahale yapılmadığı sürece bu krizleri çözmemiz mümkün değil. Kim yapacak bu müdahaleyi? Tabii ki halk yapacak. Yani bu oligarşik akılla ittifak yapanlar ve oligarşik aklın içine kendini yerleştirenler bu çözümü üretmezler. Bugün Türkiye'de artı değer üzerinden baktığımızda aşırı bir sömürü var ve bir sömürgeci akıl var. Dolayısıyla hem Kürt meselesinin çözümsüzlüğü hem cumhuriyetin demokratikleşememesi hem yoksullukla mücadele edemememizin nedeni işte bu sömürü ve sömürge aklıdır. Evet, bu çoklu kriz ortamından çıkmanın yolu her şeyden önce bu yapısal meselelere gerçekten çözüm üretmekten geçiyor. Kamusal tercihlere dikkate alan, bunları işte bütçelere yansıtan bir yerden bakmalıyız. Toplumsal barışın sağlanmasında kilit rolün burada olduğunu inanıyoruz.

Değerli milletvekilleri, hep toplumsal barıştan bahsederken sanki Kürt halkıyla Türk halkı kavgaya tutuşmuş gibi bir mesele anlatılıyor. Hayır, Türkiye'de Kürt halkıyla Türk halkı arasında bir kavga yok, Suriye'de de yok, Irak'ta da yok, dünyanın

hiçbir yerinde yok. Ama iktidarların toplumla kavgası var, kendi kavgalarını, işte bu toplumsal barışı dinamitleyerek saklamaya çalışıyorlar. Evet çünkü iktidarlar halklara yabancı. Kürt halkı ile Türk halkının ortak vatanda, ortak kaderinde, ortak geleceğinde bir sorun yok ama sizin zihinlerinizde ciddi bir sorun var. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bu sorunu mutlaka açacağız, bundan da kuşkunuz olmasın.

Neden mi var? Konuşma metnelerinizin içinde hani demokrasiden bahsederken aslında zihninizi açığa veriyorsunuz.

Sayın Cevdet Yılmaz, konuşmanızı dikkatle dinledim. Mecliste bir bütçe sunumu yapıyordunuz ve Meclise verdiğiniz ilk müjde neydi biliyor musunuz? "Kırmızı Kitabı yeniliyoruz." Ya, bu Kırmızı Kitap bir MGK akli, bir darbe akli; 60 darbesini yapanların akli, 12 Mart Muhtırası'nın akli, 12 Eylülün akli. Ya, neden bunu yeniliyorsunuz? Bunu kaldırın, atın! Bunu kaldırın atın ki toplum kendi mutabakatı üzerinden, kendi oydaşması üzerinden anayasasını yapabilsin, bütçesini yapabilsin. Onun üzerinde Kırmızı Kitabı salladığınız sürece tahditli demokrasinin, kusurlu demokrasinin ötesine geçemezsiniz, geçmek de istemiyorsunuz. Seçim yasasından yakındınız. Hangi seçim yasasını istiyorsunuz? Daraltılmış bölgeyi istiyorsunuz yani buradaki temsiliyet sizi rahatsız ediyor, daraltmak istiyorsunuz temsiliyeti. Kenan Evren diyordu ya "2,5 parti yeter." diye, siz 2 parti yetere kadar gideceksiniz. Dolayısıyla bu temsiliyet krizinin nedenini temsiliyet alanlarını açarak aşmak yerine temsiliyeti daraltarak aşmak istiyorsunuz.

Siyasi Partiler Kanunu... Demokratikleşmiş, kendi iç yapısını demokratikleştirmiş siyasi partilere tahammülünüz yok, eş başkanlığa tahammülünüz yok; belediye eş başkanlarımızı suçlamanızın nedeni bu. Yani kadın eşitlikçi, kadın temsiliyetinin eşit bir şekilde sağlandığı yapılara bile tahammülünüz yok, aslında yaşama tahammülünüz yok.

Anayasa'dan bahsediyorsunuz, "Anayasa yapacağız, anayasa yapacağız." diyorsunuz. Yolu böyle temizlerseniz o yolun sonunda anayasa yapmazsınız, yapamazsınız; o yolun sonunda başka bir yere giderseniz ki dilim el vermiyor söylemeye.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; neden böyle oluyor, bunun da nedenine bakmak lazım. Evet, oligarşi böyle çalışıyor ama küresel ekonomi politığe baktığınızda bunun nedenlerini anlamak da mümkün. Üçüncü dünya savaşından bahsediyoruz; evet, çok çok önceden bu konu dile getirilmişti hatta 1999 yılında Sayın Öcalan bunu dile getirmişti: "Üçüncü dünya savaşı kapımızda, büyük risk var." Bütün Orta Doğu halkları için ve özellikle Türkiye için ne kadar önemli riskler barındırdığını dile getirmişti.

İki kutuplu dünyadan çıktığımız andan itibaren aslında yeni bir dünyanın kendi savaş algoritması oluşmaya başlamıştı. Kutupsuz dünyanın ızdırabıdır bu. Kutupsuz dünyanın ızdırabında emperyal ilişkiler yeni dünya düzenini belirlerken kutupsuz kaldık. Kutup lazım, bir kutup buldular. O uluslararası kurumlar, uluslararası bürokrasi bir kutup buldu: Terör. Kavram setine terörü yerleştirdiler ve dünyanın jandarması ABD, özellikle Afganistan'dan başlayıp Suriye'ye kadar -hâlâ devam ediyor- NATO'suyla, bütün ülkeleriyle jandarmalığa soyundu çünkü bir düşman lazım, bir çatışma lazım. Kavram setinin içine geldiler terörü yerleştirdiler ve dünya bu kavramı kullanarak aslında geride bıraktığımız onlarca yılı heba etti. Bunun bedeline en çok kim katlandı? Orta Doğu halkları katlandı çünkü Orta Doğu halklarının hepsi terörist ilan edildi. Yoksulların dininin, dinlerinin bulunduğu Orta Doğu coğrafyası âdeta teröristana döndü. İnsan bu sözü Orta Doğu'ya söyleyebilir mi? Bütün bu kutsallığın topraklarına dönüp "teröristan" diyebilir misiniz hiç? Dememeniz lazım çünkü siz de aldınız o kavram setinin içine aynı "terör" kavramını yerleştirdiniz; terör aşağı, terör yukarı. Sonra da stratejik özerklikten bahsediyorsunuz. Sizinki stratejik özerklik olmaz, sizinki savrulma olur. Bir gün NATO'da, bir gün G7'de, bir gün G20'de, bir gün D8'de, bir gün Dünya Bankası, IMF'si, BRICS'i, ha bire dolaşıyorsunuz. Dolaştığınız bütün bu mekânlar kodları değişse de kapitalist modernitenin bürokrasisidir. O bürokrasinin Orta Doğu'ya biçtiği rol bellidir ve o Orta Doğu'ya biçtiği rolün içinde mi olacaksınız yoksa Orta Doğu halklarının yanında mı olacaksınız? Türkiye'nin geleceği mi sizin için önemli yoksa emperyalistlerin geleceği mi sizin için önemli? Türkiye'nin geleceği, Türkiye halklarının, Orta Doğu halklarının geleceği mi önemli yoksa bugün stratejik özerklik olarak önümüze gelen ama aslında IMEC Projesi'nin hayata geçmesi için araçsallaştırılmış bir dış politika mı önemli? "Dış politika" deyince hep bu güncelleme aklımıza geliyor, son günlerin moda deyiimi, İngilizcesini de söyleyeyim kayda geçsin çünkü burada İngilizce söylendi, söylendiğinde de nedense mikrofon kesilmedi. "Update" yani güncelleme. Güncelleme mi istiyorsunuz? Tamam, güncelleyelim, iç ve dış politikayı güncelleyelim, o zaman dönüp bölgeye bir daha bakalım. Nasıl güncelleyeceğiz? Kavram setimizden bu terörü çıkaralım bir kere. Rojava gerçekliğine dönüp bakalım: Rojava halklarının, oradaki seküler yaşamın, oradaki var olmuş demokrasinin ne kadar kıymetli olduğunu, sadece bizim için değil bütün Orta Doğu için ne kadar kıymetli olduğunu anlamaya çalışalım. Buradan başlarsak bu yeni bir kavram setidir, bu yeni bir politik hattır; bu, hepimiz için iyi olandır çünkü hiç kimse bizim için iyi olanı ajandasına yapıp da kalkıp Orta Doğu'ya gelmez. Geliyorsa bilin ki orada hepimiz için bir kötülük vardır. Şimdi bu kötülüğü sonlandırmanın zamanıdır. Samimiyseniz, o zaman doğru yerden başlamanız lazım. Bugün doğru yer Rojava'dır. Rojava'ya kalkıp onların ajandasından bakarsanız "IMEC'i kaçırdık, bari inşaat sektörüyle gidelim, Suriye'yi yeniden yapılandıralım. Yok, Suriye'nin kuzeyine inşaat yapalım." dersiniz o tuzağa düşersiniz. O tuzağa düştüğünüz yerde aslında sizi büyük riskler bekliyor. Kapınızdaki bu büyük riskler nedir? Savaşır. Savaş kaçınılmazdır. Afganistan'da savaş çıktığında, Ruslar Afganistan'ı işgal ettiğinde o gün yazılan makalelere bakın. O gün Suriye yazılıyordu, kimse tınlamadı. Evet, daha ilk Afganistan işgali sırasında Suriye üzerine makaleler yazılmaya başlanmıştı. Ya bunları izleyin ya da izleyemiyorsanız bizi dinleyin. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) En azından olumlu bir adım atarsınız çünkü biz izliyoruz, çünkü biz bir Orta Doğu halkıyız, çünkü biz bir Orta Doğu partisiyiz. Biz, öyle zihnini Batı'ya teslim etmiş bir parti değiliz, o yüzden de izlemek zorundayız ve müdahale etmek zorundayız.

Bütün bunların gelip yansıdığı yer tabii ki Türkiye. Bugün -hani meşhurdur ya Gabriel Garcia Marquez'in Yüzyıllık Yalnızlık romanı- bizim için bir roman yazılıydı herhâlde adı "yüzyıllık yıpranmışlık" olurdu. Çok yıprandık, her yapımızla yıprandık. Bütün bu yıpranmışlıktan çıkmanın yolu, aslında şimdi bu risklere karşı ortak bir siyaseti var etmek. Savaşa karşı barış siyasetini var etmeliyiz, mutlaka barış siyasetinin gereği neyse bunu hayata geçirmeliyiz.

Yeni mülteci riski kapımızda. Herkes mülteciler geri gidecek sanıyor. Hayır, yeni mülteciler gelecek. Eğer çatışmalı ortamlar devam ediyorsa, savaş devam ediyorsa, demokratikleşememiş bir Suriye varsa, orada Selefi cihatçı anlayışı hâkim kılmak yönünde bir politikaya destek veriyorsanız hiç kuşkunuz olmasın yeni bir mülteci krizi kapınızda. Buradaki mültecilerin de çok çok büyük bir kısmı geri gitmeyecek. Kim gider? Kim gider böyle bir çatışmanın içinde bu riskler varken?

Bir başka risk tabii ki ekonomi üzerinde. Ekonomide yaptığınız hiçbir planlamanın tutması mümkün değil. Türkiye, kırılan ekonomiler listesinden hiç çıkamıyor. Neden, düşündünüz mü? Bu kadar fedakârlık, bu kadar kemer sıkma, bu kadar yaptırımlar ama ilk 5'te yerimizi hiç kimseye kaptırmadan orada durmaya devam ediyoruz. Enflasyon, sefalet endeksi, işsizlik ne sayarsanız sayın ilk 5'teyiz. Kırılmanız çünkü bu kırılma aslında kendimiz yaratıyoruz. Dolayısıyla, çözüm basit, öyle çok farklı yerlerde bunları aramaya gerek yok, demokratikleşme, her şeyin anahtarı bu. Demokratik ülkelere bakın, otoriter rejimlerle yönetilen ülkelere bakın, fark kendisini ortaya koyuyor. Bunun için söze gerek yok, her şey çok açık, net, ortada. Demokratik ülkelere öykünüyorsunuz, öykünüyorsanız gereğini yapın; yapmıyorsunuz. Otoriter rejimle demokrasicilik oynamaya çalışıyorsunuz, bu sadece krizleri büyütüyor. İşte, kayyum... Şimdi, Kürt meselesini çözeceğiz, çözmezsek bu yapısal sorunları çözemeyeceğiz diyoruz, tamam; kayyum atıyorsunuz. Kayyum atadığınız bir yerde nasıl bir demokrasi programınız olabilir ki sizin?

Bu arada, en son kayyum atadığınız Van Bahçesaray... Sekiz ay kimse gidemiyor Bahçesaray'a. Bahçesaray'a yol yapacağınıza kayyum atıyorsunuz. İşte sizin hâliniz bu. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Kayyum da gidemeyecek, o kayyumunuz da sekiz ay gidemeyecek; giderse zaten gelemeyecek.

Dolayısıyla, ne yapmalı? Bütçe yapmalı, her şeyden önce bütçe yapmalı, bütçe yapacak iradeyi ortaya koymalı. Bu konuda bütçenin de demokratikleşmesi önemli bir role sahip. Bütçe yaparsak, yapabilmeyi başarısak bu sorunların birçoğunu aşabiliriz, siyasi krizi aşabiliriz; kayyumlarla yönetilen bir ülke ayıbından kurtulabiliriz, özgürlükleri var edebiliriz, vesayetten kurtulabiliriz. Evet, vesayeti biz iki saat önce Meclisin Çankaya Kapısı'nda yaşadık, basın açıklaması yapacaktık. Yollara düşüp gelen arkadaşlarımızın çözüm sürecine dair yapacağı basın açıklaması Meclisin kapısında yapılmadı. Neden? Orada Meclis Başkanının ricasına bile bir teşekkürü ya da bir saygıyı göstermeyen bir vesayet aklı vardı, "Meclis Başkanından bize ne!" dedi. Sayın Başkan, biz sizin hakkınızı orada savunduk, AKP'li bakanlığın yapamadığını biz orada yaptık. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Savunmaya da devam edeceğiz çünkü neden biliyor musunuz? Seçilmişsiniz. Dolayısıyla işte demokrasi burada. Eğer bu hakları birlikte savunacaksak var edebiliriz yoksa yoksa çözemeyiz.

Yoksullukla mücadele, evet, işte, bunun için de bütçe yapmalıyız. Bütçenin demokratikleşmesi bu ayaklar üzerinde olabilir. Bunun için yol gösterici bir program var: Radikal Demokrasi Programı. Halk için bütçe, ekmek ve adalet için bütçe yapıyoruz. Diyeceksiniz ki: "Bu kadar bütçe olur mu?" Burada hakikatin sadeliğini görüyorsunuz. Buraya ciltler getiriyorsunuz, işe yaramıyor. Ben geçen sene Hazine ve Maliye Bakanına yaptığımız bütçeyi verdim, tenezzül edip okusaydı bu sene bütçe bu kadar kötü olmazdı. Dolayısıyla hakikate kulak verin. Radikal demokrasi aslında demokrasinin, günümüz demokrasisinin önünü açan bir anlayıştır. Dolayısıyla katılımcı bütçe yapmalıyız. Dolayısıyla demokrasiyi toplumun tüm yapılarında hayata geçirmeliyiz. O yüzden de "bütçe" dediğiniz şey sadece burada yapılan bir şey olmamalı, tüm yerelerde yapılabilir. Yapılmış yerel bütçeler mutlaka desteklenmeli; o yüzden de yerel yönetimler, yerel demokrasi demokrasimizin başköşesine oturmalı. Siz baş aşağı, onu en alta alıyorsunuz, o da yetmiyor, Kürt illeri söz konusu oldu mu üzerinde tepinip bir de kayyum atıyorsunuz. Böyle bir bütçe her şeyden önce sadece Kürt sorununu çözmekle kalmaz, ekonominin de sorunlarını çözer. Hem Kürt sorununun hem ekonominin çözümü demokratikleşme meselesinde zaten bağdaşan meselelerdir. Özellikle baktığınızda "işsizlik sorunu" dediğinizde orada karşımıza Kürt sorunu çıkar. İşsizlik haritasına baktığınızda, hani burada haritalar gösterdik ki ya size on bir gün boyunca, o haritalarda hep şu ortaya çıktı: Kürt illeri işsizlikte ilk 10'da, Kürt illeri yoksullukta ilk 10'da, göç vermede ilk 10'da; neden? Çünkü Kürt sorununu çözemediğiniz için doğru ekonomik kararlar da alamıyorsunuz ve böylece bölgesel eşitsizlik ortaya çıkıyor, yerinden edilmeler ortaya çıkıyor. Kolayını bulmuşsunuz: "Terör." Kavram setiniz değişmiyor, kitlendiniz bir kere. Buradan çıkmanın yolu "barış siyaseti" diyoruz. İşte o barış siyaseti, barışın ekonomisi aynı zamanda.

Bakın, öyle kitlenmişsiniz ki bir örnek daha vereceğim, yine Van'dan vereceğim. Bizim Muş, Van, oralar -Ağrı'da dâhil- nedense bütün bu külfetin en çok çekildiği yerler. Şimdi ben baktığım zaman burada Hakkâri arkadaşlarımız diyor ki: "Hakkâri'yi de söyle." Evet, topyekûn, hepimiz. Kürt illeri söz konusu oldu mu bir farkımız çok yok. Evet, Van'da bir tünel var, Tatvan'dan Van'a giderken. Sayın Cevdet Yılmaz, siz genelde Bingöl'den öteye geçmiyorsunuz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bingöl Havaalanı ile Bingöl merkez arasının yolu şahane, 25-30 kilometre, Cumhurbaşkan Yardımcımızın orada rahatsız bir şekilde seyahat etmemesi için. Fakat Tatvan-Van arasındaki tünelden hiç geçtiniz mi? Marmara Otoyolu'nda 4 gidiş, 4 geliş tünel var. Tatvan'dan Van'a giderken 2'nci tüpü bile yapmamışlar; tünel bir gidiş, bir geliş düşüyor. Bu kadar mı ayrımcılık içinize sinmiş? Bu kadar mı Kürt düşmanısınız? Ya, yola bir tünel daha açacaksın; bu kadar mı olur, bu kadar mı olur! (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bu kadar olur.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Araç sayısını da söyler misin?

SEZAİ TEMELLİ (Devamla) - Bu kadar olması için o yoldan geçmeniz lazım. O yoldan geçtiğiniz gün anlayacaksınız, diyeceksiniz ki: "Evet, biz ayrımcılık yapmışız, bir özür borcumuz var."

Yoksullukla mücadele böyle bir şey. Borçlanma, enflasyon, vergi yükü, bütün bunlara baktığınızda hepsi yoksulların üzerinde. İnsanlar borçlu, borçlarını ödeyemiyorlar. Bölgeye gittiğinizde o insanlar 2 kat borçlu çünkü borcunu bir nebze ödeyecek ekonomik kaynaklardan da yoksun; merası yok, tarlası yok, olan tarlasını ekecek parası yok, gübreyi alamıyor, elektriğin faturasını ödeyemiyor. Biz bunları burada anlattıkça siz gülüyorsunuz, gülmeyin, ciddi şeylerden bahsediyoruz. Sorunu çözecekseniz ciddiyetle ele alın. Dolayısıyla da burada anlatılanlar gerçek değil.

Mesela, yine, Hazine ve Maliye Bakanı -bütçe olduğu için kendisine çok gönderme yapıyorum- dedi ki: "Vergiye tabana yadık." Tabana yadınız da yükü de tabana yadınız, biraz da tavana yayın vergiyi. Bugün gelir vergisinin yüzde 93'ü stopaj, yüzde 7'si beyana dayalı; bu mu tabana yaymak? Bu nasıl bir anlayış? Bu vergi yükü yoksulluğun bir nedeni.

Enflasyon; hiçbir hedef tutmadı. Şimdi asgari ücreti konuşuyoruz. Asgari ücrete ne kadar zam yapmayı düşünüyorsunuz? Ben size söyleyeyim: En az yüzde 44 yapmalısınız ki tutarlı olmanız için. Neden? Yeniden değerlendirme oranınız yüzde 44, değil mi? Bütün vergileri yüzde 44 artırıyorsunuz? Evet, tamam, o zaman maaşlarımızı da ücretlerimizi de artırın çünkü vergi ödeyeceğiz. Bu mantık zincirini bile kuramıyorsunuz, vay hâlimize! Dediğimiz gibi, bunu çözenin yolu bütçe yapmak. Nasıl bütçe? Bütçeyi demokratikleştirmek, bütçeyi kapsayıcı kılmak. Bütçenin demokratikleşmesi dediğimiz bu, kapsayıcı yani bütçede engelliler olmalı; bütçede engelliler yok. Engellilere, sosyal yardıma muhtaç olanlara verdiğiniz rakam ne kadar biliyor musunuz aylık? 7.500 lira. 2025 yılında sosyal yardımınız 7.500 lira; ayıptır, utanmanız lazım. Bu ülkede sosyal yardıma o kadar çok muhtaç insan var ki rakamını Bakanlık açıkladı 19 milyon, 19 milyon insan sosyal yardımla yaşıyor yani 4 milyondan fazla aileden bahsediyoruz.

Bütçeyi kadınlaştırmak gerekiyor, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe yapmak zorundasınız, yaşamın yarısı kadın, yaşamın özgürleşmesi için bütçeyi kadınlaştırmalısınız. Bütçeyi doğallaştırmanız lazım, ekolojik girişimlere saygı göstermeniz lazım, doğaya saygı göstermeniz lazım. Orada burada ağacı kesip, gidip yerine ağaç dikerek ekoloji olmaz, doğaya saygı göstermeniz lazım. Bütçeyi emekçilerin bütçesi hâline getirmeniz lazım. Eşit yurttaşlık temelinde bir bütçe yapmak için her şeyden önce emeğin bütçesini yapmak lazım. Dolayısıyla, dönüp baktığımızda dışlanmış, ötekileştirilmiş, yok sayılmış bu ülkede kim varsa mutlaka bütçede olmalı, bütçede temsil edilmeli. Peki, bütçede nasıl temsil edilecek? Burada temsil edilirse edilecek. Seçkinlerin bütçesini değil, erkeklerin bütçesini değil, sağlamların bütçesini değil, sermayenin bütçesini değil halkın bütçesini yaptığınız zaman, işte o zaman bütçe demokratikleşir, ülke demokratikleşir.

Bitirirken, nereden başlamalı? Hani "ne yapmalı"yı konuştuk ama "nereden başlamalı"ya da bir yanıt vermemiz gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SEZAİ TEMELLİ (Devamla) - İmralı'dan başlanmalı, bu kadar net. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bütün bu hikâye oradan başlanırsa ancak halkın, toplumun beklentilerine yanıt verilebilir. Dolayısıyla, ben biliyorum, şu anda Sayın Öcalan bizi seyreliyor. Ben buradan diyorum ki: Sayın Öcalan, biz hazırız ve yine bütün Parlamente'ye, buradaki bütün partilere sesleniyorum: Sizler de lütfen bir an önce hazırlanın.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinde. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ilk söz İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın Türeli'ye aittir.

Sayın Türeli, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA RAHMI AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2023 Yılı Kesin Hesap Kanun Teklifi üzerine Cumhuriyet Halk Partisinin görüşlerini belirtmek üzere söz aldım. Bu vesileyle, Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyen yurttaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, tabii, 2025 yılı bütçesini görüşüyoruz, aynı zamanda da kesin hesabı. Bunlar önemli metinler çünkü sonuçta bir toplumun şu anda nasıl bir ortam içinde olduğunu ve burada önümüzdeki dönemde nereye gidecek, ne olacak, hangi politikalar uygulanacak, hangi tedbirler alınacak, ülkenin kaynakları nereye aktarılacak, o konuda bir çerçeveyi, perspektifi çizen metinler bunlar ama ilginç olan şu: Biz bu bütçeyi konuşurken aslında Türkiye'nin içinde var olduğu, yaşadığı sorunların da gittikçe ağırlaştığını görüyoruz; siyasi, ekonomik, sosyal, idari bütün boyutlarda Türkiye çok ciddi bir kriz içinde.

Değerli milletvekilleri, Türkiye demokrasiden hızla otoriter bir rejime doğru kayıyor ve 2017 referandumu sonrası geçilen 2018 Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle bu otoriterliğe kayış hızlanmıştır. Devletin temel organları olan yasama, yürütme ve yargı arasındaki kuvvetler ayrılığı hukuken ve fiilen ortadan kalkmıştır. Her sistemde -sadece parlamenter değil, parlamenter başkanlık, yarı başkanlık, bütün sistemlerde- olmazsa olmaz olan koşul, denge ve denetleme mekanizmasıdır ama ne yazık ki bu sistemde denge ve denetleme mekanizması yoktur. (CHP sıralarından alkışlar) Yürütme hem yasama hem de yargı üzerinde ciddi bir tahakküm kurmuştur.

Bu sistem aynı zamanda son derece keyfilik içeren bir sistemdir. Bakın, devlet yapısı bu yeni sistemde tepeden tırnağa değişmiştir; kurumlar kapatılmış, birleştirilmiş, yeniden yapılandırılmış ve de aynı zamanda bu yetmemiş, Cumhurbaşkanlığı bünyesinde âdeta paralel bir bürokratik yapı oluşturulmuştur. Kurullar, ofisler, başkanlıklar ve bunların klasik bakanlıklarla olan ilişkisi son derece sorunludur, o ilişki tanımlanmamış bir ilişkidir. Sadece Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle oturup "Şunları kurduk, bunlar bu görevi yapacak." demek yetmiyor arkadaşlar. Bürokrasi bir deneyimdir, bürokrasi bir tecrübedir, bürokrasi bir hafızadır, birlikte çalışma alışkanlığıdır. Bunları yapmadığınız zaman işte o zaman "Geldik, biz yönettik." dersiniz ama Türkiye'yi bugün olduğu gibi yönetirsiniz. Temel hak ve hürriyetlerin Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle düzenlenemeyeceği Anayasa'da açık olmasına rağmen ısrarla bu konuda Cumhurbaşkanlığı kararnameleri çıkartılmaktadır.

Bakın, değerli arkadaşlar, komisyonlara, Plan ve Bütçe Komisyonuna yağmur gibi Anayasa Mahkemesi tarafından bozulan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri geliyor. Böyle gayriciddi bir iş olabilir mi? Önümüzdeki hafta burada bir torba kanun görüşeceğiz; 14 maddesi Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenen hususların Anayasa Mahkemesi tarafından bozulması, iptal edilmesi ve bunun kanun olarak yapılması için önümüze gelmesiyle ilgili fakat biz daha önce şunu biliyoruz: Gene böyle benzer düzenlemeler geldi ama gene kanun yapılırken de Anayasa'ya aykırılıklar vardı ve sonrasında yeniden Anayasa Mahkemesine gittik. Neden Anayasa'ya uymuyorsunuz? Anayasa'ya uymamayı bir alışkanlık hâline getirdiniz. Bunu neden yapıyorsunuz? Daha önce konuşurken bütçenin ilk gününde "Kendini uygulatmayan bir Anayasa." diye Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun sözcüsü söylemişti; kendini uygulatmayan Anayasa mı olur arkadaşlar? Anayasa'ya uyacaksınız, Anayasa bir toplumsal sözleşmedir. Sonuç itibarıyla "Ben bunun istediğim yerine uyarım, istemediğim yerine uymam." dersiniz böyle olmaz. (CHP sıralarından alkışlar) Burası Türkiye Cumhuriyeti; bu ülkenin gelenekleri var, burası muz cumhuriyeti değil, "İstediğimi yaparım, istemediğimi yapmam." olmaz.

Olağanüstü yönetim usulleri bu iktidar döneminde normalleştirilmiştir. Bakın, bugün ülkede OHAL yok ama OHAL kuralları geçerli. Bunun en çarpıcı örneği ise yerel yönetimlere yapılan kayyum atamaları. OHAL döneminde çıkarılmış, değiştirilmiş bir yasa maddesine dayanarak belediye başkanları herhangi bir biçimde "terörle iltisaklı" dendiği zaman belediye meclisi içinden bir seçim yapılması yerine kayyum ataması var. Böyle bir şey olmaz; bu, millî iradenin gasbidir. Millî irade sadece merkezî hükümet nezdinde olmaz, aynı zamanda yerel yönetimler nezdinde de bu söz konusudur. Buna uymak gerekir.

Merkezî yönetim-yerel yönetim ilişkisi son derece sıkıntılı. Siz yirmi iki yıldan beri iktidarı yönetiyorsunuz ve 2019 seçimlerinde bazı belediyeler bize geçti, en son 2024 seçimlerinde de büyük anlamda hem büyükşehir hem il ve ilçe belediyeleri kazandı ve birden bire önümüze şu çıktı: Belediyelerin ve belediye şirketlerinin gecikmiş vergi ve sigorta prim borçlarının tahsili için genel bütçeden aldığı payların kesilmesi, aynı şekilde şirketlerin hesaplarına haciz konulması gibi uygulamalar gündeme geldi. Neden bunu daha önce yapmıyordunuz? Yirmi iki yıldan beri iktidardaydınız, bunların borcu yok muydu? (CHP sıralarından alkışlar) Neden bu konuda herhangi bir adım atmadınız da şimdi yapıyorsunuz? "Belediyeleri kaybettik." diye yapıyorsunuz değil mi? Böyle olmaz arkadaşlar; merkezî yönetim ve yerel yönetim bir bütündür ve zaten merkezî yönetimin yerel yönetimler üzerinde vesayet yetkisi var ve bütün her türlü denetime tabi. Yani "Biz gelelim, biz istediğimizi yaparız." Bakın, bu, keyfilik; Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin özündeki keyfilik bu, tek adam rejimi ve keyfî bir rejim.

Yargı, yasama... Önce yasamadan bahsedeyim. Parlamentonun konumu bu sistemde zayıflamıştır ve Parlamento işlevsizleştirilmiştir. Bunun en temel tezahürlerinden biri devlet teşkilatının Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle düzenlenmiş olmasıdır. Devlet teşkilatı, bürokrasi Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle düzenlenmez. Yasama niye var, Parlamento niye var? Neden seçime gitti insanlar; bu ülkeye bizleri, Parlamento'ya seçtiler kendilerini temsil etmek için? Bunları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yapıyorsunuz. Meclisin bütçeyi reddetme imkânı dahi yok arkadaşlar. Dünyanın her yerinde bütçeler, bütçe hakkı kapsamında önemlidir ve bütçenin reddi -geçmişte de vardır Türkiye'de örneği- aynı zamanda hükümetin düşmesi anlamına gelir. Ama burada, bütçe reddedildiği zaman, herhangi bir nedenle, yeniden değerlendirme oranı yani enflasyon kadar artıyor. Bakın, bu, bütçe hakkının gasbidir.

Torba kanunlar, bir türlü ihtisaslaşmanın gerçekleştirilememiş olması... Torba kanun, Plan ve Bütçe Komisyonuna torba kanunlar geliyor; bizim Komisyonun ilgisi olmayan konular. Diğer komisyonlar ne yapıyor? Bakın, Meclisin kuruluşunda bir ihtisaslaşma vardır ve ilgili komisyonlar vardır ve ilgili komisyona o konuyla ilgili olan milletvekilleri seçilir. Ama onları çalıştırmayıp hepsini bir yerden bu torba kanun sistematiğiyle ve sonra Mecliste temel kanunla görüştürülmesi yasamayı son derece niteliksiz ve kalitesiz yasa yapmaya teşvik etmektedir. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Ve daha da ilginç, Cumhurbaşkanlığı aynı zamanda bir siyasi partinin Genel Başkanıdır. Yasama ve yürütme arasındaki güçler ayrılığı, özellikle başkanlık sisteminin uygulandığı ülkelerde son derece sert ve katı bir güçler ayrılığı vardır. Yani burada bütün bu sistem, baktığımız zaman, yürütmenin yasama üzerindeki tahakkümü ve yasamanın işlevsizleşmesidir.

Seçilmiş milletvekili Can Atalay'ın AYM kararına rağmen Mecliste yemin edip göreve başlamaması ve sonra milletvekilliğinin düşürülmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bir utanç kaynağıdır. (CHP sıralarından alkışlar)

Yüksek yargı organları üyelerinin Cumhurbaşkanı veya Cumhurbaşkanının Genel Başkanı olduğu ve Parlamento'ya çoğunluğu olan parti tarafından seçilmesi doğru değil. Yargı organları arasındaki çatışma ciddi boyutlara varmıştı değerli milletvekilleri. Geçmişte de vardı, mahkemelerin Anayasa Mahkemesi kararlarına uymadığını biliyoruz defalarca ama en son, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay arasında var olan sıkıntı ve çekişme son derece ciddidir ve yargının işleyişi içinde de baktığımızda ciddi sıkıntılar yaratmaktadır. Tabii, bu şunu gösteriyor: Yargının verdiği kararlar kamuoyunda tartışılıyor değerli

milletvekilleri. Bakın, şunu bilelim: Yargı toplumun vicdanında meşruiyetini yitirdikçe çözümünü mafyatik ilişkilerde ve suç örgütlerinde arama anlayışı yaygınlaşmaktadır. (CHP sıralarından alkışlar) Yargı, hukuk devleti ve yargı bağımsızlığının eksiksiz bir biçimde kurulması ve bütün yurttaşların eşit bir biçimde hukuki güvenliğe sahip olma ilkesi bir demokrasi açısından vazgeçilmezdir. Temel hak ve hürriyetler bütün yurttaşların düşünce ve ifade özgürlüğüne sahip olmasıdır, düşüncelerini özgürce ifade etmeleri demektir ama biz biliyoruz "dezenformasyon yasası" denilen sansür yasası, sonra etki ajanlığı gibi uygulamalarla vatandaşın düşüncesini ifade etme özgürlüğüne sınırlamalar getirilmeye çalışılmakta. Demokrasi aynı zamanda eleştiri hakkıdır. Bakın, demokrasiyi sadece sandıktan ibaret, dört beş yılda bir gidilen sandıktan ibaret saymayalım. Bu, demokrasi için gereklilik şartıdır, bir şekil şartıdır, olmazsa olmazdır ama en az onun kadar önemli olan demokrasinin öz ve içerik açısından zenginleştirilmesidir. Bu da temel hak ve hürriyetlerin geliştirilmesidir, toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkıdır, adil yargılanma hakkıdır. İşte, bütün bunların hepsi olduğu zaman o ülkede demokrasi yerleşir. Tabii, siyasal alandaki sorunlar böyle. Acaba ekonomi alanı nasıl, bir de ona bakmak isterim. Birikim, büyüme ve bölüşüm açısından bakacağım. Kalkınma perspektifini kaybetmiş bir ekonomik model vardır. Tekrarlıyorum, kalkınma perspektifini kaybetmiş bir modeldir. Neoliberal ekonomik model tüm kurum ve kurallarıyla devam etmektedir ve yirmi iki yıllık AKP döneminde ekonominin yapısal sorunları çözülmemiş, aksine ağırlaşmıştır ve bunun en önemlisi dış kaynaklara dayalı, dış kaynakta cari işlemler açığı veren bir ekonomidir. Şimdi, bütçe sunuşu sırasında hem Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı hem Hazine ve Maliye Bakanı "Cari açığı düşürüyoruz." diyorlar ama değerli arkadaşlar, cari açığın içinde tabii ki ithalat olarak enerjinin etkisi vardır, aynı zamanda altın ithalatı da var ama esas itibarıyla Türkiye'nin problemi Türkiye'nin üretim ve ihracat yapısının ara malı ithalatına bağımlı olmasıdır. Bunu değiştirmedığınız sürece Türkiye'de cari açık problemini çözemezsiniz. Çözemediğinizi siz de biliyorsunuz, yirmi iki yıldan beri hazırladığımız her planda, her orta vadeli programda, her yıllık programda ve bütçede bunu zikretmenize rağmen bu alanda gidilmiş bir yol yok ama bu sene ekonominin yavaşlaması ve bu nedenlerle biraz cari açık düzelmiş gibi gözüküyor ama cari açık böyle düzelmez. Büyümenin niteliği zayıftır, düşük yatırımlar, özellikle kamu yatırımlarında ciddi bir azalış var ve özel sektörün yaptığı yatırımlar bu yatırımların yerine geçmiyor, bunları ikame etmiyor, karşılamıyor. Oysa, kamu yatırımları ile özel yatırımlar arasında tamamlayıcılık ilişkisi vardır iktisatta. Kamu yatırımları özel yatırımları teşvik eder ama Türkiye'de kamu, özellikle bu kamu-özel iş birliği modeliyle ciddi anlamda yatırım fiziki ve sosyal altyapı alanından, özellikle ulaştırma, enerjide ve hastanelerde en son şehir hastanelerinde alandan çekilmiş, bu alanları özel sektöre vermiştir ama özel sektörün yapması gereken normalde ülkede üretimi ve ihracatı artırmaktır. Altyapı yatırımları alanı kamunun alanıdır ve bunlar birbiriyle bir verimlilik ilişkisi içinde gider.

Sanayileşme perspektifi kaybedilmiştir. "Bütün dokümanlarda yüksek katma değerli mal ve hizmet üretimi yapacağız." demenize rağmen ne yazık ki Türkiye bunun uzağındadır. Teknoloji yoğunluğunda beklenen sıçrama sağlanmamıştır. Toplam içinde baktığımızda imalat sanayinin, yüksek teknoloji sektörlerinin payı sadece yüzde 3'tür. Bununla mı Türkiye rekabet edecek, bununla mı Türkiye -birakın gelişmiş ülkeleri- bizim gibi geliştirmekte olan ülkelerle rekabet edecek; Endonezya'yla, Malezya'yla, Arjantin ve Brezilya'yla? Bu şekilde, bu modelle Türkiye bir yere gitmez.

Tarım tasfiye edilmiştir. Bakın, bugün gıda güvencesi dünyanın her yerinde stratejik bir sektördür ve gıda güvencesi önemlidir.

İstihdam yaratmayan yoksullaştırıcı bir büyüme vardır. İşsizlik oranlarının yüzde 8, yüzde 9'larda olduğunu söylüyorsunuz ama atıl iş gücü -ki TÜİK hesaplıyor- ona baktığınız zaman en az onun 2 katıdır; yüzde 9 değil, yüzde 28, yüzde 29'dur. 3,5 milyon insan değil, 9-10 milyon insan Türkiye'de işsizdir. Çalışmak isteyip, çalışabilecek çağda olup ama bir biçimde herhangi bir nedenle iş gücüne katılmadığı için işsizdir. Enflasyon yüksek seviyelerdedir ve nispi fiyat yapısı bozulmaktadır. Değerli milletvekilleri, 2006 yılından beri Türkiye enflasyon hedeflemesi rejimi uyguluyor ve orada ilk başlarda da hedef şuydu: Yüzde 3, yüzde 4, yüzde 5 gibi bir enflasyon oranıydı ama Türkiye bunları hiç elde edemedi. Elde edemediği gibi son yıllarda son derece yüksek enflasyon oranlarıyla karşı karşıyayız, birazdan anlatacağım. Gelir ve servet dağılımı eşitsiz ve adaletsizdir. Yoksulluk hem yaygınlaşmakta hem derinleşmektedir ve kamu hizmetleri toplumsal ihtiyaçları karşılamaktan çok uzaktır. Hem nicelik hem nitelik olarak yetersizdir. Çalışma hayatı sorunların en büyük olduğu alanlardan biridir. Sadece iş gücüne katılım oranları ve istihdam oranlarının düşüklüğü değil, kayıt dışılık hâlâ çok yüksek, neredeyse dörtte 1'i kayıt dışı çalışıyor. Sendikalaşma oranları çok düşük, iş sağlığı ve güvenliği yetersiz. Bakın, iş kazaları ki bunlar iş cinayetleridir, bugün hemen hemen bütün alanlarda bunları yaşıyoruz madencilik sektöründen inşaat sektörüne kadar.

İşçi sınıfının en temel müzakere gücü olan grevler var, sürekli grevleri erteliyorsunuz. Grevler yapılacak; o toplumun içinde grev hakkı, toplu sözleşmeli grev hakkı sonuç itibarıyla işçi kesiminin en temel hakkıdır. Başka türlü nasıl bir uzlaşma sağlayacaksınız? Ekonomik ve Sosyal Konseyi topluyorsunuz, 2009'un Şubatından beri topluyorsunuz. Soru önergeleri verdim, hâlâ ortada bir şey yok. İşte, "toplanacak" gibi bir kısım ifadelerle geçiliyor, böyle gayriciddi iş mi olur? Bu sizin keyfiniz mi? (CHP sıralarından alkışlar) Anayasa'da var olan kurallara işinize geldiği zaman uyuyorsunuz, işinize gelmediği zaman uymuyorsunuz ve bütün bunların sonucunda şiddet oranları yükseliyor; yolsuzluk ve suç ekonomisi artıyor; çeteleşme, mafyalaşma her yerde var ve yozlaşma, değerlerde yozlaşma ve çürüme var. En son, yenidoğan çetesi olayında yaşadık arkadaşlar, kanımız dondu. Para yüzünden bebeklerin canına kıyan bir yapı ve bu uzun zamandır devam eden bir olay ve sadece belki de baktığımız zaman buz dağının görünen yüzü, altında kim bilir başka neler var? Ve böyle bir yapının gittikçe yaygınlaştığı yapı aslında şunu gösteriyor: Demek ki adalet duygusu, yargının adaleti çözebileceğine ilişkin o yargı, o bakış yok oluyor.

Kalkınma planı, OVP, bütçe ilişkisi... Bakın, bütçe bir kaynak dağıtım mekanizmasıdır. Teknik olduğu kadar aynı zamanda politik metinlerdir değerli milletvekilleri yani devlet vatandaşın gelirinin bir kısmına vergileme yoluyla el koyar, ondan sonra onu belli harcamalara dağıtır. Burada belli sorular, iki tane temel soru var. Bu soruya verdiğiniz cevap o iktidarın, siyasi iktidarın yönelimini, bakışını ve ideolojik pozisyonunu belirler. Bir, vergileri kimden alıyorsunuz? Hangi tür vergiler ve kimden alıyorsunuz? İki, harcamaları hangi alanlara yapıyorsunuz ve bundan kimler yararlanıyor? İşte, bu sorulara verilen cevaplar hükümetin tercihidir. Bu açıdan baktığımız zaman, daha önceki bütçelerden hiçbir farkı olmayan ve emeğin aleyhine, sermayenin lehine bir bütçedir bu. Öyledir, bunun böyle olmaması gerekiyor. Hele yaşadığımız bu kriz koşullarında tam tersi bir şey olması gerekirken aynı mevcut yapı devam ediyor. Kalkınma planı, OVP, yıllık program, bütçe. Bakın, bunlar üst politika belgeleridir ve bunların her yerinde, dünyanın her yerinde bu üst politika belgeleri arasında bir uyum ve tutarlılık olur ama Türkiye'de bu yok. Kalkınma planı ile orta vadeli programın ilgisi yok. Kalkınma planının son yılı olan 2028 ve orta vadeli programın son yılı olan 2027'nin rakamlarının birbiriyle karşılaştırılması bile mümkün değil. E, ne oldu? Çöpe mi attık? Daha üzerinden bir yıl geçti, kalkınma planını çöpe attık. E, ne oldu o zaman? Bakın, Türkiye'nin 1960'lı yıllardan beri başlayan ciddi bir planlama deneyimi var. Devlet Planlama Teşkilatını kapattınız ama planlama bir biçimde devam ediyor ama bu planlamayı güzel yapalım. Planlama demek bir yol haritasıdır, bir vizyondur. Bugün neredeyiz, yarın nereye gideceğiz? Hangi araçları kullanarak gideceğiz, hangi harcamaları yapacağız? Buna ilişkin bir çerçevedir ve bu anlamda da ekonomideki karar alıcılara, hane halklarına, şirketlere bir yol göstericiliği kalmamıştır bu belgelerin. OVP'nin ve bütçenin temel perspektifi dezenflasyondur değerli arkadaşlar; dezenflasyon, enflasyonun kontrol altına alınması, düşürülmesi. İyi ama şu soruyu sormayacak mıyız: Türkiye neden şimdi bir dezenflasyon süreci içinde? Çünkü enflasyonu patlattınız, çünkü 2021 yılının Eylül ayında Cumhurbaşkanı'nın "faiz sebep, enflasyon sonuç" tezini uygulayarak Merkez Bankası -ki bunu kendine kanunla verilmiş olan görev fiyat istikrarını sağlamak yani Türk lirasının değerini korumak olan Merkez Bankası uyguladı- enflasyon patladı, dolar kuru gitti, bütün ekonominin dengeleri

bozuldu; şimdi, o yükselttiğiniz enflasyonu indirmeye çalışıyorsunuz. Ve bunu nasıl yapıyorsunuz? Orada da çok açık ve nettir - 2023 seçimlerinden sonra göreve gelen hem yeni Hazine ve Maliye Bakanı ve o dönemdeki Merkez Bankası Başkanı söylediler-rasyonel politikalara dönüş, irrasyonel politikalardan rasyonel politikalara geçiş. İyi ama irrasyonel politikaları uygulayan da sizsiniz. Neden uyguladınız? Neden Türkiye'yi 2021 yılında, 2021 yılının eylül ayında Merkez Bankası politika faizi yüzde 19'ken enflasyon da yüzde 19,25'ken ve dolar kuru 8 lira 30 kuruşken böyle bir yanlış uygulamanın içine koydunuz ve onun sonucunda enflasyonu patlattınız? Ve şimdi ne yapmaya çalışıyorsunuz? Toplam talebi kırmak, sıkı para, sıkı maliye ve sıkı gelirler politikasıyla ve aynı zamanda da yurt dışından sermaye girişleriyle birlikte döviz baskılamak ve maliyet enflasyonunu bertaraf etmek. İyi ama bakın, enflasyon beklentilerini kıramadınız, enflasyon beklentileri çok yüksek ve ben sık sık görüyorum, özellikle enflasyonun nedenini ücret artışlarında bulan bir yaklaşım var; bu, doğru değil. Tabii ki ücretler bir maliyet unsurdur, reddetmiyoruz ama onun dışında, Türkiye'nin son dönemde yaşadığı enflasyon kâr itişli enflasyondur, yüksek kârlar var. Bakın, bu literatürde de tartışılıyor, buna ilişkin makaleler var. ISO'nun 500 şirketine girin, bir bakın kârlılık oranlarına. Kârların ittiği bir yapı var. Merkez Bankası da zaten basın açıklamalarında bunu mahcup biçimde ifade ediyor. Ne diyor biliyor musunuz? "Ekonomideki fiyatlama davranışları bozulmuştur." E, bu tutanak işte ve bir taraftan bunu yapıyorsunuz, beklentileri kıramıyorsunuz, piyasaların eksik, rekabetçi yapısını tekelci ve oligopolist yapısını değiştiremiyorsunuz. Bugün Türkiye'de belli sektörlerde firmalar hâkimdir piyasaya ve istedikleri gibi fiyatı dikte ederler. Bunu değiştirmedikten sonra enflasyonu kalıcı olarak düşük haneli tek seviyelere indiremezsiniz. Bir yapısal reform yok, bir vergi reformu yok, bir harcama reformu yok, tasarruf tedbirleri bile göstermelik. Cumhurbaşkanı'nın yaptığı harcamalardan görüyoruz bunu. Bu şekilde enflasyonu düşüremezsiniz. Hazine ve Maliye Bakanı miladı kendiyi başlatıyor, ekonomide pembe tablolar çizdi. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da yapıyor. "CDS oranlarını düşürdük." diye övünüyorsunuz, "Rezervleri artırdık." diyorsunuz, kredi rating kuruluşlarının ülkemizin notunu iki basamak artırdığını söylüyorsunuz. İyi ama yirmi iki yıldan beri Türkiye'yi yöneten sizsiniz, CDS oranlarını 900'e çıkaran sizsiniz, rezervleri negatif seviyelere düşüren sizsiniz. Kredi rating kuruluşlarının notunu "yatırım yapılabilir" seviyeden "aşırı spekülâtif" seviyeye çeken de sizsiniz. (CHP sıralarından alkışlar) Yani hiçbir öz eleştiri yapmıyorsunuz, hiç! Yani "Bu sorunlar oldu, biz bir yanlış yaptık, bunu düzeltelim." diye bir yaklaşımı hiçbir politika belgesinde ya da bir sunuşta görmüyoruz. Allah aşkına, insan bir öz eleştiri yapar, der ki... Sorunların hepsini dış dinamiklerde, dış güçlerde değil... Bunların hepsi içeride uyguladığınız yanlış politikalardan kaynaklanıyor. Bunu bilin ve çıkın, bunu söyleyin, itiraf edin, "Yanlış yaptık, düzeltereğiz." deyin ama demiyorsunuz ve Türkiye 2021 Eylül-2023 Mayıs'a kadar olan dönem ve şimdi de "2026 sonu enflasyon tek haneye inecek." deniliyordu; yaklaşık beş-beş buçuk yıllık bir dönemi kaybetmiştir. Bunlar, kaybolan yıllardır Türkiye'nin. Türkiye burada ciddi anlamda ekonomisini büyütebilecekken, yatırımlarını artırabilecekken; eğitimde, sağlıkta var olan birçok sorunu çözebilecek kaynağa ulaşabilecekken işte, bu yanlış politikalarla kaynaklarını heba etmiştir. Enflasyonla mücadelenin toplumsal maliyeti, bu ülkede yaşayan işçinin, memurun, emeklinin, çiftçinin, esnafın ve sanatkârın üzerine yüklenmiştir ve şimdi, anlaşıyor ki önümüzdeki dezenflasyon sürecinde de yüklenmeye devam edecektir. Hatırlarsanız, 2026'nın sonunda tek haneli enflasyona inecektik, yüzde 9,7'ydi o da - nasıl bir tek haneyse; 0,3 puanın altında sadece yüzde 10'u- ama şimdi, Merkez Bankası daha yeni, üzerinde dumanı tüterken OVP'nin, bir değişiklik yaptı, onu yüzde 12'ye çekti. Yani anlaşıyor ki tek haneli enflasyon 2027'lere kaldı ama bu uygulanan politikanın yükünü çeken kesim bu yükü ne yazık ki çekmeye devam edecek.

2025 yılı bütçesi, kısaca ona bir değinmek isterim. Bütçe açığı azalıyor baktığımız zaman. Yıl sonu enflasyon yüzde 17,5'du OVP'de, Merkez Bankası yüzde 21'e çıkardı ama tabii, bunlar yıl sonu, buna bakarken bizim ortalama enflasyona bakmamız lazım. Yani gayrisafi yurt içi hasıla deflatörü yüzde 33,9 -ki o da çıkacak, büyük ihtimalle yüzde 40'ların üzerine çıkacak- harcamalardaki artış yüzde 31, vergi gelirlerindeki artış yüzde 46,5. Harcamaları kısıyorsunuz, vergileri artırıyorsunuz. İşte, bu bütçe nedir? Kime hizmet ettiği burada çok açık ve net olarak ortada. (CHP sıralarından alkışlar) Bütçe açığı kadar faiz harcaması var, 1 trilyon 950 milyar lira faiz harcaması; onu çıkardığınız zaman daha da aşağı doğru düşmüş ve çok ilginçtir, bütçedeki yatırım harcamaları -nominal olarak söylüyorum, mutlak rakam olarak- sadece binde 8 artıyor, reel olarak enflasyondan arındırdığımızda nasıl bir negatif seviyede olduğunu bir görün. Sermaye transferleri bile nominal; o da yüzde 56 azalmış mutlak rakam olarak, reel olarak çok ciddi bir azalma var. Yani faiz dışı harcamalar aynı zamanda ekonominin, kamunun hizmet yaratma, hizmet üretme kapasitesini gösterir. Hizmet üretme kapasitesi azalıyor. Vergi gelirlerindeki artış çok yüksek, vergi yükü artıyor. Burada hem Cumhurbaşkanı Yardımcısı hem Hazine ve Maliye Bakanı hep Türkiye'nin vergi yükünün OECD ülkeleri içinde çok yüksek olmadığını söylediler ama bakın, yıllar içinde artıyor, son üç yıl içinde 2,5 puanlık bir artış var; bir kere onu söyleyelim.

İki: OECD ülkelerinde Türkiye'nin vergi yükü çok yüksek olmayabilir ama vergi yükü yüksek olan ülkelerin aynı zamanda kamu harcamaları da yüksek, çok daha yüksek seviyelerde onlar; İskandinav ülkeleri ve diğer ülkeler. Bu anlamda konuya sadece vergi yüküyle bakarak olmaz, diğerlerine de bakacaksınız, kamu harcamalarına bakacaksınız ve vergi yüküne dolaylı ve dolaysız vergi yükü anlamında baktığımızda dolaylı vergilerin yani mal ve hizmetler üzerinden alınan ÖTV, KDV gibi vergilerin yükü son derece yüksektir. Dolaysız vergiler -ciddi bir vergi reformu yapmadığı için Türkiye- bu noktadadır. Dolaylı vergilere dayalı yüzde 65-yüzde 35 çarpık yapı devam etmektedir.

Vergi harcamaları... Ben kendimi bildim bileli, bürokrasiden itibaren, Devlet Planlama Teşkilatındaki bürokratik yıllarımdan itibaren hemen hemen her planda, programda "Vergi harcamaları yani istisna, muafiyet ve indirimler yoluyla vazgeçilen vergiler gözden geçirilecek etkinlik açısından ve daraltılacak." yazmasına rağmen daraltılmadığı gibi artmıştır.

Bakın, 2025 yılı için bütçe açığı yaklaşık 2 trilyondur, vazgeçilen vergi 3 trilyondur. 3 trilyon lira vergiden vazgeçilmesi son derece sıkıntılıdır. KÖİ modeline, kamu-özel iş birliği modeline önümüzdeki üç yıldaki harcanacak para 689 milyar liradır. Kur korumalı mevduat sisteminin yükü; bu, bütçe açığıdır, bunu da bütçe açığına koyacaksınız; bu, bütçe açığıdır. (CHP sıralarından alkışlar) 2023 yılında 830 milyar liradır, bu sene de açıklamadı Merkez Bankası ama Merkez Bankası bilançosunun aktifindeki diğer kalemlerden bakınca 350 milyar liralari geçtiği anlaşıyor.

Bölüşüm ilişkileri bozulmuştur değerli arkadaşlar. Gelir dilimlerine göre en düşük gelire sahip yüzde 5 gelirin yüzde 1'ini alırken, en zengin yüzde 5 yüzde 23,9'unu alıyor, tam 24 katı ve gene uluslararası bir kısım araştırma kurumlarının, bankaların yaptığı çalışmada Türkiye'deki en zengin yüzde 1 ülkedeki servetin yüzde 40'ını alıyor, geri kalan yüzde 60'ını yüzde 99 paylaşıyor. Böyle bir adalet olur mu? Bu ülkede huzuru ve refahı nasıl sağlarız, nasıl sağlıyoruz? Ve daha da ilginç, önümüzdeki kalkınma planında ve orta vadeli programda buna ilişkin hiçbir perspektif yok. Gelir dağılımı konusu sanki şeydir... Hatta, Hazine ve Maliye Bakanının açıklamalarından anlaşıyor, diyor ki: "Önce enflasyonu tek haneye indireceğiz, ondan sonra işçinin, memurun, emeklinin hâli düzelecek. Ört ki ölem. Böyle bir şey var mı arkadaşlar? Türkiye'nin ihtiyacı olan bir kalkınma stratejisidir, yeniden kalkınmaya dönmektir. Cumhuriyetimizin 101'inci yılında Türkiye bu temel üzerinde hareket etmelidir.

1) Yüksek büyüme hızları sağlanmalıdır; Türkiye yüzde 6, yüzde 7'lik büyüme hızlarını sağlayabilmelidir ve geçmişte sağlamıştır.

2) İnsan odaklı bir kalkınma; dengeli, nitelikli, kapsayıcı. Sadece büyüme değil insanlarımızın yaşam standardının, refahının ve yaşama kalitesinin yükseltilmesidir. Barınma, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik; bütün bu alanlarda yani bir sosyal devletin yeniden tam anlamıyla kurgulanması, var olması gerekir.

3) Kalkınma gelecek nesilleri de kapsamalır, sürdürülebilirlik önemli. Bunun bir ayağında çevreyi koruma, doğayı tahrip etmeme var, teknoloji üretme kapasitemizi yükseltmek var, özelleştirme politikalarına son verilmesi var, kamu kaynaklarının

haraç mezat yandaş sermaye gruplarına aktarılması var. (CHP sıralarından alkışlar) Buna son verilmelidir ve gelecek kuşakları borçlandıracak politikalara son verilmelidir. Kur korumalı mevduat sistemi bugün -ne zaman çözülecek göreceğiz ama- ciddi bir yükür. Kamu-özel iş birliği gelecek kuşakları, çocuklarımızı, torunlarımızı, doğmamış kesimlerimizi borç altına sokacak bir yapıdır ve bunun için planlama-piyasa ilişkisinin yeniden kurulması, planlama ve piyasanın kaynak tahsisini birlikte yapması gerekiyor. Tabii ki bütün bunların hepsinin, en başta da söylediğim gibi, demokrasi içinde, hukuk devleti içinde temel hak ve hürriyetlerin geliştirilerek yapılması gerekiyor.

Son olarak bütçe hakkı üzerinde durmak isterim. Bakın, bütçe sürecine ilişkin teknik birkaç şey söylemek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Rahmi Bey, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bütçe süreci etkinlikten uzak, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütçenin nitelikli ve kapsayıcı bir müzakeresine ihtiyaç var ve bu anlamda da Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konuda bir ihtisasa kavuşturulması gerekiyor. Öncelikle bütçe sistematığı iyileştirilmeli, geçmişte bütçe dışı fonlar, döner sermayeler vardı -döner sermayeler devam ediyor- özel hesap, sonra ajanslar kuruluyor, vakıflar kuruluyor, bakın, olması gereken şeffaf bir bütçe, tek bir hazine, bütçenin birlik ilkesi ve hesap verilebilirliktir. Türkiye Varlık Fonu var, kur korumalı mevduat sistemi var. Bunların hepsinin bir bütün içinde alınması gerekiyor.

2) Kalkınma planları Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı olarak gerçekleşiyor, ortaya konuyor. Biz burada... Yani bir yasalaşma süreci değil TBMM kararıdır. O zaman, kalkınma planının uygulama sonuçlarının yıllık olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmasına ihtiyaç var. Bakarız ne yapılmış ne yapılmamış, bunu görürüz. Kesin hesap komisyonunun kurulması çok büyük önem arz ediyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (Devamla) - Teşekkür ederim.

Kesin hesap komisyonu kurulmalı, sürekli bir komisyon, Plan ve Bütçe Komisyonu ile birlikte çalışacak, başkanı ana muhalefet partisinden olacak ve bütçe uygulama sonuçlarını her anlamda; usul, esas açısından ciddi biçimde inceleyecek. Türkiye'nin buna ihtiyacı var. (CHP sıralarından alkışlar) Türkiye'nin kaynaklarını iyi kullanmaya ihtiyacı var. Bunu Türkiye için, atalarımız için, çocuklarımız, torunlarımız için yapmak zorundayız.

Sayıştay denetimi kapsamı ve etkinliği artırılmalı. Bakın, Sayıştay Kanunu'nun 45'inci maddesi çok ilginçtir; Türkiye Büyük Millet Meclisine, Sayıştaya, denetim talebinde bulunduğu herhangi bir kurumu istediği şekilde denetleyebilme yetkisi verir.

Sayın Başkan, bu çok önemli bir konu; kullanılıyor mu bilmiyorum ama buna ilişkin bir soru önergesiyle de gündeme getireceğim. Yani bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisinin, yasamanın güçlendirilmesi, Parlamentonun güçlendirilmesi, hem bütçe sürecinde hem de yasama sürecinde çok büyük bir ihtiyaçtır. Bu aynı zamanda bütçe hakkının da ortaya getirdiği bir şeydir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (Devamla) - Bahsettiğim bu nedenlerle 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ne ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne Cumhuriyet Halk Partisi olarak...

CAVİT ARI (Antalya) - Bir dakika daha açın Başkanım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir dakika...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bir dakika... Bir dakika...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir daha, baştan alalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Bir dakika, selamlama için...

BAŞKAN - Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (Devamla) - Sağ olun, teşekkür ederim. Daha anlaşılın dediniz herhâlde Sayın Başkan.

Evet, bu, yukarıda bahsettiğim nedenlerle, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne Cumhuriyet Halk Partisi olarak "ret" oyu vereceğimizi belirtiyor, yüce heyeti saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci söz, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Sayın Ali Mahir Başarır'da.

Sayın Başarır, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi üzerine söz almış bulunmaktayım. Bizleri ekran başında izleyen, sosyal medyada takip eden çok kıymetli yurttaşlarımızı Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Sözlerime başlamadan önce -bütçenin son günü- on iki gün boyunca Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok kıymetli personeline teşekkürlerimi sunmak istiyorum; büyük emek verdiler, bizlere yoldaşlık yaptılar. (CHP sıralarından alkışlar)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hakları verilsin, hakları!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Bir teşekkür de yine on iki gün boyunca konuşmalarımızı, buradaki söylemlerimizi 86 milyonla buluşturan çok kıymetli basına, televizyonlara söylemek istiyorum, grubum adına onlara da teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bütçenin son günü, büyük sorunlar konuşuldu, rakamlar verildi. Ben bir 2002'ye dönmek istiyorum; Adalet ve Kalkınma Partisi 2002'de seçimlere giderken ekonominin en temel ve kronik sorunlarını eleştirmişti, o gün meydanlarda bu sorunları çözeceğini vaat etmişti. Neydi bunlar? Yüksek enflasyon, yüksek faiz, işsizlik, emekli ve emekçinin çektiği sıkıntı vardı. Şimdi bakalım, yirmi iki yılın sonunda Adalet ve Kalkınma Partisi bu sorunların ne kadarına çözüm olabilmiş, bugün neredeyiz? Bakın, üzülerek söylüyorum ki ülkemizin ve dünyadaki birçok ülkenin en büyük sıkıntılarından biri enflasyon; evet, enflasyon büyük bir sorun. Eğer bir ülkede enflasyon varsa açlık, yoksulluk oluyor, insanların kurumlara, adalete, devlete olan güveni sarsılıyor, ahlaki bir yozlaşma yaşanıyor çünkü yoksul insanlar geçinemiyorsa, karnını doyuramıyorsa, çocuklarına bakamıyorsa, emekli, işçi aldığı maaşla on beş gün geçinemiyorsa, bir kere bu kuruma, devlete, yönetenlere olan inancı kayboluyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, şuradan başlayalım: Bugün TÜİK'e göre enflasyon yüzde 47, ENAG'a göre yüzde 87. Şimdi "Hangisi doğru söylüyor?" diyeceksiniz. Bugün spor kulüplerine bakalım, özel kurumlara bakalım, büyük şirketlere bakalım; reklam, sponsorluk sözleşmelerindeki yıllık artışlarda ENAG ve TÜİK'in ortalamasını alıyor çünkü TÜİK'in yanlış bilgi verdiğini, doğru bilgi vermediğini, halkı yanılttığını onlar da biliyor. Ne yazık ki -kurumlara geleceğim ama- bir ülkenin istatistik kurumlarına şirketler, yurttaşlar, kurumlar, Parlamento güvenmiyorsa sözün bittiği yerdediz.

Değerli arkadaşlar, yine, on dokuz ay önce göreve gelen Mehmet Şimşek ne dedi? "Kurumsal, yapısal, radikal değişikliklerle enflasyonu düzelterek, indireceğiz, ekonomiyi rayına oturtacağız." dedi. Ya, TÜİK'e göre söylüyorum, Mehmet Şimşek geldiğinde on dokuz ay önce enflasyon neydi? Yüzde 38. Bugün ne? Yüzde 47. Şimdi soruyorum kıymetli milletvekilleri: Ne işe yarıyor bu adam?

MEHMET BAYKAN (Konya) - O adam Ekonomi Bakanı Mahir Bey.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Üzüntü verici bir tablo değil mi? Kurumları mı değiştirdi? Nerede radikal kararlar, nerede kuramlar? Ülke günden güne büyük bir felakete gidiyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, biz 86 milyonu büyük bir aile olarak görüyoruz; bu bütçeyi de bizim, hepimizin, bu ülkenin bekçisinin, polisinin, valisinin, Meclisinin, emeklisinin, işçisinin, engellisinin rızkı olarak görüyoruz. Bu para nasıl dağıtılıyor, bu bütçe neye dağıtılıyor; bunu bilmek zorundayız.

Bakın, ikinci büyük sorun 2002'de konuştuğunuz yüksek faiz ve faiz ödemeleri idi. Bu bütçenin, 14 trilyon 700 milyarlık bu bütçenin 1 trilyon 950 milyarını faize veriyoruz, neredeyse bütçenin yüzde 14'ü arkadaşlar; bakın, inanılmaz bir durum. Değerli arkadaşlar, yirmi iki yılda toplam 600 milyar dolar faiz ödemişiz. "Yandı, bitti." dediğiniz Türkiye ekonomisinin 2002'deki dış borcu 132 milyar dolar, bugün 512 milyar dolar arkadaşlar. Ya, bunun bir izahı olması lazım, birinin gelip bunu bize anlatması lazım. TÜRK TELEKOM, limanlar, demir çelik fabrikaları, kâğıt fabrikaları özelleşmiş, özelleşmiş... Toplamda 65 milyar dolarlık da özelleştirme yapmışsınız. Şimdi, bu borcu, ülkenin yirmi iki yıl sonra geldiği noktayı, faizi lütfen Sayın Bakan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı açıklasın; yaklaşık altı yüz dakika konuştu -burada da yok- Plan ve Bütçe Komisyonunda, burada toplamda altı yüz dakika konuştu arkadaşlar. Şimdi, şunu söyleyebilirsiniz, "Bu ülkede pandemi oldu, deprem oldu, bütçe açığı var, ülkede büyük sorunlar yaşıyoruz; emekli, işçi, engelli, gençler ezildi; biz bu yüzden borçlandık, faiz ödüyoruz, emekliye veriyoruz, emekçiye veriyoruz." diyebilirsiniz ama öyle bir tablo yok. Az önce, Rahmi Bey söyledi, "kur korumalı mevduat" denilen bir rezalet 1 trilyon 850 milyar ödemişiz. (CHP sıralarından alkışlar) Peki, bunu hangi akıllı icat ettiyse... Bir avuç zengine o parayı vermeseydik bugün belki bu kadar faiz edemeyecektik arkadaşlar. Bakın, 1 trilyon 850 milyardan bahsediyorum. 3 trilyonluk bir vergi istisnası var, bunun 1 trilyonuna yakınına asgari ücret maaşlarına verildiğini kabul ediyorum. Bir kısmı, dezavantajlı yurttaşlarımıza, engelli vatandaşlarımıza veriliyor ama yaklaşık 1,5 trilyonu bir avuç zengine, bu ülkenin yerinin altını, madenlerini, arsalarını, ihalelerini verdiğiniz şirketler için kullanmışsınız, vergi almamışsınız arkadaşlar. Bana "Evet, ya, Mahir Bey, biz emekli için borçlandık, çiftçi için borçlandık." deseniz anlayacağım. Rakamlarla konuşuyorum bakın, üzüntü verici bir tablo.

Şimdi, bir sistem eleştirisi daha yapmak isterim.

2017'de faizi ne kadar ödemişiz? "Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi" denen bu ucube sisteme geçmeden önce yüzde 7. Bugün bu beş yıllık performansta nereye gelmiş? 2 katı, yüzde 14'e gelmiş ama o gün bunları söylediğimizde biz suçlu oluyorduk. Arkadaşlar, faiz bir felaket ve ülkeyi bir felakete götürüyor.

Bakın, faizi daha iyi anlamak için birkaç örnek vermek isterim. Uzay ve havacılığa 2025'te 5 milyar 52 milyon ayırmışız, güzel. 2023'te aya sert bir iniş yapacaktık; güzel, hayali bile güzeldi. Peki, bir yıllık uzay bilimlerine, aya ayırdığımız para ne? 5 milyar 52 milyon. Bir avuç tefeciye bir günlük ödediğimiz faiz ne? 5,5 milyar arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) Ya, biz aya sert bir iniş yapmamışız, faize düşmüşüz.

Geliyorum, Cumhurbaşkanı övünerek söyledi: "Öğrencilerimizin 2 bin liralık kredi, burs miktarını 3 bin liraya çıkarıyorum." Bravo! 3 bin. Çok oldu, güzel. Kaç öğrenci burs alıyor, kredi ve burs? 1,5 milyon öğrenci. Yılda toplam ne kadar veriyoruz? 54 milyar veriyoruz. Bir grup tefeciye ödenen on günlük faiz bu arkadaşlar. 1,5 milyon öğrenciye bin lira zam yaptığımız için övünüyoruz, oradan 54 milyar, on günde, bir grup tefeciye veriyoruz.

Geliyorum, çok suçladığınız İstanbul Büyükşehir Belediyesi bir yılda sosyal yardımlara ne kadar ayırıyor? 11 milyar; ulaşım, halk ekmek, kreş, kırtasiye, burs veriyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Konser(!)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Bu ne biliyor musunuz? İki günlük bir grup tefeciye verdiğimiz faizin karşılığı arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) Şimdi, yine başa geliyorum, içimi acıtıyor, canım acıyor çünkü 2025 bütçesinde sosyal yardım ve desteklere 651 milyar ayırmışız; faize 3 katı, 1 trilyon 950 milyar. Genel bütçeden ne kadar ayırmışız? Genel bütçenin yüzde 4,5'ini. Olmaz arkadaşlar. Eğer ki bu 651 milyar, 1 trilyon 950 milyar olsaydı ben anlardım, emekli için yaptığınızı düşünürdüm.

Geliyorum, işsizlik. Şimdi, yirmi iki yıl önce en büyük vaatlerinizden bir tanesi, işsizliği çözecektiniz. Bugün, üzülerek söylüyorum ki genç işsizlik yüzde 16,7 ki bir ülke büyük bir felaket. Bu ülkede 6 milyon 200 bin genç ne okuyor ne çalışıyor "Ev genci" diyorlar bunlara. Ya, bu çocuklar gerçekten ne yapacak hiç düşünüyor musunuz? Çalışmıyor, okumuyor; arkadaşlar, bir nesil kayboluyor bakın ve üzülerek söylüyorum, yoksul çocuk sayısı 10 milyona ulaşmış, 15-24 yaş arasındaki gençlerde yoksulluk oranı yüzde 30 seviyesinde arkadaşlar ve Sayın Cumhurbaşkanı bir televizyon programında diyor ki: "Gençlere iş beğendiremiyoruz." Bir bakan çıkıyor, "Gençlere iş beğendiremiyoruz." Bence sorun beğenmemekte değil, sorun yönetmemekte. (CHP sıralarından alkışlar) Şimdi, "Gençler evlensin." E, evlensin, hep beraber düğünlerine gidelim ama nasıl evlensin? Asgari ücret 17 bin lira, 2 nışanlı çalışıyor, 2'yle çarpalım 34 bin lira. Mobilyası, beyaz eşyası, perdesi, kap kapağı toplayalım; arkadaşlar, 1 milyon 200 bin lira. Arkadaşlar, bugün Türkiye'nin en ucuz yerinde bir düğün salonu 150 bin lira, gelinliği damatlığı kiralasa 100 bin lira. Bu çocuklar hiçbir şey yiyip içmeden bu parayı toplamaya çalışsalar dört yıl çalışacaklar. Ama halktan o kadar kopmuşsunuz, gerçeklerden o kadar kopmuşsunuz ki hâlâ... 1960'larda, 1970'lerde, 1980'lerde büyüklerimiz şey derdi: "İki gönül bir olursa samanlık seyrân olur." Ne yani bu? İki gönül birbirini sevdikten sonra samanlıkta bile yaşanır. Ya, bugün Ankara'da samanlıktan kötü evlerin aylık kirası 15 bin lira arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

Geliyorum, önemli bir konu: Adalet. Bu ülkedeki yurttaşların ekmek kadar, su kadar, aşk kadar adalete ihtiyacı var. Sayın Adalet Bakanı geldi. Yargı bağımsızlığından, hukukun üstünlüğünden, haksız tutuklamalardan, uzun süren tutuklamalardan bahsetmedi. Bugün dünyanın en büyük adalet saraylarını yapabilirsiniz, en büyük cezaevlerini yapabilirsiniz ama onun içerisinde adalet yoksa hiçbir şeye, hiçbir işe yaramaz arkadaşlar.

Bakın, çok yakın bir zaman, iki gün oldu, üzülerek söylüyorum; Yargıtay 3. Ceza Dairesi 2016'da Atatürk Havalimanı'nı kana bulayan IŞİD militanlarıyla ilgili davada sanıkları tahliye etti. Bu sanıklar kırk beşer yıl ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası almışlardı, 4'e 1 bu karar verildi, bir üye "Asla ceza vermeyelim." dedi. Onların hepsi yardım etmekten, yol göstermekten, barındırmaktan, taşımaktan yargılanıp bu hükmü almıştı. Yargıtay şöyle bir hesap yapıyor: Bunlar cinayet suçuna iştirak etmemiş, bunlar olsa olsa örgüt üyesi; sekiz yıl yatmışlar. Bu yatarla bu yatırı zaten karşılıyor, tahliye edelim ve kararı bozmuş. Hani ilk derece mahkemesi? Hadi ilk derece mahkemesi direnip ceza genel kuruluna gelirse, bir. İki, Yargıtay ve yerel mahkemeler bu kadar yatarı hesaplıyorlar da hayatını depreme, doğaya vermiş, binlerce insanı depremde yer altından çıkarmış Nasuh Mahruki alt sınırı bir yıl olan cezadan soruşturma geçirirken tutuklandı, onun da yatarı yoktu arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

9 genç, Filistin'i koruyan, ticaret yasağını söyleyen bizim 9 gencimiz çıktı, Cumhurbaşkanının karşısında "Ticaret yapmayın İsrail'e." dedi. Var mı bunda bir şey? Ya, soruyorum: Var mı bunda bir şey?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Var, var, ikiyüzlülüğünü suratına vurdu, var!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Dört gün Vatan'da gözaltında tutuldu bu çocuklar. Bu çocuklar tutuklandı, bu çocuklara çıplak arama yapıldı arkadaşlar; benim içim acıyor arkadaşlar. Bu çocukların alacağı cezanın muhtemel -alsa suç yok da- alt sınırı ne? Bir yıl. Yatarı ne? Sıfır. IŞİD'li katillerin yatarını hesaplayan yargı bu ülkenin gençlerinin yatarını hesaplayamıyor; utaniyorum ya! (CHP sıralarından alkışlar)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yazıklar olsun!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Soruyorum: Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer -düne kadar feyz aldığınız, görüş aldığınız, ödülleri verdiğiniz- niye tutuklu arkadaşlar? Soruyorum: Niye tutuklu? İŞİD'li caniler dışarıda, Osman Kavala, Can Atalay ve arkadaşları cezaevinde arkadaşlar! (CHP sıralarından alkışlar) Böyle adalet olmaz, bu ülkenin en temel sorunu adaletsizlik. Yargıya güven yüzde 18; bu, utanç meselesidir bir ülke için arkadaşlar!

CAVİT ARI (Antalya) - Yargıyı bitirdiler.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Arkadaşlar, konu çok, Cumhurbaşkanlığı bütçesine de gelmek istiyorum. Gelmedi mi Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı daha? Ona soracaktım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yok, televizyondan dinliyordur o.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Şimdi, Cumhurbaşkanımız her yerde "israf" "israf" "israf" belediyelere söylüyor, bakalım bir bütçesine. 2024'te on bir ayda 21 milyar 222 milyon harcamış arkadaşlar, koruma giderleri 2 milyon da hariç. Şimdi, 17 milyarlık bir bütçe; 6,1 milyar lira İletişim Başkanlığının bütçesi, korumaları da koyalım, geçen sene 11 milyara yakın örtülü ödenekten kullanmış, 2025 bütçesini hesapladığım zaman 1,5 milyar dolara yakın para yapıyor arkadaşlar. Sayın Cevdet Yılmaz'a sordum, bakın, 2023 Kesin Hesabı'nın başında sarayın uçak ve hava taşıtları için 1 milyar ayrılmış, 2023'ün sonunda bu para 4,5 milyar olmuş arkadaşlar. Ya, soruyorum, bir hukuk devletinde kesin hesabın başında 1 milyar olan ödenek sonunda 4,5 milyar olur mu? Ne aldınız? Sordum: Uçak mı aldınız bir tane daha, zeplin mi aldınız, helikopter mi aldınız, ne aldınız? Bu parayı bilen yok arkadaşlar; işte Cumhurbaşkanlığı bütçesi. İsrâf nedir? Bir uçak daha almak mı 11 uçağı varken yoksa bu ülkenin evsiz çocuklarına kreş açmak mı? (CHP sıralarından alkışlar)

Kurumlara olan güven... Sayıştay hakkında konuşacağım. Yüz altmış yılı aşkındır ayakta duran bu Sayıştay, biz onların raporlarıyla idarenin harcamalarının röntgenini görüyoruz, burada tartışıyoruz. Yahu, bunlarda hiç vicdan yok mu? Sayıştay denen kurumu ben 86 milyona şikâyet ediyorum, halkın rızıkıyla oynamıştır. Taslak denetim raporlarında 324 tane usulsüzlük tespit eden Sayıştay, buraya kaç tanesini getirebildi biliyor musunuz? 127 tane. Ne oldu 200'e yakın usulsüzlük? Nedir onlar? Bilmeyeceksiniz arkadaşlar, bilmeyeceksiniz. Bu ülkede Cumhurbaşkanlığı "Sayıştayın görevi açık aramak değil." derse o Sayıştay da bunu yapar ama Sayıştayın görevi tam da açık aramak, yolsuzluğu, usulsüzlüğü, ihaleye fesatı bu Meclise getirmek. (CHP sıralarından alkışlar) Ama gelmedi arkadaşlar, üzülerek söylüyorum, raporlara bakalım; raporlara bakamıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Şimdi, günden güne bu raporlar eriyor. 2019'da, 2018'de, yeni vekil olduğum zaman böyleydi. Mesela, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının 199 sayfa rapor, bugün 48 sayfa; Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 2020'de 244 sayfa, bugün 76 sayfa. Arkadaşlar, Sayıştay artık itibarını yitirmiş bir kurumdur. Geliyorum, sadece Sayıştay mı, Merkez Bankasının durumuna bakalım. Bakın, 2021 yılında enflasyon raporunda 9,4 enflasyon hedefleyen Merkez Bankası yüzde 36'yı görmüş enflasyonda. Bu sene de öyle; yüzde 400, 2021'de; 2022'de yüzde 250 sapmış.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, bitirin.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Bugün, kurumlara olan güven ayaklar altında. Bunları hep beraber düşünmeliyiz. Üzülerek söylüyorum, on iki gün boyunca devlet kurumlarının hâlini anlattık, yargının hâlini anlattık, emekliyi, işçiyi, ezilen kesimi anlattık. Artık bu gemi yürümüyor arkadaşlar, artık bu işi yürütemiyorsunuz. Kıbrız tüm eleştirilere bir çeper olmuş. Eleştirileri hakaret olarak algılıyorsunuz. Sokağa çıkmıyorsunuz, çarşıya çıkmıyorsunuz, emekliyi bilmiyorsunuz, ezileni bilmiyorsunuz arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) O yüzden, gelin uzatmayın, baharda getirin sandığı, yapalım seçimi. (CHP sıralarından alkışlar) Yeni bir Cumhurbaşkanı, yeni bakanlar bu ülkeyi refaha çıkarsın diyorum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

HALUK İPEK (Amasya) - Seçim yenilgisine bir türlü doymadınız, yenile yenile doymadınız seçim yenilgisine.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına üçüncü söz, Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Sayın Gökhan Günaydın'a ait.

Buyurun Sayın Günaydın. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz yirmi dakika.

CHP GRUBU ADINA GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, televizyonları başında ve sosyal medyadan bizleri izleyen sevgili yurttaşlarım; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Evet, bugün bütçenin 12'nci günü. Hem Plan ve Bütçe aşamasında, Komisyon aşamasında hem de Genel Kurul aşamasında büyük özverilerle çalışmalar yapıldı. Bu çalışmalara katkı sunan tüm milletvekili arkadaşlarımızı ama bizden daha çok mesai yapan Meclis emekçilerini gerçekten saygıyla selamlıyorum. Sağ olsunlar, var olsunlar. (CHP sıralarından alkışlar)

Evet, Adalet ve Kalkınma Partisi 23'üncü bütçesini yapıyor, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi içerisinde de 7'nci bütçe buraya geliyor. Bir konuşma yapacağım, yirmi dakikalık süre boyunca. Bu konuşmayı tablolarıyla beraber an itibarıyla -linkini verdim- sosyal medyaya yüklemiş durumdayım. Bunu neden yapıyorum? Verdiğimiz tüm veriler ve konuşmalarda kullandığımız olgular denetlemeye açık olacaktır. Hiçbir şekilde verilerden ve olgulardan uzaklaşan bir hayalcilik içerisinde olmayacağız. Ayrıca, artık AKP'nin yirmi iki yıldan sonra mazeret üreten, bir muhalefet partisi gibi konuşan ya da gelecek zaman cümleleri kuran bir parti olamayacağı çok açıktır. Yirmi iki yıldır bu memleketi yönetiyorsunuz. Dolayısıyla bu bütçeyi değerlendireceğiz, makroverileri ortaya koyacağız; arkasından da bu parayla ne yaptığınızı, ne yapmadığınızı değerlendireceğiz.

Dinledik 9 Aralıktan bu yana Cumhurbaşkanı Yardımcısını, Grup Başkan Vekillerini, Bakanları, milletvekillerini; şimdi değerlendirelim. Büyüme oranlarından bahsediyorsunuz. Öyle bir anlatıyorsunuz ki Türkiye müthiş büyümüş AKP döneminde. Gerçek ne? 1923 ila 2024 arasında memleketin tarihsel büyüme oranı yüzde 5,3'tür. Tek istisnası Atatürk dönemidir; 1923-1939 döneminde bu memleket yılda yüzde 7,3 büyümüştür. Tarihsel ortalama hangi dönemlerde gerçekleştirilmiştir? 1930'lardaki Büyük Ekonomik Buhran, 1940'larda İkinci Dünya Savaşı, 70'lerde petrol krizi, Türkiye'yi uzun yıllar boyunca etkileyen, etkisi altına alan terör, koalisyon hükümetleri, kapitalizmin birikim krizleri; bunların tamamında yüzde 5,3 büyümüştür.

Peki, son yirmi yılda siz ne yaptınız? Son yirmi yılda 2003 ila 2009 arasında bu orandan farklılaşan bir olumlu büyüme temposu ama 2009'dan itibaren bu tempoya, hatta bu temponun altına düşen bir yapı. Hiç kimse bize 15 Temmuzdan şikâyet etmesin, yaratan sizsiniz. Kimse bize "17-25" lafını mazeret olarak ortaya koymasın, önce rüşvetçilerin hesabını verin. (CHP sıralarından alkışlar) Hiç kimse bize büyük ekonomik krizden, dünyadaki stratejik sorunlardan, bölgesel savaşlardan bahsetmesin. Siz yüzde 5,3'lük tarihsel büyüme oranını yakalayamamış bir siyasal partisiniz.

Gelelim kişi başına millî gelir oranlarına: Bu, şüphesiz bölüşümü göstermez ama yine de bakalım: 2008 yılında 11.018 dolar, 2022'de 10.659 dolar, 2023'te 13.243 dolar yani kişi başına gelirden Türkiye en azından on beş yıldır yerinde sayıyor. Peki, bu bir ölçüt müdür? Dediğim gibi, hem liberallerin hem de bu gerçekleri örtmeye çalışanların özellikle kaçtıkları bir olgu vardır; o da bölüşümdür. Gelin, size ben bir bölüşüm ilişkisi vereyim. Türkiye'nin en zengin yüzde 20'si millî gelirin yüzde 48,7'sini alıyor, Türkiye'nin en yoksul yüzde 20'si millî gelirin ancak yüzde 6'sını alıyor. Dolayısıyla, bir tarafta parmağında bal tutan, damağına bal çaldığınız yandaşlar inanılmaz ölçüde zenginleşirken diğer tarafta insanlar mutfağında tenceresini kaynatamıyorlar, yeni bir elbise

alamıyorlar, çocuklarını okula gönderemiyorlar, çocuklarını okula gönderirlerse onlara harçlık veremiyorlar. İşte, Türkiye'nin tablosu budur. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Şimdi, bir Sefalet Endeksi var arkadaşlar. Memleketi dünyada ilk 10 ekonomiye sokacaksınız, en sefil ilk 7 ülkesi içine soktunuz. 157 ülkenin yer aldığı Sefalet Endeksi'nde memleket 7'nci; önümüzde Zimbabve var, Suriye var, Sudan var, Lübnan var ve benzeri ülkeler var. Şimdi Abdullah Bey konuşma yapmaya hazırlanıyor, diyecek ki: "Bunlar dış güçlerin etkileri." Kardeşim, bunun nasıl hesaplandığı ortada, ben buradan okuyayım, tam olsun: Yıl sonu işsizlik, enflasyon ve banka kredisi oranlarının toplamından kişi başına düşen reel gayrisafi yurt içi hasıladaki yıllık yüzde değişimi çıkarıyorsunuz, sefalet endeksinin buluyorsunuz.

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Ocak 2023...

GÖKHAN GÜNAYDIN (Devamla) - Bütün dünyanın rakamları ortada diğer ülkelerinkini de hesaplayın, kendi ülkenizinkini de hesaplayın, "Dış güçler, dış güçler" demekten vazgeçin, "Sefalet Endeksi böylesine yanlış hesaplanıyor." deyin, diyemezsiniz. Nedeni ne biliyor musunuz? Çünkü tablo ortada, Türkiye'nin maalesef sefaleti ortada. (CHP sıralarından alkışlar)

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Güncel değil, güncel değil Sayın Vekil.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Devamla) - Gelelim bütçeden yapılan...

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Ocak 2023'te Yahudiler hesapladı.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Devamla) - Mutlaka Yahudiler hesaplamışlardır, dediğimi duyun.

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - 2023 Ocak...

GÖKHAN GÜNAYDIN (Devamla) - Bütçeden yapılan faiz ödemeleri: Arkadaşlar, yirmi iki yıllık iktidarınızda toplam 3 trilyon 472 milyar TL bütçeden faiz ödemesi yaptınız ama bunun ivmesine bakınız. 2003'ten 2017'ye kadar faiz ödemeleri 50 milyar TL düzeyindeydi, sonra bir füze etkisi oldu; 2018'de 74, 2019'da 100, 2020'de 134, 2021'de 181, 2022 yılında 311 milyar TL ödediniz ama esas sıçrama buradan sonra oldu. Bakın, rakam veriyorum size: 2023'te 675 milyar, 2024 yılında 1 trilyon 298 milyar, 2025'te 1 trilyon 950 milyar TL faiz ödüyorsunuz. Benim bu yirmi dakikalık konuşmam boyunca bu memleket 75 milyon TL faiz ödüyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Peki, arkadaşlar, bunun bütçedeki anlamı ne? Sağlık Bakanlığına bunun yarısını, Millî Savunma Bakanlığına bunun üçte 1'ini, geriye kalanını da ancak Tarım Bakanlığına verebiliyorsunuz yani siz "İsrail bize saldıracak." derken, sağlık sistemi çökerken, tarım iflas ederken bu 3 bütçenin toplamını gidip faize yatırılıyorsunuz. Ha, burada şunu izledik, duyduk, dediler ki: "Geçin onları geçin. Faizin tutarı önemli değildir, millî gelire oranı önemlidir." Öyle dediniz değil mi arkadaşlar? Ben size bir şey söyleyeyim: Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez dış borçta faiz ödemelerinin tutarı asıl borcu geçti, neden bahsediyorsunuz? Bu liberal tezlerle kendinizi de memleketi de kandırmayın. Dış borç almazsanız makroekonomiyi çeviremez durumdasınız. Memleketin durumu bu kadar acıklı durumda. (CHP sıralarından alkışlar)

Peki, siz ne yaptınız? Söyleyeyim: Vergi aslı ve faizi olarak toplam 7,5 milyar lira yandaşların faizini sildiniz. Burada Maliye Bakanı Mehmet Şimşek oturuyordu, defalarca sordum, hepsinde dedi ki: "Tarihiyat, tarihiyat..." Ben de defalarca dedim ki: "Geç tarihiyatı, uzlaşma komisyonunda kaç parayı sildiniz?" Söyleyemedi, sonra biz söyledik: "7,5 milyar lirayı sildin kardeşim." Onun üzerine dedi ki: "Ama artık vergi aslını silmeyi yasakladık." Ne zaman yasakladı? Üç ay evvel, 2 Ağustos tarihinde. Niye yasakladı? Çünkü yıllarca anlata, anlata, anlata artık utandırdık, bu nedenle yasaklamak zorunda kaldınız. (CHP sıralarından alkışlar) Peki, bugüne kadar yurttaşın hangi vergisini sildiniz? Hangi uzlaştırma komisyonunda esnafın prim borcunu sildiniz? Yurttaşın emlak vergisini, vatandaşın motorlu taşıtlar vergisini hangi uzlaştırma komisyonunda sildiniz? Hiçbirinde silmediniz. Daha düne kadar asgari ücretten vergi alıyordunuz, burada övünerek anlatıyorsunuz "Almıyoruz." diye, sebebi ne? Yıllarca anlattık, "Ayıp, ayıp, utanın!" dedik, en sonunda vazgeçtiniz asgari ücretten vergi almaktan, tablo bu kadar açıktır. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, sevgili dostlarım, bir de vergilere bakalım. Yirmi iki yıllık iktidarınızda yüzde 65'i dolaylı vergi olmak üzere 2 trilyon 906 milyar dolar vergi topladınız, bunun üzerine 71 milyar dolar özelleştirme, 435 milyar dolar borç, toplam elde ettiğiniz gelir 3,4 trilyon dolar. Bu nasıl bir rakam biliyor musunuz? Sizden evvelki hükümetlerin seksen yıl boyunca elde ettikleri toplam gelirin 17 katını yirmi yılda kullandınız. (CHP sıralarından alkışlar) Peki, bu kullandığınız gelirin ne kadarını acaba yatırıma çevirdiniz? 472 milyar dolarını. Yani elde ettiğiniz gelirin ancak yedide 1'ini yatırıma çevirdiniz. Ha, onu da söyleyeyim, bu nasıl bir yatırım rakamıdır biliyor musunuz? Arkadaşlarım söylediler, kamu-özel iş birlikleri sayesinde ve yaptığınız her türlü yolsuzlukla aslında bütün bunları yatırıma değil, gelecek kuşakların üstüne bir yük olarak yüklediniz. Sonra "Yol yaptık, köprü yaptık." diye övünüyorsunuz, tablo bu kadar açıktır. Gelin, bir dış ticaret açığı rakamı vereyim size, yirmi iki yılda dış ticaret fazlası verdiğiniz tek yıl yoktur. 15,5 milyar dolar dış ticaret açığıyla aldınız, son iki yıl boyunca açığınız 100 milyar doların üstüne çıktı. 250 milyar dolar ihracat yapıyorsunuz, övünerek anlatırsınız. Bir tek şeyi söylemezsiniz, yahu ithalat ne kadar? Ne kadar ithalat? 360 milyar dolar. Yani yılda 100-110 milyar dolar açık veriyorsunuz, üstelik de bunu Türk lirasını devalüasyon liginde şampiyon yaptığınız bir dönemde yaptınız yani herkes bilir ki devalüasyon bu kadar yüksekse ithalatın kısılması, ihracatın artması lazım ama öyle ciddi yapısal sorunları var ki bu memleketin; ihracat ithalat çağırıyor, ihracat istihdam çağırıyor. İşte, bu, yirmi iki yılda bozduğunuz dengelerin bir özeti şeklindedir. Arkadaşlar, bu bir enflasyon, hayat pahalılığı ve fakrızarurettir tablosudur.

Şimdi, bu paraları nerelere ve nasıl harcıyorsunuz onlara bakalım. Bu memlekette reisiniz var değil mi? Reisiniz şunu söyledi size: "Faiz neden, enflasyon sonuçtur." Buna direnen onurlu Maliye Bakanlarını, Merkez Bankası Başkanlarını bir gece yarısı kararlarıyla görevden aldınız. Sonra ekonomi dışı zorlarla yüzde 8,5'e kadar faizi indirdiniz. Sonra fırlayan kuru tutmak için 128 milyar doları kapı arkasından sattınız, oradan da para kazandınız. Damat nerede şimdi, damat? Damat nerede? (CHP sıralarından alkışlar) Damadın nerede olduğunu bilmiyoruz ama 128 milyar dolar bizim sırtımızda. Yetti mi? Kur korumalı mevduat, arkadaşlarımız söylediler. 6 Şubatta 11 ili yıkan depremde ortaya çıkan zararın 1,6 trilyon TL olduğu tahmin ediliyor. Siz kur korumalı mevduata 1,8 trilyon TL gömdünüz ve hâlâ burada utanacak bir şey yokmuş gibi konuşabiliyorsunuz.

Daha ilginç bir şey söyleyeyim size: Arkadaşlar, ülkenin başına gelen hiçbir şey doğal felaket değildi. Reisin gördüğü hayallere ya bilgisizliğiniz ya da çıkarlarınız için hepiniz eşlik ettiniz; dolayısıyla bu yıkımın hepiniz sorumlusunuz. (CHP sıralarından alkışlar) Geçtiğimiz bütçelerde Nebati'yi çılgınca alkışladınız, sonra 4 Haziran 2023 günü Nebati görevden alınırken yeni gelen Bakan "Artık irrasyonel politikalarla vazgeçeceğiz." dedi, onu da çılgınca alkışladınız yani âdeta toplu bir meditasyon töreni gibi, neler neler oldu bu dönemde hiç önemsemediniz, hiç sorgulamadınız; çoğu zaman olduğu gibi işinize ve keyfinize baktınız.

Gelin, bu memlekette size insan manzaraları vereyim. Hani anlatıyorsunuz ya "Türkiye gayet iyi bir durumda." Rakam vereceğim rakam, 8 milyon insan bu memlekette 1 Ocak 2024 tarihinden bu yana 17 bin TL para alıyor, 8 milyon insan asgari ücretli. Aclık sınırı ne kadar? 22 bin lira. Bu memlekette 16 milyon emekli var; bunun 4 milyonu 12.500 lira para alıyor, bunun 8 milyonu asgari ücretten daha az emekli ücreti alıyor. Peki, işsizlik ne kadar? Cevdet Yılmaz anlatıyor, işte, son bir yılda istihdamı 1 milyon artırımlar, inanası geliyor insanın. Gerçek ne? Dar tanımlı işsizliği bırakıp da geniş tanımlı işsizliği bakarsanız yani son altı ayda iş bulmaktan umudunu kestiği için iş aramayanları da katarsanız bu memlekette 11 milyon geniş tanımlı işsizlik var. Demek ki 30 milyon haneye bu memlekette ayda asgari ücretin altında para giriyor, yoksulluk ve açlık sınırının altında para giriyor; işte memleketin fakrızarureti budur. 15-29 yaş arasındaki gençlerin Aralık 2024 itibarıyla ne eğitimde ne istihdamda olanlarının

sayısı 4 milyon 700 bini bulmuş. Mahir arkadaşım söyledi; cebinde parası olmayan adam nasıl evlensin? Ama Cumhurbaşkanlığının penceresinin zaviyesinden bakılırsa bu yokluk hâli yerine şöyle yorumlamak lazım: Kızlarımız erkek beğenmiyor, erkeklerimiz kız beğenmiyor. Yahu, ne oldu, yıllarca birbirlerini beğenenler niye beğenmiyor ki? Hayallerden vazgeçin artık; memlekette insanlar, çocuklar ev geçindirecek ve yuva kuracak para bulamıyorlar.

Her ile bir üniversite açmakla övündünüz. İlk 500'de yalnızca 3 üniversite var, ilk binde yalnızca 9 üniversite var; o üniversitelerin tamamı Türkiye'nin köklü üniversiteleri. "Her ile" diye açtığınız, bir gecede doçent, profesör yaparak yüzde bin, yüzde 2 bin doçent sayısını, profesör sayısını artırdığınız adamlarla bilim yapılmıyor. Biz onları her gün televizyonda izliyoruz, akademisyenliğinden utanıyor insan. Yahu, sen ne zaman üniversiteye gidiyorsun, ne zaman üniversiteye mesai harcıyorsun? Rektörsün, her gün yandaşlık yapmaktan utanmıyor musun? (CHP sıralarından alkışlar) Ertesi sabah derse gittiğinde çocukların yüzüne nasıl bakıyorsun? Bunlardan mı akademisyen olacak bu memlekette?

Üniversite mezunları arasında işsizlik yüzde 40'a ulaşmış durumda. Tabii, olgu ile algıyı yer değiştirme konusunda üstlerine yok. Neymiş? TIMSS'de 4'üncü sınıf fen bilimlerinde Avrupa 1'incisi olmuşlar, 44 puan yükselmiş; matematikte 84 puan yükselmiş, Avrupa 2'ncisi olmuş. Ya, arkadaşlar, Türkiye'de böylesine büyük bir ekosistem, bir eğitim sıçraması olduysa bu LGS'ye yansımaz mı, bu YKS'ye yansımaz mı? YKS'de matematikte ortalama 40 sorudan 7,9'unu çözüyor çocuklar. 2023 LGS'de fende 20 sorudan 9'unu çözebiliyor çocuklar. Dolayısıyla yalan söylemekten, algı üretmekten vazgeçin, gerçeklerle yüzleşin.

Bir deprem meselesi... Dediler ki: "681 bin bağımsız bölüm yıkıldı, bir yılda hepsini teslim edeceğiz." Cevdet Yılmaz diyor ki: "Öyle bir şey demedik." Ne dediniz? "454 bin hak sahipliği var, onlara vereceğiz." Peki, o da kabul olsun. Ne kadarını teslim ettiniz? 155 binini teslim ettiniz. Yani 650 bini bir yılda verecektiniz, iki yılda 155 bini ancak verebildiniz. İnsan biraz sıkılmaz mı?

Dış politika... Türk pasaportu 53'üncü sırada, 118 ülkeye vizesiz giremiyor vatandaşlarımız. Ama ne yapıyorlar? "116 ülkeye girebiliyoruz." diyorlar yani tersten propaganda yapıyorlar. Neresiymiş girebildikleri? Bahamalar, Dominika, Ekvador, Fas, Gana, İran, Jamaika, Liberya, Moğolistan, Tuvalu -valla okuyamıyorum bile- Uruguay; buralara Türk vatandaşları vizesiz girebiliyor diye övünüyorlar. Fazla söze hacet var mı arkadaşlar? (CHP sıralarından alkışlar)

Valla tarım çöktü, ben söyleyeyim size. Bu memlekette -dün arkadaşım size rakamları verdi- buğdayı, arpası, çeltiği olmak üzere tüm tahıllarda; mercimeği, fasulyesi, baklası olmak üzere tüm baklagillerde; soyası, ayçiçeği, mısırı, pamuğu olmak üzere tüm yağ bitkilerinde Türkiye dışa bağımlı. Yılda 6 milyar dolar dış ticaret açığı veriyorsunuz, hâlâ "Tarımda Avrupa 1'incisiyiz." diye anlatabiliyorsunuz.

Ticaret Bakanı "Hal yasasını değiştirdik, yaş meyve sebze ucuzladı." diyor. Ya, acaba Ticaret Bakanı hiç pazara mı çıkmıyor, ne yiyor ne içiyor, hangi televizyon kanalını seyrediyor? İnsan bunları gerçekten merak ediyor. Sonra, Ticaret Bakanı övünüyor; Tüketiciler Kanunu'nu çıkarmış. Hepimiz biliyoruz ki Tüketiciler Kanunu'yla bir dünya tekeline 60-70 milyar TL ticaret avantajı sağladınız. Dün Anayasa Mahkemesine gittik; iptal ettireceğiz, Türkiye'nin aleyhine iş yaptırmayacağız size. (CHP sıralarından alkışlar)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Trendyol'cular sizi, Trendyol'cular!

GÖKHAN GÜNAYDIN (Devamla) - Evet, bir başka olgu alanı millî savunma alanı. Olan her şeyle gurur duyarız, açıkçası önceden söyleyeyim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Devamla) - Dünyada ilk 10'da bulunan firmalardan 6'sı Amerikalı, 3'ü İngiliz, 1'i Çin. Peki, ilk 500'de kaç firmamız var? 5 firma var; 42'nci ASELSAN 1975'te, 50'nci TUSAŞ 1978'de, 71'inci ROKETSAN 1988'de, 84'üncü Makine ve Kimya Endüstrisi 1950'de, 94'üncü ASFAT 2018'de kurulmuş. "AKP'den evvel hayat yoktu." demekten vazgeçin, gerçeklerle yüzleşin. (CHP sıralarından alkışlar)

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Ne üretmiş?

GÖKHAN GÜNAYDIN (Devamla) - Arkadaşlar, son olarak da şunu söyleyeyim: 2019'dan evvel -şu belediyeleri silkeleme meselesiyle son vereyim konuşmalara- "Su faturalarını teröristler getirecek, bunlara asla oy vermeyin." dediniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yazıklar olsun!

CAVİT ARI (Antalya) - İftiracılar!

GÖKHAN GÜNAYDIN (Devamla) - Gittik, bütün belediyeleri kazandık. Bunun üzerine o gece Anadolu Ajansının veri akışını durdurdunuz, TRT veri vermedi. Bir gecede "Gönül belediyeçiliği kazandı." diye bütün İstanbul'u doldurdunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Günaydın, tamamlayın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Devamla) - Sonra güneş doğunca gerçekler ortaya çıktı, kazandığımız belli oldu. Önce mazbatayı verdiniz, sonra mazbatayı iptal ettiniz. "13 bin oyla seçim mi kazanılır?" dediniz; vatandaş anlamadı, YSK anladı, seçimi iptal etti, sonra 800 bin farkı yediniz. 2019'dan 2024'e kadar Süleyman Soylu bütün güvenlik bürokrasisiyle atılması gerekebilecek her türlü iftiraı attı; 800 terörist çalışıyordu, ne oldu, Ali Yerlikaya bulamadı mı o teröristleri? Bu iftira siyasetiyle nereye varılabilecek? Sonra 2024 seçimleri geldi; İstanbul'da 39 belediyenin 26'sını, Ankara'da 25 belediyenin 16'sını, İzmir'de 30 belediyenin 18'ini aldık; 414 belediyeyi aldık. Şimdi, söyleyeyim, bu silkeleme meselesi var ya, seçim yakın, vatandaş sizi 2024'ten daha fazla silkelemek için bekliyor. Haydi, hodri meydan! (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:16.41

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.04

BAŞKAN: Numan KURTULMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Rümeyza KADAK (İstanbul)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 40'ıncı Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ilk söz, Grup Başkan Vekili Ankara Milletvekili Sayın Leyla Şahin Usta'dadır.

Buyurun Sayın Usta. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Süreniz otuz beş dakikadır.

AK PARTİ GRUBU ADINA LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi üzerinde AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçenin hazırlanmasında emeği geçen, başta Sayın Cumhurbaşkanımız, Cumhurbaşkan Yardımcımız, Hazine ve Maliye Bakanlığımız, Plan ve Bütçe Komisyonumuz olmak üzere milletvekillerimize, bakanlarımıza, bürokratlarımıza ve bütçe sürecinde emek veren kavaslarımıza, stenograflarımıza, personellerimize, çaycılarımıza, herkese teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bugün burada, Gazi Meclisimizin çatısı altında Türkiye'nin geleceğini şekillendiren bir bütçe maratonunu daha nihayete erdirmenin gururunu yaşıyoruz. Bütçe yalnızca rakamlar ve kalemler üzerinde kurulmuş teknik bir çalışma değil, aynı zamanda devletin ufkı, istikameti ve vicdanıdır. Bu bütçe, milletimizin refahı, ülkemizin kalkınması, vatanımızın güvenliği için atacağımız adımların teminatıdır. Bu bütçe, Türkiye'yi daha güçlü, daha müreffeh ve daha bağımsız hâle getirecek bir iradenin yansımasıdır. Bu çatı altında onayladığımız her kalem, milletimizin kaynaklarını yarınlara taşıyacak bir vasıta, bir vesile olarak yalnızca bugünü değil, Türkiye Yüzyılı'nı inşa edecek nesillerin yarınını da garanti altına almaktadır.

Aziz milletimizin bize ve Cumhur İttifakı'na olan güvenine layık olmak için yirmi iki yıldır devrim niteliğinde attığımız ve atacağımız adımların nişanesidir bu bütçe. Yirmi iki yıl önce biz insanların hayallerinin yıkıldığı, hayal dahi kurmanın mümkün olmadığı, yangınlar içerisinde bir vatan bulmuştuk. Yapmamız gereken, bu eski Türkiye'yi, ceberut devlet anlayışını bitirmek, devlet ile milleti barıştırmaktı; "millele rağmen devlet için" mantığı olamazdı. Bu zihniyeti değiştirmek hiç kolay değildi. Karşımıza pek çok engeller ve zorluklar çıktı. Yıllarca tartışılan mevzular, sorun alanları önümüzde duruyordu ve bunların hepsi de milletimizin sorunlarıydı; korkusuzca üzerine giderek her birini tek tek çözmeliydik.

Bunun için ilk yapılması gereken, milletin iradesinin üstünde kendini bir güç ve irade olarak gören tüm vesayet odaklarını bitirmektir. Vesayet odakları ve darbe tehditleri milletin iradesine sürekli pranga vuruyordu, siyaset ise halktan kopmuştu. Birbiri ardına kurulan ve yıkılan hükümetler ve istikrarsızlık yüzünden Türkiye yönünü kaybetmişti, karanlık günler yaşanıyordu. O karanlık günlerden biraz sizlere bahsetmek istiyorum.

1987 yılına geri döneceğiz. 1987 yılında rahmetli Turgut Özal'ın öncülüğünü yaptığı, PTT'nin Geleceğe Mektuplar Projesi'nden bahsetmek istiyorum. Bu projede insanlar 2000 yılına mektuplar yazmışlar. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına yazılan mektuplar da dönemim Meclis Başkanı Yıldırım Akbulut'un önüne getiriliyor ve Yıldırım Akbulut gazetecilerin önünde bir mektup seçiyor ve seçtiği mektubu gazetecilerle birlikte okuyor. Ben de bu mektuptan birkaç satır okumak istiyorum: "Bugün yeni bir zaman dönemine girmiş bulunuyoruz. 1 Ocak 2000'in milletimiz ve insanlık için hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bu mektubu size 22 Mayıs 1987 günü yazıyorum. Bugün 140 öğrenci inancımıza uygun giyindiğimiz için okulumuzdan atıldık, disiplin kovuşturmasına uğradık ve bir grup arkadaşlarımızla bu yasakları protesto etmeye başladık. Bizler sadece başörtüsüne değil insan temel hak ve hürriyetlerine, inanç, vicdan ve kanaat hürriyetlerine yapılan baskıyı protesto ediyoruz. Aydınlatılmış geleceğin yükseköğrenim gençliğinin bu sabırlı ve kararlı direnişinden doğacağına inanıyoruz. Bu mektubu size yazıyorum ki bu ülkenin yöneticisi olarak, geçmişte yaşadığımız bu üzücü ve vicdanlarımızda izini taşıyacağımız olayı hatırlayasınız. Umarız, 2000'li yıllarda ülkemizde insanlar inanç ve fikirlerinden dolayı horlanmasın. Ülkemiz bağımsız, insanımız özgür olsun. Bu duygularla on üç yıl öncesinden sizlere sesleniyorum. Selam, saygı ve iyi dileklerle. İnsan mutlu ve barış içerisinde olsun. Fatma Temiz, Ankara." Evet, bu mektup çok manidar, 2000'li yıllara yazılmış bir mektup.

2000'li yılların başları, biraz daha 87'den önlere getireceğim sizi, 28 Şubat dönemine de tekrar bir bakalım istiyorum, 1997-1998 yılları. Neden bakalım istiyorum? Çünkü daha iki gün önce burada, Genel Kurulda, 28 Şubat darbelerinin söylediklerinin aynısını tekrar duyduk. Her fırsatta, gerek Plan ve Bütçede gerekse Genel Kurulda bizlere "Kadın düşmanısınız." diyenlere asıl kadın düşmanın kim olduğunu anlatmak için hatırlatmak istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sadece başörtülü olduğumuz için milletvekili olduğumuzu düşünenlerin yanıldığını anlatmak için hatırlatmak istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Evet, yirmi beş yıl önce, dönemin Rektörü Kemal Alemdaroğlu'nun imzasıyla İstanbul Üniversitesinde uygulanmak üzere bir genelge yayımlandı. Bu genelgeyle başörtülü öğrencilerin derslere, stajlara, sınavlara, kütüphaneye hatta yemekhaneye bile alınmaları yasaklandı. Başörtülü olarak derse girdiğim için, sınava girmeye çalıştığım için hakkımda soruşturma açıldı. Tıp fakültesi 5'inci sınıf öğrencisiydim ve okuldan atıldım. Pes etmedik, haksızlığa uğradığımızın farkındaydık. Bizim bir hatamız yoktu, bir yanlışımız yoktu. O yüzden, protestolar yapıp hakkımızı aramaya kararlıydık. Uzun mücadeleler verdik ancak onurlu bir mücadele verdik; okulumuzdan atılırken dahi tek bir sıraya çizik atmadık, tek bir cam kırmadık, hiçbir cana, kamu veya özel olsun hiçbir mala da zarar vermedik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz böylesine onurlu bir mücadeleyi başlattık.

Eğitimimi Türkiye'de tamamlama fırsatım olmadığı için kalan bir yılı tamamlamak üzere yurt dışına çıktım. Daha sonrasında ülkedeki konjonktürel değişimlerle birlikte ancak 2007 yılında Türkiye'deki başörtüsü yasaklarının tamamlanması, kaldırılması, biraz rahatlamasıyla ülkeme döndüm ve bir hekim olarak hizmet etmeye başladım; 2015 yılına kadar da hizmet ettim. 2015 yılında Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın, artık kadınların seçme ve seçilme haklarını tam kullanabilmeleri için, cumhuriyet kazanımlarımıza ket vuranlara son vermek için önümüzü açmasıyla birlikte bizler de başörtülü kadınlar olarak milletvekili olabildik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2015 yılında milletvekili oldum. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde Türkiye'yi temsil eden bir milletvekili olarak görev aldım. Tarih bana öyle bir gün ve an yaşattı ki onu da sizlerle paylaşmak istiyorum: Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisine gittiğimiz bir dönem çalışmasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde hâkimlerin seçilmesiyle ilgili bizler de milletvekili olarak oy kullanma görevimizi yerine getirdik. 99 yılında başörtüsü yasağının kaldırılması için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvuran bir öğrenciyken 2015 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde hâkim seçen bir milletvekili olarak görev yaptım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İşte, bu, yeni Türkiye'nin, AK PARTİ'nin başarısıdır ama burada önemli bir not daha var. Ben Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde hakkımı ararken Türkiye'nin hâkimi olan Rıza Türmen, benim ve benim gibi başvuran herkesin laiklik karşıtı olduğunu söyleyerek dosyamızın reddedilmesinde imzası olan bir isim ve CHP'nin eski milletvekili; tıpkı ikna odalarını kurup bizleri ikna ederek başımızı açtıracağına inanan eski rektör, eski CHP Milletvekili Nur Serter gibi. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ iktidarıyla birlikte kadınların toplumsal hayattaki yeri güçlendirilmiştir. Bugün Meclisimizde kadın vekil oranının yüzde 4'lerden yüzde 20'lere çıkmasında AK PARTİ'nin teşvik edici politikalarının varlığı inkâr edilemez. Bu vesileyle, bizleri, kadınları eşit kılan, bu haklarımızı sağlayan Sayın Cumhurbaşkanımıza ve milletimize şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Evet, biz onurlu bir mücadele verdik; ne yazık ki hâlâ bunu anlamamak için direnen köhne zihniyetin varlığını da görüyoruz. Bu ülkede bugün bir kadın mücadelesinden, kadın haklarından bahsederken en büyük payı almayı hak eden AK PARTİ'dir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz bugün burada sadece başörtülü olduğumuz için bulunmuyoruz; ister başı örtülü olsun ister başı açık, her birimiz başarılarımız, eğitimimiz, bu ülkeye değer kattığımız ve hak ettiğimiz için buradayız.

Bu ülkenin inandığı gibi yaşamayı tercih etmiş kadınlarını seçimden seçime hatırlayanlar en son genel seçimlerde "helalleşme" kampanyası başlatmıştı. Ne oldu? 6'lı masa ortakları ve Kılıçdaroğlu gidince helalleşme de bitti anlaşılan.

Bu ülkenin kadınları artık özgürdür, eşittir ve yasaklardan kurtulmuştur. Bunu sağlayan, milletimizin bize olan inancı ve güvenidir, Türkiye Yüzyılı'na olan inancıdır, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a olan inancıdır. Artık yeni şeyler söylemenin zamanıdır, yeni Türkiye'yi, güçlü Türkiye'yi de konuşma zamanıdır.

Birkaç konuşmacının özellikle Sayın Cumhurbaşkanımızın konuşması sırasında tepki veren gençlerle ilgili olarak söylediklerini... Evet, bu konuda Sayın Cumhurbaşkanımız o çocuklara "evladım" diyerek seslenmiştir. Bu çocuklara yapılan muameleyi doğru bulmadığımızı hepimizin adına büyük bir rahatlıkla söylüyorum. Bu bir yanlış uygulamadır, bunun da takipçisi olacağımızı ve herkesin hakkının ve hukukunun korunması için aynı çabayı ve emeği göstereceğimizi buradan paylaşmak istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Evet, yeni şeyler söyleyelim. Yeni Türkiye'nin önündeki en önemli mevzulardan birisi de elbette ki Suriye'de yaşananlar. Dünyada artan ırkçılık ve faşizm hastalığını ülkemizde de yaymak için çaba gösterenleri dikkatle izledik. Her türlü insani, vicdani, ahlaki sorumluluğunu bir kenara bırakarak 3-5 oy fazla almak için siyaset yapanların öngörüsü ve gelişmelerden uzak olduğunu bir kere daha gördük. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde yürüttüğümüz insani, vicdani ve İslami politikamızın ne kadar doğru ve haklı olduğunu bir kere daha görüyoruz. Herkes Suriyelileri yalnız ve ölüme bırakırken, Birleşmiş Milletler kör ve sağır olmuşken biz onları koruduk, ensarlığımızdan vazgeçmedik. Onun için şimdi Türkiye'ye, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a teşekkür ediyorlar, bayrağımızı asıyorlar ve gururla bayrağımızı sallıyorlar ve "Bu mutluluğu sadece Türkiye ile paylaşıyoruz." diyorlar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Suriye'nin millî egemenliğine ve üniter bir devlet olmasına önem veriyoruz. Türk, Arap, Kürt, Alevi, Sünni, Şii, Süryani, Nusayri kim varsa herkesi temsil eden bir yönetim olmalı. Suriye'deki kadınların başka yerlerde gördüğümüz muamelelere, sorunlara maruz kalmamasını çok önemsiyoruz ve takip ediyoruz. Birkaç gün önce Suriyeli bir kadının Birleşmiş Milletlerden gelen heyete verdiği onurlu tepkiyi, bu davranışı tebrik ediyorum. Şunu söylüyordu o kadın Birleşmiş Milletler temsilcilerine seslenerek, "Neredeydiniz, on üç yıldır zalim Esad insanları burada işkenceyle öldürürken neredeydiniz? Şimdi neyi görmeye geldiniz?" diye bağırdı. İşte, vatanına, milletine sahip çıkan bu kadını buradan selamlıyorum. Suriye, Suriyelilerin olmalıdır. Bize düşen, huzur ve güven içerisinde Suriye'nin yeniden kurulması için destek olmak ve korumaktır.

Yeni şeyler söylememiz gereken önemli bir başlık da hem sınırlarımız içinde hem yakın coğrafyamızda terör sorununu bitirmektir. Bizim Kürt vatandaşlarımızla hiçbir sorunumuz yoktur. Ötekileştirmenin, ayrıştırmanın acısını yakinen yaşamış biri olarak biz iktidarlarımız döneminde hiç kimseyi, hiçbir zümreyi ötekileştirmedik, Türk-Kürt kardeşliği bozmak isteyenlere fırsat vermedik, bundan sonra da vermeyeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Kimlik siyasetinin araçsallaştırılmasına izin vermeyeceğiz. Aynı metinleri tekrar tekrar okuyarak Kürt vatandaşlarımızın araçsallaştırılmasına izin vermeyeceğiz. Artık, birilerinin de yeni bir şeyler söylemesi gerekiyor. Biz bu konuda özellikle pek çok yenilikler yaptık, yeni şeyler söyledik. Kürtçe ana dilde savunma hakkı verdik, Kürtçe görüşme imkânını sağladık; Kürtçe televizyon, radyo yayınları ve Kürtçe müzikler yayınlanmasının önünü açtık; seçmeli ders olarak Kürtçenin sunulmasını koyduk ve biz bunları ve daha pek çok uygulamayı bir temel hak ve özgürlük olarak sunduk ve pek çok tabuyu da böylelikle yıktık. Bunları yok saymak, değersizleştirmek Kürtler için yapılacak en büyük hatalardan biridir. Bu ülkenin birliği ve beraberliği, bizim birliği ve beraberliğiyle mümkündür. Bizim medeniyetimiz merhamet ve sevgi medeniyetidir. Mescid-i Aksa'nın kapısına Kanuni Sultan Süleyman "Allah'tan başka ilah yoktur ve İbrahim Allah'ın dostudur." yazdırmıştır. Neden? Başka dinlere mensup olan insanlar incinmesin diye düşünmüştür. İşte, bizim temel medeniyet ve devlet anlayışımız da budur; barıştır ve hoşgördür.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uluslararası örgütler, kurumlar, başka bir ajandayla, maksatlı, Türkiye aleyhine raporlar yazıp çiziyorlar. Bu maksatlı raporların hepsini reddediyoruz. Şunun çok iyi farkındayız: Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan milletimizden, mazlumdan yana olmayı ve dünyadaki vesayet odaklarını da bitirmeyi planlamasaydı, sırtını bu sözde kurumlara dayasaydı, onların kurdukları çarpık dünya düzenine itiraz etmeseydi bizden kıymetlisi yoktu. En mükemmel raporlar hakkımızda yazılırdı, hatta Sayın Cumhurbaşkanımız Nobel Ödüllerine aday gösterilir ve büyük övgülerle ödüller de verilirdi ancak biz bunların hepsini reddettik. Neden? Biz milletimizin ödülünü almayı hedefledik ve başardık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İktidarımızı da bütçelerimizi de hep bu milletin gücü ve iradesi üzerine inşa ettik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İsrail'in 7 Ekim 2023 tarihinde Gazze'de başlattığı soykırım dört yüz kırk gündür aralıksız devam ederken ne yazık ki kuruluş misyonunu ifa etmede yetersiz kalan, işlevsiz ve atıl bir yapıya dönüşen Birleşmiş Milletler ve benzeri uluslararası mekanizmalar bu zulme karşı etkin ve caydırıcı bir duruş sergileyememektedir. Gür bir sesle, kararlılıkla her platformda bu vahşete dikkat çeken, yalnızca diplomasi masalarında değil gönül coğrafyamızın yüreklerinde de yankılanan bir adalet çağrısı olarak dünya kamuoyunu harekete geçiren tek bir lider var; Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan. Ülkemiz 86 bin tonluk insani yardım miktarıyla Filistin'e en fazla destek sağlayan ülkelerden olmasının yanı sıra, hakkın ve hukukun üstünlüğüne olan inancı doğrultusunda Uluslararası Adalet Divanındaki sürece müdahil olma talebiyle Güney Afrika'ya Divan önünde hukuki destek verme imkânını da elde etmiştir. Türkiye, yine, Sayın Cumhurbaşkanımızın uluslararası konjonktürü doğru okuyan, zamanın ruhuna vâkıf, öngörülü liderliğinde daima mazlumun hakkını savunan, zalimin karşısında dik duran, kendi ulusal çıkarlarını korurken insanlığın vicdanına da tercüman olan bir ülke olmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 yılının bütçesinin son günündeyiz. 2025 yılı bütçemizin ana eksenleri hakkında da kısa kısa sizlerle bir iki notumu paylaşmak istiyorum. Ana eksenimizin en temel unsurlarından bir tanesi ekonomideki büyüme ve kalkınma. Bu konuda özellikle tarımsal alandaki desteklerimizi 2002 yılında 1,8 milyar TL iken 2024 yılında 91,5 milyon liraya çıkarttık ve 2025 yılı bütçemizde bunu artırarak da devam ettiriyoruz. Sulama projeleriyle tarım arazilerinin verimliliğini artırdık, orman varlığını genişleterek Türkiye'yi daha yeşil hâle getirdik. Çiftçilerimizin emeğini desteklemeye, tarımda sürdürülebilirliği sağlamaya da devam edeceğiz.

Ana eksenlerimizden önemli bir başlığımız tabii ki de eğitim, sağlık, aile, kadın ve gençlik yatırımlarımız. Bu ülkede hayal bile edilemeyen 25 şehir hastanesini, 727 hastaneyi ve 121 ağız ve diş sağlığı merkezini inşa ederek hastanelerimizi modernleştirdik ve sağlık altyapımızı güçlendirdik. Ambulans sayısını 618'den 5.800'ün üzerine çıkardık. Böylece, acil sağlık hizmetlerine erişimi hızlandırdık ve 112 Acil servisi hizmetinin ağını genişlettik. Ambulans uçaklarımız, helikopterlerimiz, paletli ambulanslarımızla, her nerede ve hangi koşulda olursa olsun, sağlığa ihtiyacı olan, yardıma ihtiyacı olan herkese erişmeyi hedefledik ve eriştik. Genel sağlık sigortasıyla 85 milyon vatandaşımızı sağlık güvencesi altına aldık. "Her vatandaş sağlık hizmetine erişmeli." dedik ve bu hedefi de hayata geçirdik. Aile hekimliği sistemi sayesinde vatandaşlarımızın sağlık hizmetine daha hızlı ulaşmasını da sağladık.

2025 bütçemizin ana ekseninde olan önemli başlıklarımızdan biri de sosyal adalet ve refah. Sosyal yardımları 2002 yılına göre 50 kat artırarak ihtiyaç sahibi vatandaşlarımızı destekledik.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede kararlılıkla çalıştık. 6284 sayılı Kanun ve KADES uygulamasıyla ve mevzuatımızda yaptığımız pek çok düzenlemelerle kadınlarımızın her zaman yanında olduk ve güvenliğini sağladık.

Engelli ve yaşlı bakım hizmetlerini genişlettik. Evde bakım destekleriyle ailelerin yükünü hafiflettik. 2002 öncesi evinden dışarı çıkamayan, kimsenin görmek dahi istemediği, bakamadığı engelli vatandaşlarımızın hepsini sosyal hayatla, iş hayatıyla, kendi istek ve hobilerine göre toplumla birleştirdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Onlar için her türlü hizmeti ayaklarına getirdik, çalışmalarına destek olduk. Yine 2025 bütçemizde aynı hedeflerimizle artırarak yolumuza devam edeceğiz.

Ana eksenlerimizin önemli başlıklarından bir tanesi de elbette ki enerji, çevre ve sürdürülebilirlik. Karadeniz'deki Sakarya Gaz Sahası'nda keşfettiğimiz doğal gazı milletimizin hizmetine sunduk. Bu, hepimizin gurur duyacağı bir keşif, hepimizin gurur duyacağı millî gelirimizken maalesef, muhalefetin de o dönemde yaptığı şey, yine, bu keşfimizi karalamak, tüplerle taşıdığını

iddia ederek sadece ve sadece bu millî gururumuzla hep birlikte gurur duymak yerine, çürütme ve karalama kampanyasına giriştiler. Gördüğünüz gibi, keşfettiğimiz günden itibaren bu Sakarya Gaz Sahası'ndan vatandaşlarımızın evlerine ve iş yerlerine doğal gazını gönderiyor ve büyük bir kısmını da yine sübvansede ederek ödemelerini yapıyoruz.

Yine, hepimizin millî gururu olacak Gabar Dağı'ndaki petrol keşiflerimiz, şu anda günlük 62 bin varil bulmuş durumda. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Rakam günden güne değişiyor ama Sayın Bakanım, bildiğim kadariyle 63 bin olmuş durumda, tebrik ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Buradaki hedefimiz olan yıllık 100 bin varille daha önümüzde yapacağımız çok işimiz var diyoruz.

Bu topraklar eskiden terörle anılırdı, bu topraklarda eskiden insanlar evlerinden dışarı çıkamazdı, bu topraklarda insanlar eskiden yaylalarına gidemezlerdi, çocuklar oynayamazlardı. Bugün ise bu topraklarda güven ve huzur sağlanmasıyla birlikte petrol yatırımlarımız, turistik tesislerimiz, tarımsal üretimimiz, hayvancılığımız artmış durumda ve sadece Gabar'daki petrol kaynaklarımız sayesinde bölgenin 3 bin gencine de istihdam sağlanmış durumda. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu, hepimizin gururu; bu, Türkiye'nin gururu. Bu konuda çalışan, o bölgede fedakârca çalışan, emek veren tüm mühendislerimize, işçilerimize ülkemize ve bu bütçeye verdikleri katkıdan dolayı teşekkürlerimizi ve şükranlarımızı sunuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Orada zor şartlarda canları pahasına da çalıştıklarını çok iyi biliyoruz. Bir şehidimizin olduğunu da biliyoruz. O bölgede hem güvenliği sağlamak hem de bu petrol yatırımlarını bulmak için çalışan, şehit olan bütün şehitlerimize de Allah'tan rahmet diliyoruz.

Tabii, sadece doğal gaz ve petrole enerjimizi artırmaya çalışmıyoruz. Yenilenebilir enerjide büyük yatırımlar yaparak enerji üretimimizi çeşitlendirdik, yenilenebilir enerjinin payını tam 4 kat artırdık. Akkuyu Nükleer Güç Santrali'yle Türkiye'yi nükleer enerjiyle tanıştırdık. Evet, nükleer enerjiyle tanıştırdığımız için eleştirenler, kızanlar var ancak bu dünyanın bir gerçeği. Dünyada sayısız nükleer santraller yıllar öncesinde kurulmuş, Türkiye her seferinde bunu başlatmak istediğinde engellenmiş ama çok şükür, artık istikrarlı bir Hükûmet var, artık kararlı bir Hükûmet var ve Hükûmet olarak millet için faydalı olacak ne varsa bunu yapmanın kararlılığıyla Akkuyu Nükleer Güç Santrali'mizi de inşa etmeye devam ediyoruz. İnşallah, en kısa sürede sadece bu nükleer güç santralimiz değil, hedeflediğimiz farklı nükleer güç santrallerimizle enerji kaynaklarımızı çeşitlendireceğiz, Türkiye'nin enerji konusunda da dışa bağımlılığını azaltmış olacağız, tam bağımsız olarak Türkiye Yüzyılı'na layık bir enerji politikası sürdürmeye devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Yine, önemli ana eksenlerimizden biri yerli ve millî teknolojilerimiz, yerli ve millî üretimlerimiz. Bunları saysak epey sürer ama TOGG, bildiğimiz gibi, hepimizin gururu. TCG ANADOLU, KAAAN'ımız, HÜRKUŞ'umuz, bunların hepsini yapan bizim kendi mühendislerimiz, kendi yazılımcılarımız. Yine, aynı şekilde, tıpkı Gabar Dağı'nda çalışan mühendislerimiz, işçilerimiz gibi bu yerli teknolojilerimizde çalışan, emek veren, üreten mühendislerimizin, işçilerimizin hepsini tebrik ediyor, teşekkür ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu vesileyle, TUSAŞ'taki saldırıda şehit olan vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyoruz ama bu saldırılarla yılmadığımızı ve daha kararlı olarak devam edeceğimizi tekrar vurgulamak istiyorum.

2025 bütçemizin ana eksenlerinden son olarak değinmek istediğim başlık, dijital dönüşüm ve teknolojik altyapı. Türkiye'nin dijital dönüşüm sürecine hız kazandırarak teknoloji odaklı bir kalkınma hamlesini hayata geçirdik. Yerli ve millî teknolojilerin geliştirilmesi öncelikli bir hedef hâline getirilirken 5G altyapısı, yapay zekâ uygulamaları ve dijital hizmetlerde küresel standartlara ulaştık. E-devlet platformunun kapsamı geliştirilerek vatandaşlarımızın kamu hizmetlerine erişimini kolaylaştırdık, bürokrasiyi en aza indirdik. Teknoloji geliştirme bölgeleri ve AR-GE yatırımlarıyla dijital ekonominin temellerini güçlendirdik, genç girişimcileri de destekledik. Yine, 2025 yılı bütçemizde de aynı şekilde teknoloji geliştirme bölgeleri, AR-GE yatırımları ve genç girişimcileri daha da destekleyerek bu alandaki dönüşüm ve teknolojik altyapımızı daha da güçlendirmeye devam edeceğiz.

Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılında hedefimiz, Türkiye'yi dünyanın önde gelen ülkeleri arasında kalıcı bir şekilde konumlandırmaktır. Bu yolda güçlü liderlik, millet iradesine olan sadakat, demokrasiden taviz vermemek, millî birlik ve beraberliği muhafaza etmek esastır.

Bu düşüncelerle bütçemizin ülkemize, emeklilerimize, gençlerimize, çocuklarımıza, kadınlarımıza, çalışanlarımıza, çiftçilerimize, esnaflarımıza yani tüm milletimize, aynı zamanda gönül coğrafyamıza, tüm dost ve kardeş politikalara hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Rabb'im yolumuzu açık, birliğimizi, dirliğimizi, kardeşliğimizi daim eylesin. Türkiye Yüzyılı'nın inşasında emin adımlarla ilerleyen bu aziz millete hizmet etmeye devam edeceğimizin altını bir kez daha çiziyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 28 Mayıs Genel Seçimleriyle üstlendiğimiz sorumluluk ve görevlerimizi hakkıyla yerine getirmek için büyük bir çaba ve gayret içerisindeyiz. Her türlü sıkıntının ve sorunun çözümü için güçlü bir iktidarımız, istikrarlı bir Hükûmetimiz, güçlü bir ittifakımız, Cumhur İttifakı'mızla birlikte önümüze bakıyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Üretmeye, yatırım yapmaya, ihracatımızı artırmaya, çalışmaya devam edeceğiz diyerek hepimizi saygıyla sevgiyle muhabbetle selamlıyorum. Allah'a emanet ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Usta, vakti iktisatlı kullandığınız için teşekkür ederim ayrıca.

MURAT EMİR (Ankara) - O beş dakikaya talibiz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Şimdi Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ikinci söz, Manisa Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu'na ait.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Süreniz otuz beş dakika.

AK PARTİ GRUBU ADINA BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; on iki gün boyunca şu Meclis çatısı altında bütçeyle alakalı pek çok konuşma gerçekleştirildi. Bu konuşmaların bir kısmı yara açıcı ama büyük bir kısmı da yara sarıcıydı.

12 Eylül gerçekleştiğinde o faşist darbe ailemin üzerinden bir buldozer gibi geçmişti. Rahmetli ağabeyim, Ülkü Ocakları Başkanlığı yapan Cihan Yenişehirlioğlu tutuklanmış ve idam cezasıyla cezaevine atılmıştı. Ben ailenin en küçüğüyüm. Cihan abimin acısına daha fazla dayanamadığı için babam da vefat etmişti. Bir bayram sabahı annemle beraber Eskişehir'de 1. Taktik Hava Üssü'ndeki abimi cezaevinde ziyaret etmemiz gerekti. Haber gelmişti çünkü tatlı ikram edilecekti tutuklulara. "Herkes tatlı getirebilir." dendi. Biz annemle beraber... "Abin cevizli sever." diye sabaha kadar baklava açmıştı ve biz Manisa'dan bir trene bindik, gece boyunca annemle beraber Eskişehir'e doğru yol aldık, sabaha karşı indik. Herkes mutlu mesut bayramlaşmak için bir taraflara gidiyordu ve sevinç içindeydi ama bizim için karanlık ve kâbusttu. Tepsiyi taşıdım. Askeriyenin önüne girdik. Annem oğluna bir dilim baklava yedireceği için çok mutluydu. Orada birçok anne vardı. Bir hanımefendi, annem gibi, Anadolu'nun analarından biri, yanına geldi. Birbirleriyle sohbet etmeye başladılar. Hanımefendinin evladı sol görüşlüymüş ve o da cezaevindeymiş; benim annemin oğlu ülkücüydü ve o da cezaevindeydi. Birbirleriyle sohbet ederken "Benim oğlan cevizli sever." derken öbür hanımefendi de "Benim oğlan bademli sever." dedi ve oğullarına tatlı yedirecekleri için çok mutluydular. Sonra bir düdük çaldı ve bir komutan çıktı, dedi ki: "İçeriye tatlı sokmak yasak." Bütün gece boyu annem, bir fitil baklava yedireceği için yol boyu mutlulukla gelmişti, annem ağlamaya başladı, o sol görüşlü çocuğun annesi de ağlamaya başladı ve annem daha sonra "Yapılacak bir şey yok, bari baklavayı buradaki asker çocuklara, Anadolu evlatlarına dağıtalım." dedi, ben elimdeki baklavayı dağıttım. O gün kendime bir söz verdim: "Yara açan değil, yara saran olacağım." (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

MURAT EMİR (Ankara) - Ahmet Özer'den de bahsedeceksiniz o hâlde. Ahmet Özer havalandırmasız bir odada kalıyor, ondan da bahsetmenizi bekliyorum.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Ne kadar rahatsız oluyorsunuz ya! Anlattığı şeyden bu sonuç mu çıktı?

BAHADİR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Devamla) - Avukatlığımı, aktörlüğümü, yazarlığımı ve şu an Mecliste bulunduğum milletvekilliği görevimi hep bu perspektiften yani yara açan değil, yara saran perspektiften kurguladım, böyle olmaya da devam edeceğim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) O sebeple, konuşmamı başka bir perspektiften hazırladım.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi üzerinde AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sözlerimin başında, milletimizin birlik ve beraberliği ile bağımsızlık aşkını dile getiren İstiklal Marşı'mızın yazarı, Millî Şairimiz Mehmet Akif Ersoy'u vefatının 88'inci yılında 20-27 Aralık Mehmet Akif Ersoy'u Anma Haftası vesilesiyle rahmet ve dualarla anıyorum.

AK PARTİ hükümetlerinin 23'üncü, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ise 7'nci bütçesinin görüşmelerinin sonuna gelmiş oluyoruz. Bu son derece gurur verici; siz bu lezzeti çok iyi biliyorsunuz yirmi iki yıldır. Sayın Bakanlarımıza bilgilendirmelerinden, değerli milletvekili arkadaşlarıma katkılarından dolayı, herkese son derece teşekkür ediyorum.

Bir sanatçı olarak, öncelikle, kültürün, kültürü muhafaza etmenin ve buna yönelik çalışmaları hayata geçirmenin öneminden ve değerinden bahsetmek istiyorum. Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; insan, Yüce Allah tarafından eşrefimahlukat yani yaratılanların en şerefli olmakla vasıflandırılmıştır. Nitekim, insan, rahmet olarak verilmiş aklı sebebiyle hem vazifeli kılınmış hem de davranışlarından sorumlu kılınmıştır. Bizzat insana dokunan, insana hizmet ulaştıran, insandan teveccüh görmeyi hedefleyen, başarısı bu nispette belirlenen siyaset kurumu bu sebeple önemli ve kıymetlidir. İnsana verdiği değerle, samimiyet ve muhabbetiyle yüreklerde meşru zemin bulma imkânına sahip olan, bu doğrultuda politika ve hizmet üreten bizler, görevimizin ciddiyetini layıkıyla idrak ediyoruz. İstişare ve uzlaşa kültürünün çatısı, demokrasi anlayışının mekânsal iz düşümü olan Gazi Meclisimizde yürütülen çalışmaların itibarı korunmalı, aziz milletimizin derdine deva olma gayretiyle, olanı daha da iyileştirme hedefiyle hareket etmeliyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütçe, çeşitli alanlara aktarılan kaynaklar, hedefler ve amaçlar için ayrılan imkânlar bütünüdür. Bizler de devletimizin oluşturduğu bu kaynak ve imkânları aziz milletimizin hizmetine en yetkin ve sürdürülebilir şekilde sunmakla görevli, bu vazifenin ciddiyetini kavrama sorumluluğuyla mukayyet, mevcut olanakları en yüksek başarı seviyesine ulaştırmakla mükellef ve Cumhuriyet'i olarak bu felsefeyle çalışıyoruz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Bugün, görüşmelerinde sona geldiğimiz bütçemiz, her alanda insanı önceleyen, AK PARTİ hükümetleriyle sağlanan, Cumhuriyet'in oluşturduğu güzelliklerle istikrarı, üretimi, istihdamı ve yatırımı temel alan yürüyüşünün devamı niteliğindedir. İşte, bu sebeple, Allah'ın izniyle, bugün kabul edilecek olan bütçemiz bizzat bu milletin değerlerini koruma vizyonunun bütçesidir. İnsanı ihya ederek toplumu, toplumu ihya ederek milleti, milleti ihya ederek devletimizi kalkındırmayı hedef bildik. Geçmişten bugüne elde ettiğimiz kazanımlar tam da bu plan ve programın bir yansımasıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ olarak, insanın yalnızca maddi değil, aynı zamanda manevi boyuttaki yükselişine de daima önem vermiş, medeniyet mirasımızın üzerine titremiş, kültürümüzü muhafaza etmiş ve şanlı tarihimizi gurur vesilesi addetmiş bir hedefler manzumesinin uğrunda mücadele verdik, mücadele vermeye devam edeceğiz. Kültür, insanın tabii ve içtimai çevresine hâkimiyetinin ölçüsünü gösteren araçlar bütünü olarak tanımlanabilir. Bu tanım, insandan topluma uzanan o geniş alanda kültürde ve sanatta ne kadar güçlü olursak çevremizi de aynı derecede etki altına alabileceğimizi, yönlendirebileceğimizi ve yönetebileceğimizi göstermektedir. Kalkınmanın temel felsefesi, bireylerin ve toplumların refah seviyesini artırarak insanlık için daha iyi yaşam koşulları kurmak üzerine bina edilmiştir. Bu felsefenin insani gelişim, sürdürülebilirlik, ekonomik büyüme gibi boyutları olsa da en önemli kolunu kültürel ve manevi değerlerdir. Kalkınma süresince topluma ait kültürel ve manevi değerlerin korunması, bireylerin köklerinden koparılmadan ilerlemesi en büyük kritik sonuçtur. Nitekim, geçmişte büyük medeniyetlerin ortaya çıkışına, yükselişine ve yıkılışına baktığımızda, görünürdeki sebep ne olursa olsun temelde sürecin belirleyicisinin kültür olduğuna şahitlik ediyoruz. Günümüzde de kültürel sistemi yönetenlerin en güçlü silahlarıyla, müziğiyle, sinemasıyla, edebiyatıyla, modasıyla kültür araçları olduğunu açıkça itiraf etmek zorundayız.

Sayın Başkan ve değerli milletvekilleri; kültürümüzü kaybederseniz yok olursunuz. Kimliğimizi, kişiliğimizi, özgünlüğümüzü terk edersek niteliksiz yığınların bir parçası hâline geliriz. Her alanda güçlü olabilmek ve güçlü kalabilmek için millî kültürümüze, kitaplarımıza ve medeniyetimize sahip çıkmak zorundayız. Kültürel yabancılaşılmaya ve kültür emperyalizmine karşı yerli ve millî olan kültür değerlerimizi evrensel bir dille yeniden keşfetmeli ve ihya etmeliyiz. Bir kültür ürününün formunun yerli ve millî olması, onun manasının ve mesajının evrensel olmasına asla engel değildir.

Biz hem medeniyet birikimi hem tarihî geçmişi hem de devlet geleneği bakımından çok zengin bir milletiz. Çağ kapatıp çağ açmış bir ecdadın torunları olarak kendimize yeni ve büyük bir gelecek inşa etme gücüne ve iradesine de sahip bir milletiz. İşte, onun için büyük, güçlü Türkiye diyoruz. İşte, bunun için gençlerimize 2053 ve 2071 vizyonlarını miras olarak bırakıyoruz. Bizim kültürümüz, gelişmeye mâni olmak bir yana, gelişmeyi teşvik eder. Bir dönem bilinçli bir şekilde yürütülen inancımıza ve kültürümüze yönelik aşağılama kampanyalarının amacı, işte bu değerli varlığımızı önce gözlerden düşürmek, ardından zihinlerden uzaklaştırmak ve neticede tarihe gömmek içindi. Türk kültürü, güzel, iyi, kıymetli olanı bünyesine katmakta sıkıntısı olmayan, bunları mevcutla birleştirip çok daha üst bir noktaya çıkmayı kazanç sayan bir anlayışa sahiptir. Türk kültürü, maruz kaldığı tüm saldırılara ve tahribat çabalarına rağmen hâlâ dünyanın en kadim, en derinlikli, en kıymetli kültürleri arasındaki yerini korumaktadır. Bize düşen, medeniyet mirasımızı ihya etmek, günümüzün ihtiyaçlarıyla kültürümüzü yeniden yorumlayarak ayağa kaldırmak ve geleceğe taşımaktır. Kültür ve manevi mirasımızı korumanın kıymeti yalnızca bugünün şartlarıyla, bugünün kazanım ve başarılarıyla değerlendirilemez; ruhuna layık muhafaza edilen fikirler ve maneviyatına uygun korunan eserler, gelecek nesillerin hayırla andığı ve tarihine sahip çıktığı bir süreci de beraberinde getirmektedir. AK PARTİ hükümetleri olarak, yirmi iki yılda, bu bilincin gereği olarak oldukça anlamlı ve geniş kapsamlı bir kültür mirası koruma seferberliği başlatılmış, bu doğrultuda önemli adımlar atılmış, değerli proje ve hizmetler hayata geçirilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığımıza bağlı müze ve ören yerlerinin ağırladığı misafir sayısı ve müzelerdeki toplam eser miktarı bu noktadaki başarıyı ortaya koymaktadır.

Yine, Kültür ve Turizm Bakanlığımıza bağlı Tunceli Müzesinin 2023 yılında Avrupa'nın en iyi 2'nci müzesi seçilmesi, deneyimsel dünyadaki ilk müzelerden biri olan Efes Deneyim Müzesinin en iyi müze kategorisinde ödüle layık görülmesi ve Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesinin Avrupa'da Yılın Müzesi Ödülü'ne layık gösterilmesi, bu alanda ulaştığımız başarının en müşahhas örnekleridir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sadece Şanlıurfa'da bulunan Göbeklitepe altı yıllık süreçte yaklaşık 3 milyon ziyaretçi ağırlamıştır. Göbeklitepe yalnızca Türkiye için değil, insanlık tarihî ve dünya turizmi için de büyük bir öneme sahiptir. Bu kültür mirası insanlık için tüm ezberleri bozan bir dönüm noktasıdır. Burada bulunan tapınaklar tarımın ve yerleşim hayatının henüz gelişmediği bir dönemde inşa edilmiştir. Bu durum, inancın ve ortak bilincin medeniyetin temel yapı taşlarından biri olduğunun açık ispatıdır. Göbeklitepe sadece taşlardan değil, aynı zamanda insanlığın hikâyesiyle inşa edilmiştir. Medeniyetimizin gurur kaynağı olan Göbeklitepe, bu toprakların ne kadar köklü bir tarihe ev sahipliği yaptığının delilidir, Anadolu'nun insanlık tarihinin her aşamasında önemli bir rol oynadığına dair güçlü bir kanıttır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çok önemli bir noktanın daha altını çizmekte fayda görüyorum. Kültür mirasımızın üzerine titremeyi sürdürüyor, bu konudaki sorumluluk bilincimizi ve kararlılığımızı ortaya koymaya devam ediyoruz. Bu kapsamda,

Ülkemiz, artık, kültür varlığı kaacaklığıyla mücadele konusunda da UNESCO başta olmak üzere diğer uluslararası kuruluşlar nezdinde, çok taraflı platformlarda belirleyici, kural koyucu ve takip edilen bir konumda yerini almış bulunmaktadır. Vaktiyle yurt dışına çıkarıldığı tespit edilen kültür varlıklarımızın ülkemize iadesine yönelik çalışmalar bütün hızıyla devam etmektedir. Bakanlığımızın özverili çalışmaları neticesinde ülkemizdeki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının sayısı 126.552'ye, sit alanlarının sayısı ise 25.863'e yükselmiş bulunmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bilindiği üzere, gururla ibadete açtığımız Ayasofya-ı Kebir Cami-i şerifi'nin tarihinde ilk kez bütüncül projesi 2024 yılı içerisinde çıkarılmıştır. Fatih'in emanetinin olası risklere karşı korunma çalışmaları titizlikle devam etmektedir. Vakıf kültürü medeniyetimizin temel taşlarından ve toplumsal birlikteliği tesis eden en değerli emanetlerden biridir. Bu kültürün...

(Uğultular)

BAşKAN - Sayın Yenişehirliğlu, bir dakika...

Değerli arkadaşlar, salonda çok yüksek bir uğultu var. İstirham ediyorum, hatibin daha rahat konuşabilmesi için dikkatle dinlemenizi tavsiye ederim.

Buyurun.

BAHADIR NAHİT YENİşEHİRLİğLU (Devamla) - Vakıf, bizim medeniyetimizde bir caminin kubbesine, bir çeşmenin akıp duran suyuna, bir kütüphanenin raflarına, bir kervansarayın duvarlarına işlenmiş iyilik duygusu; yk hayvanlarından gökte uçan kuşlara kadar tüm doğayı ve ayırım yapmadan bütün insanlığı kuşatan bir kültür hazinesidir. Vakıf, dşkne el, yolcuya yoldaş, hastasına şıfa olmaktır. Vakıf medeniyetimiz, camiler ve klliyelerden eğitim kurumlarına, sağlık tesislerinden ticaret ve ulaşım eserlerine, sosyal yardım ve hizmet kurumlarından sivil mimariye kadar çok geniş bir yelpazede hizmet vermektedir. Bugün dünyanın dört bir yanında yoksulluk, umutsuzluk, yalnızlık ve çaresizlik kol gezerken vakıf ruhuna her zamankinden daha çok ihtiyaımızın olduğu çok açık ortadadır. Geçmişten günümüze bu fikriyatın temsilcileri daima birlik ve beraberliği muhafaza etmişlerdir. Asırların tecrübesine zarafeti derceden atalarımızın bu topraklara kardeşlik ve dayanışma ruhuyla kazandırdığı hayır eserleri insanlık adına dikilmiş birer vicdan anıtidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Eserlerimizi koruma vizyonumuz sayesinde yaşatılan bu ruhu muhafaza etmek de bizlerin sorumluluğuna düşmektedir. TİKA bu misyonu başarıyla yerine getiren kurumların başında gelmektedir. Türkiye'nin uluslararası kalkınma iş birliği faaliyetleri çerçevesinde ülkelerin ekonomik, sosyal ve insani kalkınma süreçlerini destekleyecek, ortak tarihî ve kültürel mirası geleceğe taşıyacak sürdürülebilir proje ve faaliyetler gerçekleştirmek için dünyanın dört bir tarafında hizmetlerine devam etmektedir. Kalkınma iş birliği araç ve yöntemleriyle yerel ve küresel düzeydeki sorunlara hızlı ve kalıcı çözümler sunabilen, etkin ve öncü bir teşkilat olma vizyonuyla alışan TİKA, güvenilir, şeffaf ve insan odaklı perspektifimizi uluslararası boyutlara taşımaktadır. TİKA'nın yaptığı toplumsal ihya ve inşa faaliyetleri sayesinde gücümüzü tahkim ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir toplum, kültür ve sanat alanındaki derinliği ve birikimi kadar gcldr. İnsanlık tarihine baktığımızda bunun sayısız örnekleriyle karşılaşıyoruz. Bileklerinin gücüyle bir dönem milyonlarca kilometrekareye hükmetmiş komutanları bugün kim hatırlıyor? Yıkılmaz denilen nice imparatorluğun, devletin, krallığın yerinde bugün yeller esiyor. Sadece isimleri duyulunca bile yüreklere korku saran nice ordunun bugün esamesi okunmuyor fakat insanlığın ortak hazinesine katkı vermiş, kültürde, ilimde, sanatta çığır açmış, kendi özgün kimliklerini inşa etmiş, öz güveni ve benlik bilinci yüksek toplumlar hâlen dimdik ayakta durmaktadırlar. Tarih boyunca yaşadıkları onca sıkıntıya, işgale, ekonomik ve sosyal buhranlara rağmen bu milletler varlıklarını devam ettirebilmekteydiler. Zengin bir kültüre, zgn ve derinlikli bir sanat anlayışına, gönül insanlarına, topluma yn ve cesaret verecek sanatçılara sahip olan milletler ise -yaşarlarsa yaşasınlar- kültürlerinden yeniden doğmayı başaracaklardır. Sadece yaşadığımız coğrafyada çeyrek bin yıla yakını Selçuklu, altı yüz yılı aşkını Osmanlı ve bir asrı cumhuriyet olmak üzere yaklaşık bin yıllık köklü bir birikime sahibiz. Kültür havzamızın sınırları Afrika'nın kuzeyinden, Orta Asya'nın, Avrupa'nın, Orta Doğu'nun en ücra köşelerine kadar uzanmaktadır. Uçsuz, bucaksız bir gönül coğrafyasını kapsayan bu sınırlar elbette yalnızca birer toprak parçasından ibaret değildir. Kadim bir kültürü ve engin bir medeniyet tasavvurunu da ihtiva eden bu topraklar, daima yeniliğe, ilim ve irfana mihmendarlık etmiş, iman ve ihsanla yükselmiştir. Bugün bizlere düşen sorumluluk hassas bir dengeyi gözetmek, kültür mirasımızı muhafaza etmek, kklerimizde sahip çıkmak, mazi ile ati arasında köprü kurmak. şanlı tarihimize aramızı açmak isteyenlere karşı son derece uyanık olmak zorundayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarihe zarafet katmış, dünyaya adalet dağıtmış, hoşgörü ve merhametle nice zaferler kazanmış devletleri kuran bizim mazimizdir. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Kültür ve medeniyet hazinesi uçsuz bucaksız olan bizim tarihimizdir. Kadın haklarından insan sevgisine, adaletten sanata her türlü güzellik bu topraklarda gelişme imkânı bulmuştur. Tarihin her safhasında, sınırları içerisinde kalan topraklara adaletle hükmetmiş bir milletin evlatlarıyız. Mazlumların umudu olmuş, her konuda en güzel şekilde emsal teşkil etmiş bir milletin mensuplarıyız. Köklerinden g olarak kurduğu her devleti geçmiş birikimleri ve gelecek öngörüsüyle inşa etmiş, dünyanın parmakla gösterdiği, ıptayla takip ettiği bir medeniyetin temsilcileriyiz. Bizim felsefemizin alametifarıkası ayrışmanın değil uzlaşmanın, savaşın değil barışın, husumetin değil suhuletin, nefsanin değil zarafetin, teslimiyetin değil cesaretin yolunda ilerlemesi, kucaklayıcı bir istikamet takip etmesindendir. Bu topraklar çeşitli ırklardan, dinlerden ve inançlardan insanları yüksek bir medeniyet şemsiyesi altında toplayan kudretli bir çatı olmuştur. Bu atı altında hiç kimse kendini öteki gibi hissetmemiştir. Dünyanın hiçbir noktasında böyle bir beraberlik görmek, bu iklimi tesis etmek asla mümkün olmamıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Dünyanın çeşitli bölgelerinden ülkemize gelen kardeşlerimize ülkemizin güzelliklerinin yanında insanımızın kültürünü, gönül zenginliğini, ahlaki olgunluğunu, manevi derinliğini gösterdiğimizde yalnızca para değil, aynı zamanda dost da kazanmış olacağımızı asla unutmamak gerekir. Yunus Emre'nin şu mesajı bizim turizm anlayışımızın ve medeniyet perspektifimizin âdeta manifestosudur: "Gelin tanış olalım/İşi kolay kılalım/ Sevelim, sevillelim/Dünya kimseye kalmaz." (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bizler, işte böylesine kusursuz bir düşünce yapısının emanetileriyiz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde, bu bilinçle sessiz devrimler gerçekleştirmiş; kültür bakiyemizi korumak, gelecek nesillere aktarmak adına önemli atılımlara imza atmış bulunuyoruz.

Bugün, kendi tarihine düşman bir nesil yetiştirmek isteyenlere karşı kadim tarihimiz tüm paydaşlarıyla bir gurur vesilesi olarak anılmaktadır. Bugün, İslam'ın nuruyla aydınlanmış bu topraklara ekilen umut tohumlarının yeşerdiğine şahitlik ediyoruz ve inanıyoruz ki filizlenen bu tohumlar köklü maziye, dalları atiye uzanan koca birer ınar olacak ve gölgesinde bütün insanlık huzur bulacaktır. Türkiye, işte bu bağlılığın sayesinde "Daha adil bir dünya mümkün." diyerek mücadele vermektedir, mazlumlara umut olmaktadır, İsrail zalimliğinin planlarını bozmaktadır, Suriye'de tarihin doğru tarafında yer almaktadır, haktan ve hakikatten yana durmaktadır, Filistin'de vicdan ve merhamet kalesini muhafaza etmektedir, insanlık saflarını tahkim etmektedir; kardeşliğe omuz vermekte, masumların güvende hissetmesine vesile olmaktadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu gücün kaynağı, kültürümüze, tarihimize layık olma bilincidir, mazimizi muhafaza etme sorumluluğunu kutlu bir emanet olarak görmektedir. İsrail terörü bölgeyi bir ateş çemberine çevirmeye çalışırken, Gazze kasabı Netanyahu soykırım motivasyonuyla kanlı eylemlerine devam ederken, siyonizm ile emperyalizmin ittifakı peş peş savaş suçları işlerken bu kanlı senaryoya en yüksek ses Türkiye'den çıkmıştır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bugün, dünya üzerinde uluslararası hukuku, insan hak ve hürriyetlerini, vicdan ve merhameti en gcl savunan lke Türkiye'dir. Dünyada gcl olanın haklı değil, haklı olanın gcl olduğu bir sistem için gayret gösteren,

"Dünya 5'ten büyüktür." diyerek ezberleri bozan, tabuları yıkan ve dünyaya bu anlamda yeni bir ufuk kazandıran lider Recep Tayyip Erdoğan'dır. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Yirmi iki yıldır aziz milletimizden gördüğü teveccühü yalnızca bir iftihar vesilesi olarak değil aynı zamanda ağır bir sorumluluk olarak akdeden AK PARTİ, çalışmalarını bu bilinç ve bu perspektif sayesinde geliştirmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; örnek alınan, sözü itibar gören; yalnızca değişen değil, gelişen; etkilenen değil, etkileyen; sadece takip eden değil takip edilen bir Türkiye'yi Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde inşa ettik.

Son yirmi iki yılda elde ettiğimiz hiçbir kazanım bize altın tepside sunulmadı; zorluklarla karşılaştık, engellerle mücadele ettik, sabotajlara maruz bırakıldık, içeriden ve dışarıdan ihanetlere uğradık. Neyi başardıysak bileğimizin gücüyle başardık, alnımızın teriyle başardık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Günümüz dünyasında kritik bir yeri olan savunma sanayisinde yerli ve millî üretim payını yüzde 80'lere çıkardık. Son yirmi iki yılda savunma sanayisinde büyük bir dönüşüm gerçekleştirildi. 2002 yılında sektörde sadece 56 firma faaliyet gösterirken bugün bu sayı 3.500'dür. Savunma projelerinin sayısı 2002'de 62 iken bugün bu sayı yüzde 80 yerlilik oranıyla 1.132'ye yükselmiş ve büyüklüğü 100 milyar doları aşmıştır, istihdam sayısı 92 bin kişiye ulaşmıştır. Türk savunma ürünleri 185 ülkeye ihraç edilmekte, ürün çeşitliliği 230'u bulmaktadır. Bundan sonraki süreci de aynı şekilde, ülkemizin ve milletimizin hak ve menfaatlerini koruyarak elde ettiğimiz başarılarla taçlandıracağız.

Bu bütçe, eğitimden sağlığa, enerjiden tarıma, ekonomiden sanayiye kadar her alanda büyüyen, güçlenen, itibarı artan, refahı yükselen Türkiye'nin bütçesidir.

Bütçenin hazırlanmasında emeği geçen başta Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Cevdet Yılmaz'a, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığına, Hazine ve Maliye Bakanlığımıza, tüm Bakanlarımıza ve Bakanlık bürokratlarımıza, ayrıyeten Meclis Genel Kurulunda Bütçe Kanunu Teklifi çalışmalarında yoğun mesai harcayan Meclis Başkan Vekillerimize, Başkanlık Divanı üyelerine, siyasi parti gruplarının Grup Başkan Vekillerine, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimize, tüm milletvekillerimize ve on iki gün boyunca bizimle burada görev yapan Meclis personeline, özellikle temizlik personeli arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi bir şeyin altını çizmekte fayda var, sözlerimi sonlandırırken bir kez daha vurgulamak istiyorum: Bizim gayemiz asla şahıs değil şahısta tecelli eden davanın ta kendisidir, bu sebeple tarafımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın tarafıdır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bu duygu ve düşüncelerle, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'mizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyor, Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:18.07

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.21

BAŞKAN: Numan KURTULMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 40'ıncı Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi söz sırası, Saadet Partisi Grubu adına ilk söz, Muğla Milletvekili Grup Başkan Vekili Sayın Selçuk Özdağ'da.

Buyurun Sayın Özdağ. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

Süreniz yirmi dakikadır.

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet ve Kalkınma Partisinin sıralarında çok az arkadaşımız var ama Grup Başkanı burada, o yeter zaten.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Gelecek-Saadet Grubu olarak hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Haftalardır büyük bir ülkenin, kadim bir milletin sofrasındaki ekmekten çoluk çocuğuna helal kazanç imkânı bulacağı iş ve istihdama, eğitimden sağlığa, asayişten güvenliğe her bir ihtiyacının nasıl ve hangi imkânlarla karşılanacağına dair karar vereceğimiz bir müzakerenin sonuna geldik. Kısaca, ülkenin bir sene boyunca ne yiyip ne içeceğine, nasıl yaşayacağına onay vereceğimiz bütçenin oylamasını yapacağız. Bizim burada olmamıza, müzakere etmemize ve bu yüce çatı altında konuşmamıza imkân veren şey ise demokrasidir. Millet adına karar veren bizlerin yani seçilmişlerin varlık sebebi tam olarak da budur ve onu çevreleyen hukuktur. Demokrasi isteyenler, demokrasiden dem vuranlar... Demokrasinin arkasına saklanarak onu yok etmek isteyen bir zümrenin seslerinin gür çıktığı bir dönemdeyiz. Tam olarak, "adı millete, tadı iktidara rejiminin" her yanımızı kuşattığı keyfî bir iklimde siyaset yapmaya ve elbette demokrasiyi savunmaya çalışıyoruz.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte rutin bir noterlik faaliyeti yapan bir kuruma dönüştürülmüştür. Bunun en acı örneği de bütçe müzakerelerinde yaşanmaktadır. Ülkemiz açısından maliyeti geri kalan bütün konulardan daha fazla olan bu mevzuda sadece konuşabiliyoruz; o kadar. Anayasa'ya göre yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir, bu bütçeyi yönetecek kişi kendisidir, burada olması gereken kişi de Cumhurbaşkanındır. Bazı hususlar var ki vekâletle kotarılabacak konular değildir, bütçe de bu konuların başında gelir. Bakınız, bütçeler bir hükûmetin namusudur. Tüyük bitmemiş yetimin ve esasen bütün bir milletin hakkı, hukuku olan ülkemiz kaynaklarını nasıl ve ne şekilde harcayacağını belgesi, sözü ve vaadidir. Bu bütçe teklifi bir program falan değildir, baştan sona "mış" ve "miş"lerin referans gösterildiği, sadece "ecek" ve "acak"lardan ibaret bir temenniler bütünüdür ve her şeyden önce bütçeler her ne kadar rakamlardan mürekkep gibi görünse de a'dan z'ye dört başı mamur siyasi metinlerdir. Bütçeler, politik tercihlerdir. Bütçeler, kabul edildiği takdirde bu, hükûmetlerin ibrası anlamına gelir. Bütçelerin yönetilebilir, tahmin edilebilir olmasının en önemli şartının samimi ve dürüst bir zihniyetten sâdır olması gerektiğini sadece ben söylemiyorum, bu sözleri defalarca iktidar partisi kanadından da duymuştuk. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine, pardon, hükûmet sistemizliğine ise esasen yine şahit olduk. Ve gördük ki bu bütçe yetim ve öksüz bir bütçedir. Gücünü ve meşruiyetini aziz milletimizden alan Türkiye Büyük Millet Meclisinin en tabii, meşru hakkı ve de sorumluluğu yasa yapmak, kamu kurumlarını ve Hükûmeti denetlemek ve elbette devletin bütçesini yapma ve onaylama hakkıdır. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle esasen bu hak, büyük demokrasi vaatleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin elinden alınmıştır. Bu sistemle demokrasinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin şahsi manevisi hiç edildiği için onay almayan bütçenin, Anayasa'nın 161'inci maddesine göre geçici bir bütçe kanunuyla tekrar Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmesinin önü açıldı. Bu anlayış, Meclisi pranga olarak görüyor, "Zaten ben seçildim, Meclisi istediğim gibi yok sayabilirim. Temsil gücü en yüksek organı olması da neymiş diyor?" diyor âdeti. Sen, Türkiye Büyük Millet Meclisini bypass et, demokrasiyi işlevsiz hâle getir, muhalefeti âdeti bir figüran gibi kullanmayı ilke edin, sonra bunu "İstikrar ve demokrasi" diye pazarla. Bırakın bir bölümünü, bir fıkrasını, bir paragrafını, bir cümlesini, bir noktasını ve bir virgülünü bile değiştiremediğimiz bir bütçeyle karşı karşıyayız, buna da "demokrasi" diyoruz.

Bakınız, muhalefet olarak biz çok şeyler söyledik "Tekliflerimiz var, tavsiyelerimiz var." dedik; geçen sene, Plan ve Bütçe Komisyonunda ve burada iktidar partisinin milletvekilleri şöyle sesleniyorlardı, şöyle dediler bize: "Gelecek seneki bütçede bu tavsiyeleri ve telkinleri, bu fikirleri mutlaka değerlendireceğiz." Değerlendirdiler mi dersiniz? Asla. Hiçbir zaman değerlendirmeyecekler ve iktidar diyecek ki: "Ben yaptım oldu" mantığıyla hareket ediyorum."

Değerli milletvekilleri, sayın iktidar sözcüleri esasen yaşadığımız siyasi ve ekonomik çöküşü süslü ve hamasi cümlelerle kamufle etmeye çalıştıkları siyasi ve ekonomik yıkımın sanki kendiliğinden olduğunu ima ediyorlar. Bu yıkım kendiliğinden falan olmadı, bizzat olması istendi. Bunun için aynen Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi gibi dünyada ve literatürde eşî benzeri olmayan saçma sapan bir siyaset ve ekonomi planı devreye sokuldu. Bu plana yataklık eden anlayışın siyasetteki adı "Ben yaptım oldu." keyfiliği, ekonomideki adı da "nas ekonomisi"dir. Bu bütçede hangi kuruma, ne kadar ödenek ayırdığını biliyor muyuz? Evet, biliyoruz, bu bütçede hangi kuruma ne kadar ödenek ayırdığını biliyoruz. Ne kadar harcayacaklarını biliyor muyuz? Onu da biliyoruz. Peki, nasıl ve kimlere harcanacağını biliyor muyuz? Hayır, bilmiyoruz çünkü denetlenemeyen bir yapıyla karşı karşıyayız ve bu bütçenin nereye, ne şekilde harcandığını da asla öğrenemeyeceğiz. Bize "Hindistan standartlarında yaşayın ama İsviçre'de yaşıyormuş gibi fatura ödeyin." deniliyor. "Bu millete bunu niye reva görüyorsunuz?" diye sorduğumuzda da "Vatan haini!" diyorsunuz. Ülke için kaygı duymanın, iyi olmasını istemenin adı sizin nazarınızda vatan hainliği mi?

Değerli milletvekilleri "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle beraber Türkiye Büyük Millet Meclisi işlevsiz hâle getirildi." dedim. Türkiye Büyük Millet Meclisi, bir rutini ifa eden noter muamelesi görmektedir. Burada onlarca soru önergesi veriyoruz, bu soru önergelerimize ya cevap vermiyor sayın bakanlar veya veriyorlarsa gelir geçer cevaplarla mevzuat hazretlerini bize gönderip bizi oyalıyorlar. Oysaki Anayasa'yı çiğnediklerinin farkında değiller ve ardından da diyorlar ki: "Bir anayasa yapalım ve bu anayasayla beraber de Türkiye'yi daha zengin, daha özgür, daha mutlu insanlar diyarı yapalım." Ya, mevcut Anayasa'nın hangi maddesi Türkiye'de zenginliğe engel, mutluluğa engel, özgürlüğe engel, Allah aşkına söyler misiniz?

Biraz önce iktidar partisinin Grup Başkan Vekili İstanbul'da Sayın Cumhurbaşkanının bulunduğu bir ortamda Sayın Cumhurbaşkanını protesto eden veyahut da orada düşüncelerini söyleyen insanların neler yaşadıklarını şöyle söyledi: "Onlarla ilgili soruşturma açıldı ve gereği yapılıyor." dedi. Hayır, öyle demediniz, önce "Onlarla ilgili hiçbir şey yok. Öyle bir şey yok. Emniyette kötü muamele yok ve aynı zamanda cezaevlerinde kötü muamele yok." dediniz. Ardından, buradaki muhalefet partilerinin bu konuyu sürekli olarak gündeme getirmiş olması ve Türkiye'de az da olsa birazcık gazetecilik yapanların gündeme getirmiş olması ve o kişilerin kendi geleneklerinden geldikleri için, o kesimin de bu konuyu sürekli olarak gündeme getirmiş olmaları nedeniyle bu konuyla ilgili açıklama yapmak lüzumunu hissettiniz ve soruşturma açtınız. Soruşturma açmak yetmez, soruşturma açtıktan sonra soruşturmanın selameti açısından o Emniyet yetkililerini derhâl görevden almanız lazımdı. Şimdi, ben sizlere şöyle sesleniyorum: Bununla ilgili olarak -haftaya salı, çarşamba, perşembe günleri Meclis çalışıyor- bir Meclis araştırma önergesi vereceğiz, gelin bu önergeye "Evet." deyin ve -orada kim bu gençlere- demokratik Türkiye'yi, hukuk Türkiye'sini inşa etmek istediğiniz bir ortamda sizi kim sabote ediyorsa, hangi Emniyet yetkilisi sabote ediyorsa, hangi gardiyan, infaz koruma memuru sabote ediyorsa veya hangi yetkili o salonda sabote ediyorsa onlar hakkında beraberce işlem yapalım. E, "Yaparlar." diyorsunuz, belki de yargı yapar; yargı yapmaz, bunların üstü örtülür.

Değerli milletvekilleri, bizim kanun tekliflerimizden hangisine "Evet." dediniz? Hani Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle beraber Türkiye'de bu Parlamento çok güçlü olacaktı, Türkiye artık bundan böyle Parlamentoyla yönetilecekti, milletvekilleri çok güçlü olacaktı, onların kanun teklifleriyle yönetilecekti. Allah aşkına, şu muhalefetin 244 milletvekilinden birisinin kanun teklifine "evet" demez misiniz siz? Bir tane soru önergemize doğru dürüst bir cevap vermez misiniz siz? Bir Meclis araştırma önergemize "evet" deyip de burada beraberce, birlikte tartışamaz mıyız? Diyorsunuz, diyorsunuz; kadın cinayetleriyle ve kadın istismarlarıyla ilgili, çocuk istismarları ve çocuk cinayetleriyle ilgili baktınız ki pabuç pahalı, "Gelin, hep beraber bir Meclis araştırma önergesi verelim." dediniz. Beraberce verdik ve ardından da Meclis araştırması komisyonu kuruldu değil mi bunlarla ilgili? Peki, bebek ölümleriyle ilgili, yenidoğan bebek ölümleriyle ilgili de aynısını yapmak istediniz. Benden önce söz vermişler size ve demişsiniz ki: "Hep beraber bir araştırma önergesi verelim, araştırma komisyonu kuralım." Ben de arkadaşlarıma daha sonra şunu söylemiştim: "Keşke şöyle yapsaydınız: Biz verelim Gelecek-Saadet Grubu olarak, daha sonra İYİ Parti versin, daha sonra DEM PARTİ versin, daha sonra CHP versin ve Adalet ve Kalkınma Partisinin Grubu da reddetsin. Ardından da Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu versin aynı önergeyi, aynı gün zaten aynı önergeyi vereceğiz, bizler de 'evet' oyu verelim ve diyelim ki: 'Sorumlu muhalefet ve de aynı zamanda, sorumluluğu taşımayan, sorunlu bir iktidarla karşı karşıyayız.'"

Yüksek yargıda hakem olmak isteyen Sayın Erdoğan var. Ne diyor Anayasa Mahkemesi? Anayasa Mahkemesinin kararları bağlayıcıdır; idareyi bağlar, yargıyı bağlar, yürütmeyi bağlar. Peki, bağladı mı, mesela Can Atalay meselesinde? Ben Can Atalay'la 180 derece ayrı görüşlere sahibim ve geldiğim gelenek belli, onun da geldiği gelenek belli ama burada bir haksızlık var. Enis Berberoğlu konusunda, diğer milletvekilleri konusunda veya Sayın Gergerlioğlu konusunda Anayasa Mahkemesinin daha önce vermiş olduğu kararlar burada uygulandı. Peki, burada uygulandı mı bu karar? Uygulandı ama başka türlü, Yargıtay devreye girdi.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı o zaman "Hakem olalım." dedi. Hani yasama, yürütme ve yargı birbirinden ayrıydı? Hani yasama yürütmeye, yürütme yargıya, yargı yürütmeye ve yasamaya müdahale etmeyecekti? Niye yürütme burada yasamaya müdahil oluyor ki? Niye yürütme burada yargıya müdahale ediyor ki? Bu konular çok önemlidir değerli arkadaşlar, eğer bir hukuk devleti olacaksak bu konuda hassasiyetle durmak mecburiyetindeyiz.

Yargıya intikal etmiş olaylarda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ve de yüksek yargı mensuplarının ihsasireyde bulunması doğru değildir. Aynısını Sayın Adalet Bakanı da yaptı geçenlerde. Kemal Kılıçdaroğlu, bu ülkede uzun yıllar milletvekilliği yaptı, uzun yıllar Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanlığını yaptı ve de Cumhurbaşkanı adayydı. İnsanların, milletvekillerinin suç işleme özgürlüğü olsun mu? Hayır, olmasın ama Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri bir şeyler söylediği zaman da Sayın Adalet Bakanı şöyle söylüyordu, diyordu ki: "Bakın, bu şekilde devam ederseniz akıbetiniz Kemal Kılıçdaroğlu'nun, eski Genel Başkanınızın akıbeti gibi olur." Bu bir ihsasireydir. Sayın Kılıçdaroğlu hakkında dava açılmıştır ama henüz yargılanmamış ve de davası bağlanmamış, ceza almamıştır. Ne demek istiyorsunuz? Belki de hakaret kabul etmeyecek yargı. Siz Adalet Bakanı olarak bunu söylerseniz yargı bunu bir emir telakki eder. 15 Temmuzdan sonra yargının korkutulduğunu hep beraber biliyoruz, bilmiyoruz muyuz Allah aşkına bunları?

Kanun hükmünde kararnamelere gelince... Türkiye, beraberce büyük bir felaket atlattı 15 Temmuz 2016 tarihinde. O gece Meclise gelenlerden biriydim. Ne Meclise gelenlerden... İlk önce silahımı ve mermilerimi alarak Çankaya Köşkü'ne gidip oradan Genel Başkan Sayın Devlet Bahçeli'ye ulaşmaya çalıştım Sayın Ümit Özdağ vasıtasıyla -aklıma Erkan Akçay Bey gelmedi- Sayın Kemal Kılıçdaroğlu'na -Özgür Özel gelmedi- da Engin Altay Bey'le ulaşmaya çalıştım. Dedim ki: "Bir darbe oluyor, bu darbeye karşı hep beraber direnelim." Evet, direndik, herkese çok teşekkür ediyorum; o gece kim kimin yanındaysa yani demokrasinin, Cumhurbaşkanının, Meclisin yanındaysa onlara şükranlarımı arz ediyorum.

Türkiye bir dönüm noktası yaşamıştır ama kanun hükmünde kararnamelere gelince... Bu terör örgütünün, darbeyi yapanların elebaşlarının beyinlerinin tamamı Avrupa'da, Amerika Birleşik Devletlerinde. Darbeden altı ay önce başladılar gitmeye ve eğer darbeyi başarsaydılar gelecekteler. Peki, buralarda kim vardı? Darbeyi yapanlar vardı. Örgütle ve darbeye uğraşacağız, asla onlara müsaade etmeyeceğiz. Biz Türkiye Cumhuriyeti devletini sokakta bulmadık, son devletimiz, son limanımız, son

siğınacağımız burası bizim ve son vatanımız burası bizim, elbette ki koruyacağız bu devleti. Ama lütfen şunu yapalım: Burada birileri "Allah" diyerek girmiş, burada şeytan çıkmış; birileri buraya "peygamber" diye girmiş, deccal çıkmış. Biz insanımıza aidiyet duygusunu aşılacak ve öz eleştiri yapma imkânı sağlamak mecburiyetindeydik. O zaman Sayın Cumhurbaşkanına bir mektup yazmıştım -o mektup hem kendisinde var hem Başbakan'da var hem bende var- mektubuma şöyle başlamıştım: "Devletlerin dini adalet..." Devletlerin dini adalettir arkadaşlar. "Başkalarına olan düşmanlığınız sizi adalet duygusundan alıkoymasın." diyen bir ayetikerimin mensuplarıyız; onun için kanun hükmünde kararname tekrar yeniden değerlendirilmelidir, çok ağır bedeller ödeyen insanlar olmuştur. Ne yaparsınlar bunlar? Bir yere sığınmak istemişler; "din" demişler, "cennet" demişler, "Allah rızası" demişler ama kandırılmışlar, bu gençlere sahip çıkalım. Biz insanlarımızı kaybediyoruz; Birinci Cihan Harbi'nde kaybettik, Kurtuluş Savaşı'nda kaybettik, 60 darbesinde, 71 muhtırasında, 80'de kaybettik; sağcılarımızı, solcularımızı, dinî görüşte olan İslamcılarımızı, millî görüşçülerini; hepsini kaybettik bu topraklarda, daha da kaybetmeyelim. PKK'yla da kaybettik; onlar da bu toprağın çocuklarıydı, onları kim aldı götürdü bu devletin elinden, onları da düşünmek mecburiyetindeyiz. KHK konusunda da yeniden değerlendirmek ve de aynı zamanda da bunların beraat edenlerini, takipsizlik alanları mutlaka görevlerine döndürmek lazımdır. Stratejik yerlerde çalıştırmayın ama bu insanları lütfen devlet düşmanı olarak alıştırmayın veyahut da buna bu şekilde ön açmayın. Çok fazla kişi bu ülkede devlet düşmanı oldu, "Bu devlet bizim." demiyorlar artık çünkü devlet onlara şefkatle yaklaşmıyor, bir ana gibi yaklaşmıyor değerli milletvekilleri. Biz insanlarımızı artık kaybetmeyelim.

Bir diğer yandan da beyin göçüyle kaybediyoruz. Biraz önce arkadaşlar söylediler, "Şunları yaptık, bunları yaptık." diye söylüyorlar; alkışlıyorum onları. Elbette ki yapacaksınız; elbette ki barajları, yolları, hastaneleri yapacaksınız ama bunları yaparken şunu da düşünün lütfen: Türkiye'nin çok zeki çocuklarının, dehâlarının Kanada'da ne işleri var, Amerika'da ne işleri var, Avrupa'da ne işleri var, Benelüks ülkelerinde, İskandinav ülkelerinde ne işleri var; bir sorun bakalım bunları. Bir ülkenin yağ tabakası bunlar, kaymak tabakası bunlar ve bu kaymak tabakasıyla biz ancak kıtalar arası füzeler yapabiliriz, 5'inci nesil uçaklarımızı yapabiliriz, teknolojisini yapabiliriz, yükte hafif pahada ağır teknolojisini inşa edebiliriz; o zaman biz burada büyük Türkiye'yi inşa edebiliriz. Ve bu beyin göçünü durduramamışsınız "Biz şunu yaptık, bunu yaptık." diyorsunuz; yapın onları ama yaptıklarınızın da hesabını verin diye sesleniyoruz.

Sayıştaya gelince... Bakın, yaptıklarınızın hesabını verin dedim, yaptıklarınızın hesabını vermiyorsunuz. Niye vermiyorsunuz? Sayıştayda geçmişte bu raporları denetçiler bilgisayarla yazıp üste, Komisyona gönderiyorlardı. Sonra o Komisyon kuşa çeviriyordu, tekrar yeniden o denetçiye gönderiyordu, o denetçi de tekrar, yeniden bilgisayar üzerinden gönderiyordu; şimdi bilgisayar üzerinden gönderilmiyor. Lütfen, Türkiye bir hukuk devleti olsun, Türkiye demokratik bir devlet olsun. Demokrasinin adı şeffaflık rejiminin adıdır, açıklık rejiminin adıdır. Bakın, çekinmeyin, içinde yanlış yapan olur, suçların şahsiliği prensibi vardır. Birileri bir yanlış yaptığında, bir parti mi ilzam edilmelidir, bir kurum mu ilzam edilmelidir? Birileri yanlış yaptığında biz Türkiye Cumhuriyeti devletini mi ilzam ediyoruz? Etmiyoruz. O şahıslara suçların şahsiliği prensibi gereğince gereğini yapın, belediye başkanına yapın, rektöre yapın, rektör yardımcısına yapın, bakanına yapın, bakanlıklarda çalışan bürokratlara yapın değerli milletvekilleri.

Önceki gün, yine, aynı şekilde şöyle bir durum söz konusu oldu... Cumhuriyet Halk Partilileri bu noktada tenzih ederim, sakın yanlış anlamasınlar, bu başka bir parti için de olabildi. Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanı size geldi ve terör örgütleri hakkında bir sunum yaptı; ya, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanı buraya, bütçesine gelmiyor, bütçesine gelmiyor yüz bir yıldır buraya. Diyanet İşleri Başkanı gelmiyor. Niye size geliyor? Gelmese, bize de gelmesin. Buna kim gelsin? Cumhurbaşkanı Yardımcısı gelsin, Sayın Yılmaz gelsin, Mecliste versin kapalı bir oturumda veya Parlamentoda grubu bulunan partileri ziyaret etsin, bunları versin. Aynı zamanda, bir MİT Başkanının gidip Emevi Camisi'nde namaz kılmasını da uygun bulmuyorum. Bir yandan Trump başka şeyler söylüyor, bir yandan basın başka şeyler söylüyor, bir yandan Ömer Çelik başka şeyler söylüyor. İleride başımıza gelebilecek felaketleri görerek bizim... "Bu Suriye'nin iç dinamikleridir." ifadesini kullanıyor ki takdir ettim kendisini, teşekkür ediyorum kendisine. O nedenle, lütfen, bir MİT Başkanı bu tür şeylerde öne çıkmasın, onlar görevini yapsınlar. Mahrem yerlerdir burası, o mahrem yerleri ifşa etmeye kalkmasınlar. MİT Başkanı buraya gelip bize brifing verebilir mi? Vermiyor ki. Bütçesini sunmayan bir kişiyi niye gönderiyoruz partilere veya başka yerlere? Bunu da doğru bulmuyorum. Esasen, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle vesayetin sona erdirilmesi değil, vesayetin el değiştirmesi amaçlanmış gibi geliyor bana.

Değerli milletvekilleri, dışarıda tüttürülen barış çubukları, içerde ötekileştirilen, düşmanlaştıran ve ülkeye aidiyet duyguları yok edilen insanımıza dayatılan çaresizlik var bu ülkede. Bir yandan, dış politikada, ya, Allah aşkına düne kadar bu İsrail'in yaptıklarını, Amerika Birleşik Devletleri'nin Orta Doğu'da yapmış olduklarını şöyle bir tahayyül edelim lütfen; eğer Türkiye Cumhuriyeti devletini yönetenler gerek Yunanistan'la gerek Avrupa Birliği ülkeleriyle gerek Rusya'yla gerek Amerika Birleşik Devletleri'nin dışında Mısır'la, Birleşik Arap Emirlikleri'yle, Suudi Arabistan'la, İsrail'le ilişkilerini normal yürütmüş olsaydı bugün bunlar olur muydu diye düşünelim bakalım. Bu sırada da zaman kazanmış olsaydık ve Türkiye'de aynı şekilde insanlarımızı eşit muamele etseydik yani bir devlet dairesine birileri girerken "Bu saçı, bu solcu; bu Alevî, bu Sünnî; bu Kürt, bu Türkmen." demeden herkesi, mülakat olmadan KPSS sınavıyla ve güvenlikle almış olsaydık Türkiye daha güçlü olmaz mıydı? Dış politikada bu savrulmaların sonucunda İsrail'in Hamas'ın saldırısını bahane ederek, aynen Hitler'in Reichstag Yangını'nı bahane ederek Almanya'ya el koyduğu gibi, Netanyahu da Filistin'e, Gazze'ye el koyup bir muntaka temizliği yapıyorlar Amerika Birleşik Devletleri'yle beraber. Buna karşı da hep birlikte olmamız gerekiyor ama o dış politikanın yanlışlığı, savrulmaların sonucunda da bir bedel ödediğimizi söylemek isterim. Bir yandan Rahip Brunson için diyorsunuz ki: "Bu can bu tende durduğu sürece kimse alamaz." Şunu söylemeniz gerekiyor: "Bizim yargımız bağımsızdır." Bizim yargımızı bütün dünya yargıları inceleyebilir ve de gelirler görürler ki bizim yargımız için "Doğru kararlar veriyor." derler. "Yargı, beraat ettirirse ettirir, yargı beraat ettirmiyorsa, ceza veriyorsa ceza verir, karışmayız." diyeceksiniz ama Brunson davası bizde çok ciddi yaralar açtı.

F-35'lerle ilgili; parasını ödemişiz ve parasını ödemediğimiz hâlde bize vermiyorlar bunlar. Niye? F-16'larla bizi kandırmaya çalışıyorlar. Bunlar bilinen şeyler.

Bir diğer taraftan... FETÖ konusunda Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderilen metinlerle ilgili neler olduğunu söyledim ben. "Ya, gelin, Türkiye olarak bir 'web' sayfası açın; İngilizce, İspanyolca, Rusça, Türkçe olarak ne gönderdiyseniz açıklayın ve Amerika Birleşik Devletleri'ni bütün dünyanın hukuku izlesin ve 'Amerika bir FETÖ örgütünün liderini, bir darbeciye koruyor.' desin. Bütün dünyada bu algıyı oluşturun." dedim. Amerika Birleşik Devletleri'ne de seslendik: "Gelin, siz de aynı şekilde yapın, açıklayın bu bizim gönderdiğimiz bilgileri ve belgeleri. Niye teslim etmediğinizi de söyleyin 'Bu belgelerle teslim edilemez.' deyin veyahut da 'Etmeyorum.' deyin, biz de buna göre bir tavır takınalım." diye söyledik.

Ve aynı zamanda vize randevusu bile verilmiyor. Allah aşkına, bir düşünebilir misiniz lütfen? Avrupa Birliği'ne girmeye çalışıyorduk, "Avrupa Birliği'ne bizi alsınlar." diyerek gayret sarf ediyorduk. Şimdi, dünyanın en pahalı pasaportu cebimizde ve bazıları artık pasaport da almak istemiyor ama hiçbir Batı ülkesi bize vize vermiyor, vermemek için âdeta direniyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Sezgin Baran Korkmaz davası, Rıza Zarrab davası, Halk Bankası davası âdeta ayaklarımızda bir pranga.

Yine, bu kürsüde "İsveç'in NATO'ya üyeliği konusunda gerçek niyetinizi yakında göreceğiz." demiştiniz. İsveç'e önce kapıyı gösterip sonra geri vites atıp onay vereceğinizi söylemiştim. "Eğer aksi olursa söz, sizi tebrik edeceğim." demiştiniz. Oldu

mu? Tam tersi oldu. Lozan'a "hezimet devri" demeyi bırakın, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tek bir devlete tanıttın diye sesleniyorum. Ve aynı zamanda şu adalar konusunda da lütfen... Bakın, bu adalar konusunda da tavrınızı görmek istiyoruz. Önce buraları işgal etmeye başladılar, sonra ilhak ettiler. Lozan'da yok bu adalar, Lozan burayı dışarıda bırakmış, "Ne Yunan'ın ne Türk'ün demiş." Yunan işgal etmeye başlayınca Yunan'la oturarak "Bir dakika, bu 25 tane adadan şunlar şunlar sana yakın, senin olabilir; bunlar bunlar bana yakın, benim olabilir." diyebildiniz mi? Demediniz. "Bir gece ansızın gelebiliriz." dediniz, ardından da "Ben bunu teröristlere söyledim." diye tevill ettiniz. Tevillin dibi yoktur arkadaşlar, tevillin sonu yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Toparlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Toparlıyorum.

Uluslararası antlaşmalar kanunlarımızın üstündedir değerli milletvekilleri. Bu uluslararası antlaşmalara riayet edin, işinize geldiği zaman AİHM'in kararlarını kabul ediyorsunuz, işinize gelmezse kabul etmiyorsunuz.

Körfez ülkeleriyle olan ahbap çavuş ilişkilerinizi bir kez daha dile getiriyorum ve aynı zamanda şunu söylemek istiyorum: Özellikle de yedi yılda, bırakın herhangi bir Batı ülkesini, Uzak Doğu Asya ülkelerinden en fakir olan Vietnam bile sıfırdan 137 milyar dolarlık yüksek teknoloji ürün ihracatı yaptı. Peki, biz ne kadar yaptık? Söyleyeyim mi ne kadar yaptığımızı? 2 milyar dolar yaptık.

Sağlık Bakanlığı... Ya, onlarca soru önergesi verdim, hiçbirine cevap vermedi, layüsel zannetti kendisini ve ardından da giderken şöyle söyledi... 70-80 milyar dolar zannediyorduk şehir hastanelerinin bedelini, ne kadarmış biliyor musunuz? Onun ifadesini söylüyorum: "322 milyar euro"ymuş. Türkiye'nin gayrisafi millî hasılası 2025'te ne kadar? 420 milyar dolar.

Değerli milletvekilleri, son söz olarak şunu söylemek isterim: Bu bir zam bütçesidir, bu bir vergi bütçesidir, faiz bütçesidir; zengine selam, yoksula ölüm bütçesidir; adı millete, tadı ise saray bütçesidir diyor ve bu bütçeye ret oyu vereceğimizi saygıyla arz ediyorum.

Teşekkür ederim. (Saadet Partisi, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Saadet Partisi Grubu adına ikinci söz, Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Kaya'da.

Sayın Kaya, süreniz otuz beş dakika.

Buyurun. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, siyasi partilerimizin çok kıymetli Genel Başkanları, sayın milletvekilleri, Hükûmetimizi temsilen bütçe görüşmeleri sırasında burada bulunan çok kıymetli Cumhurbaşkan Yardımcımız ve değerli bürokratları; hepinizi partim ve grubum adına saygıyla selamlıyorum.

22 Ekimde Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın Plan ve Bütçe Komisyonunda bütçe sunumuyla başlanan maratonun bugün son günündeyiz. Bu süreçte gerek iktidar adına gerekse milletvekilleri olarak Plan ve Bütçe Komisyonunda emek sunan, Genel Kurulda da bütçenin daha sağlıklı değerlendirilmesi için katkı sunan bütün milletvekili arkadaşlara şahsım ve partim adına tekrar teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Sekreterinden bütün idari kadrolarına -tabii ki Sayın Başkana- Plan ve Bütçe Komisyonunda bu çalışmaların yürütülmesiyle ilgili ortaya koymuş olduğu emeklerden dolayı da çok teşekkür ediyorum. Gerçekten, Türkiye Büyük Millet Meclisi personeli, belki de partizancılığın en az uğradığı ve bütün siyasi partilere elinden geldiği kadar katkı sunan arkadaşlarımızdır; bu vesileyle de ben tekrar kendilerine bu güler yüzlü hizmetlerinden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Aslında Plan ve Bütçe Komisyonu ile 2023 yılının kesin hesaplarını görüştüğümüz bir bütçe maratonunu hep beraber izliyoruz ancak Plan ve Bütçe Komisyonu ile kesin hesap komisyonunun ayrı ayrı çalışması gereken bir süreç olduğunu bir kez daha bu bütçe vesilesiyle görmüş olduk. Zaten Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle Parlatmentonun bütçe yapma yetkisi tamamen ortadan kaldırılmıştı ama Sayıştay uygulamalarıyla maalesef Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçeyi denetleme hakkı da her geçen gün daha da azalıyor. Genel Kurulda on iki günlük süre içerisinde bütçeyi mi değerlendirelim yoksa 2023'ün kesin hesaplarını mı değerlendirelim diye düşünürken maalesef sürenin yeterli olmadığını görüyoruz.

Dolayısıyla Sayın Meclis Başkanından da istihamız şudur, kendisi de bu süreçte öncülük edebilir: Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasa fonksiyonunun yanında bir de denetim fonksiyonu vardır, bu fonksiyonu sağlıklı yerine getirebilmesi adına kesin hesap için ayrı bir komisyon kurulmalı ve denetim yetkisi her ne kadar 600 milletvekilinin tamamındaysa da muhalefet partilerinin denetim görevini sağlıklı yapabilmesi için mutlaka ve mutlaka kesin hesap komisyonu ayrı bir komisyon olarak çalışmalı, başkanı muhalefet partilerinden bir üye olmalı ve denetim için kendilerine daha sağlıklı imkânlar tanınmalıdır. Böylece, Hükûmete bu milletin kuruşunu teslim ederken bunların bu paraları ne şekilde harcadığını burada millet adına daha sağlıklı bir şekilde değerlendirme imkânı olur.

Yine, denetim derken elbette Sayıştayın denetim raporlarının Meclise sansürlü gelmesi, Plan ve Bütçe Komisyonunda yeterince tartışılma imkânı bulunamaması, hatta muhalefetin usul tartışması açılmasına dair tekliflerinin bile reddedilmiş olması, Sayıştay denetçilerinin raporlarının özellikle Sayıştay içerisinde kurulan bir idari yapıyla sansüre uğrayarak şeffaflığa aykırı bir şekilde sunulmuş olması Sayıştayın da iktidarın bütçesini denetleme imkânını ortadan kaldırmıştır maalesef. Bu sebeple, gerek Sayıştay raporları gerekse kesin hesap komisyonunun ayrıca kurulmuş olması kanaatimce, millet adına bu parayı kullanma yetkisi olan iktidarımızın bu parayı sağlıklı olarak kullanıp kullanmadığını şeffaf ve denetlenebilir bir şekilde incelememiz gerektiğine dair gerçeği ortaya koymuş olacaktır.

Bir diğer önemli husus Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, ekonomi ve hukuk ilişkisini görmeden ekonomiyi tek başına düzeltemeyiz. Sağlıklı bir ekonominin ancak sağlıklı bir anayasal düzenle ve sağlıklı bir hukuk sistemiyle mümkün olduğunu artık görmek lazım. Hukuk sistemi en fazla devleti yönetenler için de caydırıcı olmak zorundadır. Şayet devleti yönetenler kendilerini layüsel, kurallarla bağlı olmayan kişiler olarak görürlerse elbette ekonominin düzelmesi olmaz. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, kanaatime göre demokratik rejimler ile otoriter rejimleri birbirinden ayıran önemli kistaslardan biri de şudur: Demokratik rejimlerde yöneticiler herhangi bir yolsuzluk yaptığı zaman iktidardayken yargılanırlar. Despotik rejimlerde ise iktidarlarda devrilmeden ya da iktidardan ayrılmadan maalesef iktidarda kalanların yolsuzluklarını inceleme yetkisi yoktur. Dolayısıyla, Türkiye'nin her geçen gün demokratikleşen bir ülke mi olduğunu ya da otoriterleşen bir rejime doğru gidip gitmediğini işbaşında bulunan iktidarların yaptığı yanlış işlerinin denetlenebilir denetlenemediği üzerinden değerlendirebiliriz.

Bugün 20 Aralık, bundan on iki sene önce 17 ve 25 Aralık operasyonları olmuştu. Burada iki eksik yaklaşım söz konusuydu maalesef. Yaklaşımlardan bir tanesi şuydu: Burada bir paralel yapılanma var dolayısıyla bu paralel yapılanma devlet için çok zararlı, mutlaka ve mutlaka bununla mücadele etmemiz lazım, yolsuzluğu bir tarafa bırakın. Bir başka yaklaşım da şuydu: Ya, paralel yapılanmayı bir tarafa bırakın, burada yolsuzluk var, çalınan paralar var, sıfırlanan hesaplar var; sadece onun üzerinde durdular. Oysa, o dönemde kaçırdığımız fırsat şuydu: Hem başka bir motivasyonla hareket eden, salt milletin bütçesini, milletin parasını koruma ve hukuk refleksleriyle hareket eden bir yapıdan daha çok, farklı motivasyonla devlet içerisinde yapılanmış olan bu yapıyı ortadan kaldırmak vazifelerimizden biri olmalıydı. Ama bir diğer vazife, artık çuvala sığmayan bu mızrağı hep beraber görüp bu yolsuzluk yapan bakanları Yüce Divana gönderebilmeli, onların orada verdikleri bilgiler ölçüsünde, ucu nereye dokunursa dokunsun, bu yolsuzluk operasyonlarını hep beraber yargıya taşıyabilme cesareti gösterebilmeliydik. Ama maalesef, dediğim gibi,

kimileri işin paralel yapı kısmıyla ilgilendi, kimileri sadece yolsuzlukla ilgilendi ve maalesef, bu fırsatı Türkiye olarak kaçırdık. O günden bugüne de maalesef, hırsızlık yapanın, yolsuzluk yapanın yaptığı yolsuzluk ve hırsızlıklar kâr olarak kalmaktadır. Birileri çıkıp "Ya, o gün orada yolsuzluk falan yoktu, bunlar montajdı." diyebilir. O zaman sormak lazım, aranızda 2002'den beri bu Parlamentoda bulunan milletvekilleri var. O 4 bakanın; suçu ne, niçin yoklar, niçin kendi köşelerine çekildiler? İadeitibar da bulunun, hiç olmazsa milletvekili yapın ya da bakan yapın. Yok onlar o günden bugüne kayıplarsa o zaman kusura bakmayın, ortada yolsuzluk yapıldığının en büyük işareti bu bakanların sırta kadem basmış olmasıdır. Dolayısıyla, "Ayakkabı kutularında paralar yoktu, bunu polisler yerleştirmişti." diye bir argüman ileri sürüldü, takipsizlik kararı verilince adli emanetteki o paralar, üstelik faiziyle beraber ilgililer tarafından geri alındı. Eğer bu paralar gerçekten polisler tarafından konulmuş paralarsa faizine varıncaya kadar bu paraları niçin iade alıyorsunuz? Bağışlayın hazineye, bari suçtan elde edilen bir para olarak hiç olmazsa hazineye kaynak olarak aktarılın.

Bir diğer önemli husus, hukuk herkese eşit uygulanmalı, kanun önünde herkes eşit olmalı ama maalesef, özellikle 15 Temmuzdan sonra irtibat ve iltisakla ilgili yargılamalarda iktidarda dayısı olanlara farklı, normal vatandaşlara farklı bir hukukun uygulandığı bir süreci gördük. ByLock'la ilgili kayıtları bulunan kimi iktidar yakını kişilerin elini kolunu sallaya sallaya gezdiği, bir gazete ya da bir sendikaya üye olanların ise yıllarca cezaevinde kaldığı bir süreci işledik. Dolayısıyla, bu FETÖ borsası, mafya ve çetelerin ellerini kollarını sallaya sallaya ortalıkta gezmeleri elbette başarısız bir ekonominin ön işaretleridir.

Yine, Küresel Özgürlük Endeksi'nde Türkiye 2014'te 55'inci en kötü ülkekeyken şimdi 33'üncü. Yani daha önce kısmen özgür olan bir ülke bugün özgür olmayan bir ülke hâline geldi. Dolayısıyla, bu Küresel Demokrasi Endeksi de maalesef, ekonomimizin gidişatıyla direkt alakalı olabilir. Burada belki Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız ki ben bu tarz endekslere kendisinin öyle bakmadığını iyi biliyorum ama bir kısım iktidar çevreleri "Ya, bunlar dış mihrak." gibi yaklaşımlarla itibarsızlaştırmaya çalışıyor. Doğrudur, mutlaka dış mihrakların da etkisi olmuştur ama nedense kredi derecelendirme kuruluşları notunuzu yükselttiği zaman ya da sıranızı iyileştirdiği zaman bunu elinizde tablolarla buradan bas bas bağırarak, bir övünç kaynağı olarak anlatıyorsunuz. O zaman, diğer kişinin söylediği gibi, hani "Bu malın fiyatı ne?" diye sorulunca "Alırken mi, satarken mi?" demiş ya, herhâlde biz de buradan iktidara "Bunlar dış mihrakların eseri mi?" diye sorduğumuzda "Durumumuz iyiye mi gidiyor, kötüye mi gidiyor, ona göre değerlendirelim." gibi bir değerlendirmede bulunacaktır iktidar.

Türkiye bütçesini salt kendi rakamlarımızla değerlendirme imkânımız yok çünkü küresel bir dünyada yaşıyoruz, dolayısıyla büyüyen dünya ekonomisi Türkiye'nin de ekonomik verilerini etkiliyor. O hâlde, başarılı bir Türkiye ekonomisini küresel rakamlarla da yani dünya ekonomiden ne kadar pay alıyor, dünya ekonomisi ne kadar büyüdü, Türkiye'nin bu büyümedeki payı nedir, bu şekilde değerlendirmek lazım. Yoksa iktidar partisinin sıklıkla atıfta bulunduğu 2000-2001 yıllarıyla kıyaslanarak Türkiye ekonomisi anlatılamaz. Hoş 2002'de enflasyon yüzde 29'du, şu an yüzde 47'lerde yani vicdanlı olmak gerekirse 2002'nin de gerisindekinin ekonomik verilerde, ama sadece 2002'de, daha doğrusu 2001'den itibaren başlayan kriz yıllarında IMF'yle olan politikalar ve sıkı para politikalarından dolayı her geçen gün iyileşmeye başlayan bir ekonomiyi aslında 2002'de siz bir programla devraldınız ve onun hazır meyvelerini -eğer tatlı bir meyveyse- siz almış oldunuz, bedelini sizden önceki iktidar ödedi. Dolayısıyla burada 2002 kıyaslaması yaparken, 2001'den itibaren ülkenin içerisine girdiği kriz ve ondan sonraki iyileşme sürecini ve sizin de çok sıkı bir şekilde takip ettiğiniz o programı herhâlde birlikte değerlendirmeniz gerekir diye düşünüyorum. Dolayısıyla sadece Türkiye ekonomisini değerlendirmek yetmez, bize benzeyen, bizimle aynı kategoride olan ülkelerin verilerini de karşılaştırarak, el aya giderken biz yaya mı kalıyoruz, bunu daha sağlıklı bir şekilde değerlendirme imkânı olur.

Türkiye ekonomisinin en gelişmiş ülkeler arasındaki yerinde sizin ekonomiyi nereden nereye getirdiğinizin en bariz işaretlerinden bir tanesidir. Dünya büyürken siz yerinizde sayıyorsanız ülke ekonomisini iyi bir noktaya getirdiğiniz söylenemez. En büyük ilk 20 ekonomi arasında 17 ile 21 arası gidip geliyorsunuz yirmi iki senede. Dolayısıyla "Türkiye ekonomisini şuradan şuraya getirdik." demeniz için hiçbir sebep yok; hiçbir yere getirmediniz, 17 ile 21 arasında sallanıp duruyorsunuz, bazen ilk 20 arasına giriyorsunuz, bazen ilk 20'den de çıkıyorsunuz. Dolayısıyla burada da ekonomimizi değerlendirirken mutlaka ve mutlaka dünya ülkeleriyle olan kıyaslamamıza hep beraber dikkat etmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Yine, ülkemizin büyüme rakamlarının Avrupa Birliği ülkeleri ve bize benzemekte olan ülkelerin de çok gerisinde olduğunu herhâlde vicdan sahibi her ekonomist kabul eder. Evet, Türkiye büyüyor ama büyürken gelir adaletindeki dağılım acaba herkesin eşit pay aldığı bir ekonomik düzeni ifade ediyor mu? Buradaki verilere baktığımız zaman da kişi başına millî gelirin 15 bin dolarları hedeflediği veya gördüğü bir süreçte, maalesef, asgari ücretli, emekli, 40 bin lira maaş alan memur ve binlerce, milyonlarca sabit gelirlinin yıllık gelirinin maalesef 15 bin dolar olan 500 bin liralara aşamadığını hep beraber görüyoruz. Şayet 15 bin dolarlık bir kişi başına millî gelirle övünüyorsak bu milyonlarca insanın 15 bin doların altında pay aldığını nereye koyacağız? Aslında bu verilerin çok daha sağlıklı olanı var; Türkiye'yi gelir dilimi olarak beş dilime ayıracak olursak ve en az alan yüzde 20 ile en çok alan yüzde 20'lik -o ilk 1 ve 5- ve aradaki "orta direk" diye tarif ettiğimiz 2'nci yüzde 20, 3'üncü yüzde 20, 4'üncü yüzde 20'lik dilimlerin ekonomiden yıllara göre aldığı paya bakacak olursak Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, şunu net bir şekilde görüyoruz ki Türkiye her geçen gün yoksulun yoksullaştığı, zenginlerin ise zenginleştiği bir süreçte doğru gidiyor. Hatta o kadar kötüleşti ki 2, 3 ve 4'üncü dilimlerde tarif ettiğimiz "orta gelir" diye bir şey kalmadı. Orta direği çökmüş bir ülke maalesef bize bırakmış oldunuz. Dolayısıyla bunun doğal sonucu olarak da gelirin, büyümenin, refahın adil bir şekilde bölüşülemediği bir Türkiye'den bahsediyoruz.

Yine büyüme rakamlarına gelecek olursak, 2024'ün büyüme rakamlarına bakıldığında, son üç çeyrekte bir önceki çeyreğe göre büyüme rakamları düşen bir Türkiye. Bu ne demek? Resesyon yani ülke ekonomisinin durağan bir sürece girdiği bir Türkiye'yi tarif ediyor. Ne demek durağanlaşan hâl? Hani "Kötü günler geride kaldı." diyordunuz ya, "Doğru, kötü günler geride kaldı ama daha kötü günler bizi bekliyor." manasına gelir. Durağanlık demek, kötü günlerin geride kaldığı, daha kötü günlerin geldiği bir Türkiye'yi ifade ediyor. Kaldı ki Türkiye gibi tüketerek büyüyen ülkelerin yüzde 5'ler civarında büyümesi son derece normal bir şey. Bu son durağanlaşan rakamlara baktığımız zaman, yüzde 5 bile büyümeyi sağlayamayan yani tüketime dayalı olarak büyümesine rağmen yüzde 5'leri bile yakalayamayan bir Türkiye'den bahsediyoruz.

Gelir adaleti için bir diğer önemli veri, asgari ücret. Asgari ücretin artık Türkiye'de maalesef yaygın bir ücret hâline geldiği ve her geçen gün asgari ücretin rakamından ziyade satın alma gücündeki düşüklüğün ve asgari ücretle geçinen insanların ev kiralarnı dahi ödemekte zorlandığı bir Türkiye gerçeğiyle karşı karşıyayız. 2002! Hani dedim ya, sıklıkla emsal vermekten hoşlandığınız 2002'de asgari ücret 126 dolara denk geliyordu ama kişi başına millî gelir 3.600 dolardı, bugün de 15.500'ler millî gelir olarak konuşuluyor; 560 dolarlık bir asgari ücret. Yani ne uzamışız ne kısalmışız, ülke büyüyor ama asgari ücretin kişi başına gelirden aldığı payda hâlâ bir değişiklik yok. Bu da asgari ücretliyi maalesef enflasyona ezdiği için bir diğer işareti.

Bir de daha önce enflasyonist ortamlarda yılda en az iki kez artırılan asgari ücretin 2024 Ocak ayında sadece bir kez artırıldığını gördük. Niçin bunu yaptılar? Ekonomi iyiye mi gidiyor? Hayır, 31 Mart 2024'te yerel seçimler vardı. Dolayısıyla, iktidarın, asgari ücrete ocak ayında biraz daha az, temmuz ayında ise biraz daha fazla zam yaparak asgari ücretliyi enflasyona karşı koruması gerekirken 31 Martta iktidar sağlıklı seçim sonuçları alabilsin diye 1 Ocakta asgari ücret biraz fazla artırılarak 31 Mart sandık sonuçlarına yansıtılması istendi. 31 Marttan sonra ne mi oldu? "Bırakın, asgari ücretli dokuz ay boyunca enflasyona karşı ezilsin." politikası uygulandı ama ne emekliye ödenen 12.500 ne asgari ücretliye ödenen 17.000 TL yerel seçim hezimetini ortadan kaldıramadı. Dolayısıyla, asgari ücrete baktığımız zaman da asgari ücretin ülke insanımızı her geçen gün

yoksullaştırdığını ve en önemli tehlike de asgari ücretin maalesef, artık yaygın bir ücret hâline geldiğini hep beraber görmemiz gerekir.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, hem ekonomimiz hem bu bütçeniz açısından bir diğer önemli sorunumuz enflasyon. Sürekli şöyle bir masal anlatılıyor: "Ya, bu, dünyanın bir sorunu; sadece ülkemizde yüksek enflasyon yok, bütün ülkelerde var." Bu bir masal mı, bir aldatmaca mı; tablolara ve verilere bakarak bunu net bir şekilde ifade etme imkânımız var. OECD ülkeleri içerisinde en yüksek enflasyona sahip ülkeyiz, yüzde 49,4'le Eylül ayı itibarıyla. Bizden sonraki 2'nci ülke Kolombiya; 5,8.

Şimdi, eğer enflasyon küresel bir sorunsa, bütün dünya ülkelerinin bir sorunuysa bu tablo bize bunu anlatmıyor. Hatta Türkiye diğer OECD üyesi olan ülkelerin haklı şikâyetine maruz kalıyor. Deniliyor ki Türkiye'ye: "Ya, siz Türkiye olarak bizim OECD ortalamamızı yükseltiyorsunuz. Siz olmasanız belki yüzde 3'lerde olacak olan OECD enflasyon ortalaması sizin sayenizde yüzde 5'leri geçiyor." Yani Türkiye yüzde 49,4'le OECD ülkelerinin görünümünü de bozuyor. O açıdan, o hâlde, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, çıkın, bu tabloyu millete bir anlatın. Niçin Kolombiya'da yüzde 49, Türkiye'de yüzde... Pardon, dilim sürçtü, keşke öyle olsaydı ama inşallah, dua yerine geçer. Türkiye'de yüzde 49 da Kolombiya'da niye 5,8; bunu herhâlde millete izah etme gibi bir borcunuz var diye düşünüyorum.

Yine, enflasyonla ilgili Ukrayna-Rusya savaşını örnek veriyorsunuz. Oralarda bile enflasyon Türkiye'yle kıyaslanmayacak oranda düşük. Savaşa giden ülkelerde enflasyon yüzde 10 -Türkiye bu savaşı bahane ediyor- Türkiye'nin enflasyonu yüzde 50.

Yine, depremi enflasyonun bir diğer sebebi olarak gösterdiniz. Allah bir daha bu millete böyle bir felaket yaşatmasın çünkü 11 ilimizi kapsayan bir felaketti ama bunu bile fırsata dönüştürüp millettten para topladınız. Vergilerle yani ek bütçeyle, deprem vergileriyle topladığınız parayı bile depremzedelere harcamadınız yani millet depremzede oldu ama iktidarımız aldığı vergiler sayesinde depremzade oldu, depremzadeleri buradan bir kez daha tebrik ediyorum.

Bir diğer önemli husus, gıda enflasyonu çünkü gıda bir ülkenin, bir milletin yoksulluğuyla direkt alakalı bir şey, lüks olan bir şey değil. Türkiye, gıda enflasyonu verileri incelendiğinde de aslında ekonomideki "Enflasyon küresel bir sorundur." iddiasının, masalının doğru olmadığını net bir şekilde ortaya koyuyor. OECD ülkeleri içerisinde Türkiye, yüzde 43,7'yle en yüksek enflasyona sahip ülke. Ardından kim mi geliyor? İkinci sırada İsrail; yüzde 7,8 yani bütün ülkeleri önüne katan, kovalayan bir Türkiye var. Aklıma olimpiyatlara giden Atletizm Millî Takımı'mızla ilgili bir anekdot geldi: Atletizm Millî Takımı'ndaki oyuncumuz olimpiyat müsabakalarında sonuncu sırada yer aldı. Uçakta dönerken diğer arkadaşları takılıyor, diyor ki: "Ya, tebrik ederim bizim bu atletimizi." "Niçin?" diyorlar. "Görmedin mi? Bütün gâvurları önüne katmış, hepsini kovalıyordu." diyor. Şimdi, bu gıda enflasyonu nedir biliyor musunuz? Bütün gâvur ülkeleri önümüze katmış, Türkiye olarak hepsini kovalıyoruz manasına geliyor. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Aslında, gıda enflasyonundaki bu oran aynı zamanda sizin tarım ve hayvancılık politikalarınızın da iflasının bir göstergesidir. "Tarım sektöründe yüzde 4,6 büyüdük." diyorsunuz. Hangi çiftçiye dokunsanız, hangi tarım sektöründeki işletmeye dokunsanız bin ah işitirsiniz. O hâlde, bu yüzde 4,6'lık büyüme ya sanal bir büyümedir ya da para babalarının büyümesidir.

Yine, Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine göre gayrisafi millî hasılanın yüzde 1'ini tarıma destekleme primi olarak vermesi gereken iktidar, 615 milyar TL yerine sadece 135 milyar ayırıyor yani yaklaşık 500 milyar parasını çaldınız bu çiftçinin, bu köylünün manasına geliyor; bunun da hesabını mutlaka bu iktidarın vermesi lazım.

Yine, 2024 yılında çiftçinin kredi yükü 800 milyarı aştı, artık çiftçiler traktörünü, tarlasını bankalara ipotek etmekte, rehin olarak vermekte ve maalesef, ödeyemediği için de buraları kendi elinden çıkararak bankaların menkul ve gayrimenkul zengini olduğu bir Türkiye tablosunu ortaya çıkarmış bulunmaktadır. Bu sebeple, 1 milyona kadar olan çiftçi kredilerinin faizlerinin silinmesi ve 5 milyona kadar olanların da hiç olmazsa iki yıl süreyle sübvansede edilerek ertelenmesini bir politika olarak önünüze almak zorundasınız yoksa hayvancılıkta, tarımda bizi yurt dışına bağımlı bir hâle getireceksiniz. Bir tarım ülkesi olan -ilkokul çağlarından beri- "Kendi kendine yeten 7 ülkeden biriyiz." diye ifade ettiğimiz Türkiye'yi uçan kuşa muhtaç hâle getirdiniz, bir tarım ve hayvancılık politikasını maalesef ortaya koymuş oldunuz.

2024'te tam 600 bin büyükbaş hayvan ithal ettiniz, 2025 için şimdiden 520 bin sipariş verdiniz, herhâlde bu rakam çok daha fazla artacak. Bu ithalatla elin çiftçisine vereceğiniz desteği kendi çiftçinize vererseniz, emin olun, hem köylü toprağında, yerinde yurdunda yaşamaya devam eder hem de milyarlarca liramız ithalat rakamı olarak dışarıdaki ülkelere gitmemiş olur. Aynı zamanda, süt üreticileri de perişan. Anaç hayvanlar kesime gidiyor, bu ülkenin et geleceğini ise maalesef düşünen hiç kimse yok. Dolayısıyla bu tarım ve hayvancılıkta uyguladığınız politikalarla Türkiye'yi bir tarım ve hayvancılık ülkesi olmaktan çıkarıp tarım ve hayvancılıkta dışa bağımlı bir ülke hâline getireceksiniz, haberiniz olsun.

Bir diğeri de ihracat olarak yurt dışına gönderdiğimiz tarım ürünlerinin bir kısmının sağlıklı bulunmadığı için iade edilmiş olması. Bunu söylediğimizde de iktidar yetkilileri diyor ki: "Ya, çok cüzi bir kısmı iade edildi. Bunu abartmayın." Doğru, çok cüzi bir kısmı iade edilmiş olabilir ama bu, Türkiye'den yurt dışına gönderemediğimiz malları, ürünleri tüketiyoruz biz yani aslında bu iade edilen mallar sebebiyle bizim iktidarımız Avrupalılara şunu söylüyor: "Ya, kusura bakmayın, aslında o ürünler içeride, bizim vatandaşlarımız tarafından tüketilecek ürünlerdi, yanlışlıkla size geri gelmiş, gönderin onları, diğerleri gibi biz içeride tüketmeye devam ederiz." demek istiyorsunuz. Yani, Avrupalının yemediği, sağlıklı bulmadığı ürünleri maalesef Türkiye'de bizim milletimizin tüketmesini bekliyorsunuz. Burada da yeterli bir denetim yapmadığınızı üzülerek ifade etmek istiyorum.

Yine, bütçenin başarılı olabilmesi için, enflasyonun kalıcı olarak düşürülebilmesi için ve yine, gelir dağılımındaki adaletin yerine getirilebilmesinin yollarından bir tanesi de mali disiplindir. Mali disiplin kişinin ayağını yorganına göre uzatmasıdır ama maalesef bizim iktidarımız ya vergi salarak vergi yorgani satın alıyor ya da faiz ödeyerek tefecilerden, rantiyecilerden emanet yorgan alarak vatandaşın örtmeye çalışıyor ama bu emanet alınan yorgan ve battaniyelerin boyu her geçen gün artıyor, bizim kendi öz kaynaklarımızla sahip olduğumuz yorganlar azalıyor. Herhâlde iktidarı teslim ettiklerinde ise çırılçıplak bir Türkiye'yi bize bırakmış olacaksınız, göstergeler onu gösteriyor.

Mali disiplin için yapmanız gereken şeylerden bir tanesi de tasarruf. Evet, kamu hizmetlerinin bir kısmıyla ilgili tasarruf yaptınız ama saraylarınızdan, şatafatınızdan, itibarınızdan maalesef tasarruf yapmadınız. Köylülere, esnafa, dar gelirlinin sofrasına kamu hizmetlerinden tasarruf yansıdı ama maalesef saraya yansımadı. Daha geçen gün Külliye'de 400 emekli misafir edildi, yemek verildi, her emeklinin başına 1 garson düştü yani yemeği ikram ederken her emeklinin masasına 1 garson serviste bulundu. Emekliye denildi ki: "İşte, 12.500 TL almanızın fotoğrafıdır bu. Siz 12.500 TL maaş almalısınız ki biz sarayda verdiğimiz her yemekte kişi başına 1 garson istihdam edelim ve o misafirlerin masasına her garson 1 tabağı koyacak şekilde bir saray şatafatı oluşturabilelim." Yani o 400 memur vasıtasıyla milyonlarca memura "Siz niçin 12.500 TL emekli maaşına mahkûmsunuz biliyor musunuz? İşte, bu sofralar sebebiyle bu 12.500'e mahkûmsunuz." mesajı verilmiş oldu.

Bir diğer önemli husus, kamu bankalarının görev zararı. İktidarın seçimi kazanmak ve ekonomiye de bir algı oluşturmak için milletin sırtına vurduğu yüklerden bir tanesi de maalesef kamu bankalarının görev zararı. Sadece kredi olarak kamu bankalarının görev zararı oluşmadı, 3 milyarı aşkın rakam yandaş medyaya reklam olarak verildi. Bir Vakıfbankın, bir Ziraat Bankasının, Halk Bankasının artık reklam yapmasına ihtiyacı mı var ya? Bu devlet bankası, zaten yürüttüğü hizmetler sebebiyle birçok vatandaşın mecburen alışverişte bulunduğu bankalar ama siz o yandaş medyalarınızı sübvansede etmek için buralardan milyarlarca lira; Halk Bankasındaki esnafın, Ziraat Bankasındaki köylünün parasını o yandaş medyalarınıza reklam olarak

veriyorsunuz. Neye göre veriyorsunuz, rating ölçülerine göre mi? Hayır. Tirajlarına göre mi? Hayır. İktidara nasıl baktıklarına göre medya kuruluşlarına reklam veriyorsunuz; bu da elbette yetim hakkıdır, buna da dikkat etmek gerekir.

Bir diğeri, kamuda istihdam ve atanamayan memurlar. OECD ülkelerinde kamudaki istihdam yüzde 19, ülkemizde ise yüzde 13; ilk bakışta pozitif bir rakam olarak görünebilir. Türkiye, kamuda istihdamı en az olan, dolayısıyla en az istihdam yapan bir ülke. Bu, başarılıymış gibi görünebilir, aslında öyle değil. Siz kamunun yapması gereken hizmetleri ihale yoluyla taşeronlara veriyorsunuz yani devletin kamu istihdamıyla yapması gereken hizmetleri yandaş şirketlere yaptırıyorsunuz. Bu neye yol açıyor? O şirketlerde çalışan insanlar kamu kurumlarında çalışanlardan çok daha düşük ücretlerle, çok daha gayriinsani şartlarla çalışmak zorunda kalıyor. Örneğin, şehir hastanelerine kaynaklar aktarıyorsunuz ama şehir hastanesinde hizmet yapan personelin tamamı özel sektör çalışanı. Sağlık Bakanlığına bağlı olarak çalışırlarsa daha insani şartlarda ücret alacaklar ama siz ne yapıyorsunuz? Yandaş şirketlere özel hastanelerde garanti veriyorsunuz; o sağlık sektöründeki hizmetleri de özel sektör yapıyor, onlara daha az maaş veriyor. Devlet ise aradaki farkı o şirketlerin cebine servet transferi olarak gönderiyor. Onun için bu yüzde 13 rakamı, aslında sizin yandaş şirketler eliyle yürüttüğünüz kamu hizmetlerinden çıkan rantı yandaş şirketlere aktarmanızın, işçinin cebinden çalmanızın bir sonucudur. İşçiler ucuza çalışıyor, herkes özel sektörden çok kamuda iş aramanın telaşına giriyor ve dolayısıyla atanamayan öğretmenler, atanamayan ziraat mühendisleri, atanamayan sağlıkçılar; Türkiye'de neredeyse atanabilen hiçbir sektör kalmamış oldu. Hele, yenidoğan çetesi aslında sizin sağlık politikalarınızın bir iflasıdır. Niçin? Çünkü normal bir özel hastane namusuyla çalıştığı zaman daha az kazandığını ama... Alt taşeronu orada sigortasız elemanlar çalıştırmak, nöbetçi doktor bulundurmamak ve benzeri suretlerle, yatmaması gereken yoğun bakımdaki hastaları oraya sevk etmek suretiyle devletin paralarını özel sektör eliyle rantiyenin cebine attığına dair bir işaretir.

Şehir hastaneleri, devlet garantisiyle finansmanı sağlanan özel sektör yatırımlarıdır, kamusal sağlık hizmetlerinin temel felsefesiyle bağdaşmayan bir yapıdır. Kamu özel iş birliği modeliyle yürütülen şehir hastaneleri projelerinin kamu maliyesi üzerinde oluşturduğu yükleri bakmak lazım. Birazdan borçlanma rakamlarına geldiğimizde de görmüş olacağız ki ne hazine garantili şehir hastanelerinin ne köprülere ne yollara ödenecek taahhütlerin hiçbir tanesi kamu borçları içerisinde sayılmadığı için, buna rağmen borçlarımız hâlâ 500 milyarları geçmiş durumda.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına gelecek olursak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız maalesef aile kurumumuzun zedelenmesini engelleyemediği gibi çocuklarımızın ve gençlerimizin kötü alışkanlıklarının engellenmesi için etkili politikalar sağlayamamıştır.

Yine, geçen gün bir komisyon sırasında AK PARTİ'li 2 vekil arasında geçen konuşma aslında sizin meselelere nasıl yaklaştığının bir ifadesidir. 2 milletvekili arkadaş açık unuttukları mikrofonda konuşurken "Oraya gitmezsek kamuoyundan çok tepki alırız." diyor. Yani, siz oraya gitmeniz gerektiği için değil, kamuoyundan tepki almamak için oraya gitmeyi düşünürseniz bu işleri düzeltme imkânınız olmaz. O hâlde, biz de buradan bütün muhalefet partileri başta olmak üzere, bütün sivil topluma bir çağrıda bulunmak istiyoruz: Her olayı o kadar bayraklaştıralım ki bu Adalet ve Kalkınma Partililer oraya gitmek mecburiyetinde kalsın. "Bu kamu vicdanı bizi oralara gitmeye mahkûm kıldı." desinler ki yerlerinde oturmayıp oralara gitmek mecburiyetinde kalsınlar. Çünkü vicdanları sızladığı için oraya gitmiyorlar, "Kamu tepkisi oluşabilir." endişesiyle oraya gidiyorlar. Biz de sizi oraya götürmek için kamuoyu oluşturmak üstünde bir gayret içerisinde olacağız.

Yine, sosyal yardımlardan ayrılan pay ve 20 milyona yakın insanımızın direkt veya dolaylı olarak sosyal yardımlarla geçindiği bir Türkiye tablosuyla övünüyorsunuz. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, sizin iktidarınızdan sonra biz iktidara gelmiş olsak ve uyguladığımız ekonomik politikaların meyvelerini alıncaya kadar bu 20 milyon yoksulu aynı zamanda nasıl destekleriz diye bir politika yapıp bütçemize sosyal yardımları koysak bu anlaşılabilir bir şey ama siz, yirmi iki yıldır iktidardasınız, ilk geldiğinizde hadi, batmış bir ekonomi devraldınız, sosyal yardımları artırdınız ki insanlar siz bu acı reçeteyi verirken âdeta "Dereye su gelinceye kadar kurbağanın gözü patlamasın." diye bu sosyal yardımları verdiniz ama geldiğimiz noktada artık sizden önceki yoksulları doyurmayı değil, kendi yoksullaştırdığınız milyonları doyurmak için bütçeyi ayırmak durumunda kalıyorsunuz. Dolayısıyla, siz, yoksulluğu ortadan kaldırmak istemiyorsunuz, "Yoksulluğu nasıl yönetebiliriz?"i bütçenize bir veri olarak koyuyorsunuz. Oysa sağlıklı bir devlet, vatandaşına onurlu bir hayat yaşatmak isteyen devlet elbette ekonomik krizler zamanı sosyal yardımları öne çıkarır ama ekonomisini hemen düzelttikten sonra bütün vatandaşların onuruyla yaşayabileceği ekonomik bir düzeni inşa eder.

Borçlanma rakamları az evvel ifade ettiğim gibi, 30 Haziran 2024 itibarıyla Türkiye'nin brüt borç stoku 512 milyar dolara ulaştı ve Türkiye bütçesinin gelirlerinin yüzde 89'u vergi gelirlerine dayanıyor; ilk aldığınızda yüzde 70'lerdeydi. Niye? Çünkü başka bağlı kuruluşlar vardı, verginin dışında bütçenin oradan da gelirleri vardı. Bugün her 100 liralık gelirinizin 84 lirası vergi ve siz bu borçları yüzde 89'u vergi gelirlerinden olan bir bütçeyle ödemek zorundasınız ki hoş, ödemediğiniz yok, sürekli öteliyorsunuz. Net dış borç stokunuz ise 265 milyar. Suriye'de, Libya'da yedi düvelle savaşmak zorunda kalıyoruz. Bu kadar kötü bir ekonomik tabloyla Türkiye Orta Doğu'da güçlü ve lider bir ülke olamaz. Onun için, mutlaka bu borç stokunu yönetmeyi bütçelerinizin bir köşesine yazmak durumundasınız. İfade ettiğim gibi, bu 512 milyar doların içerisinde köprü, otoyol, hastane ve hava limanlarıyla ilgili hazine garantileri sebebiyle üstlendiğiniz borçlar maalesef yer almıyor.

Faiz giderleri... Geçen gün Sayın Hazine ve Maliye Bakanına da ifade ettim. Bu bütçede maharetli olduğunuz iki konu var. Faiz giderlerini 1 trilyon 950 milyar göstermişsiniz yani 2 trilyon dememek için oldukça mahir davranmışsınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

BÜLENT KAYA (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

50 milyar için yalan söyleyecek hâlimiz yok ya, "1 trilyon 950 milyar işte." dediniz ama oysa bunun 2 trilyonun psikolojik algısını yönetmekle ilgili basit bir hesap olduğu net bir şekilde ortada çünkü bütçe açığını da 1 trilyon 930 milyar civarında bir rakam gösteriyorsunuz. Orada da 2 trilyon dememek için bayağı bir gayret göstermişsiniz. Özetle, ifade ettiğim gibi, siz bu bütçeyle, zengini kayırıyor, vatandaş silkeleyorsunuz. Belediyeleri silkeleyip silkelememek sizin takdirinizde olan bir şey çünkü silkeleyecekse "Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ya da diğer partiler" diye bir ayırım yapmaksızın herkesi silkeleyin ama hiç olmazsa şu gariban milyonları silkelemekten vazgeçin. Bu bütçenin zenginden alınıp fakire verilerek gelir dağılımının düzeltildiği bir bütçeye evrilmesini diliyor, bu bütçeye "ret" oyu vereceğimizi ifade ederek Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Saadet Partisi Grubu adına üçüncü konuşmacı, Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Sayın İsa Mesih Şahin.

Sayın Şahin, süreniz on beş dakikadır.

Buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Başkan, siyasi partilerin değerli genel başkanları, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı; öncelikle, bütçenin ülkemiz için hayırlara vesile olmasını diliyor, bütçede emeği geçen bütün siyasilere, özellikle de Meclis personelimize teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, bütçe bir devletin ruhunu yansıtır. "Devlet" dediğimiz mekanizma bir yanıyla da bütçedir. Bir bütçeye baktığınızda devletin kudretini görürsünüz. Evlatlarına sunduğu imkânları, emeklisine sağladığı standartları görürsünüz. Doktorunu görürsünüz, sanayicisini, KOBİ'sini, esnafını, memurunu, işçisini, köylüsünü görürsünüz ya da göremezsiniz ama biz bu bütçeye baktığımızda, maalesef, kalıcı hâle gelen bir yoksulluk görüyoruz. İstihdam, yatırım göremiyoruz bu bütçede. Faiz borcu, bütçe açığı, devletimizin borçlanması, milletimizin fakirleşmesini görüyoruz. Bir sene daha açığa tahammül etmek zorunda kalan emeklimizi görüyoruz. Bu bütçe hakkında çok şey söylemek isterdim ama dilime Fuzuli'nin meşhur beyti geliyor: "Söylesem tesiri yok/ Sussam gönül razı değil."

Değerli milletvekilleri, faiz odaklı bu bütçe, farkında mısınız, ardında büyük bir ekonomik ve sosyal yıkım bırakıyor. Ne yazık ki eylül 2024 itibarıyla 14,8 milyon kişi düzenli yardıma muhtaç hâle gelmiş. 2024 yılının ilk yarısında kredi kartı borçları sebebiyle icraya düşen kişi sayısı 1.063.379 kişiye ulaşmış. Bankaların takibine düşen borç miktarı 46 milyar liradan 89 milyar liraya ulaşmış. KOBİ'lerin bankalara kredi borcu 4 trilyon lirayı aşmış. Allah aşkına, böyle bir ortamda sosyal adaletten nasıl bahsedeceğiz?

Değerli milletvekilleri, makroekonomik verilere baktığımızda, evet, büyüyen bir Türkiye görüyoruz. Dünyanın 17'nci büyük ekonomisi olan bir Türkiye, millî geliri 1 trilyon doları aşan bir Türkiye; madem bu kadar büyüyüyoruz, o zaman benim emeklim neden 12.500 lira maaşa mahkûm edildi? Benim asgari ücretli vatandaşım neden kirasını ödeyemez hâle geldi? Benim memurum neden maaşıyla bir ev alamaz hâle geldi? Ekonomi büyüyor olabilir ama bu büyüme kimin refahını artırıyor? Soru bu. Bugün bir yanda zenginleşen küçük bir azınlık, diğer yanda geçim derdiyle boğuşan milyonlarca vatandaşımız. Bakın, millî gelirin yüzde 40'ını ülkenin yüzde 1'lik ayrıcalıklı kesimi alıyor, geri kalanını ise yüzde 99'u alıyor. Ülkenin bir yanı bahar, bahçe, diğer yanı kar, kış, kıyamet; mesele bu, derdimiz bu arkadaşlar.

Değerli milletvekilleri, bir şeyi netleştirelim. Ekonomik büyümeyi anlamlı kılan sadece rakamlar değildir, asıl büyüme tencerede pişen yemektir; vatandaşın evladının cebine koyduğu harçlıktır; gençlerimizin heybesine konulan umuttur; çalışanın, emeklinin huzurudur. Bahsedilen bu büyüme ne yazık ki adil bir büyüme değildir. Üzülerek söylüyorum ki bu büyüme bir kanser büyümesidir, kanser büyümesi. Değerli dostlar, büyümek yetmez, önemli olan adil büyüme. İşte burada emeklimize ve asgari ücretimize verilecek zammın insan onuruna yakışır olması elzemdir. Bakın, bizim asil milletimiz her zaman devletimize sahip çıkmıştır. Bu millet, Kurtuluş Savaşı'nda Millî Mücadele'yi ve tekâlifî milliyeyi sırtlanmıştır, Kıbrıs Barış Harekâtı'nda ambargoyu sırtlanmıştır ve 15 Temmuzda devletimizi, cumhuriyetimizi sırtlanmıştır; hasılı, devletimiz ne zaman dara düşse bu asil millet devletine elini uzatmıştır. Şimdi milletimiz, emeklimiz, asgari ücretimiz zor durumda ve devletinden bu sefer elini uzatmasını bekliyor; bu eli uzatmak zorundayız.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin en önemli sorunu adalet sorunudur. Biz bunu çözemedikten sonra ekonomik kriz başta olmak üzere hiçbir sorunu aşamayız. Altı yüzyıl boyunca Osmanlı yönetim tarzının temelini oluşturan, Osmanlılara 3 kıtanın anahtarını açan ilim abidelerimiz Yusuf Has Hacıb'in Kutadgu Bilig'inde, İbni Haldun'un Mukaddime'sinde, Nizamülmülk'ün Siyasetname'sinde yer bulan adalet dairesi anlayışına göre adalet, devlet, siyaset, ordu, iktisat ve halk arasında birbirinden ayrılmaz bir bağ vardır. Bu anlayışı Kınalızade Ali Efendi şöyle ifade etmiştir: "Adalet dünyada kurtuluşu garanti eder. Dünya bir bağıdır ki çiti devlettir. Devletin esası nizamdır. Padişahsız nizam korumasız kalır. Ordusuz padişah hâkimiyet kuramaz. Servetsiz padişah ordu oluşturamaz. Serveti halk biriktirir, halkın padişaha bağlı olmasını ise adalet sağlar. Velhasıl, bir devletin varoluşunun temelinde adalet esastır." Peki, biz bugün adalet sınavında neredeyiz? İnsanlar mahkemelerden yüz çevirirken, yargıya güven endeksi düşerken, avukatların yetkinliği değil de siyasi bağlantıları sorgulanırken değil Avrupa'nın, Amerika'nın, yedi iklimin en büyük adalet sarayını da inşa etsek adil olamayız. O vakit ne olur biliyor musunuz? Gelin ben size anlatayım: Rüşvet her kapının aralığında sızmaya başlar. Öyle bir an gelir ki selam verirsiniz, rüşvet değil diye almazlar. Her köşe başında bir çete türemeye başlar. O çeteler savcılarımızı makamında tehdit ederler. Yeni doğan yavrularımızı alçakça katlederler. Gençlerimizi uyuşturucu belasına sürüklerler. Her cep telefonu bir kumarhaneye dönüşür. Aile birliğimiz yok olur ve toplumsal çöküşümüz başlar.

Değerli milletvekilleri, yaşadığımız bu ekonomik krizle sadece cebimizdeki parayı kaybetmiyoruz -az önce vurguladığım gibi- ahlakımızı kaybediyoruz, adaletimizi kaybediyoruz, kamu düzenimizi kaybediyoruz. Kısacası neslimizi, geleceğimizi kaybediyoruz. O yüzden, acilen bu gidişi tersine çevirmemiz şarttır. Vatandaşımızın yüzünü güldürmemiz şarttır. Devletimizi ayağa kaldırmamız şarttır.

Zira, dış politikada yaşanan gelişmeler bize fırtınalı günlerin yaklaştığını haber vermektedir. Uluslararası alanda yükselen tansiyon yalnızca bölgesel çatışmaları körüklemekle kalmıyor, ülkeler arasındaki gerilimi de her geçen gün daha da tırmandırıyor. Tek kutuplu, ABD merkezli dünya düzeni artık yerini çok kutuplu bir yapıya bırakma sancılarını yaşarken Orta Doğu, Balkanlar, Doğu Avrupa, Asya Pasifik ve Afrika gibi bölgelerde artan çatışma riski küresel barış ve istikrar için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Yaşanan son gelişmeler bu bölgelerdeki gelişmelerin, gerilimlerin kısa vadede azalmayacağını, tam aksine artacağını göstermektedir.

Ülkemiz stratejik, jeopolitik konumunun gereği olarak geçmişte olduğu gibi, bugün de krizlerin merkezinde yer almaktadır. Bölgemizde yaşanan bütün çatışmalar bize güçlü ve caydırıcı bir savunma sistemi kurmanın hayati önemini bir kez daha göstermektedir. Savunma sanayimizdeki başarılar elbette övüncümüzdür; bunu sonuna kadar destekliyoruz. Yerli ve millî teknolojilere yatırım yapmaya da kararlılıkla devam edilmelidir. Ancak değerli milletvekilleri, tam da burada şunu sormadan geçemeyeceğim: 1 trilyon 950 milyarlık bir faiz borcumuz olmasaydı şanlı ordumuza kaç tane daha TCG Anadolu uçak gemisi katabilirdik; kaç tane daha İHA, SİHA, TAYFUN, SİPER füze sistemi; ALTAY, HÜRKUŞ, KIZILELMA yapabiliirdik? İşte, itiraz ettiğimiz faiz bütçesi tam olarak budur.

Değerli milletvekilleri, dış siyasette güçlü diplomasi ve etkin dış politika anlayışımızı kararlılıkla sürdürmeliyiz. Bu doğrultuda Doğu Akdeniz'in güvenliğinin sağlanması açısından Kıbrıs'ta millî çıkarlarımıza aksi zorlama tezlerini kabul etmemiz mümkün değildir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması için girişimlerde bulunmak bizim için tarihî ve jeopolitik bir zorunluluktur. Bir kez daha vurgulamak isterim ki bizim Yörük yurdu Toroslar Akdeniz'den başlar Beşparmak dağlarında biter. Yunanistan'la son dönemde yaşanan yumuşama siyaseti devam ettirilmeli ancak Ege Denizi'nde askerî dengeleri korumak için F-16 filolarımızı yenilemek ve F-35 savaş uçaklarını envanterimize katmak da stratejimizin bir parçasını oluşturmaktadır. Komşumuz Irak'ın kuzeyinde bölücü terör örgütünün şer yuvaları kaynağında yok edilmeli, bölgesel meşru yönetimlerle de iş birliği artırılmalıdır. Can Azerbaycan'la Kafkasya'da sağlanan barışın devamı için bölgede eş güdüm hâlinde çalışma devam etmeli, Zengezur Koridoru'nun açılarak Türkiye ve Azerbaycan'ı birleştirmek için gerekli iş birliği sağlanmalıdır. Ayrıca Türk soyuyla ilişkilerimizi de "Dilde, fikirde ve işte birlik" diyerek 21'inci yüzyılı Türk dünyası yüzyılına dönüştürmek için gayret göstermeliyiz. Rusya-Ukrayna savaşının bir an önce bitirilmesi ve bu çatışmaların Avrupa'nın iç bölgelerine yayılmaması için girişimlerde bulunmak da ülkemiz için bir sorumluluk olmalı. Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinin artık tamamlanması için karşılıklı eşitlik ilkesine dayalı, adil, şeffaf ve yapılandırılmış bir müzakere ortamı sağlanmalı; gümrük birliğinin güncellenmesi, vize serbestisine yönelik süreçler de hızlandırılmalıdır. Türkiye olarak, Libya'dan Sudan'a, Somali'den Etiyopya'ya dünyanın bütün çatışma bölgelerinde kararlı diplomasi, güçlü dış politika ilkesi ışığında girişimlerimizi sürdürmeye devam etmeliyiz.

İnsanlık vicdanına saplanan büyük hançer yarası Gazze'de soykırımın durması için Türkiye ağırlığını daha fazla hissettirmelidir. Soykırımın durması adına, Meclis Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş'un da özellikle dile getirdiği, İsrail'in

Birleşmiş Milletler üyeliğinin askıya alınması gibi büyük yaptırımların hayat bulması için Türkiye insani ve tarihî rolünü yerine getirmeye kararlılıkla devam etmelidir.

Ve Suriye... En uzun kara sınırını paylaştığımız, tarihî bağlarımız olan Suriye'de yaşananlara seyirci kalmamız elbette mümkün değildir. İnsanlık düşmanı Baas rejimi altmış bir yıl sonra çökmüştür. Türkiye, Suriye'de tarihî bir sorumluluk üstlenmiş, üstlenmeye de devam edecektir. Ülkemiz, yeni dönemde Suriye'nin toprak bütünlüğü, refahı, güvenliği, istikrarı ve bütün Suriyelilerin içinde olacağı demokratik bir yönetimin kurulması için kardeşlerinin yanında olmaya devam edecektir. Bunun yanında İsrail'in Suriye'de yayımlacı politikasına da asla ve asla müsaade edilmemelidir. Suriye'nin kuzeyinde ise DEAŞ, PKK ve uzantıları olan terör örgütlerinin herhangi bir oldubitti üzerinden millî güvenliğimizi tehdit edecek adımlarına da izin verilmemelidir ve ülkemizdeki Suriyeli misafirlerimizin ülkelerine onurlu, güvenli ve gönüllü geri dönüşleri de planlanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, bütün bu gelişmeleri birlikte okuduğumuzda büyük fırsatların ve bir o kadar da tehditlerin önümüzde olduğunu görmek zorundayız. Dolayısıyla iç cephemizin tahkimi bugün her şeyden daha önemlidir. Bizim bin yıllık kardeşliğimizden daha büyük bir servetimiz yoktur. Türkiye Cumhuriyeti devleti hepimizindir, hepimiz bu devletin asli unsurlarıyız; biz kardeşiz, dostuz, arkadaşız, en önemlisi akrabayız. Biz bir olursak, birlik olursak, güçlü durursak, geçmişin hatalarını tekrar etmezsek, bu coğrafyayı tekrar ayağa kaldırmak için büyük bir fırsatı yakalayabiliriz ancak ezber kavgaları terk etmeyerek ayrışsak, uzatılan elleri geri çevirsek bu tarihî fırsatlar yerini dış tehditlere açık, daha zayıf bir Türkiye'ye bırakacaktır. Bu fırsatı kaçırmayalım, 85 milyon kucaklaşalım. Bu kardeşliğe sembolik bir katkı sağlayacak bir çağrıda bulunmak istiyorum: Meclise bir kanun teklifi sundum. Bu teklifte belirttiğim gibi, Türkistan'dan Mezopotamya'ya, Anadolu'dan Rumeli'ye, binlerce yıllık örfümüz, ananemiz ve sevincimizin yansıması olan Nevruz Bayramı ülkemizde resmî bayram olsun diyorum ve bu kanun teklifine de sizlerden destek bekliyorum.

Velhasılkelam değerli milletvekilleri, 21'inci yüzyıl, dünyanın dönüşümüne şahit olduğumuz, her yeni günün bir önceki günü geride bıraktığı süper hızlı bir çağdır. Biliyoruz ki bu yüzyılın kazananı, değişimden korkmayan, çağın yeniliklerine uygun reformlarla geleceğe yürüyen ülkeler olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSA MESİH ŞAHİN (Devamla) - Biz de yeni çağı ıskalamadan gerekli atılımları yapmak zorundayız. Hayalimiz, toplumsal barışı sağlayan, tam demokrasi ve kamu düzenini tesis eden yeni, güçlü bir Türkiye. Hayalimize kavuşmak için elbette hedeflerimiz de olmalı. Öncelikli hedefimiz, hukukun üstünlüğünün esas alınacağı, vatandaşın devlete güven ilkesinin yeniden tesis edileceği bir adalet reformu. Hedefimiz, gelir adaletinin, vergi adaletinin ve sosyal adaletin tesis edileceği bir ekonomi modeli. Hedefimiz, evlatlarımızı çağın gereklerine göre donatan bir eğitim reformu. Hedefimiz, Anadolu'nun ve Trakya'nın topraklarına bereket üstüne bereket katacak bir tarım reformu. Hedefimiz, insanı merkeze alan bir şehircilik vizyonu. Hedefimiz, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin aksayan yönlerinin tanzim edildiği, daha güçlü bir yönetim sistemi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSA MESİH ŞAHİN (Devamla) - Son bir defa...

BAŞKAN - Buyurun.

İSA MESİH ŞAHİN (Devamla) - Ve en önemlisi; hedefimiz, yeni yüzyıla yakışan, demokratik, sivil ve kapsayıcı yeni bir anayasa. Bin yıllık devlet aklımıza, yüz elli yıllık Meclis geleneğimize ve yüz yıllık cumhuriyetimize yakışan budur diyorum, bu duygularla Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, birleşime 30 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.37

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 20.16

BAŞKAN: Numan KURTULMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Rümeyza KADAK (İstanbul),

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 40'ıncı Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi İYİ Parti Grubu adına ilk söz, Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Sayın Buğra Kavuncu'ya aittir.

Sayın Kavuncu, süreniz yirmi üç dakika. Siz adil bölmüşünüz yirmi üç, yirmi üç, en son Erhan Bey'e yirmi dört dakika vereceğiz; yine eşit olmadı ama.

Buyurun. (İYİ Parti ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şahsım ve İYİ Parti adına söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

2025 yılı bütçesinin ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin 7'nci bütçesini tartışıyoruz. Aslında yeni bir başlayan kâbusun habercisi gibi âdeti. Nitekim, sistem değiştikten sonra her bütçe âdeti bir felaket habercisine döndü. Tabii, bizi felakete götürecek hiçbir teklife bugüne kadar "Evet." demediğimiz gibi, bu bütçeye de bu zulüm bütçesine de "Hayır." diyoruz. 1,930 trilyon açığın -ki daha üç yıl önce bu açık sadece 175 milyar- faiz giderinin 1.950 trilyon olduğu bu zulüm bütçesine elbette ki "Hayır." diyoruz. Tabii, bununla beraber, Millî İstihbarat Teşkilatımızın, Millî Savunma Bakanlığının, Savunma Sanayii Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının bütçelerine "evet" dedik, onu da buradan vurgulamak isterim.

Meclisin bütçeyi değiştirme hakkı yeni sistemle elinden alındı. Bütçe kanun teklifinin reddedilmesinin zaten herhangi bir pratik sonucu da yok. Yani milletin kendi parasını kullanma hakkı elinden alınmış, millî iradenin en önemli unsuru olan bütçe hakkı gasbedilmiştir. Milyonların hayatını ilgilendiren her bir bakanlık bütçesi çok dar bir zamanda ve son derece verimsiz bir ortamda görüşüldü. Muhalefetin net sorularına ya kaçamak cevaplar verildi ya da hiç cevaplanmadı. Kıyaslama ve karşılaştırma kısmı çok enteresandı, buraya gelen bakanlar genelde kendilerini bir önceki dönemle kıyasladılar. Zira, ülkenin hâli 2002'den daha da geriye gitti. Onun için, kıyas hep 2017-2022 arasındaki dönemle idi. Aslında, bu bütçe görüşmelerinde biz, AK PARTİ'nin örtülü itiraflarını dinledik. Hani "Yaparsa AK PARTİ yapar." diyorsunuz ya, bu bütçe görüşmeleri âdeti "Mahvederse AK PARTİ mahveder." in bir ifşası oldu. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Tabii, Kabine üyeleri parlamenter sistemdeki bakanlar gibi karar verici bir statüye sahip değiller. Yeni sistemde, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde bakanların statüsünü aslında bakan değil, en doğru ifadeyle yüksek bürokratik sıfatıyla ifade etmek daha doğru olacaktır. Kendi kaderini bile bir kişinin iki dudağı arasına bırakan bakanların bir milletin kaderine sahip çıkmasını nasıl bekleyebiliriz? Ve bir kez daha anladık ki sorunun sebebi olan çözümün aracı olamıyor.

Tabii, şöyle bir sordum kendime, bu bütçenin "en"leri vardı, mesela en çok yorulanlar vardı bu bütçede, stenograflarımız, kavaslarımız, Meclis personeli, idari teşkilatımızın tüm personeli, Meclis TV çalışanlarımız, Emniyet mensuplarımız, restoranlarda bize servis yapan çalışanlar, personelimiz, danışmanlarımız, parti gruplarında çalışan danışmanlarımız ve özellikle muhalefet milletvekilleri bu bütçe sürecinde çok yorulmuşlar.

Tabii, bir başka "en" daha vardı, âdeta Beşiktaş Çarşı grubunu aratmayacak şekilde tezahürat yapan bir AK PARTİ Grubu gördük biz, özellikle Spor Bakanlığının bütçe görüşmelerinde. (İYİ Parti ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

"En cesur milletvekili kimdi?" diye soracak olursanız en cesur milletvekili AK PARTİ'nin Burdur Milletvekiliydi çünkü ilk defa biz iktidardan bir milletvekilinin emekli maaşlarının düşük kaldığı itirafını duyduk. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

En çok zorlanan Bakan Sayın Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'ti, zaten koltuğa otururken zorlanmıştı, bütçeyi savunurken de çok ama çok zorlandı.

Tabii, en ağır hakaretlerde bulunan da bir Bakan vardı, o da kimdi? Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük sağlık skandalını savunan Sağlık Bakanı döndü, kendisine soru soran muhalefet milletvekillerine "mitoman" dedi yani "patolojik yalancı" dedi. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Kendisi de bu bütçe döneminin en fazla hakaret yapan Bakanı olarak tarihe geçti.

Tabii, en çok yorulanlar yanında bir de bu bütçe konusunda en az yorulan öyle birisi vardı ki aslında bu kişi bütçenin sahibi. Ne geldi ne gitti ne bu konuyla ilgili herhangi bir beyanat verdi. Kimdi biliyor musunuz? Ben Sayın Akbaşoğlu gibi çok içten söyleyemeyeceğim ama yürütmenin başı AK PARTİ Genel Başkanı, Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Bu noktada, sizlerle bakanlıklar konusunda yapmış olduğum bazı tespitleri paylaşmak istiyorum.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı... Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla ilgili konuşmayı dinledik ancak dinlediğimiz zaman şöyle bir intibaya kapıldık: Hükümet Sanayi Bakanını evde unutmuş, sadece Teknoloji Bakanı gelmiş. Bakın, sanayinin 3 temel problemi var: Bunlardan bir tanesi ki en önemlisi yarı ve tam ham maddeye yurt dışına bağımlı bir hâlde sanayicimiz. Bununla ilgili ta Ali Babacan döneminde başlatılmış bir Chemport Projesi vardı, bununla ilgili doğru dürüst tek bir kelam edilmedi. Sanayicinin ikinci büyük problemi, kur ve enflasyon arasındaki dengesizlikten dolayı onlarca yıl çalışıp yurt dışında pazar edinen ihracatçılarımız edindikleri pazarları kaybettiler. Bununla ilgili iktidarın çözümü nedir? Yok. Sanayinin bir başka büyük problemi, ara eleman bulamıyor sanayici. Bununla alakalı ne yapılacak, bununla ilgili de biz tek bir kelam duyamadık.

Sayın Cevdet Yılmaz konuşmasında dedi ki: "Savunma sanayisi çok önemli." Savunma sanayisi elbette önemli, biz de savunma sanayisinde olan gelişmelerle gurur duyuyoruz. Dediler ki: "Aslında, savunma sanayisindeki gelişmeler tüm sanayiye destekler." Bu belki yetmiş yıl, seksen yıl önce çok doğru bir tespit olabilir ancak bugün, savunma sanayisindeki gelişmelerden ziyade, hukuk ve güven lazım, sürdürülebilir bir ekonomi lazım, sizin yüksek teknoloji ürünlerini üretecek genç dimağları bu ülkede tutabilecek ortamı var etmeniz lazım. Savunma sanayisinin önemini, gururunu vurguladık ancak buraya gelen -elinden gelse Sağlık Bakanı da bahsedecekti- her Bakan tutunacak bir dalları olmadığı için hemen hemen herkes, istisnasız savunma sanayisinden bahsetti; Ekonomi Bakanı, Maliye Bakanı, İçişleri Bakanı, Millî Eğitim Bakanı, hepsi; bir tek Sağlık Bakanından duymadım çünkü öyle bir hâle gelinmiş ki savunma sanayisi dışında herhangi bir konuya, başarıya değinmiyorlar, bahsedemiyorlar. Bakın, bu neye benzer biliyor musunuz? Hani, kol kasları çok gelişmiş ama bacakları zayıf, bünyesi zayıf, zihni çok yerinde olmayan bir insana benzer. Sadece bir alanda sağlanacak gelişmeyle ülkede arzu ettiğiniz verimliliği, kalkınmayı da sağlayamazsınız.

Çevre ve Şehircilik Bakanı geldi. Çevre ve Şehircilik Bakanı geldiğinde dedi ki: "Herhâlde şu konulara değinir: Mesela, Kaz Dağları'nda kesilen milyonlarca ağaçla ilgili bir cümle kurar." Kurdu mu? Kurmadı. "Herhâlde, ilçe'te emekçilerin nasıl öldüğüyle alakalı bir iki kelam eder." dedik. Konuşuldu mu? Konuşulmadı. Onun yerine -ki bana düşmez, Cumhuriyet Halk Partisi kendi belediyeleriyle ilgili kendi savunmasını yapar- Çevre Bakanı çıktı, yapay zekâdan almış olduğu 2035 İzmir fotoğrafını gösterdi yani bütün eleştirilere şöyle cevap verdi; dedi ki: "Ben batırdım, ben mahvettim ama siz daha kötüsünü yapacaksınız." Ya, böyle bir savunma olabilir mi? Kendisine sorulan soruları cevaplamak yerine diyor ki Sayın Bakan: "Bakın, 2035'te İzmir böyle olacak yani bizim yaptığımızdan daha kötü bir hâle gelecek." İşte, iki parti arasına sıkışmış Türkiye'nin hâli. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Genel Başkanımız biz bütçe görüşmelerini yaparken deprem bölgesini ziyaret etti. İnsanlar hâlen konutlarını almakta zorlanıyorlar, konteynerlerde kalıyorlar. Buradaki şartların ağır olduğu, bazı depremzedelere bir buçuk yıl sonrasına konut teslim edilme sözü verildiği bu gezide öne çıkan başlıklar oldu. Bununla beraber, 2023 Mart ayında bir yıl içinde 319 bin deprem konutunun teslim edileceğini söyleyen Sayın Cumhurbaşkanının bu taahhüdüyle ilgili de biz hiçbir şey duymadık, ancak yüzde 25'inin bir yıl sonunda tamamlandığını gördük.

Bakın, bu konu her açıldığında biz şunu duyuyoruz: "Haftaya şu kadar teslim edilecek, önümüzdeki ay bu kadar teslim edilecek, bir yıl sonra şu kadar teslim edilecek." Bir yıl içerisinde teslim edilecek konut sayısını biz daha görmedik. Yani neymiş? Yaparsa AK PARTİ yapar değil, AK PARTİ ancak söylediğinin dörtte 1'ini yapılabiliyormuş. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

En soğukkanlı Bakan, Millî Eğitim Bakanıydı. Neredeyse tüm savunması arkadaşlar, başörtüsü üstüne kuruluydu. Geçmiş hatalarını, geçmişte yapılan vicdansızlıkları hatırlatarak kendisine yapılan suçlamaları ekarte etti yani o da dedi ki: "Ya, biz mülakat puanlamasında her ile farklı uygulama yapıyoruz, binlerce genci mahvettik, binlerce genci perişan ettik." Bununla ilgili tek bir söz yok ama şu var: "Biz bunları yapıyoruz, biz bu vicdansızlıkları yapıyoruz ama geçmişte siz de başörtüsü zulmü yapmıştınız." Bütün savunması, bütün söyledikleri bunun üzerine kuruluydu.

Arkadaşlar, Türkiye bu şekildeki tartışmalarla yirmi beş yılını, belki de yarım asrını fuzuli yere kaybetti. Bu yeni sistemle Türkiye'de işte biz bu iki anlayış arasına sıkıştık ve bundan da bu millete bir hayır gelmeyeceğine eminiz. Tam bir Edi ile Büdü savaşını, siyasetini biz bu bütçe görüşmelerinde gördük.

İçişleri Bakanlığı... Tabii, en çok duymak istediğimiz göçmen meselesiydi ki biz İYİ Parti olarak, eğer bu sığınmacıların geri dönmesinde samimiyseniz Göç İdaresi Başkanlığına 30 milyar TL'lik bir ek bütçe ekleyin, geçen seneki rakamın bir miktar üzerindeki parayla bu göçmenlerin onurlu şekilde dönmesini sağlayamazsınız dedik. Ne oldu? Reddedildi. Bakın, AK PARTİ'den bir milletvekili dün Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'la beraber AK PARTİ'li olmak üzerine bir konuşma yaptı, her cümlesini şükürlerle bitirdi ve bir yerinde dedi ki: "Çok şükür ki kapımıza gelen, bize sığınan mağdurların kimliğine bakmadık, vicdansızlık yapmadık." Elbette bizler merhametli ve zayıfa sahip çıkan, dara düşmüşün elinden tutan bir milletiz. Bu en önemli hasletlerimizden biri. Suriyelilerle ilgili de biz hep şunu söyledik: Hükümetin yanlış göç politikalarını daha doğrusu politikasızlığını eleştirirken, ülkemizdeki misafirlerimize kötü muamele yapmak bize yakışmaz dedik. Dolayısıyla, bu ithamları kabul etmiyoruz ama bakın, bizler çok şükür ki evladıfatihan Bulgaristan'da zulüm gördüğünde, Belene Kamplarında onlara eziyet edildiğinde, kimlikleri değiştirilmeye, adları silinmeye kalkıldığında bu milletin öz evlatlarını, Türk oğlu Türk soydaşlarımızı acıya, soykırma terk edecek cümleler kuran bir liderin peşine takılmadık. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Çok şükür Türk demekten, bu milletin adını zikretmekten çekinmeyen, mensubu olduğu Türk milletin adına "Türk milleti" devletine "Türk devleti" bayrağına "Türk Bayrağı" diyebilen bir liderle hareket etmenin mutluluğunu yaşıyoruz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Sığınmacıların geri dönüşüyle ilgili samimiyetinizi önerdiğimiz bütçe rakamıyla test ettiğimizi az önce söyledim.

Çalışma Bakanı... Tabii, asgari ücret tartışılıyor. Asgari ücretle ilgili, bakın, verileri hep şöyle eleştirdiniz: "Yurt dışında yayınlanan indeksler yanlış, yalan." Sayın Cevdet Yılmaz'ın ifadesi "Bu ülkenin yüzde 42'si asgari ücretle geçiyor." ortalaması belki yüzde 50'ye yakın ve Türk lirası karşısında...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Yanlış...

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (Devamla) - Ben öyle not aldım, yanlışsa düzeltirsiniz Sayın Bakan.

Türk lirası sadece dolar karşısında değer kazandı, o nedenle dolar olarak mukayese ediliyor asgari ücret; Cumhurbaşkanı altınla mukayeseye kızıyor. Peki, simide bakın, ete bakın, yumurtaya bakın, peynire bakın; Türk lirası sadece dolar karşısında değer kazandı, niye? O da yanlış ekonomi politikalarınızdan dolayı Merkez Bankası kuru baskıladığı için absürt bir durum var ortada fakat şunu kabul edin arkadaşlar: Asgari ücretli açlık sınırının altında kalmış durumda.

Adalet Bakanı konuşurken burada çok enteresan bir tanımlamada bulundu, dedi ki: "Bugünkü Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi olsaydı yani bugünkü Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi bundan yetmiş-seksen yıl önce olsaydı 28 Şubat olmazdı, 1980, 61 olmazdı." 1923'te kurulan cumhuriyet ve parlamenter sistem maceramızda hafızada kalan birkaç elim olaydan bahsederek bu açıklamayı yaptı. Bence, bu, tarihi bakış açısından yoksun, soğuk savaş yıllarını göz önünde bulundurmaman, çok partili siyasi hayata geçişi tamamen dışarıda bırakan bir anlayış. Bakın, cumhuriyetin kurduğu parlamenter sistem olmasaydı siz olmazdınız, AK PARTİ olmazdı. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Anayasal demokrasi bütün hatalarına rağmen millet iradesini ayakta tutmuştur.

Maliye Bakanının konuşmasında da çok enteresan bir manzarayla karşılaştık. Sayın eski Maliye Bakanı Nebati Bey'i alkışlayanlar, aynı zamanda Mehmet Şimşek'i nasıl alkışlayabildiler, ben bunu hayretlerle karşıladım çünkü birisi "Sola gidelim." derken, öteki sağa gidiyor; birisi faizi yükseltirken, diğeri faizi düşürüyor. Her iki Bakanı da alkışlayabilmek ancak aklını belli bir yere teslim etmekle açıklanabilir, başka türlü açıklanamaz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Borçlanma maliyeti 400 puan düşmüş, bunu da alkışlıyorsunuz. Borçlanma maliyeti 400 puan düşmüş ama Türkiye hâlen dünyada en yüksek maliyetle borçlanan ülke. Olimpiyatlarda altın madalya alamadık ama faizde altın madalyayı aldık çok şükür; bunu becerdiniz, bunu başardınız. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Bakın, enflasyon beklentisi sorulmuş vatandaşa, vatandaşın enflasyon beklentisi 2025 için ne kadar biliyor musunuz? Yüzde 50 ile yüzde 60 arası yani Hükûmetin öngördüğü rakamın tam 3 katı. Bu ne demek? Bu, vatandaş size ve ekonomi yönetimine güvenmiyor demek.

Dışişleri Bakanımız geldi. Bakın, öncelikle şunu belirteyim: Bizim tüm bakış açımız Suriye konusuyla ilgili Ankara merkezlidir yani Türkiye merkezlidir; ne İsrail'in vaatleri ne Amerika'nın iltifatları ne de Avrupa Birliği'nin takdirleri bizim için hiçbir zaman ölçü olmadı, olamaz. Suriye'de itidalli ve dikkatli bir bakış açısına ihtiyacımız var. Suriye'deki değişimin ana sebebini de iyi anlamak lazım. Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden dolayı düştüğü sıkıntılı durum ve İsrail'in Hizbullah'a vurmuş olduğu darbeler bugünkü Esad rejiminin sonunu hazırlayan ana faktörler. Bakın, Sovyetler Birliği Afganistan'dan çekildikten sonra beş yıl oradaki mücahitler çok kanlı bir iç savaşın içine girdiler, onun için itidalli yaklaşmak gerekir diyoruz. Toprak bütünlüğü ve her kesimin adilce temsil edildiği bir yapı Suriye'de zaruridir. Başka bir zaruriyet bizler için Irak PKK'sı ile Suriye PKK'sı arasındaki bağlantının kesilmesi ve terör tehdidinin kalkması da bir diğer önceliğimizdir. Yine, ülkemizde bulunan sığınmacıların geri dönüşü gene bizim önceliklerimiz arasında. Tabii, Suriye'deki Türkmen varlığının yakından takip edilmesi; bunu da çok önemsiyoruz.

Sayın Dışişleri Bakanı konuşmasında Doğu Türkistan'a hiç değinmedi ki üç dört ay önce kendisi Çin'i ziyaret etti, Doğu Türkistan bölgesinde de bulundu. Orayla ilgili belki birkaç cümle kurabilirdi ama ya zamanı yetmedi ya da önceliklerinin arasında değildi. Urumçi'de bir başkonsolosluk, o bölgede açılacak bir başkonsolosluk oradaki soydaşlarımızın sıkıntılarını takip etmek açısından çok çok önemli. Tabii, takdirle ve büyük bir ilgiyle takip ettiğimiz Türk Devletleri Teşkilatı ve ortak alfabe konusunu da çok önemsiyoruz.

Bir Gürcistan problemi var Türkiye'nin, hem İçişleri Bakanının hem Adalet Bakanının hem de Dışişleri Bakanının değinmesini beklediğimiz ama her üçünden de bir cümle duymadık. Nedir o? Türkiye'de aranan kim varsa, ne kadar suç örgütü varsa bunlar bir şekilde Gürcistan'a gidiyor, Gürcistan âdeti Türkiye'nin Meksika'sı hâline gelmiş durumda. Ve nihayetinde biz Dışişleri Bakanlığıyla ilgili şöyle bir öneride bulunduk: Bütçenin az olduğunu, toplam bütçenin sadece yüzde 0,2'si olan Dışişleri bütçesinin özellikle 2025 yılında daha fazla olması gerektiğini söyledik ancak tabii, kabul edilmedi. Bakın, ben sizinle bakanlıklarla ilgili sadece aklımda kalan birkaç konuyu paylaştım. Bu bir özet ama size karanlık gelmesin, korkutucu gelmesin. Bu kadar çarpıklığa ve bozulmaya rağmen Türkiye elbette ayakta kalacaktır çünkü onu bir asırdır bu zorlu bölgede ayakta tutan bir irade vardır, o da büyük Türk milletinin iradesidir. Millî devlet omurgamız bizi ayakta tutmuştur, milletin aklı ve feraseti her şeyi görmektedir. Kadim medeniyetinden gelen şuur, bölücü ve şuur yoksunu mihraklara da asla geçit vermeyecektir.

Bu milletin bir asrı aşkın bir parlamenter sistem tecrübesi var. Şuna katılmıyorum ben: "Halk 2 kere Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemini onayladı, o yüzden bari bu sistemi revize edelim." Bu çok yanlış bir yaklaşım arkadaşlar. Öncelikle, sistem değişikliği daha başta meşruiyet sorunuyla doğmuştur. Nedir bu? Birincisi, olağanüstü hâl altında bu Anayasa değişikliği yapılmıştır. İkincisi, birçoğunuz hatırlayacaktır, mührü olmayan oy pusulaları geçerli sayılmıştır. Türk tipi başkanlık sistemine geçiş yüzde 51,4 gibi çok kritik bir oy oranıyla sağlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçiş, Türkiye'nin 61 Anayasası'ndan itibaren süregelen, kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanan anayasal düzenini sona erdirmiştir, yargı bağımsızlığı da onunla beraber sona ermiştir. Her şey tek kişi iktidarında birleşmiş, hükûmet ve kurul hâlinde karar alma süreci rafa kaldırılmıştır. Devlet yönetiminde, bakın, yüz elli yılda oluşan değerler, kavramlar, kurumlar bir anda silinmiş ve geriye bir tek -o da artık sembolik herhâlde- Millî Güvenlik Kurulu kalmıştır. Demokratik hukuk devletlerinin farklı hükûmet sistemlerine sahip olmalarının tarihî nedenleri vardır. Siyasi hayatımızın içindeki tüm gelişmelere rağmen askerî darbeler, 61 ve 82 Anayasaları, 1909, belki de 1876'ya uzanan parlamenter tecrübenin temel izlerinden asla ayrılmadılar. 2017'de kurulan bu ucube sistem ise Türkiye'nin tarihî tecrübesiyle uyuşmayan bir sistemdir. Zira, uzun tartışmalar ve arayışlar sonucu ortaya çıkan bir ürün değil, 15 Temmuz hain darbe girişiminin bir ürünüdür bu sistem.

Bir hukuk devletinde adalet ve özgürlüklerin gereklerinin yerine getirilmesi yöneticilerin keyfine ya da sağduyusuna bırakılamaz. Adalet ve özgürlüğün gerekleri kurumsal güvenceye bağlanmak zorundadır. İktidar değişirse bakın, emin olun, bu sistemden en çok şikâyet edecek olanlar, bugünün iktidarda olanları, yarın muhalefete geçecek olanlardır. Seçim yasasının, seçimlerin ve bütünüyle siyasetin finansmanının, siyasal etik yasalarının ve Meclis İçtüzüğü'nün de tasarlanıp tam olarak uygulanacağı güçlendirilmiş parlamenter sistem doğru olan sistemdir.

Konuşmama son verirken şu konunun altını özellikle çiziyorum: Yeni yapıyla beraber kurumlar neredeyse yok olmuş, millet perişan durumdadır. Ayakta kalmaya çalışan bir "millî devlet" kavramımız var. Onunla da oynarsanız bu ülkenin omurgasını mahvetmiş olursunuz. Bizi bir asırdır komşu ülkelerdeki savaşlardan koruyan tüm çabalara ve ihanetlere karşı benzer duruma düşmemizi engelleyen, bizi bir devlet ve millet olarak ayakta tutan işte bugünlerde yerden yere vurduğunuz, fütursuzca hırpaladığınız millî devlet anlayışımızdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (Devamla) - Buna el uzatırsanız koca bir ülkeyi Suriye'ye, Irak'a, Libya'ya çevirirsiniz. Bu ülkede demokrasi, hukuk, özgürlükler ve insan hakları problemi vardır. Bu ülkede terör problemi vardır. Türkiye'nin bir sistem problemi vardır. İsrail'le iş tutanlardan, Amerika'ya sırtını dayayanlardan bu millete hayır gelmez.

Şayet Anayasa değişikliğiyle nihai amaç "millî devlet" kavramını yok etmekse İYİ Parti olarak buna sonuna kadar direneceğiz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Burası Türkiye Cumhuriyeti'dir. Kurtuluşumuz, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı bilinci ve güçlendirilmiş parlamenter sistemle mümkündür; aksi, Türkiye'yi günden güne içine düştüğü bir çıkmaza itecektir.

Çok teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)
BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına ikinci söz, Grup Başkan Vekili Balıkesir Milletvekili Sayın Turhan Çömez'de. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Sayın Çömez, süreniz yirmi üç dakikadır.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, Saygıdeğer Genel Başkanlar, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım, Değerli Cumhurbaşkanını Yardımcımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'nin ekonomisine şöyle bir genel bakış atmak istiyorum başlangıçta. 1994 krizi... Bu krizde aslında kurumlar borçluydu ve o kurumların borçluluğu çabuk toparlandı. 2001 krizinde ise kurumlar ve bankalar borçluydu, yine faturası ağır oldu ama geri dönüş mümkün oldu çünkü o dönemde dünyadan gelen yoğun sıcak para vardı, bu sıcak para bolluğuyla ve daha önceden alınmış kararlarla Türkiye'nin toparlanması mümkün oldu. Bugün ise çok ciddi bir sorunla karşı karşıyayız. Milletimiz borçlu, halkımız borçlu ve kronik, içten içe devam eden ve giderek derinleşen bir krizle karşı karşıyayız. Sahaya çıkanlar, milletle buluşanlar, çarşı pazar dolaşanlar; esnafla, köylüyle görüşenler, kredi kartıyla hayatını geçirmeye çalışanları görenler ve onlarla konuşanlar bunun ne olduğunu mutlaka biliyorlardır.

Bakın, AK PARTİ iktidara geldiğinde, 2002 yılında bireysel kredilerin millî gelire oranı yüzde 1,8'di, şimdi ise bu oran yüzde 18 yani tam 10 kat artmış durumda. Toplam kredi kartı sayısı 62 milyon ve bunun yarısı 100 bin lira limitin üzerinde. Bireysel kredi kartı borcu olanların sayısı 2,2 milyon kişi artarak 41 milyonu geçmiş durumda. Kişi başına düşen ortalama kredi kartı borcu 63 bin liradan 88 bin liraya ulaştı. Kredili mevduat hesabı kullanan kişi sayısı bir yılda 1,6 milyon artarak 29,7 milyona ulaştı. Kredi kartlarındaki takipteki alacaklar yılbaşından beri yüzde 224 arttı ve batık kredi miktarı ise 300 milyar TL'ye yaklaştı. Tabii, rakamları uzatmak mümkün çünkü bu hakikaten sahada derinden hissedilen, kronikleşmiş ve insanları derin bir çaresizliğe sevk eden bir kriz. Peki, kredi kartından kredi kartına borç aktararak hayatını idame ettirmeye çalışan bu kadar yoğun, bu kadar büyük bir kalabalık varken, bu kadar büyük bir kitle varken asgari ücretin durumu ne? Asgari ücret 17 bin lira ve Türkiye'de asgari ücretle geçinmeye çalışan yüzde 42. Asgari ücretin bir parça üzerinde aylık geliri olanların ise oranı yüzde 60. Tabii, 16 milyon emekliyi de hesaba kattığımızda inanılmaz bir sefalet, inanılmaz bir yoksulluk, inanılmaz bir çaresizlik karşımıza çıkıyor. Milletimiz şu anda kredi kartına mahkûm ve bir karttan diğerine savrulmakla meşgul. İşte, bu yüzden icra ve iflas dosyalarının sayısı 24 milyonu geçti. Tabii, Sayın Erdoğan "Sorunlar gelip geçici." diyor da sorunlar gelip geçmiyor, geçiyorsa da delip geçiyor.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; iktidar cephesinden gelen açıklamalara baktığımızda, yirmi iki yıllık dönemde 2,750 trilyon dolarlık vergi toplandığını anlıyoruz. Yine, bununla birlikte, ihracatın 2,1 trilyon, ithalatın da 3,5 trilyon dolar olduğu ortada. Yani bizim 1,4 trilyon dolarlık bir dış ticaret açığımız var. İktidar cephesinden gelen açıklamalara baktığımızda "İhracat rekor kırıyor." deniliyor. Az önce değerli arkadaşım Sayın Kavuncu ifade etti, ithalat rakamlarından bahsetmiyorsunuz, ithalat rakamları gerçekten ortaya çıktığında vahim tablo söz konusu; cari açık 750 milyar dolar, dış ticaret açığımız 1,4 trilyon dolar yirmi iki yıl içerisinde. Bu süre zarfında üretilen ekonomik hacim 17 trilyon dolar. Yani kabaca Türkiye'nin potansiyelinin üçte 1'i kadar. Bu rakamlara kabaca baktığımızda, İYİ Parti olarak biz, değerli AK PARTİ milletvekilleri, size kocaman bir sıfır veriyoruz. Yirmi iki yıl içerisinde uygulamış olduğunuz ekonomi politikalarıyla bu milleti açlığa, sefalet ve yoksulluğa mahkûm ettiniz ve bu şekilde devam edecek olursa tablo giderek derinleşecek.

Bakın, toplanan vergiden bahsettik, diyorsunuz ki: "2,750 trilyon dolar." OECD, Dünya Bankası ve IMF'nin ortak verilerine baktığımızda, Türkiye'nin millî gelirinin yüzde 38'i kadarının kamu harcamalarına ayrıldığı görülüyor. Yirmi iki yıllık kamu harcaması 6,5 trilyon dolar, bunun yüzde 71'i vergilerden karşılanıyor. Dolayısıyla tabloya baktığımızda esas rakamın yani yirmi iki yıl içerisinde sizin toplamış olduğunuz verginin 4,5 trilyon dolar olduğu ortaya çıkıyor. Sizin ifade ettiğiniz 2,750 ama bizim bulduğumuz rakam 4,5 trilyon dolar. Yani sıra 70 milyar dolarlık özelleştirme yaptınız, ne var ne yoksa sattınız, ülkenin istikbalini ipotek altına aldınız; elde avuçta hiçbir şey yok, millet derin bir sefalet içerisinde, derin bir yoksulluk içerisinde, enflasyon almış başını gitmiş, borçlar almış başını gitmiş. Bu 4,5 trilyon dolar verginin, 70 milyar dolarlık özelleştirmenin nereye gittiğinin aslında hâlâ kocaman bir soru işareti olduğunu buradan ifade etmek lazım. Tabii, bu kadar yoğun vergi toplanması, bu kadar yoğun satışlar, bu kadar yoğun gelecekle ilgili ipotekler; peki, bunun neticesinde ne var? Biz bütçe açığı veriyoruz 2024'te, 1,2 trilyonluk da faiz ödüyörüz. Korkunç bir şey; 2 trilyonluk bütçe açığı, 1,2 trilyonluk faiz gideri sadece 2024'te. Bakın, 2023 yılında 635 milyar lira olan bütçe açığı bu yıl 2 trilyonu aşılıyor ve 3 kat, gelecek yıl nelerin olacağını hepimiz tahmin edebiliriz. Peki, biz önümüzdeki yıl ödeyeceğimiz faizi 12 milyon emekliye vermiş olsak ne olacak biliyor musunuz? Her bir emekli önümüzdeki yıl 10.156 lira her ay daha fazla para alacak. Tabii, size bu paralar nereye gitti diye sorduğumuzda diyorsunuz ki "Kamu-özel iş birliğine verdik, yollar yaptık, köprüler yaptık, hastaneler yaptık." AK PARTİ'nin Sayın Grup Başkan Vekili yaptığı konuşmada şehir hastanelerinden bahsetti. Ben size biraz sonra o şehir hastanelerinin ne kadar büyük bir kara delik olduğunu ve arkasında ne kadar büyük bir rant olduğunu anlatacağım. Ancak diyorsunuz ya "Yol yaptık." diye, hesaplarını çıkardık, AKP iktidarı döneminde 26 milyar dolarlık - kamu-özel iş birliği bunların birçoğu- yol yapmışınız. Peki, 4,5 trilyon dolar vergi topladınız, hâlâ geriye kalan devasa bir bütçe söz konusu.

Gelelim şehir hastanelerine. "Şehir hastaneleri yaptık." diyorsunuz. Doğru, yapıldı da neye yapıldı, nasıl yapıldı? Gelin, ben size bunları anlatayım. Bu şehir hastaneleri kocaman bir kara delik ve göreceksiniz, bir hekim olarak iddiayla söylüyorum ve bilerek söylüyorum, önümüzdeki yıllarda, Türkiye, bütçesinin çoğunu kara deliğe, şehir hastanelerine ayırmak zorunda kalan bir ülke hâline gelecek. Bakın, 2017-2023 yılında yani tam yedi yıl içerisinde biz 102 milyar lira para ödemişiz şehir hastanelerine, geçtiğimiz yedi yılda. Peki, 2024-2027 yıllarında yani gelecek dört yılda ne kadar ödeyeceğiz biliyor musunuz? 425 milyar lira. Yedi yılda 100 milyar ödedik, önümüzdeki dört yılda 425 milyar ödemek zorunda kalacağız ve şu anda düşük kur, yüksek faiz politikasıyla döviz tuttuğunuzdan dolayı döviz patladığında bu rakam da alıp başını gidecek. Yani dört yılda ödediğiniz para sizin yedi yılda ödediğiniz paranın tam 4-4,5 katı. Önümüzdeki yıllarda nelerin olacağını tahmin edebilirsiniz.

Tabii, "Hastaneler yaptık." diyorsunuz, "Yollar yaptık." diyorsunuz. Bu hastaneleri nasıl yaptınız? Yolları falan konuşmayacağım, hastaneleri överek bahsettiğiniz için size hastaneleri anlatacağım. Nasıl yapılıyor biliyor musunuz hastaneler? Sayın Erdoğan diyor ki: "Falanca yere bir şehir hastanesi kuracağız. Gel bakalım sayın iş adamı." İş adamı geliyor, diyor ki Erdoğan: "Şuraya şehir hastanesi kuruyorsun." İş adamı "Ben bir kuruş para vermem." diyor. Erdoğan diyor ki: "Para vermene gerek yok, git, Londra'daki bankerlerden al." "Efendim, alırım parayı ama devlet garantisi istiyorlar." diyor, "Onu da veririm." diyor, "Ama o da yetmez, buradaki mahkemeleri tanıtmıyor Londra." diyor. "E, ne yapacağım?" diyor Sayın Erdoğan. "Londra'daki mahkemeleri tanımanız lazım, ona dair bir teminat vermeniz lazım." diyor. "O da tamam." diyor. İş adamı cebinden bir tek kuruş harcamadan Londra'ya gidiyor, parasını alıyor, teminatını veriyor, oradaki mahkemeleri de tanıyarak Türkiye'ye geliyor ve ondan sonra hastaneyi yapıyor ve hastaneyi yaptıktan sonra Londra'daki finans kuruluşlarına vereceği paranın 4-5 katını devletten geri almaya başlıyor. Şu rant düzenine bakar mısınız? Cebinden bir tek kuruş harcamadan, bir tek risk almadan, bir tek sıkıntılı bir süreç yaşamadan sadece Erdoğan'ın talimatıyla ve Londra'dan gelen teminatla hastaneleri yapıyorsunuz. İşte, ondan dolayı bu devasa bütçe önümüzdeki dört yıl içerisinde 425 milyar dolar ve ondan sonraki yıllarda da trilyonları bulacak, bir kara deliğe bu ülkeyi mahkûm ediyorsunuz. Daha bitmedi; bu hastanelerden nasıl bir rant elde edildiğini size bilim adamı kimliğiyle, dünyanın birçok ülkesinde çalışmış bir hekim kimliğiyle anlatacağım. Çıkıyorsunuz ve diyorsunuz ki: "Size şehir hastanesi yaptık." Peki, nedir bunun bedeli, nedir bunun faturası; bu milletin cebinden ne çıkacak ve sonra ne olacak, biraz sonra onu da anlatacağım.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, dünya genelinde hastanelerde bir yatak başına kapalı alan aşağı yukarı 150 metrekaredir; dünyada standart budur yani bir yatak için 150 metrekare kapalı alan vardır. Peki, İngiltere gibi cimri bir ülkede ne kadar bu kapalı alan? 80 metrekare. İngilizler cimridir, bir tek paundunun kıymetini bilir ve yatak başına 80 metrekarelik bir kapalı alanları vardır hastanelerde; çalıştığım için gayet iyi biliyorum. Peki, Türkiye'de özel hastanelerde durum nasıl? Mesela, bir önceki Sağlık Bakanının bir dünya hastaneleri var, onun hastanelerinde durum nasıl? 100 ila 125 metrekare. Şimdi, size şehir hastanelerindeki rakamı veriyorum değerli arkadaşlar: 313 metrekare. Diyor ya Sayın Erdoğan: "Ben size beş yıldızlı otel gibi hastane yaptım." 313 metrekare, bir yatağa düşen kapalı alan miktarı. Peki, diyeceksiniz ki: "Bu sadece bir lüks merakı mıdır? Yani onun için mi yapıldı bu kadar büyük hastane?" Hayır çünkü bu hastanelerin kirasını metrekare üzerinden veriyorlar yandaşlara. Bir taraftan inanılmaz bir rant, bir taraftan inanılmaz bir yatırım ve bu devasa binaların aslında ne anlama geldiğini görebilmek ve anlayabilmek için çok net bir örnek. İddiayla söylüyorum, tarihe not düşmek için söylüyorum. Sizin her Allah'ın günü "şehir hastanesi" diye reklamını yaptığınız, bu milletin gözünün içine soktuğunuz o hastaneler kocaman bir kara deliktir, arkasında inanılmaz bir rant vardır, yabancı finans kuruluşlarının ve Türkiye'deki çetelerin ceplerini doldurduğu inanılmaz bir rant mekanizması vardır ve göreceksiniz -tarihe not düşmek için söylüyorum- önümüzdeki beş on sene içerisinde -gerçi biz herhâlde bu borçları devralacağız ve biz çözeceğiz bu problemi ama- siz eğer görev yapmaya devam edecek olursanız bu borçları ödeyemeyeceksiniz ve bu hastanelerin her birinin kapısına kocaman bir kilit vuracaksınız.

Peki, diyelim, bu hastaneler yapıldı, sağlığa da bu kadar ciddi para ayrıldı. Öte yandan, acaba sağlıktaki hizmet kalitesi nedir? E, diyor ki Sağlık Bakanlığı: "Ben inanılmaz bir para verdim buraya, o sebeple sağlıktaki hizmete ayıracak paramız yok." Bakın, size son derece enteresan rakamlar vereceğim. Şimdi, ben bir genel cerrahi uzmanı olduğum için ameliyatlari gayet iyi biliyorum. Geçtiğimiz aylarda bir yakınımı maalesef kalın bağırsak kanseri ameliyatında kaybettim. Sordum doktora: Niye hayatını kaybetti? Ameliyatı nasıl yaptınız, bana gönderir misiniz ameliyat raporlarını? Gönderdi. Dedim ki: "Gayet iyi olmuş, niye öldü bu hasta?" Dedi ki: "Ne olur, benim adımları vermeyin ama artık kanserlerde kullanılan cihazlar Çin'den geliyor, Hindistan'dan geliyor; hepsi son derece kalitesiz ve çok ciddi hasta kaybediyoruz bunlardan dolayı." Geçtiğimiz günlerde ortopedi doktorlarıyla görüştüm, inanılmaz şeyler söylediler. Türkiye'de yılda 130 bin diz protezi, 60-70 bin kalça protezi, 30-40 bin de omuz protezi yapılıyor. Dedi ki ortopedi hocaları: "2010 yılında Sağlık Bakanlığı protez başına 2.100 dolar veriyordu. Bir süre sonra dedi ki: 'Ben bu parayı veremem, bunu bin dolara düşürüyorum.' Firmalar dedi ki: 'Biz sana kaliteli ürün veremeyiz, elde avuçta ne varsa, stokta kalan, demode ürünleri veriyor.' Bir süre öyle idare edildi. Ondan sonra Sağlık Bakanlığı dedi ki: '500 dolar veriyor.' ve 500 dolar verince bu kaliteli ürünleri veren firmaların hepsi Türkiye'den çekildi ve ondan sonra Hindistan'dan ve Çin'den gelen, beş para etmez -altını çizerek söylüyorum- protezler kullanılmaya başlandı." Çünkü siz bu ülkenin servetini, bu ülkenin birikimini, bu ülkenin sermayesini götürdünüz, Londra'daki bankerlere ve yandaş çetelere boca ettiniz ve bu milletin asil evlatlarının ameliyatlarına kullanacak malzeme parası bulamaz hâle geldiniz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Şimdi, her alanda o kadar becerikli ve marifetlisiniz ki o kadar uyanıksınız ki TÜİK'te ne yapıyorsanız bunlarda da aynısını yaptınız. Biliyor musunuz ne yaptılar? Tekrar ameliyat olan ve problem yaşayan hastaları biz hekimler takip edemeyelim diye bunların istatistiklerini yayınlamaktan vazgeçti SGK. Girin, istatistik raporlarına ulaşamıyorsunuz. Veri olmadan nereden ulaşacaksınız? TÜİK nasıl yalan söylüyorsa aynı anlayış SGK'nin datalarında da var, verilerinde de var çünkü biz takip edemeyelim, ne kadar büyük bir rezalet var, bunları göremeyelim diye yaptılar.

Şimdi, Sayın Şimşek burada olsaydı kendisine soracak çok sorum vardı ama Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız var, ona soracağım: 2024'ün ilk yedi ayında toplam kredi hacmi 14 trilyonmuş Türkiye genelinde, yüzde 40'ı kamu bankalarından verilmiş ve kamu bankalarından verilen kredilerin üçte 1'i de 100 firmaya verilmiş, sadece 100 firmaya ve bu 100 firmanın içerisinde de tekrar eden krediler var. Diyorum ki: Sayın Bakan, kim bu firmalar? Bu firmalara düşük faizle, piyasanın altında sen nasıl kredi veriyorsun veya verdiriyorsun? Ve bunların geri dönüşleri nasıl; bu firmalar sana ne kadar vergi verdi, bu ülkeye ne kadar vergi verdi? Yapmış olduğu bu destekler, bu teşvikler, bunlara yapmış olduğu bu güzellikler bu ülkeye nasıl döndü? "Hayır, sırdır, söyleyemem." diyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ticari sır (!)

TURHAN ÇÖMEZ (Devamlı) - Soru orada, cevap da orada. Bunlara cevap dahi veremiyor ki biz takip edemeyelim; kimler rantıyeci, devlet kesesinden, millet kasasından kimler destekleniyor ve teşvik ediliyor bunların hiçbirisini öğrenemeyelim diye maalesef hiçbir dataya, hiçbir veriye ulaşamıyoruz.

Öte yandan, kur korumalı mevduatın ne olduğunu, faturasının ne olduğunu hepimiz biliyoruz ve günlerce de bunu konuştuk, bundan sonra da konuşmaya devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, önümüzdeki dönem, 2025 bütçesi tam bir zulüm bütçesidir ve bu bütçe kendi yandaşlarını korurken, kendi etrafını, kendi çevresini korurken maalesef dar gelirliye eziyet eden ve dar gelirliye bir zulüm olarak dönen hakikaten bir zulüm bütçesi olmuştur.

Şimdi, bakın, 2020 yılında 943 milyar lira vergi toplanmış, 2025'te ise hedef 12 trilyon 651 milyar lira; fark ne kadar? Yüzde 1.241. Bir daha söylüyorum: Yüzde 1.241; beş yıl içerisindeki vergi artışı. Yaptığınız bir tek şey var: Ya vergi alırsınız ya para basarsınız ya da tefecilerden borç alırsınız. Üretelim, yatırım yapalım, istihdam yapalım ve bu ülkenin katma değerini üretelim, yurt dışına satalım; böyle bir derdiniz yok çünkü baktığınız her yerde rant gören, talan gören bir anlayışa sahipsiniz. Elinizde bir imkân var, para basıyorsunuz; elinizde imkân var, el açıyorsunuz tefecilere; oradan gelen paralarla rantıyecilere ve etrafınıza bu paraları boca edip zengin ediyorsunuz ama Türkiye artık bir daha böyle şey yaşamayacaktır ve Türkiye gerçeklere dönüp, inşallah, doğru düzgün yönetildiğinde bunların hiçbirini olmayacaktır diyoruz.

Şimdi, Sayın Leyla Şahin Usta dedi ki: "Teknolojiye çok ciddi yatırımlar yaptık." Ben size söyleyeyim teknolojiye ne kadar yatırım yaptığınızı: Son beş yıl içerisinde orta ve yüksek veya yüksek ve orta yüksek teknolojiye dış ticaret açığımız tam 250 milyar dolar. Bir daha söylüyorum: "Yatırım yaptık, şunu yaptık, bunu yaptık..." Her Allah'ın günü anlatıyorsunuz ya, son beş yıl içerisinde yüksek ve orta yüksek teknoloji ürünlerindeki dış ticaret açığımız tam 250 milyar dolar. Şurada, Konya'dan küçük Tayvan; oradaki bir firmanın yıllık ihracatı 150 milyar dolar. Birkaç tane SİHA yaptınız, İHA yaptınız; tebrik ediyoruz; bunlarla yaptığınız ihracatla diyorsunuz ki: "Teknoloji ürettik." Bakın, Türkiye'nin ihraç ettiği ürünlerin teknolojik olarak yüzde 3'ü teknolojik ürünler ama ithal ettiğimiz ürünlere baktığımızda, ürünlerin üçte 2'si, maalesef, teknolojik ürünler. Tabiiyle, teknolojiye son derece ciddi para harcıyoruz ve bununla ilgili de hiçbir yatırım yapılmıyor.

Tabii, maalesef, teşviklerden bahsediliyor. Önümüzdeki yıl 3 trilyon liralık bir teşvik verilecek; geçtiğimiz dönemde verilen teşvikler de 2 trilyonun üzerindeydi, değerli konuşmacılar bununla ilgili yorumlar da yaptılar. Bu teşvikleri "know-how" üreten, katma değer üreten, AR-GE yapan, istihdam sağlayan, ihracat yapan ünitelere vermediniz; bu teşvikleri yandaş verdiğiniz ve biz bunların hesabını sorduğumuzda bize cevap dahi veremediniz.

Zamanım kalmadı ama özellikle bir noktanın altını çizmek istiyorum. Geçtiğimiz dönemde Bakanlık yapan Sağlık Bakanına defalarca soru önergesi verdim, bu Meclisin kürsüsünden kendisine defalarca çağrıda bulundum, dedim ki: "Sayın Bakan, sen bu ülkede Bakan olduğunda veya AKP iktidara geldiğinde bu ülkede 'Medipol' diye bir hastaneler grubu yoktu." Ama bugün devasa hastaneler grubu sahibi. "Peki, Sayın Bakan, Unkapanı'ndaki TEKEL binaları, o milyarlık binalar sana verildi mi, verilmedi mi?" dedim, cevap yok. "TEKEL'in Beykoz'daki 220 bin metrekarelik arazisi sana verildi mi, verilmedi mi?" Cevap yok.

"Peki, bu milletin, okul yapılsın, çocuklara eğitim verilsin diye vermiş olduğu 4 bin küsur metrekaarelik Üsküdar'daki arazi senin hastanene verildi mi, verilmedi mi?" Yine cevap yok. Döndüm bu sefer Ankara'ya geldim, "Ankara'da gar binaları sana verildi mi, verilmedi mi Sayın Bakan?" Cevap yok. Bir soru daha ekledim: "Atatürk Orman Çiftliği'nde sana 555 bin metrekaare arazi verildi mi, verilmedi mi?" Yine cevap yok. "Peki, Sayın Bakan, 5 milyar TL, 60 küsur milyon dolar sana teşvik verildi mi, verilmedi mi?" Yine cevap yok.

Böyle bir Sayın Bakanın Sağlık Bakanlığı yaptığı bir ülkede, az önce ifade ettiğim gibi, kullanılan cihazlar Hindistan'dan geliyor, Çin'den geliyor ve son derece kalitesiz. Ve böyle bir Bakanın kendi şirketlerine devlet tarafından devasa teşviklerin ve desteklerin verildiği bir dönemde bu ülkede, bu yıl, 200 milyar liralık biz ilaç kullanıyoruz. Bu ilacın yüzde 40'ı ithal, yüzde 60'ı yerli, yerli ilacın da yüzde 95 ham maddesi dışarıdan geliyor ve sen 60 tane eczacılık fakültesi kurmuşsun, diyorsun ki: "Ben size şu kadar fakülte kurdum." Ama 1 tane ürettiğin, 1 tane kendine ait ilacın yok. İrlanda gibi küçük bir ülke, 3 tane eczacılık fakültesi var ve yılda yapmış olduğu ihracat 70 milyar dolar. Niye? Çünkü bu ülkenin sermayesi bu ülkenin Sağlık Bakanının şirketlerinin cebine gidiyor.

Ben buradan, bu Meclis kürsüsünden bu konuyu daha önceden dile getirdim, soru önergesi verdim kendisine. Ne yaptı biliyor musunuz Sayın Bakan? Bu soru önergelerine cevap vermek yerine, gitti, beni mahkemeye verdi, tam 9 kere; kendisiyle mahkemede görüşeceğiz ve hesaplaşacağız. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Dolayısıyla ben diyorum ki: Bu bütçe bir rant bütçesidir. Bu bütçe bir talan bütçesidir, bu bütçe bir zulüm bütçesidir, bu bütçe bir eziyet bütçesidir; sadece yandaşları koruyan ama fakiri fukarayı, mazlumu hiçe sayan bir bütçedir.

Konuşmamın sonunda, Sayın Şahin'in bu akşam yaptığı çok önemli bir konuşma ve değerlendirmeye ilgili ben de bir görüşümü paylaşacağım kendisiyle ve kamuoyuyla, tabiatıyla Meclisimizle. Dedi ki: "Biz çok eziyet çektik, biz başörtülü okuyamadık, biz çok çile çektik, hatta, burada okuyamadım, yurt dışına gittim, büyük çileler çektim." Doğrudur, o dönemlere tanık olan birisi olarak bu ifadelerin doğru olduğunu biliyorum ve o dönemde verilmiş mücadelenin yanında olan birisi olarak söylüyorum, kendi kliniğimde, kendi çalıştığım eğitim hastanesinde Türkiye'nin ilk başörtülü cerrahını yetiştirmiş ve şu anda gururla İstanbul'da yaptığı çalışmaları izleyen birisi olarak söylüyorum. Artık yeter, bu başörtüsü üzerinden siyaset yapmayı bırakın! (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar) Bu millet aç, bu millet sefil. Başörtüsü istismarı üzerinden siyaset yapmayın. Başörtüsü yasağı bir antidemokratik uygulamaydı, biz buna da itiraz ettik ve iyi ki de bu iş bitti ama bu ülkede hâlâ antidemokratik uygulamalar var.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Nerede var?

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bitireceğim, bitireceğim Sayın Şahin; sabırla dinleyin, sabırla dinleyin.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Bu ülkede olanlardan haberdar değilsiniz.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bu ülkede sadece başörtülü insanlara zulüm yapılmadı, hâlâ zulümler yapılıyor, hâlâ eziyetler yapılıyor.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - O parmağınızı indirerek konuşun.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Geçtiğimiz günlerde sizin burada bir Grup Başkan Vekiliniz bir zamanlar Adalet Bakanı olduğu dönemde Ergenekon kumpaslarının, Ergenekon zulümlerinin olduğu döneme dair -hepimiz duyduk- dedi ki: "O bir kumpastı."

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Hâlâ parmak sallayarak konuşuyor.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bakın, Ergenekon kumpaslarının yaşadığı o dönemde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Devam edin Sayın Çömez.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Parmak sallamadan konuşun.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Ben size parmak sallamıyorum. Alınmış olabilirsiniz. Ben konuşurken hareketlerimi yaparım, ona siz karışmayın lütfen.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Grup Başkan Vekilimize parmak sallayamazsınız.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Ben Sayın Şahin'e meramımı anlattım, o kendi meramını anlatabilir. Parmak da sallanmaz kürsüden, ne millete sallanır ne milletin temsilcilerine. Ama çok alıngansınız, çok alıngansınız çünkü suçlusunuz çünkü suçluluk psikolojisi içerisindeyiz; alıngansınız, utanıyorsunuz yaptıklarınızdan. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Siz suçlusunuz. Konuşurkenki hâlinize bakın.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bir saniye...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Konuşurkenki hâlinize bakın.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Peki, ben size dönmüyorum.

Az önce dedi ki bir konuşmacı: "Biz de, abimiz falan, çok eziyet çektik." Doğrudur. Ben şimdi döneceğim, size soracağım.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Hâlâ başörtüsü...

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Ergenekon zulmü yaşandığı dönemde bakanlık yapan 3 tane milletvekili var, 2 tanesi sizin sıralarınızda, 1 tanesi muhalefet sıralarında. Allah aşkına, bugün Parlamentodan diyorsunuz ki...

Bakın, ben kendi grubuma da el işareti yapıyorum sevdiğim için.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bitireceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Son kez buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Parlamentodan diyorsunuz ki "O bir kumpas davasıydı." ve geçip gidiyorsunuz. İş kendinize geldi mi bir mağduriyet edebiyatıyla konuşuyorsunuz, anlatıyorsunuz.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Edebiyat değil gerçek, gerçek.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Ama sizin zulmünüz yüzünden bu ülkede insanlar hâlâ eziyet çekiyor, hâlâ haksız bir şekilde cezaevlerinde, ağızınızı açmıyorsunuz. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler) Ben sizin kumpas davalarınızda sizin 2 tane bakanınızın, 1 tane de başka bakanınızın kumpas davalarında sokaklarda yattım, caddeler süpürdüm, cezaevlerinde yattım ve bugün, aradan yıllar geçmiş, "bir kumpas davası" diyorsunuz ve diyemiyorsunuz ki: "Utanç içerisindeyiz. Biz adaleti ayaklar altına aldık, biz yargıyı siyasallaştırdık." "Biz bu millete eziyet ettik, hâlâ eziyet etmeye devam ediyoruz." diyemiyorsunuz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hadi oradan ya! Hadi oradan!

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Ben tekraren diyorum ki bu ülkeye demokrasi lazım, bu ülkeye hukukun üstünlüğü lazım...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ne anlatıyorsun? İnsan hakları ihlali "mağdur edebiyatı" mı?

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - ...devlet kurumlarının şeffaf ve denetlenebilir olması lazım ve Türkiye'ye Türkiye lazım, siz değil. (İYİ Parti, CHP ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bağırınca haklı mı olunuyor acaba? Ne ayıp bir şey!

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Usta, buyurun...

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde İYİ Parti Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

İki gün önce de yine bu başörtüsü istismarı, başörtüsünü siyasete alet etmek üzerinden bir tartışma yaşadık. Ben bugün kürsüde konuşurken de bundan dolayı bu mevzuyu açtığımı özellikle söyledim. Sanırım burayı kaçırdı Turhan Çömez Bey. Hâlâ aynı üstenci tavırla başörtüsü istismarı yapmakla suçlamak ayıp bir şey. Ben yaşadıklarımı anlattım, istismar falan yapmadım ve burada da hiç kimse bunları yapmadı...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yakın tarih.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - ...ama hâlâ aynı konuyu, başörtüsünü bir istismar mevzusu, sanki siyasete alet edilmiş bir mevzu gibi göstermek sadece ve sadece 28 Şubat zihniyetinin, köhne zihniyetinin devam ettiğinin açık göstergesidir.

Teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir "tweet" attı diye insanları cezaevine koydular ya!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkanım, cevap rica ediyorum, cevap hakkımı kullanacağım.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yeter ya!

ÇİĞDEM KARAASLAN (Samsun) - Az önce "mağdur edebiyatı" dedi, kendisi de mağdur edebiyatı yapıyor.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bizatihi adımdan bahsederek bir ifadeye bulundu, cevap vermek durumundayım.

Müsaade edin bana.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hadi ya, "mağduriyet edebiyatı" diyorsun, yeter ya!

BAŞKAN - Tartışmayı uzatmayalım.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Uzatmayacağım efendim, cevap vereceğim, müsaade edin.

BAŞKAN - Ya, siz söylediniz, Sayın Usta da kendi cevabını...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Efendim, bakın, adımdan bahsedildi. Lütfen... Bakın, "köhne zihniyet" dedi, adımdan bahsetti; buna cevap vermek zorundayım, müsaade edin bana.

EMİNE YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa) - 28 Şubata dedik ya, size mi dedik? 28 Şubata "köhne zihniyet" dedi ya!

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Evet, zihniyete söylendi.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - İstirham ediyorum Sayın Başkanım, istirham ediyorum. İstirham ediyorum. Lütfen...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Duymadığınızı söyledim.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - "Mağduriyet edebiyatı"ymış, tıbbiyede beşinci sınıftan atılmak ne zamandan beri "mağduriyet edebiyatı" oluyor? İnsan hakları ihlali o.

BAŞKAN - Yerinizden iki dakika, buyurun.

2.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Şahin, konuşmamı herhâlde dikkatli dinleyememişsiniz. Size yaşadığınız sıkıntıların ne olduğunu hissettiğimi ve bildiğimi söyledim, o dönemde sizin gibi zulüm gören insanların yanında olduğumu söyledim, "Siz belki farkında değilsiniz ama Türkiye'de zulüm gören doktorlara en fazla yardımcı olan ve bu ülkenin ilk başörtülü cerrahını yetiştiren benim." dedim...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Tamam, yapmışsınız ama içselleştirememişsiniz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - "Artık o dönemler bitsin ve o dönemlerden sonra artık bu ülkede zulüm olmasın, haksızlık olmasın, eziyet olmasın ve bunlar siyasete alet edilmesin." dedim ve sizin döneminizde de Ergenekon kumpaslarının nelere mal olduğunu, insanların ne eziyetler çektiğini, cezaevlerinde kimlerin olduğunu ve sizin bundan dolayı o dönemde 3 Adalet Bakanınız olduğu için özür dilemeniz gerektiğini ve bundan ders çıkarmanız gerektiğini söyledim. Asla başka bir niyetim yoktu, eminim bu söylediklerimi gayet iyi anlamışsınızdır. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Hiç anlaşılmadı, hiç.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, İYİ Parti Grubu adına üçüncü söz Samsun Milletvekili Sayın Erhan Usta'ya aittir.

Sayın Usta, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Süreniz yirmi dört dakika.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizi izleyen büyük Türk milleti; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bütçenin son günü İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, 17 Ekimden beri bütçeyi konuşuyoruz esas itibarıyla baktığımızda. Komisyonunda, Genel Kurulda, diğer toplantılarda benim tespitim şu: İktidar tarafı biraz mahcuptu, gergindi ama hatalarını hiç kabul etmedi, oysa çok büyük hatalar yapıldı. Mehmet Şimşek, kendisinden önce yapılanların tamamen büyük bir hata olduğunu söyledi. Aslında onu alkışlayan AK PARTİ Grubu zımnen Mehmet Şimşek'in dediğini kabul etti ama burada mertçe geçmişle yüzleşmedi, hatalarını kabul etmedi; bu birinci tespit. İkincisi, ciddi bir şekilde başarısızlık var çünkü eğer bir yerde sürekli bir mazeret üretiliyorsa bir

başarısızlık var demektir. Başarısızlıklarına sürekli mazeret ürettiler; işte, "pandemi" dediler, "savaş" denildi, "deprem" denildi fakat yani burada... Mesela "pandemi" deniyor, pandemi bütün dünyada var, adı pandemi, başka ülkeler niye etkililenmedi de biz bu kadar etkilendik; "savaş" deniyor, Ukrayna-Rusya savaşı, onların enflasyonu patlamıyor, bizim enflasyonumuz niye patlıyor diye de aslında düşünmediler.

Şimdi, AK PARTİ'lilerin belli tekerlemeleri oldu, özellikle Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının, Sayın Hazine ve Maliye Bakanının belli iddiaları oldu, diğer arkadaşlar da zaman zaman aynı şeyleri tekrarladılar. Şimdi, ben bunlardan 17 tanesini tespit ettim değerli arkadaşlar, eğer vaktim müsait olursa bu iddiaların yani sürekli söyledikleri 17 tane iddianın gerçek olmadığını, bunların gerçeklerinin neler olduğunu burada sizlere anlatacağım, bu iddiaları tek tek çürütmeye çalışacağım.

Şimdi, birinci iddia şu: "Program çalışıyor." Özellikle Mehmet Şimşek bunu söylüyor, zaten Mehmet Şimşek ne söylerse Cevdet Bey de aynısını söylüyor. Şimdi, ne dediler? "Program çalışıyor." Değerli arkadaşlar, ortada bir program yok, ortada bir dezenflasyon programı yok; orta vadeli programlar bir dezenflasyon programı değildir. Şimdi, şunu göremiyorlar: 2002'de iktidara geldiklerinde bir şekilde çalışan, efendim, dört başı mamur -içerisinde beğendiğiniz, beğenmediğiniz hükümler olabilir, ona bir şey demiyorum ama- maliye politikasıyla, para politikasıyla, yapısal reform ajandasıyla bir program vardı; AK PARTİ o programı aldı, aslında AK PARTİ'nin kendisi bir program yapmadı bugüne kadar ve o programı 2008'e kadar uzattı. Şimdi, dolayısıyla kerameti kendilerinden bildiler hâlbuki öyle değil.

Şimdi, sizin bugün "program" dediğiniz şeyde, bir, vatandaşın gelirini düşük tutmak var; iki, vergi koyup vatandaşın olanı da elinden almak var; üç, faizi artırıp dışarıdan para çekmek var. Eleştirilere gelince arkadaşlar geriliyorlar. Ne yapalım, alkışlayalım mı? Yani bütçe görüşmelerindesiniz, burası da Türkiye Büyük Millet Meclisi, burası sizin New York'ta yaptığınız yatırımcı toplantıları değil, burası Körfez ülkelerinde yaptığınız sunumlar da değil. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Elbette biz milletin hakkını koruyacağız ve burada sizi eleştireceğiz, siz de bizim bu eleştirilerimize kaçamak yapmadan cevap vereceksiniz. Bizim söylediğimiz rakamı başka bir şekilde alarak, değerlendirmemizi başka şekilde alarak kaçamak cevaplar vermeyeceksiniz, net bir şekilde eleştirimizin tamamına sizlerden cevap bekliyoruz ve dolayısıyla bizim yapmamız gereken şey vatandaşın hakkını savunmaktır. Biz kimsenin hatalarını alkışlamak durumunda değiliz. Neymiş? Şimdi "Program çalışıyor." Neymiş? "CDS düşmüş." Neymiş? "Kredi notu 2 basamak artmış." Arkadaşlar, 2016-2017'den sonra 6 basamak düştü not, şimdi bu 2 basamak attı diye biz sizi alkışlayacak mıyız ya? Hâlâ çöp, Türkiye'nin kredi notu hâlâ çöp. Çöptü, yine çöp. Şimdi bu çöp için bizden alkış bekliyorsunuz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) CDS'leri, yanlışlarınızla 800'e, 900'e çıkardınız, şimdi 400 puan düşürdük diye bizden alkış bekliyorsunuz.

Şimdi soruyorum size: İçerideki yatırımcı yatırım mı yapıyor? Uzun vadeli sermaye mi girdi Türkiye'ye? İnsanların enflasyon beklentileri mi düştü? Ekonomide verimlilik mi arttı, ekonomide güven mi arttı? Bunların hiçbirisi olmadı. Evet, kısa vadeli vur-kaç parası Türkiye'ye geliyor. Bakın, değerli arkadaşlar, geçen yıl Türkiye dış faiz olarak 17,8 milyar dolar ödedi. Dış faiz ödedik 17,8 milyar dolar. Bu yıl daha fazla olacak, ilk on ayda da 17,5 milyar dolar Türkiye dış faiz ödedi, yıl sonunda bunun 21,8 milyar doları bulması gerekiyor. Yani şimdi, milletin parası oluk oluk faiz olmuş yurt dışına akıyor.

Şimdi, birkaç gün önce Hazine bir borçlanmada bulundu, gazetelerde çok fazla yer almadı, on yıl vadeli yurt içerisinden borçlanma yaptı, on yıl vadeli sabit faizli bir borçlanmaydı bu. Faiz oranı kaçtı biliyor musunuz? On yıl boyunca sürekli yüzde 30,74. Hani enflasyonu tek basamağa düşürecekmeniz birkaç yıl içinde? Niye yüzde 30,74 faiz veriyorsunuz? On yıl boyunca vereceksiniz bu faizi. Yazık günah değil mi bu milletin parasına? Tabii, bunlar sizi alkışlıyor, aynı alkışı şimdi gelip bizden de bekliyorlar. Öyle yağma yok, öyle yağma yok!

Şimdi, ha, şu anlama geliyor tabii, on yıl boyunca yüzde 30,74 sabit faiz garanti ediyorsunuz. Demek ki enflasyonun düşeceğine kendiniz de inanmıyorsunuz. Enflasyonu düşüreceksiniz madem, niye bu kadar yüksek faiz veriyorsunuz? Ya, şu yanlışlığı anlamak da mümkün değil değerli arkadaşlar. Enflasyon yüksekken ve faizler düşükken arkadaşlar ne yaptılar biliyor musun? Düşükken değişken faizle borçlandılar. Tekrarlıyorum, faizlerin düşük olduğu dönemlerde, 2018'de nispeten düşüktü, o zaman değişken faizle borçlandılar. Faizi, kuru patlattılar, şimdi faiz batağına girdik. Ya, şimdi faizimiz yüksek. Niye değişkenle... Madem düşürecekmişiz inanmıyorsunuz, niye değişken faizle borçlanmıyorsunuz da sabit faizle, yüzde 30,7'yle borçlanıyorsunuz?

Şimdi, ikinci iddiaya geliyoruz, enflasyon düşüyor diyoruz. Aslında, bunu anlatmaya bile gerek yok. Enflasyonun düştüğüne kendileri inanmış olsalar on yıllık borçlanmada sabit faizle yüzde 30,74 her yıl faiz vermezler. Şimdi, Mehmet Şimşek görevi devraldı, enflasyon o zaman 38,2'ydi, 2024 Mayıs'ında 75,5'a kadar fırlattı, buna da bir kılıf uydurdular, "geçiş süreci" dediler. Neyin geçiş süreci? Yani bu kadar yüksek enflasyon olan bir ülkede geçiş süreci mi olur? Niye bir an evvel mücadeleyi başlatmadınız? Çünkü yerel seçimler vardı, seçimleri beklediler.

Şimdi, kasım ayında enflasyon 47,1; bununla 5'inci ülkeyiz, dünyada şampiyonuz. Rusya'daki, Ukrayna'daki -hani savaş bahane ediyorlardı ya- oradaki ülkelerin 4 katı, 5 katı enflasyonu olan bir ülkeyiz. Bakın, şaka falan değil, 2017 Ağustosundan beri Türkiye'de enflasyon iki haneli, seksen sekiz aydır çift haneli bir enflasyon var Türkiye'de. Şimdi, sizin dediğiniz tutsa bile 2027'nin sonuna kadar -Türkiye on yıl boyunca- sizin bu yanlışlarınız, hatalarınız yüzünden çift haneli enflasyon sahibi olacak.

Şimdi, üçüncü iddiaları ne? "İşsizlik oranı azalıyor." Neye göre? Hangi tarihi esas alıyorsunuz? Bakan Işıkhan işsizliğin en kötü olduğu zamana göre şimdi bakıyor, "İstihdam artıyor, işsizlik azalıyor." diyor. Yani hiçbir kural yok. Bu yapılanları ahlaki de bulmuyorum. Şimdi, değerli arkadaşlar, dar tanımlı işsizlik oranı Türkiye ekonomisinin gerçeğini yansıtmıyor. Bunu gören Türkiye İstatistik Kurumu -bakın, biz değil Türkiye İstatistik Kurumu- 2021 yılında atıl iş gücü oranı göstergesini açıklamaya başladı. Şimdi, eğer amacınız doğru politikayı tespit etmek ise tamam, dar tanımlı işsizlik oranına da bakın ama ya Türkiye İstatistik Kurumunun açıkladığı bu rakama niye hiç bakmıyorsunuz? Niye biz bu rakamı hiç auzınızdan duymuyoruz? Çünkü orası gerçek resmi gösteriyor, çünkü orası zamana bağlı eksik istihdamı gösteriyor, çünkü orası ümidi kırılıp da iş aramayan insanları gösteriyor. Öyle baktığınız zaman...

Bakın, ben size rakamları vereyim arkadaşlar: 2018'de bu atıl iş gücü oranı yüzde 16,5'miş, 2019'da yüzde 19,1 olmuş; 2020'de, 2021'de pandemi nedeniyle yüzde 25'lere kadar çıkmış, 2022'de yüzde 21,3'e düşmüş. Pandemi sonrası normal bir dönem. Bakın, "İşsizlik oranı düşüyor." diyorlar ya, şimdi olmadığını iddia ediyorum ve ispat ediyorum. 2022'de yüzde 21,3 olan atıl iş gücü oranı 2023'te yüzde 22,8'e yükseliyor. Yetti mi, bitti mi? Bitmedi. 2024'ün Ocak-Ekiminde de yüzde 26,4'e yükseliyor. Şu anda, ekim ayı rakamı olarak da yüzde 27,6. İşsizlik artıyor mu, azalıyor mu; gelin siz karar verin. Tabii ki işsizlik sizin dediğiniz gibi azalmıyor, artıyor.

"Cari açık sorun olmaktan çıkmıştır." dedi Ticaret Bakanı. Değerli arkadaşlar, tam bir cehalet örneği. "Cari açık sorun olmaktan çıkmıştır." dedi. Tabii, Türkiye datasını bilmeyince, Türkiye ekonomisinin geçmişini bilmeyince böyle konuşmak demek ki mümkün oluyor yani mesela Mehmet Şimşek böyle bir şey söylemedi. "Cari açık azalıyor." dedi ama "Sorun olmaktan çıkmıştır." demedi. Bu, çok iddialı bir cümle.

Şimdi, geçmişe bakmış olsaydı bu Değerli Bakan, 98 Mayıs-99 Mart döneminde Türkiye'nin on bir ay cari fazla verdiğini görürdü. O zaman da cari fazla... Şimdi, beş aydır cari fazla veriyor ya, arkadaşlar zannetti ki Türkiye'nin artık cari açık sorunu bitti, Türkiye cari fazla verecek. Arkadaşlar, bu, geçmişte de oldu; bu, bir kriz belirtisidir. Türkiye krizde olduğu için şu anda siz cari fazla veriyorsunuz. Bu, normal bir ekonomi davranışı değil, maalesef değil. Her ülke cari açık vermek durumunda mı? Elbette değil. Biz cari açık vermek durumundayız çünkü bizim kendi kaynaklarımız kendi çarklarımızı çevirmeye yetmiyor, yurt dışından kaynağa

ihtiyacımız var. Yirmi iki yıldır bunu azalttınız mı? Azaltabilirdiniz düzgün politika uygulaysaydınız. Azaltmadığınız gibi bu bağımlılığı daha da fazla artırdınız.

Bakın, şimdi, geçmişini söylüyordum. 2001 Mart-2001 Kasım yani kriz dönemi; dokuz ay Türkiye cari fazla vermiş, sorunu çözmüş mü? Çözmemiş, hayır. 2019 Mayıs-Kasım döneminde -yine kriz dönemi- yedi ay üst üste cari fazla verilmiş, cari açık sorun olmaktan çıkmış mı? Çıkmamış. Sonra ne olmuş? 2022'ye bir gelmişiz, 46 milyar dolar cari açık verilmiş, 2023'te 40,4 milyar dolar cari açık verilmiş yani sorun olmaktan çıkmamış, her şey yerinde duruyor. Dolayısıyla, eğer siz sanayi üretiminin yapısını değiştiremezseniz, tarımın üretim yapısını değiştiremezseniz verdiğiniz cari fazla sürdürülebilir olmaz, cari açık vermeye mutlak surette devam edersiniz.

5'inci iddiaları şu: "Büyümede dengelenme sağladı." Şimdi, değerli arkadaşlar, varsa yoksa büyüme, büyüme. Büyüme güzel bir şey, ona kimsenin bir şey dediği yok ama bütün dünya der ki: "Sürdürülebilir, dengeli büyüme." Bunlar o sürdürülebilir ve denge laflarına hiç bakmazlar. Varsa yoksa büyüme. Neler yaptık? Kredileri patlattık, büyüdük. Büyüdük, evet ama ne oldu? Kredileri patlatarak büyüdük, enflasyonu patlatarak büyüdük, cari açığı patlatarak büyüdük, bütçe açıklarını artırdık, dış borçları artırarak Türkiye belli dönemlerde büyüdü. Kırılganlık arttı, CDS'ler tavan yaptı, Türk lirası pul oldu, gelir dağılımı, bölüşümü olağanüstü bir şekilde bozuldu; âdeta filin züccaciye dükkânına girmesi gibi her yeri talan eden bir büyüme Türkiye'de zaman zaman gerçekleşti; bu dengesizliğe de "güçlü büyüme" dediler. Tabii, bu bir düzeltme gerektirdi, bunu sürdürmek mümkün değil, ara ara düzeltme yapmak durumundasınız. O düzeltmeyi, zorunlu düzeltmeyi de -düzeltme değil de arkadaşlar- şimdi bize bunu bugünlerde "dengelenme" diye satıyorlar. Yani büyürken dengesizliğine bakmıyorlar, yavaşlama başlayınca "dengelenme" palavrasını atıyorlar; hâlbuki bu bir dengelenme değil, bu mecburi bir düzeltmedir.

Altıncı iddia: "Bütçe deprem ve EYT yüzünden bozuldu, mali disiplininiz aslında vardı." Şimdi, şunu bir söyleyeyim: Bir defa depremin yaralarını bu millet kendisi sardı, öyle "Depremin yaralarını sardık." falan filan kimse demesin bize. Bakın, değerli arkadaşlar, bu Hükümet, depremi fırsata çevirmiş bir Hükümettir. 2025 yılında deprem için harcanacak para 584 milyar lira, bütçedeki yazdıkları rakam, Sayın Cevdet Yılmaz'ın söylediği rakam ama aynı 2025'te o deprem nedeniyle son dönemde koydukları vergiler var ya -ÖTV'ler, KDV'ler, ek motorlu taşıtla 2024 yılı maliyeti. Getirin uzmanlarınızı, tartışalım yani bunu abarta abarta bir şey yapmanın bir gereği yok. Dolayısıyla aslında bütçeyi bozan sizin yanlış yönetiminiz, yanlış yaptığınız işler. Sadece birkaç tane kalemi söyleyeceğim, vaktim fazla olmadığı için fazla uzatmayacağım. Bakın, 4 tane kalem; kamu-özel iş birliği projeleri, yanlış borçlanma politikasının doğurduğu ilave faiz yükü, KİT ve kamu bankalarındaki hataların doğurduğu ilave yük ve kur korumalı mevduat. 4 kalemin yükü, değerli arkadaşlar, depremin ve EYT'nin toplam yükünün tam 1,5 katı. Anlatabiliyor muyum, bakın, 4 kalemin yapılan hataların yükü, depremin ve EYT'nin yükünün tam 1,5 katı. Ben Komisyonunda bunun detaylarını tek tek anlattım, buna itiraz eden ne bir bakan oldu ne bir bürokrat oldu. Dolayısıyla esas Türkiye bir deprem felaketi değil, bir yönetim felaketi yaşıyor, bunu görmek gerekir.

İkincisi: "EYT bozdu." diyorlar. EYT'yi bir abartma furçası başladı, Elitaş "Beş yılda 300 milyar dolar." dedi EYT'nin yüküne, şu çılgınlığa bakar mısınız. Çalışma Bakanı "592 milyar TL." dedi. Efendim, Hazine ve Maliye Bakanı "725 milyar." dedi. Bugün Zeybekci'yi kaçırmışız, o da "800 milyar." demiş, neye istinaden söylüyorsa? At at gitsin yani herkes EYT'yi günah keçisi... Hesabı: Yüreginiz yetiyorsa gelin, 300 milyar lira EYT'nin 2024 yılı maliyeti. Getirin uzmanlarınızı, tartışalım yani bunu abarta abarta bir şey yapmanın bir gereği yok. Dolayısıyla aslında bütçeyi bozan sizin yanlış yönetiminiz, yanlış yaptığınız işler. Sadece birkaç tane kalemi söyleyeceğim, vaktim fazla olmadığı için fazla uzatmayacağım. Bakın, 4 tane kalem; kamu-özel iş birliği projeleri, yanlış borçlanma politikasının doğurduğu ilave faiz yükü, KİT ve kamu bankalarındaki hataların doğurduğu ilave yük ve kur korumalı mevduat. 4 kalemin yükü, değerli arkadaşlar, depremin ve EYT'nin toplam yükünün tam 1,5 katı. Anlatabiliyor muyum, bakın, 4 kalemin yapılan hataların yükü, depremin ve EYT'nin yükünün tam 1,5 katı. Ben Komisyonunda bunun detaylarını tek tek anlattım, buna itiraz eden ne bir bakan oldu ne bir bürokrat oldu. Dolayısıyla esas Türkiye bir deprem felaketi değil, bir yönetim felaketi yaşıyor, bunu görmek gerekir.

Şimdi, diğer bir iddiaları ne? "Programın yükünü adil dağıttık." Ya, Allah aşkına yani nasıl Mehmet Şimşek bunu söyledi? Bunun tek tek rakamlarını verdim. Bakın, 2023-2025 yıllarında toplam 3 trilyon 957 milyar liralık bir mali konsolidasyon yapıldı yani mali uyum veya tedbir alındı. 3 trilyon 957 milyar, kabaca 4 trilyon lira diyelim. Bunun 3 trilyon 375 milyar lirası normal, sıradan, gariban vatandaştan alındı arkadaşlar. Sadece 582 milyar lirası zenginden veya kurumlardan alındı. Dolayısıyla her 100 liranın 85 lirası garibanın sırtına yüklendi, sadece 15 lirası refah düzeyi biraz daha zengin kesimin üzerine yüklendi. Dolayısıyla, programın yükü maalesef adil dağıtılmadı.

Sekizinci iddiaları ne? "En üst gelir dilimi oranını yüzde 40'a, kurumlar vergisi oranını yüzde 25'e biz çıkardık. En alt vergi dilimini de yüzde 15'e düşürdük." diyor arkadaşlar. Şimdi, biz bunu söyledik yani program yükünü adil dağıtmıyorsunuz. Yani burada, ortada kanun var ya, bu yoruma açık bir durum da değil. Kanunlara da Resmî Gazete'ye de bakmıyor demek ki; Sayın Mehmet Şimşek söylüyor bunu. Şimdi, yüzde 15'lik vergi dilimi 1999'dan beri uygulanıyor ücretliler için. Ücret dışı için ise yüzde 20'den yüzde 15'e 2006'da düşürülüyor ama 45 ve 40 olanlar da 35'e sizin Hükümetiniz tarafından düşürülüyor. 45'ten 35'e düşürdükleri üst dilimi şimdi "35'ten 40'a çıkardık." diye bize caka satıyorlar yani "Yükü adil dağıtıyoruz." diyorlar; böyle bir şey yok. Kurumlar vergisi oranını yüzde 33'ten yüzde 20'ye siz düşürdünüz, şimdi de yüzde 25'e çıkarıyorsunuz. Burada bir adil dağılım var mı? Yok.

Diğer bir konu "Bütçemiz hizmet bütçesi. Yirmi iki yılda bütçeden 671 milyar dolar yatırım yaptık." dedi Sayın Cevdet Yılmaz, yanlış; bir defa bütçeden böyle bir harcama falan yapılmadı, hangi bütçeye bakıyorsunuz bilmiyorum. Bütçeden yapılan şey 356,6 milyar dolardır yani yirmi iki yıllık dönemde merkezî yönetim bütçesinden...

Şimdi, bakın, o beğenmedikleri 2002 ile 2025 bütçe ödeneklerini mukayese edelim yatırım açısından. GSYH'ye oran olarak, 2002'de yüzde 2,3'ü millî gelirin yatırıma gidiyormuş, şimdi bu yüzde 1,8'e düşüyor. 2002'de her 100 liralık verginin 14,1 lirası yatırıma gidiyormuş, şimdi ayırdıkları yüzde 9,9'u; verginin yüzde 9,9'unu ayırıyorlar. 2002'de harcamalar içerisinde, faiz dışı harcamalar içerisinde yatırılan ayrılan kaynak yüzde 12,9'muş, şimdi bu yüzde 8,6'ya düşmüş. Yatırımın olmadığı bir bütçeye siz nasıl bir hizmet bütçesi diyebilirsiniz?

Bir de şunu söyleyeyim: "Bu kadar yatırım yaptık." diyerek milletten minnet etmesini bekliyorlar herhâlde, böyle bir şey yok değerli arkadaşlar. Yirmi iki yılda -bunun değişik rakamları var ama ben nominal dolarla olan rakamını, vergi rakamını söyleyeceğim- bu milletten tam 2 trilyon 958 milyar dolar para topladınız. Bunun karşılığında yaptığınız -bütçe için söylüyorum- ve bu kadar vergi karşılığında yaptığınız yatırım ise sadece 356,6 milyar dolardır; topladığınız verginin sadece yüzde 11,6'sını yirmi iki yıllık dönemde ancak yatırıma ayırdınız.

Şimdi "Bu bütçeyi bir faiz bütçesi olmaktan kurtardık, bütçedeki faiz yükünü azalttık." diyorlar. Şimdi, bu biraz uzun bir konu, biraz dikkatli olmanızı isteyeceğim ama çok önemli bir konu. Şu: Evet, AK PARTİ hükümetleri döneminde kamu maliyesiyle ilgili ciddi tedbirler alındı. Kamu açıkları azaltıldı, bütçenin faiz yükü düşürüldü, elhak doğru ve bunda çok büyük emeğimiz var, benim de çok büyük emeğim var bir üst düzey bürokrat olarak fakat burada yapılan şu mukayese elma ile armudun mukayesesi gibi olur arkadaşlar: "2002 yılında bütçe harcamalarının yüzde 43,2'si faize gidiyordu, şimdi biz bunu yüzde 11,6'ya düşürdük." diyorlar veya vergiyle mukayesede "Her 100 liralık verginin yüzde 85,7'si faize gidiyordu, şimdi yüzde 17,5'u gidiyor." diyorlar. Arkadaşlar, bu, elma ile armut mukayesesidir, niye? Çünkü 2002 ve öncesinde bizim borçlanmamızın vade yapısı çok düşüktü. Dolayısıyla borcu aldığınızda faizini de o yıl içerisinde ödüyordunuz ama geleceğe bir faiz yükü bırakmıyordunuz, şimdi öyle değil. Bakın, şimdi, 2024 yılı için söylüyorum: 2024 yılında iç borç faiz ödememiz 1 trilyon lira ama önümüzdeki dönemde ödeyeceğimiz faiz 6,5 trilyon lira. 2002'de bu yoktu, ne kadar faiz varsa hepsini zaten orada ödüyordunuz, dolayısıyla bu mukayese yanlış. Aynı şeyi yaparsak, aynı vade yapısıyla yaptığımızda o zaman karşımıza çok farklı bir manzara çıkıyor, o da ne biliyor musunuz? O

zaman, bugün, 2024 yılında bu mukayeseyi yaparsanız bütçe harcamalarının yüzde 52,1'i faize gidiyor, aynı mukayeseyi yapacak şekilde bir hesaplama yaptığımızda yüzde 52,1'i, geçmişte yüzde 43,2'si iken şimdi yüzde 52,1'i. Vergi geliri açısından baktığımızda orada biraz düzelme var. Geçmişte her 100 liralık verginin 85,7 lirası faize giderken şimdi bu düzeltme yapılarak hesap edildiğinde her 100 liralık verginin 76,7 lirası da -aynı mantıkla baktığımızda- faize gidiyor; daha kur korumalı mevduat da bu işin içerisinde yok.

"Asgari ücreti artırırsak enflasyon artar." diyorlar. Bu, tamamen yanlış bir şey. Sadece rakamlardan örnek vereceğim. 2011 yılında enflasyon yüzde 10,5'ti; 2012'de asgari ücrete yüzde 11,8 zam yapıldı, enflasyonun üzerinde yapıldı, 2012'de enflasyon yüzde 6,2'ye geriledi yani böyle düz mantıkla bakarsanız. Veya 2015'te enflasyon yüzde 8,8; 2016'da yüzde 8,8 enflasyona rağmen yüzde 33 asgari ücret artışı yapıldı -seçim vardı çünkü- 2016 enflasyonu yüzde 8,5'e geriledi. Enflasyon filan sırf bu nedenle azmadı. 2018'de de aynı durum var. 2021'de de tersi oldu, reel olarak düşük verdiniz ama enflasyon azdı. Dolayısıyla böyle düz mantıkla "Asgari ücreti artırırsak enflasyon artar." diyemezsiniz. Enflasyonun tek açıklayıcısını asgari ücret olarak görmek kadar büyük bir yanlış olamaz.

"Asgari ücreti vergi dışı bıraktık, asgari ücretlilere destek oluyoruz." deniliyor, bu da yanlış. Asgari ücretin net olarak konuşulduğu bir ülkede hiç kimse bana asgari ücretin vergi dışı bırakılmasının işçiyi desteklediğini söylemesin. Bu bir işveren desteğidir. Kötü müdür, yanlış mıdır? Hayır, değildir ama bunu bize hiç kimse "işçi desteği" diye satmasın. Eğer asgari ücreti vergi dışı bırakmasaydık, 17 bin lira net asgari ücret üzerinden konuştuğumuzda bugün evli ve 2 çocuğu olanlar 18.500 lira asgari ücret alacaktı. Tam tersine, asgari ücretin bu şekilde vergi dışı bırakılması suretiyle evli ve hanımı çalışmayan- eşi çalışmayan diyelim- veya çocuğu olanların da aslında gelirinde bir gerileme yapıldı. Dolayısıyla bu iddianız da doğru değil.

"Çalışanları enflasyona ezdirmedik." deniliyor. Valla, evet, enflasyon ezmedi, çalışanları siz ezdiniz. Ya, nasıl böyle bir şey söyleyebilirsiniz? Yani şimdi TÜİK'in yanlış enflasyonu baktığınız zaman böyle bir şey görüyor olabilirsiniz. ENAG enflasyonuna bakın. Hadi, onu bırakın, İTO enflasyonuna bakın. Ya, bunların hepsini bırakın, bu ülkede nisan ayından itibaren asgari ücret, aylık sınırının 3.500 lira altına düştü; yıl sonunda bu 4 bin lirayı geçecek. En düşük emekli maaşı 12.500 lira, aylık sınırının 8.500 lira altında; emekli maaşı 15 bin lira, aylık sınırının 6 bin lira altında. Yani bu durumda siz hâlâ yaygın ücret olan asgari ücretle "Çalışanları enflasyona ezdirmedik." diyorsunuz.

Seçim dönemlerinde asgari ücret yüksek artırılıyor, diğer dönemlerde düşük artırılıyor. Dolayısıyla "Gelin, bunu samimiyseniz bir kurala bağlayalım." diye daha önce söyledim, tekrarlıyorum bunu. Her yılın üçüncü çeyreğinin sonunda cari fiyatlarla millî gelir açıklanıyor. Bu millî gelir, geçen yılın millî gelirine göre cari fiyatlarla ne kadar arttıysa bu artış bizim asgari ücret için temel kriterimiz olsun. Eğer böyle bir şey yaparsak çalışanların da millî gelir içerisindeki payını bu şekilde sabit tutmuş oluruz.

"Çiftçiye destekliyoruz." diyorsunuz; bunu Sayın Cevdet Yılmaz da söylüyor. "Tarıma ayrılan kaynaklar millî gelirin yüzde 1'ini aştı" diyor; Allah'tan korkun! Değerli arkadaşlar, bir sürü hesabı var bunun. Yatırımı katarsınız, şunu katarsınız, değil; Tarım Kanunu'nda "tarımsal destekleme programları" diyor. Açın Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nın ilgili sayfasını, orada da tarımsal destekleme programları için ayrılan kaynak 135 milyar lira; bu, millî gelirin yüzde 0,2'si; eğer bu yüzde 1 kanuni oran uygulansaydı bu, 615 milyar lira olmak durumundaydı. Bugün sadece buradan dolayı bu yıldan çiftçiye sizin 480 milyar lira borcunuz var; üstelik bir de "Çiftçiye ezdirmedik." diyorsunuz. Bu yıl buğdaya yüzde 12 zam verdiniz, arpaya yüzde 3,6 artış, zam yaptınız; bu nasıl ezdirmemek? Yüzde 40-50 enflasyon varken siz vatandaşı, çiftçiye mağdur ettiniz.

Bu bütçenin insan odaklı olduğu, bu bütçenin sosyal boyutu olduğu söyleniyor. Bu da yanlış, tamamen yanlış. Bakın, sadece birkaç rakam vereceğim: Yüzde 45 enflasyon olan bir ülkede Yoksullukla Mücadele Programı'nın ödeneği ne kadar artırılıyor biliyor musunuz? Sadece yüzde 6,7 artırılıyor Yoksullukla Mücadele Programı. 14 trilyon 731 milyar liralık bütçede -eğer bu bütçe insan odaklıysa- niye şuralara para vermediniz? Bağımlılıkla Mücadele Programı'na sadece 12 milyar lira ayrılıyor. Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması Programı'na sadece 41 milyar lira ayrılıyor. Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı'na sadece 17 milyar lira ayrılıyor. Gençlik Programı'na 11 milyar lira ayrılıyor. Kadının Güçlenmesi Programı'na 6 milyar lira ayrılıyor ama faize ne ayrılıyor? 1 trilyon 950 milyar lira ayrılıyor. Bu bir insan odaklı bütçe değil, bu faiz odaklı bütçe değerli arkadaşlar.

"Sözümüzü tuttuk." diyor, Sayın Cumhurbaşkanı sözlerini tutmadı; 3600'le ilgili verdiği sözü de tutmadı, 2023 Temmuzunda "Memura ne verirse emekliye de aynısını vereceğiz." dedi, 8.077 lira seyyanen sözünü de tutmadı -faslı daha fazla uzatmayacağım, sürem azaldı- daha sonra taşeronlara verdiği "Bütün taşeronları kadroya geçireceğiz." sözünü, o sözleri de tutmadı.

"İsrail'le ticaret yapmıyoruz." diyorlar, son iddiaları buydu, "İsrail'i boykot ediyoruz." diyorlar, İsrail'le ticaret şakır şakır devam ediyor. Bunların bütün rakamlarını Plan ve Bütçe Komisyonunda grafikleriyle arkadaşların kendilerine açıkladık. Niye devam ediyor? Yani önce -zaten biliyorsunuz- "Ticaret yapılmıyor." dediler, yedi sekiz ay sonra ticareti yasak ettiler. Ya, yapmıyordunuz, neyi yasak ettiniz? Yasak ettiler, biz "Hâlâ devam ediyor; Filistin, Mısır ve Yunanistan üzerinden devam ediyor." dedik, bunu kimi rakamlarla, grafiklerle ortaya koyduk, bu sefer, şimdi Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri üzerinde topladılar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ERHAN USTA (Devamla) - Ya, madem böyle bir şey yoktu, niye orada topluyorsunuz, değil mi? Önce inkâr ettiler, sonra kabul ettiler. Dolayısıyla İsrail'e ticaret maalesef devam ediyor. "Boycot." dediler, şimdi boykot yapıyorlar. Geçen gündeme getirdim, önemine binaen tekrar gündeme getireceğim. Şimdi, biliyorsunuz, "Burger King" işte, bu boykot listesinde olan firma. Rize'de AK PARTİ'nin başkanları dualı bir açılış yaptı, Burger King açılışı yaptılar, bunun üzerine AK PARTİ devreye girdi ve onları disipline verdi. Burası gayet güzel ama sonradan bir şey daha yaptılar, İzmir Bayraklı Şehir Hastanesinde, bir kamu hastanesinde, kamu binasında Burger King şubesi açtılar arkadaşlar; yetmedi, gittiler, bir de -bakın, bunlar Gazze'ye bombalar yağarken yapıldı; bir yandaki hamasete bakın, bir yandan da yaptığı işlere bakın- ondan sonra gittiler, Adana'da da şube açtılar. Şimdi daha da vahimi ne biliyor musunuz? Özellikle İzmir'deki bu şubenin sahibi kim?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın Sayın Usta.

ERHAN USTA (Devamla) - Gürkan Demirkese'nin babası Abdurrahman Demirkese. Bu kim? AK PARTİ 27'nci Dönem aday adayı, AK PARTİ Ankara Belediye Meclisi Üyesi, Halkbankın avukatı. "Boycot var." diyorlar, millete "Boycot var." diyorlar, kendileri cukkayı götürüyorlar; işte, bunların samimiyeti bu kadar. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Şimdi, bir sürü iddiaları oldu fakat iddia edemedikleri de oldu. "Gelir dağılımı bozulmadı." diyemediler, "Barınma krizi yok." diyemediler, "Yolsuzluk azaldı." diyemediler, "Yapısal reform ajandamız var." diyemediler. İnatla, inkârla, algıyla ülkeyi yönetmeye çalışıyorlar. Bu kafayla, belki, kısa dönemde yüksek gelirli ülke olabilir Türkiye ama asla gelişmiş ve kalkınmış bir ülke olamaz. Sürdürülebilir yüksek büyümeyi hedeflemeyen, cari açığı çözmeyen, enflasyonu, işsizliği, yoksulluğu düşürmeyen bir bütçeye bizim "kabul" oyu vermemiz mümkün değildir. Bu bütçe çiftçiye, esnafı, memuru, emekliyi, işçiyi, öğrenciyi, kadını gözetmeyen bir zulüm bütçesidir. O nedenle, İYİ Parti Grubu olarak biz bu zulüm bütçesine "hayır" oyu vereceğiz diyorum ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti, CHP ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Sadullah Ergin, sataşmadan dolayı söz talep ediyorsunuz.

Buyurun, yerinizden kısa bir cevap lütfen.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Ankara Milletvekili Sadullah Ergin'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde İYİ Parti Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SADULLAH ERGİN (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Biraz önce İYİ Parti Grubu adına konuşan Sayın Çömez bu salonda 3 Adalet Bakanından bahsederek, beni de işaret etmiştir. Bu sebeple, buradan kısa bir açıklama yapmak istedim, o da şudur: Ben 5 Mayıs 2009 tarihinde Adalet Bakanı olarak göreve başladım. Ergenekon soruşturmaları, 2007'nin Haziran ayında başlamış, göreve başladığımdan tam iki sene önce başlamış soruşturmalar. Tabii ki uzun uzun konuşulabilecek şeyler var ama 5 Mayıs 2009'da Bakanlığa başladım. Bakanlığa başladığım dönemde görevde olan personelin bir kısmı FETÖ soruşturmalarından yargılanmıştır ancak benim hazır bulduğum personeldir onlar. 7 Şubat 2012 MİT krizinden sonra Adalet Bakanlığında geniş bir kadro değişikliğine gitmişizdir. Benim göreve getirdiğim personelin tamamı bugün itibarıyla ya Adalet Bakanlığındadır ya Anayasa Mahkemesindedir ya Yargıtaydadır ya Danıştaydadır Değerli Başkanım, tamamı görevinin başındadır. Ayrıca, Adalet Bakanı, mahkeme başkanı ya da savcı değildir, yargılamanın tarafı ya da sebebi değildir. Ben, Sadullah Ergin olarak kendi dönemimin, Anayasa'nın ve Adalet Bakanlığı Teşkilat Yasası'nın bana vermiş olduğu görev ve yetkiler açısından hesabını her zeminde vermeye hazırım, bu yönde yapılacak girişimleri de bireysel olarak destekleyeceğimi ifade ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, bir küçük cümle rica ediyorum, bir küçük cümle.

BAŞKAN - Hayır, yok, böyle bir usul yok.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bir küçük cümle...

BAŞKAN - Vermiyorum. Kusura bakmayın, siz söylediniz, ilgili arkadaş da kendi hakkını savunmak için kayda düştü ama kusura bakmayın, bunu sürdüremeyiz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ama benimle ilgili bakın söylediği şey. Bir cümle istiyorum Sayın Başkan, istirham ediyorum, bir cümle. Bir cümle istirham ediyorum sizden.

BAŞKAN - Böyle bir usul yok ama, o zaman sabaha kadar oturun, sizin...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Biliyorum ama bakın, benim... Bir cümle istirham ediyorum Sayın Başkanım, önemli bir konu bu, son derece önemli bir konu. Bir cümle istirham ediyorum sizden.

BAŞKAN - Yerinizden, buyurun.

4.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Ankara Milletvekili Sadullah Ergin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Teşekkür ederim.

Zamanın Adalet Bakanı Sadullah Ergin haklı olarak kendini savunmaya gayret etti. Ancak Sayın Ergin, siz Adalet Bakanyiken ben Londra'da sokaklarda yatıyordum, siz Bakanlık yapıyordunuz ve sizin Bakan olduğunuz dönemde o davanın savcısına zırlı araçlar verildi ve şimdi diyorsunuz ki: "Benim hiçbir kabahatim yok." Sizin kabahatiniz var, siz bu ülkede zulüm yapılırken Adalet Bakanydınız ve bugün milletin karşısına çıkıp özür dilemeniz lazım. "Benim kabahatim yok, benim atadığım insanlar bir şey yapmadı." diyemezsiniz. Siz Adalet Bakanyiken o zulümler yapıldı ve millettten özür dilemeniz lazım, benden değil. O haksızlıkların yapıldığı Bakanlığın Bakanı olarak sizin özür dilemeniz lazım. Bundan özür dileyin lütfen. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

SADULLAH ERGİN (Ankara) - Sayın Başkan...

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un, herkesin, Meclisin mehabeti içerisinde, söylediği her sözün bir karşılığı olduğunu düşünerek konuşması gerektiğine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz. Burası mahkeme salonu değil, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi; herkes konuşmasını bu üslup içerisinde sürdürsün. Bir taraf suçlu, bir taraf sanık değil, bir taraf onu müdafaa eden değil. Lütfen, herkes bu Meclisin mehabeti içerisinde söylediği her sözün bir karşılığı olduğunu düşünerek konuşsun.

Sayın Ergin, son kez size söz veriyorum.

Buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- Ankara Milletvekili Sadullah Ergin, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SADULLAH ERGİN (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, burası -Başkanımız da ifade etti- mahkeme salonu değil; bir iki dakika içerisinde konuşulacak, tartışılacak, vuzuha kavuşacak konular da değil. Benim tarafımdan, bahsettiğiniz o savcıya herhangi bir araç tahsis edilmemiştir. Onun dışındaki biraz önce ifade ettiğim konuları da her zeminde konuşacağımı, tartışacağımı, bunu inceleyecek her türlü zemine kendim katkı vereceğimi ifade ediyorum. Böyle bir öneri gelirse destek vereceğimi ifade ediyorum, herkesi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Anlaşıldı Sayın Ergin.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

BAŞKAN - Şimdi Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına ilk söz Konya Milletvekili Sayın Mustafa Kalaycı'ya ait.

Buyurun. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Süreniz otuz beş dakikadır.

MHP GRUBU ADINA MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Sizleri ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi hürmetle selamlıyorum.

Bütçe, devletin bir yıl içinde yapacağı harcamalar ile elde edeceği gelirleri gösteren ve Mecliste onaylanarak yürütme tarafından uygulanan belgedir. Bütçe, hukuki, ekonomik ve mali işlevlerinin yanı sıra siyasi bir fonksiyona da sahiptir. Bütçe, Meclisin yürütme üzerindeki siyasi denetim araçlarından biridir. 2025 yılı Bütçe Kanunu Teklifi kapsamında 41 genel bütçeli idare, 129 yükseköğretim kurumu, 46 özel bütçeli idare, 11 düzenleyici ve denetleyici idare olmak üzere toplam 227 kamu idaremizin bütçesi görüşülmüştür.

Bu vesileyle, bütçenin hazırlanmasında emeği geçen başta Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı olmak üzere Bakanlık ve kurumların çalışanlarına, yoğun bütçe sürecinde gece gündüz fedakârca çalışan Meclis idari teşkilatının tüm personeline ve basın mensuplarımıza teşekkür ediyoruz.

2025 yılı bütçesinde giderler 14 trilyon 731 milyar lira, gelirler 12 trilyon 800 milyar liradır. 1 trilyon 931 milyar liralık bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 3,1 olacağı, bu oranın deprem harcamaları hariç yüzde 2,2 seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Deprem bölgesinin yeniden ihyası, imarı ve depremin etkilerinin ortadan kaldırılması için 2023 yılında 960 milyar lira, 2024 yılında 1 trilyon 28 milyar lira ödenek öngörülmüş, 2025 yılı için 584 milyar lira tutarında ödenek ayrılmıştır. Deprem yaralarının sarılması için bugüne kadar 75 milyar dolar harcama yapılmıştır. 2025 yılı bütçesinden en büyük pay 2,2 trilyon lirayla eğitime ayrılmaktadır. Sağlık hizmetlerine 1,1 trilyon lira ayrılmış, SGK sağlık harcamalarıyla bu tutar 2,4 trilyon liraya ulaşmaktadır. Tarıma 706 milyar lira, reel kesim desteklerine 561 milyar lira, savunma ve güvenlik sektörüne 1,6 trilyon lira, mahalli idarelere 1,3 trilyon lira ödenek tahsis edilmektedir. Sosyal yardım ve destekler için 651 milyar lira, ayrıca vatandaşlarımızın daha ucuz elektrik ve doğal gaz kullanabilmeleri için 472 milyar lira kaynak ayrılmaktadır. 2025 yılı bütçe giderlerinin yüzde 23,6'sı personel giderleri, yüzde 3'ü sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri, yüzde 39,5'u cari transferler, yüzde 6,9'u mal ve hizmet alımları, yüzde 7,5'i yatırımlar, yüzde 13,2'si faiz giderleri, yüzde 6,3'ü de diğer harcamalardır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak kamuda başlatılan tasarruf seferberliğini destekliyoruz. Mali disipline kararlılıkla devam edilmesini, harcamaların kontrol altında tutulmasını, kamu ihale ve sözleşme süreçlerinin iyileştirilerek rekabetin artırılmasını, kamu taşıt yönetiminde etkinlik ve verimliliğin dikkate alınmasını gerekli görüyoruz.

Sosyal güvenlik sisteminde de tedbirler alınmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Sistemin sürdürülebilirliği açısından önemli bir gösterge olan aktif-pasif oranı Eylül 2024 itibarıyla 1,65 seviyesindedir. Aktüeryal denge gözetilerek sosyal güvenlik sisteminin etkin bir yapıya kavuşturulması, bu kapsamda kayıt dışı istihdamın ve prime esas kazancın düşük bildirilmesinin önlenmesi gerekli görülmektedir. Ayrıca, SGK prim alacaklarının özenli, etkin ve tavizsiz bir şekilde takibi ve gecikmeksizin tahsili ile sağlık ödemeleri konusunda alınacak her tedbir sisteme önemli mali katkı sağlayacaktır. SGK'den daha fazla para almak için insan sağlığını hiçe sayanlarla, insanlıktan nasibini almamış vicdansızlarla, çetelerle amansız mücadele edilmesini, reçete ve fatura kontrollerinin sıkı ve etkin bir şekilde yapılmasını, yazılımlarda yapay zekâdan da yararlanılarak güçlü bir otokontrol sistemi oluşturulmasını gerekli görüyoruz.

2025 yılı bütçe gelirlerinin yüzde 87'sini vergi gelirleri oluşturmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi, vergiye uyumu kolaylaştıran, öngörülebilirliği artıran, yatırım ve üretimi destekleyen, herkesin mali gücüne göre vergi ödediği, adaletli bir vergi sisteminin oluşturulması görüşündedir. Ayrıca, teşvik ve destek uygulamalarından etkin olmayanların kaldırılması vergi gelirlerini artıracaktır. Ülkemizde toplam vergi gelirlerinin millî gelir içindeki payı yüzde 20,8 iken OECD ortalaması yüzde 34 düzeyindedir. Gelir ve kazanç üzerinden alınan vergilerin millî gelir içindeki payı ise ülkemizde yüzde 5,8 olup yüzde 12,3 düzeyindeki OECD ortalamasının yarısından bile düşük düzeydedir.

Ülkemizde vergi yükünün düşük olmasının vergilendirilmeyen kazançların varlığından ve kayıt dışılığın yaygınlığından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Kayıt dışı ekonomiyle kararlı mücadeleyi destekliyoruz. Bu doğrultuda, vergilendirilmeyen gelirlerden vergi alınmasına, özellikle de beyana tabi gelirleri ile harcamaları arasında uyumsuzluk olan mükelleflere yönelik etkin, yaygın ve yoğun denetimlerin tavizsiz sürdürülmesini gerekli görüyoruz.

Değerli milletvekilleri, 2025 yılı bütçesi Türkiye Yüzyılı'nın 2'nci, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi döneminin 7'nci bütçesidir.

(Uğultular)

BAŞKAN - Sayın Kalaycı, müsaade eder misiniz.

Değerli arkadaşlar, salonda fevkalade ciddi bir uğultu var. Hatibin konuşmasını kolaylaştırmak için lütfen buna dikkat edelim, seslerimizi azaltalım.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Devamla) - Türkiye'miz çok şükür yönetim sistemi sorununu demokratik reform ve restorasyon hamleleriyle çözmüş, siyasi istikrar Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle taçlanmıştır. Böylesi mühim bir kazanım ülkemizin elini güçlendirmekle kalmamış, bölgesel ve küresel arenada manevra kabiliyetini, moral üstünlüğünü takviye etmiştir.

Türkiye, bölgesinde huzur ve istikrar adası gibi sivrilmiş yeni yönetim sistemiyle ekonomiden diplomasiye, savunma sanayisinden enerjiye, sağıktan kültüre, terörle mücadeleden egemenlik çıkarılarımızı müdafaaya kadar her alanda göz doldurmuş, göğüs kabartmıştır.

Türkiye Yüzyılı vizyonuyla dış politikada ön alıcı, aktif ve yönlendirici bir aktör olan Türkiye, Libya, Doğu Akdeniz, Kıbrıs, Karabağ, Suriye'de birçok kritik meselede güçlü iradesiyle sahadaki dengeleri değiştirmiştir. Millî savunma sanayimizin başarıları ve yerli teknolojimizle desteklenen bu politikalar Türkiye'nin sadece diplomasi masasında değil, sahada da söz sahibi olmasını sağlamıştır.

Türk Devletleri Teşkilatının ciddi kazanımlar elde etmesinden ve yakaladığı ivmeden büyük memnuniyet duyuyoruz. Türk dünyası 2040 vizyonu hedefleri kademe kademe ve hızla gerçekleşmektedir. Avrasya coğrafyasının kalbinde yeni bir jeostratejik güç yükselmektedir. Türk Devletleri Teşkilatı dünya çapında huzur, güvenlik, istikrar, refah ve barış markası olmaya,

karanlığın ortasından güneş gibi parlamaya başlamıştır. Dünyanın bugünkü vaziyeti oldukça vahimdir; kanlı çatışma sahneleri, insani felaketler birbirini kovalamaktadır; her yer karışık, her taraf kaos içindedir; uluslararası sistem iflas bayrağını çekmiş durumdadır. Küresel sistemin adil bir hâle gelebilmesi Türk dış politikasının öncelikleri arasında yer almaktadır. Türkiye, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası kuruluşların yeniden tanzimi hususunda görüşünü açıkça ifade etmekte, bu yönde etkili bir diplomasi yürütmektedir. Küresel ölçekte yaşanan olayların büyük çoğunluğu yakın coğrafyamızda cereyan etmekte, bu çatışma ve savaşların yol açtığı sorunlar komşu ülkelerle birlikte en çok bizi etkilemektedir.

Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş küresel bir mahiyet kazanmıştır. Orta Doğu'nun küresel çatışma haritasında kilit faktör olduğu bilinmektedir. İsrail'in Gazze'de ve Filistin'de yaptığı katliamlar insanlık adına utanç vericidir. Türkiye, terör devleti İsrail'in soykırıma varan katliamları karşısında sessiz kalmamış, dünyanın da vicdanı ve öncüsü olduğunu göstermiştir. Uluslararası Adalet Divanının kararı ve ceza mahkemesinin çıkardığı yakalama kararı adaletin tecellisi ve soykırım sorumlularının cezalandırılması için önemli bir adımdır. Suriye'de Baas rejiminin son bulmasıyla huzura ve güvenli ortama giden yolun kapıları açılmıştır. Suriye'nin istikrarı hem bölge hem de tüm dünya için son derece önemlidir. Fırsatçı İsrail'in Suriye'ye yönelik saldırılarını ve işgal girişimini şiddetle kınıyoruz. İsrail'e gerekli tepki gösterilmeli ve hukuk dışı faaliyetleri sona erdirilmelidir. Suriye'nin siyasi ve toprak bütünlüğüne saygı ve riayet kuşkusuz esastır, Suriye toprakları Suriyelilerindir. Bu ülke demokrasi sınırları içinde anayasal sisteme geçmelidir. Böylelikle, ülkemizde geçici koruma altındaki Suriyelilerin gönüllü geri gidişlerinin sayısı daha da artacaktır. Suriye'nin veya Irak'ın güvenliği Türkiye'nin güvenliğidir. Güney sınırlarımız boyunca planı yapılan terör devleti başarılı operasyonlarla engellenmiştir; Irak Zap bölgesinde kilit kapatılmıştır. Terör örgütlerinin istikrarsızlıktan faydalanmasına asla izin verilmeyecektir. Terörü sınır ötesindeki mücavir topraklardan tümüyle söküp atmak her şart ve durumda görevimizdir. Terörün bitmesi millî ülküdür, bu ülkü doğrultusunda Cumhuriyet kararlılığıyla terör tümüyle bitecek, bölücülük tasfiye edilecektir. Esasen, kahraman güvenlik güçlerimizin yürüttüğü destansı mücadeleyle hiçbir terörist için emniyetli bir alan kalmamıştır. Terörle mücadeleyi kararlılıkla ve başarıyla yürüten güvenlik güçlerimiz, ayrıca düzensiz göç ve göçmen kaçakçılara, organize suç örgütlerine, çetelere, kaçakçılara, kanun kaşaklarına, ahlak kaçkınlarına göz açtırmama azmindedir. Kahraman güvenlik güçlerimizle iftihar ediyoruz, Türk milleti her zaman desteğiyle, dualarıyla güvenlik güçlerimizin yanındadır; onlar varsa güvendeyiz, onların fedakârlıklarıyla huzur buluyoruz.

Değerli milletvekilleri, küresel ekonominin pandemi sonrası toparlanma süreci 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna savaşı, ticaret kamplaşmaları, yoğunlaşan siyasi mücadeleler ve enflasyonist baskılarla sektöre uğramış, İsrail'in 2023 Ekim ayında başlattığı soykırıma dönüşen katliam, bölgemizdeki gerilim ve jeopolitik riskleri daha da artırmıştır. Dünya ekonomisi 2023 yılında yüzde 3,3 büyümeye kaydederken, dünya ticaret hacmi sadece yüzde 0,8 düzeyinde artmıştır. Türkiye ekonomisi küresel düzeyde zayıf dış talep koşullarına ve şubat ayında yaşanan büyük deprem felaketine rağmen 2023 yılında yüzde 5,1 oranında, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülke ortalamalarının üzerinde bir büyümeye sağlamıştır. Büyüme on dört yıldır yıllık bazda pozitif seyretilmektedir. Millî gelirimiz 2023 yılında ilk defa 1 trilyon doları aşarak 1 trilyon 130 milyar dolara ve kişi başına millî gelirimiz de 13.243 dolar düzeyine ulaşmıştır. 2023 yılında dünya ekonomileri arasında 2 sıra atlayan Türkiye 17'nci sıraya yükselmiştir. Türkiye'nin küresel mal ihracatından aldığı pay 2023 yılında yüzde 1,08'e, hizmet ihracatından aldığı pay yüzde 1,3'e yükselmiş ve tarihi en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2024 yılı dokuz aylık döneminde yüzde 3,2 büyümeye kaydeden Türkiye ekonomisi, son on yedi çeyrektir aralıksız büyümektedir. İkinci ve üçüncü çeyrekte ekonomide görülen yavaşlamanın geçici olduğu kanaatindeyiz. İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi eşik değerin altındaki seyrini sürdürse de kasım da 48,3'e son altı ayın en yüksek değeri olarak sektörün faaliyetlerindeki yavaşlamanın hız kestiğine işaret etmiştir. Reel sektöre ilişkin kasım ayı güven endeksleri de genel olarak olumlu sinyaller vermiştir. Ülkemizde 2023 yılı Mayıs ayında politika değişikliğine gidilerek fiyat istikrarını sağlamak için sıkı para politikası uygulamasına geçilmiştir. Ekonomi programı kararlı bir şekilde uygulanmakta, makrofinansal göstergeler belirgin bir şekilde iyileşmektedir. Ülkemizin risk primi son dört yılın en düşük seviyesine gerilemiştir. Türkiye bu yıl üç büyük kredi derecelendirme kuruluşu tarafından notu iki kademe artırılan tek ülkedir. Dış borçlanma maliyetlerinde önemli iyileşme sağlanmıştır. Merkez Bankası rezervleri rekor seviyeye yükselmiştir. Kasım ayı itibarıyla ihracatımız on iki aylık kümülatif verilere göre yüzde 2,3 artmış, ithalatımız ise yüzde 6,8 azalmıştır. Dış ticaret açığı da yüzde 27,9 oranında azalmıştır. Cari işlemler hesabı beş aydır fazla vermektedir. Cari açık on iki aylık kümülatif verilere göre yüzde 83,3 oranında azalarak 7,7 milyar dolar düzeyine inmiştir. Uluslararası Finans Enstitüsü raporlarına göre, Türkiye, kamu borçluluğu, reel sektör borçluluğu ve hane halkı borçluluğunda en az borçlu ülkeler arasındadır, ayrıca borçluluk oranları düşmektedir. Türkiye en düşük kamu borcuna sahip 6'ncı ülkedir. Türkiye'nin AB tanımlı genel yönetim borçluluk oranı 2024 yılı ikinci çeyrekte yüzde 26,1'e kadar gerilemiştir. Bu oran AB üyesi ülkelerde ortalama yüzde 81,5 düzeyindedir. İşsizlik oranı on sekiz aydır tek haneli gerçekleşmektedir. Genç işsizlik oranı son on yılın en düşük seviyesinde seyretilmektedir. Gerek iş gücüne katılım oranı gerekse istihdam oranı tarihin en yüksek seviyelerine çıkmıştır. İstihdam, pandeminin ve Şubat 2023 depremlerinin olumsuz etkilerine rağmen son beş yılda 4 milyon 926 bin kişi artmış ve yıllık ortalama istihdam artışı 985 bin kişi düzeyindedir. Kim ne derse desin, zorlu koşullara rağmen istihdam artışında sağlanan bu başarıyı asla gölgeleyemeyiz. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar) Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının 2023-2024 raporuna göre, Türkiye dört yıldır en yüksek kategori olan çok yüksek insani gelişme kategorisinde yer almıştır. Dünya Bankasına göre üst-orta gelirli ülkeler arasında yer alan Türkiye, yüksek gelirli ülkeler ligine geçişin eşiğindedir. Dünya Bankasının önceki ay açıkladığı Yoksulluk, Refah ve Gezegen Raporu'na göre, dünyanın yüzde 8,5'i aşırı yoksulluk içerisinde iken Türkiye için aşırı yoksulluk söz konusu değildir. Aynı rapora göre, günde 6,85 dolardan daha düşük bir gelirle yaşayanlar dünya nüfusunun yüzde 44'ü iken ülkemizde her geçen yıl azalan bu oranın 2024 yılında yüzde 6,3'e düşmesi beklenmektedir. Milletimize sürekli köktümserlik aşılayanlardan bunları duyamazsınız; tok gezip açlık edebiyatı yapanlar bunları görmezler. Her ülkede olduğu gibi ülkemizde de göreceli yoksulluk vardır. Ülkemizde göreceli yoksulluk oranı 2020 yılında yüzde 21,9'a çıkmış, daha sonra düşerek, 2023 yılında yüzde 21,3'e inmiştir. Gini katsayısı 2022 ve 2023 yıllarında gelir dağılımında bozulmaya işaret etmekle birlikte, bu yıl ve özellikle 2025 yılında iyiye doğru gitmesi beklenmektedir. Yüksek enflasyon nedeniyle bozulan gelir dağılımı fiyat istikrarıyla düzeltililecektir. 2024 Mayıs ayında yüzde 75,45 seviyesine kadar çıkan yıllık enflasyon, kasım ayı itibarıyla yüzde 47,09 düzeyine inmiştir. Enflasyonla mücadelenin kararlılıkla sürdürülmesini, vatandaşlarımızın mağduriyetine yol açan kontrolsüz fiyat artışlarının önüne geçmek amacıyla piyasa denetimini etkin hâle getirecek ilave yapılar ve kurumlar ile insan gücü ve teknolojik kapasitenin geliştirilmesini öneriyoruz. Cumhuriyet, hayat pahalılığını mutlakla bitirecek, enflasyonu kalıcı olarak düşürecek. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, sanayi üretiminde hazırlanan yıllık gerileme ekimde de devam etmiştir. Makine ve teçhizat yatırımları ikinci ve üçüncü çeyrekte daralmıştır. Yatırımların önünü açmak ve sanayi üretimini artırabilmek için tedbirler alınması ihtiyacı bulunmaktadır. KOBİ kredi koşullarının iyileştirilmesi, finansmana erişim için uygun şartlarda kredi sağlanması, verimliliği artırıcı ve maliyetleri düşürücü teşviklerin devreye girmesi, ihracatı destekleyici politikalara daha fazla öncelik verilmesi gerekli görülmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi ekonomide bağımsızlığı, yerli ve millî üretimi artırmayı, dış bağımlılığı azaltmayı öngörmektedir. Ekonomi güvenliğini millî güvenliğimizin bir unsuru olarak değerlendirmekteyiz. Dijital ve yeşil dönüşümü sağlıklı bir şekilde gerçekleştiren, uluslararası rekabet gücüne sahip bir sanayinin hızla oluşturulması görüşündeyiz. Ülkemizin yatırım alanında cazibe merkezi hâline getirilmesi için yapılan çalışmaları ve başlatılan yatırım seferberliğini destekliyoruz.

Bu yıl açıklanan ve Türkiye'nin yüksek teknoloji üretiminde küresel bir merkez olmasını hedefleyen Yüksek Teknoloji Yatırım Programı'na (HIT-30) ve 1 milyar lira üzeri yatırım projelerini kapsayan yüksek teknoloji yatırımlarını hızlandıracak olan Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi Programı'na (YTAK) çok önem veriyoruz.

Türk milletinin refah ve istikrar içerisinde yaşaması için başlatılmış en hayati girişimlerden olan millî teknoloji ve teknoloji odaklı sanayi hamleleriyle Türkiye, bugün ileri teknolojileri kendi imkân ve kabiliyetleriyle geliştirip üretebilen bir noktaya ulaşmıştır. Yerli ve millî olarak geliştirilen ilk otomobilimiz Togg üretilmiş, yerli ve millî ilk haberleşme uydumuz TÜRKSAT 6A uzay yolculuğuna başlamıştır. Yerlilik ve millîlik oranı yüzde 80'i aşan Türk savunma sanayisi, Türkiye'nin küresel güç vizyonu doğrultusunda inşa edilmektedir; KAAAN, HÜRJET, GÖKBAY, ATAK, KIZILELMA, Akıncı, AKSUNGUR, TCG ANADOLU gibi tüm havacılık, uzay ve savunma sanayi ürünlerimiz milletimizin göğsünü kabartmaktadır. 2023 yılında 5,5 milyar dolar olan savunma sanayi ihracatında bu yıl 7 milyar dolar beklenmektedir. Türkiye, ilk kez AB ve NATO üyesi bir ülkeye askerî gemi ihracatına imza atmıştır. Türkiye, millî enerji atılımıyla kurulu enerji gücünde 115 bin megavata ulaşmıştır. Kurulu gücümüzün yerlilik oranı yüzde 70, yenilenebilir enerji oranı ise yüzde 60 seviyesindedir. 2025 yılında Türkiye'nin yenilenebilir enerji kurulu gücünde Avrupa'da ilk 3'e, dünyada ise ilk 9 ülke arasına girmesi hedeflenmektedir. Enerjide bütün yollar Türkiye'ye çıkmaktadır. Ülkemizin uluslararası enerji piyasasının belirleyici aktörlerinden biri olacağı günler çok uzak değildir. Millî teknoloji ve millî enerji atılımıyla gerçekleştirdiğimiz yerli ve millî üretimlerden ve keşfettiğimiz doğal gaz, petrol ve kıymetli madenlerden sağlanan kaynaklar makroekonomik istikrara ve sürdürülebilir yüksek büyümeye ve elbette milletimizin refahına yansımaktadır.

Değerli milletvekilleri, Milliyetçi Hareket Partisi ekonominin ve toplumsal yapının temelini oluşturan esnaf ve sanatkâr kesiminin güçlendirilerek faaliyetlerine dinamizm kazandırılması görüşündedir. Esnafı korumak ve rekabet gücünü artırmak için AVM ve zincir marketlere yönelik tedbirler alınmasını ve Perakende Ticaret ile Hal Kanunu'nda hem üreticiyi hem tüketiciyi koruyan düzenlemelerin yapılmasını gerekli görüyoruz. Tarım ürünlerinin çeşitlendirilmesine, verim ve kalitenin artırılmasına, yerinde işlenerek katma değer elde edilmesine, istihdam sağlanmasına ve marka olarak pazarlanmasına dayalı temel tarımsal yapılanmanın oluşturulması görüşündeyiz. Yatırım ve teknolojiyi kırsal alanlara yönelmek üzere katılımcı, kapsayıcı kalkınmayı destekleyecek tarım-sanayi entegrasyonunun sağlandığı kırsal cazibe birimleri olan tarım kentleri kurulmasını öneriyoruz.

Tarıma dört elle sarılmış, tarımda sanayileşmiş ve tarım ürünleri ihraç eden ülkelerin gelecekte söz sahibi olacağını asla unutulmaması gerekmektedir. Yüksek girdi maliyetleri altında üretimini fedakârca sürdüren çiftçimizin ürettiği ürünlerden elde ettiği geliri artıracak ve daha fazla üretmesini sağlayacak köklü tedbirleri uygulamaya koymamız lazımdır. Hayvancılıkta da üretimin ve verimin artırılması, ithalatın önlenmesi gerekmektedir. İki yıldır tarım sektöründe devrim niteliğinde kararlar alınmakta, çığır açacak çalışmalar yürütülmektedir. Mülkiyet sorunu bulunan parselleri işleyen çiftçilerin desteklerden yararlanabilmesi sağlanmış, sözleşmeli üretimde uyumsuzlukların çözümü kolaylaştıracak mekanizma uygulamaya konulmuştur. Boş bırakılan tarım arazilerinin tarımsal üretime kazandırılması ve en önemlisi de üretim planlaması ve yeni destekleme modeliyle ilgili düzenlemeler tarım sektörü için çok önemli gelişmeler olmuştur. Ülkemizde ilk defa tarımsal üretim planlamasının yasal zemini oluşturulmuştur. Tarımsal desteklerin planlı üretime uygun olarak verilmesi ve destekleme politikasının uzun dönemli bir çerçevede oluşturulmasına yönelik önemli bir adım atılmıştır. ÇKS'ye kayıtlı tüm çiftçilerin yararlanacağı temel destekle mazot giderinin yarısının ve gübre giderinin yüzde 25'inin karşılanması öngörülmektedir. Temel destekle birlikte planlı üretim desteği, ilgili üründe mazot giderinin tamamının, gübre giderinin yarısının desteklenmesini hedeflemektedir. Su kısıdının olduğu 52 ilçede ise üretim planlamasına uygun ekim yapanların mazot ve gübre giderinin tamamı desteklenecektir. Ülke tarımının geleceği açısından bu süreç millî su planının da dâhil edilmesi gerektiği görüşündeyiz. Orta Anadolu'nun sulama suyu ihtiyacının karşılanması için havza dışı su transferi yapılması gerekmektedir. Sıklıkla oluşan obruklarla alarm veren Konya Ovası'na dış havzalardan su getirmek mecburiyetindeyiz. Çok uzaklardan petrol, gaz gelebiliyorsa elbet su da gelebilir ve de gelmelidir.

Değerli milletvekilleri, 2025 yılına dair asgari ücret ile emeklilerin ve kamu çalışanlarının aylıklarına yapılacak artışlar merakla beklenmektedir. Net asgari ücret 2023 yılında yüzde 107,3; 2024 yılında yüzde 49,1 oranında artırılmıştır. Asgari ücret tarihî bir reformla 2022 yılından itibaren vergi dışı bırakılmış ve tüm çalışanların asgari ücret kadar gelirine vergi istisnası getirilmiştir. Net asgari ücret ilk defa 2019 yılı Ocak ayında açıklı sınırının üzerine çıkmıştır. Müttekip beş yılın dördünde de bu durum sürdürülmüştür. Milliyetçi Hareket Partisi olarak 2025 yılına dair net asgari ücretin de açıklı sınırının üzerine belirleneceğine ve çalışanların geçim şartlarının göz önünde bulundurulacağına inanıyoruz. Kamu çalışanlarının aylıkları 2023 yılında ortalama yüzde 129, 2024 yılında yüzde 78,1 düzeyinde artırılmıştır. SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıkları ise 2023 yılında yüzde 62,5 oranında artırılmış, ayrıca tüm emeklilere dosya bazında 5.000 lira ödeme yapılmıştır. 2024 yılında emekli aylıkları yüzde 86,16 oranında artırılmıştır. Emeklilerin ve kamu çalışanlarının aylıklarındaki artışa 2023 yılında ve 2024 yılı Ocak ayında refah payı eklenmiştir. 2023 yılında yüzde 114,3 oranında artırılan en düşük emekli aylığı, 2024 yılında yüzde 66,7 artışla 12.500 liraya yükseltilmiştir. Tüm emeklilere ödenen bayram ikramiyeleri de 2023 yılında 1.100 liradan 2.000 liraya, 2024 yılında da 3.000 liraya çıkarılmıştır. 2025 yılında kamu çalışanlarının aylıklarının ilk altı ayda yüzde 6, ikinci altı ayda yüzde 5 ve bu oranlara enflasyon farkı eklenmek suretiyle artırılması mevcut toplu sözleşmede öngörülmektedir. Memur emeklilerinin aylıkları da aynı oranda artmaktadır. SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıklarının ise 5510 sayılı Kanun'da her yılın ocak ve temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere bir önceki altı aylık TÜFE değişim oranı kadar artırılarak belirlenmesi öngörülmektedir. Milliyetçi Hareket Partisi emeklilerin ve kamu çalışanlarının aylıklarına ocak ayında yapılacak artışta bütçe imkânları çerçevesinde ilave refah payı verilmesinin uygun olacağı görüşündedir. Ayrıca, emekli aylıkları arasında oluşan eşitsizliklerin giderilmesini gerekli görüyoruz. Bununla birlikte önümüzdeki süreçte esnafın ve çiftçilerin BAĞ-KUR prim gün sayısının 7200'e düşürülmesi, birinci dereceye gelen memurlara 3600 ek gösterge verilmesi, ev kadınlarına prim desteğiyle birlikte emeklilik hakkı tanınması yönündeki düzenlemelerin yapılacağına da inanıyoruz. Cumhur İttifakı verdiği sözleri mutlaka yerine getirecektir.

Değerli milletvekilleri, Milliyetçi Hareket Partisi hür birey, müreffeh toplum ve güçlü devletin inşasını, daha insani ve adil bir dünyanın gerçekleştirilmesini tasavvur etmekte, ekonomik büyüme, sosyal gelişme ve millî bütünlüşmeyi esas alan kapsamlı bir kalkınma stratejisiyle geleceği şekillendirmeyi öngörmektedir. Ülkemizin daha güçlü bir ekonomik yapıya kavuştuğu, toplumsal dokusunu sağlamlaştırdığı, kardeşlik ve dayanışma kültürünü pekiştirerek imkân ve kabiliyetlerini büyük Türkiye hedefi doğrultusunda seferber ettiği takdirde küresel bir güç hâline geleceğine inanıyoruz. Türkiye, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin güçlü yönetim yapısıyla, çok yönlü, insani, dengeli ve etkin dış politika anlayışıyla millî birlik ve dayanışma ruhu içinde lider ülke Türkiye'ye doğru kutlu yürüyüşünü kararlılıkla sürdürmektedir. Çok şükür, Türkiye Kızılmelema'nın istikametindedir. Bizim yolumuz bir ve birlikte hilele doğrudur. Hilal, birliğimizin ve dirliğimizin sembolüdür. Devir Türk devri, zaman Türkiye Yüzyılı zamanıdır. Türk ve Türkiye Yüzyılı, sosyal, ekonomik, hukuki ve siyasal reformlarla pekişecektir. Bu yüzyılda özlemini duyduğumuz Türk mucizesi gerçekleşecek, Türk-İslam medeniyetinin timsali Türkiye Cumhuriyeti devleti olacaktır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, istiklalimizin, güvenliğimizin, millî birlik ve dayanışma kararlılığımızın hem güvencesi hem de güç kaynağıdır. Cumhur İttifakı, kutlu bir diriliş ve yükseliş seferberliğindedir. Bizim ittifakımız ve davamız huzurdur, gelişmedir, büyümedir, kardeşliktir, kaynaşmadır, Türk milletinin ta kendisidir. Lider ülke Türkiye'ye inşallah hep birlikte ulaşacağız.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak "kabul" oyu vereceğimiz 2023 yılı kesin hesabı ile 2025 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, sizlere ve aziz Türk milletine saygılarımı sunuyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kalaycı, zamanı iktisatlı kullandığınız için teşekkür ederim.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına ikinci söz sırası İstanbul Milletvekili Sayın İsmail Faruk Aksu.

Süreniz otuz beş dakika.

Buyurun. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Gazi Meclisi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyor, bütçenin milletimizin dirliğine, huzur ve refahına katkı sağlamasını temenni ediyorum.

Bütçenin hazırlanmasında emeği geçenlere, yoğun bütçe sürecinde gayretle çalışan tüm Meclis personeline teşekkür ediyorum.

Bir planlama ve yönetim aracı olan bütçeyle yürütmeye gelirlerin toplanması, giderlerin yapılması ve borçlanma için yetki ve izin verilmektedir. Meclis, bütçe kanunuyla bu yetkiyi verirken kamu idarelerinin gelir ve giderlerini de Sayıştay aracılığıyla denetlemekte ve kesin hükme bağlamaktadır. Bütçe; kalkınma planı, orta vadeli program ve yıllık programlarla birlikte uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların önemli bir aracıdır. İstikrar, icraat ve kalkınma bütçesi olarak takdim edilen 2025 bütçesinin, orta vadeli program ve On İkinci Kalkınma Planı hedefleriyle uyumlu şekilde hazırlandığı görülmektedir. Önceki yıl bütçe teklifine göre, bütçe giderleri yüzde 32,8 artışla 14,7 trilyon liraya çıkarılırken bütçe giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 23,9 olması öngörülmektedir. Ekonomik sınıflandırmaya göre, bütçenin yaklaşık yüzde 66'sını personel giderleri ve cari transferler, yüzde 9,8'ini sermaye giderleri ve sermaye transferleri, yüzde 13,2'sini de faiz giderleri oluşturmaktadır. Bütçe gelirlerinin yüzde 51,7 artışla 12,8 trilyon liraya, vergi gelirlerinin ise yüzde 50,4 artışla 11,1 trilyon liraya ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bütçe açığının yüzde 27,2 azalışla 1,9 trilyon liraya gerilemesi, bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının da yüzde 3,1 olması öngörülmektedir. Bütçe gelir gider tahminleri yapılırken 2025 yılında gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 4 büyüyeceği, kişi başına millî gelirin 17.028 dolar, işsizlik oranının yüzde 9,6; enflasyon oranının yüzde 17,5 olacağı tahmin edilmiştir. Türkiye'nin büyüme ve kalkınma hedefleriyle millî ülkülerine erişme misyonu doğrultusunda hazırlanan Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın 2'nci bütçesi, milletimizin refahı, huzur ve güvenlik beyannamesi olarak öne çıkmaktadır. 68 program başlığında ödenek ayrılan 2025 yılı bütçesi, tüm kamu hizmet alanlarını içerecek şekilde tahsis edilen kaynaklarla toplumun her kesimine hitap etmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak çağdaş standartlarda kamu hizmetinin her vatandaşımız için erişilebilir olmasını, ekonomik ve sosyal politikaların dar ve sabit gelirleri gözeterek şekilde ahenk içinde uygulanmasını öngörüyoruz. Ekonomik ve mali politikaların refahı artırma ve gelir dağılımını adaletli hâle getirme amacı kamu kaynaklarının büyütülmesi kadar mevcut kaynakların toplum kesimlerinin hizmetine adil şekilde sunulmasını da gerektirmektedir. Bütçe, bu amaçla kullanılan etkili araçlardan biridir. Bu doğrultuda, sürdürülebilir kalkınmanın lokomotifi, millî yükselişin teminatı olan eğitimin, milletimizin her ferdi bakımından erişilebilir olması ve kalitesinin artırılması için yaklaşık 2,2 trilyon lira ve yüzde 14,8 oranla bütçede en büyük pay eğitime ayrılmıştır. Son yıllarda okulların fiziki ve teknolojik altyapılarındaki iyileşme ve öğretmen sayısındaki artışla eğitime erişimde önemli mesafeler katedilmiş, öğretmenlerin kariyer imkânları genişletilerek mali ve sosyal imkânları iyileştirilmiştir. Bununla birlikte, çocuklarımızın millî ve çağın gereklerine uygun nitelikte eğitim alması için eğitimin kalitesinin artırılması sürekli bir hedef olmalıdır.

Eğitimle beraber bütçeden en önemli pay sağlık alanına ayrılmıştır. Sağlık harcamaları refah artışıyla da yakından ilişkilidir. Nitelikli sağlık hizmetlerinin ülkemizin her yerindeki vatandaşlarımıza ulaştırılması amacıyla sağlık hizmetlerine 1,1 trilyon lira ödenek ayrılmıştır; Sosyal Güvenlik Kurumundan yapılan harcamalar dâhil edildiğinde, sağlık alanına kamu kaynaklarından ayrılan tutar ise yüzde 48 artışla 2,4 trilyon liraya ulaşmaktadır.

Muhtaç ve yaşlılarımızın onurlu bir yaşam sürmesini; şehit yakını, gazi ve engellilerimize sahip çıkılmasını istikbale güvenle bakabilmenin ön şartı olarak görüyoruz. Bu kapsamda, 2025 yılında sosyal yardım harcamalarına yüzde 31 artışla, bütçenin yüzde 4,4'üne tekabül eden 651 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Ayrıca, 2024 yılında mesken abonelerinin doğal gaz faturalarının yüzde 65'i, elektrik faturalarının ise yüzde 60'ı devletçe karşılanmıştır. 2025 yılı bütçesinde de enerji desteği olarak 472 milyar lira ayrılırken asgari ücretin vergi dışı bırakılması kapsamında 853 milyar lira vergi istisnası öngörülmüştür.

Ekonomik refahın toplumun tüm kesimleriyle adil şekilde paylaşılması sürdürülebilir kalkınmanın gereğidir. Kadın ve erkeğe eşit fırsatlar sunan, çocuğun üstün yararını temel ilke kabul eden aile destek programlarının etkinliği bu ilkenin hayata geçirilmesine katkı sağlayacak, ailenin ekonomik ve sosyal gelişmelerin yol açtığı olumsuzluklara karşı korunması temin edilecektir. Hâlen yaygın şekilde uygulanan aile destek programları yanında, her ailenin yeterli ve sürekli gelire sahip olmasını sağlayacak sürdürülebilir yapıların oluşturulmasını öngörüyoruz. Her aileden en az bir kişiye iş imkânı temin etmek gibi, aktif iş gücü piyasası içerisindeki çözümlerle birlikte, geliri asgari refah seviyesinin altında kalan ailelere doğrudan gelir desteği verilerek onların başta beslenme, barınma, giyinme, ulaşım olmak üzere temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği, asgari refah seviyesinde düzenli bir geliri mümkün kılacak, finansal sürdürülebilirliği de olan mekanizmaların oluşturulabileceğini düşünüyoruz.

Diğer yandan, genellikle aile işletmesi olarak faaliyet gösteren, ekonominin ve toplumsal yapının temelini oluşturan esnaf ve sanatkâr kesimini güçlendirecek desteklerin artırılmasını ve rekabet imkânı kazandırılmasını öngörüyoruz.

Değerli milletvekilleri, ekonomik sınıflandırmaya göre, 2025 yılı bütçesinin prim giderleri dâhil yaklaşık 26,5'i personel giderlerine ayrılmıştır. Ülkemizin her yerine ulaşan hizmet ağı nicelik ve nitelik olarak yeterli kamu personelinin istihdamını gerektirmektedir. Çalışma hayatına ilişkin temel yaklaşımımız, toplumun her kesimine insana yaraşır iş fırsatları sunarken, çalışan ve emeklilerimizin hayatını huzur ve refah içinde idame ettirebileceği gelir seviyesine kavuşturmadır. Son yıllarda asgari ücretin vergi dışı bırakılması, memur ve emeklilere yönelik ek gösterge düzenlemesi, EYT sorununun çözülmesi, en düşük emekli ve memur maaşı uygulaması ve çalışanların enflasyona ezdirilmemesi yönünde önemli düzenlemeler yapılmış, yapılmaya da devam edilmektedir.

Bunlarla birlikte, beklentilerin karşılanması için kamu çalışanlarının tamamını kapsayan, hakkaniyete uygun bir personel rejimi düzenlemesine ihtiyaç bulunduğunu, bu şekilde kamu çalışanları ve emeklilerinin hukuki ve mali statülerine ilişkin köklü çözümlerin oluşturulabileceğini ve verimliliğin artırılacağını değerlendiriyoruz. Bu vesileyle, 2025 yılı asgari ücret görüşmelerinin üretimin devamlılığının, emeğin alın terinin ve geçim şartlarının dikkate alındığı bir mutabakatla sonuçlanmasını temenni ediyoruz.

Bütçeden toplumsal ihtiyaçlarla birlikte kalkınma hedeflerine uygun olarak yatırımlara, ekonomik ve sosyal sektörlerle de imkânlar ölçüsünde kaynak ayrılmıştır. Bu çerçevede, geleceğin kritik sektörlerinden biri olan tarıma ayrılan kaynak önceki yıla göre yüzde 83,7 artışla 705,6 milyar liraya çıkarılmıştır. Ayrıca, tarımsal destek programları için ayrılan kaynak yüzde 47 artırılarak 135 milyar liraya, tarım sektörü yatırım ödenekleri yüzde 65 artışla 166,3 milyar liraya çıkarılırken kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal kit ve ihracat destekleri için de bütçeden 204,6 milyar lira ayrılmıştır. Tarım politikalarının gıda, tarım ve hayvancılığın sürdürülebilirliği anlayışıyla çiftçimizin refahını artırmasını ve kırsal kalkınmaya katkı sağlamasını gerekli görüyoruz.

Türkiye, yatırımlar için uygun bir iklim oluşturmuş, güvenilir ve tercih edilir hâle gelmiştir. Ülkemiz yatırımlar için cazibe merkezi olurken stratejik öneme sahip kamu yatırımları da artmaktadır. 2025 yılında bütçenin yüzde 11'ine tekabül eden 1 trilyon 569 milyar 300 milyon lira yatırım ödenegi olarak ayrılmıştır. Sermaye transferleri, sermaye giderleri ve yatırımları hızlandırma ödeneğinden oluşan bu tutarın 242,2 milyar lirasının afet konutlarının yapımında kullanılması öngörülmüştür. Ekonomide uzun dönemli istikrarlı büyüme, çevreye duyarlı sürdürülebilir sanayi üretiminden geçmektedir. Türkiye'nin üst üste on dört yıl ve

kesintisiz on yedi çeyreklik yakaladığı yüksek büyüme başarısının arkasındaki asıl itici güç sahip olduğumuz güçlü sanayi altyapımız olmuştur. 2024 yılının ilk on ayında zayıf dış talebe bağlı sınırlı daralma yaşansa da stratejik bir girişim olan millî teknoloji hamlesiyle Türkiye, sanayi ve teknoloji alanında güçlü bir vizyon ortaya koymuştur. Bu kapsamda reel kesim destekleri için de yüzde 49 artışla bütçeden 561 milyar lira kaynak ayrılmıştır.

Başta savunma sanayi olmak üzere enerji, yazılım, ilaç ve tıbbi malzeme gibi ileri teknolojiye dayanan birçok kritik alanda yerli ve millî üretim hız kazanmıştır. Gelişen sanayiye ve büyüyen ekonomiye paralel, enerji talebi de artan Türkiye son yıllarda yerli kaynak potansiyelini arama, bulma ve kullanıma alma yolunda atılan başarılı adımlar ve enerji yatırımlarıyla küresel enerji piyasasının önemli aktörleri arasında yer almaktadır. Ülkemiz, enerjinin yanı sıra, sanayiye de yönlendiren ulaştırma, altyapı ve lojistik alanlarındaki yatırımlarıyla ön almış ve rekabet avantajı yakalamıştır. Jeopolitik konumuyla ulaştırma ve lojistikte bölgesel merkezî üs olma potansiyeline sahip olan Türkiye, altyapı yatırımlarıyla, hayata geçireceği uluslararası projelerle ekonomik olduğu kadar sosyal ve siyasi avantaj sağlayarak Türk kuşağı stratejisinin gelişmesine de destek olabilecektir. Türkiye'nin jeostratejik konumu, tarihî ve kültürel mirasından doğan yükümlülükleri, bölge ve dünya barışının tesisindeki rolü nedeniyle egemenlik haklarına, huzur ve güvenliğine yönelik saldırılar, güçlü ve caydırıcı silahlı kuvvetlere ve güvenlik gücüne sahip olmayı zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla Savunma Sanayii Destekleme Fonu için ayrılan kaynak dâhil, savunma ve güvenliğe bütçenin yüzde 10,9'una tekabül eden 1,6 trilyon lira ödenek ayrılmıştır. Tahsis edilen kaynakların katkısıyla savunma sanayimiz güçlendirilecek, Türkiye'nin millî güvenliğine yönelik tehditler bertaraf edilecek, terörle mücadele kesintisiz devam edecektir. Nitekim, terörle mücadelede sağlanan başarıyla bugün ülkemizin her yerinde huzur ve güven iklimi hâkim, ekonomik ve sosyal hayat canlıdır. Etrafımızdaki savaş, kaos ve kargaşaya rağmen Türkiye, bir huzur adası olarak öne çıkmaktadır. İnaniyoruz ki, cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılına girdiğimiz yeni dönemde millî birliğimizi güçlendirerek, ekonomik ve sosyal atılımları yaparak milletimiz terör belasından tamamen kurtulacaktır. Bu yolda en büyük güç kaynağımız, tarihin her döneminde milletimizin koruduğu ve yücelttiği millî birliği ve kardeşliği olacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bilindiği gibi, Covid-19 salgınının gecikmiş etkilerine ve Rusya-Ukrayna savaşına rağmen güçlü toparlanma eğilimi sergileyen küresel ekonomi, 2022 yılında yüzde 3,5 oranında büyümüştür. 2023 yılında devam eden savaş ve diğer jeopolitik gerginlikler, küresel ölçekte uygulanan sıkı para politikaları ekonomik aktivitenin yavaşlamasına neden olsa da dünya ekonomisi yüzde 3,3 oranında büyüme kaydetmiştir. Avrupa başta olmak üzere, küresel ekonomik şartlardaki olumsuzluklara ve bölgemizde artan jeopolitik gelişmelere rağmen on dört yıl boyunca kesintisiz büyüme sürecini devam ettirerek 2023 yılında yüzde 5,1 büyüyen Türkiye'nin millî geliri 1 trilyon doları geçerken kişi başına düşen millî geliri de 13.243 dolar olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılına gelindiğinde ise süregelen Rus ve Ukrayna savaşı ve Orta Doğu'da artan jeopolitik gerilimler, finansal koşullar, arz yönlü faktörler ve emtia fiyatlarındaki dalgalanmalar, küresel büyüme görünümünde ve kompozisyonunda etkili olmaya devam etmiştir. Dünya ekonomisinin ortalama yüzde 2,6 büyüdüğü 2020-2023 döneminde yüzde 5,9'la dünya ortalamasının 2 katından fazla büyüyen Türkiye ekonomisi 2024 yılında da büyümesini dengeli yapıda sürdürmüştür. Yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 2,1 oranında büyüyen gayrisafi yurt içi hasıla on yedi çeyreklik kesintisiz büyüme performansını devam ettirmiştir. Böylece Türkiye ekonomisi 2024 yılının ilk dokuz ayında yurt içi talep, net ihracat ve hizmet sektörünün önemli katkısıyla yüzde 3,2 büyümüş, millî gelirimiz yıllıklandırılmış olarak 1 trilyon 260 milyar doları aşmıştır. 2024'ün tamamında da ekonominin, hedefler doğrultusunda yaklaşık yüzde 3,5 oranında büyümesi beklenmektedir. Büyümeye bağlı oluşan güçlü iktisadi faaliyet Türkiye'nin istihdam oluşturma kapasitesine de olumlu yansımıştır. 2024 yılı Kasım ayında işsizlik oranı yüzde 8,8 olurken istihdam 32 milyon 970 bin kişiyle tarihin yüksek seviyesine ulaşmıştır. Son bir yılda sağlanan 1 milyondan fazla ilave istihdam başarısı büyümenin sürdürülebilir patikada devam ettiğini teyit etmiştir. Bu gelişmelerin yanında, şiddeti azalsa da vatandaşlarımızın hayatını yakından etkileyen enflasyonla mücadele öngörülen hedefler doğrultusunda devam etmektedir. Dezenflasyon sürecine girildiği haziran ayı itibarıyla TÜFE yıllık artış hızı yavaşlamış, mayıs ayındaki zirve noktasına kıyasla 28,36 puan azalarak kasımda yüzde 47,09 olmuştur. 3 aşamalı olarak belirlenen mücadele sürecinde geçiş ve dezenflasyon aşamasından sonra enflasyonun tek hanelere ineceği programın kalıcı istikrar dönemine de geçilecektir.

Uygulanan program hedeflerinin gerçekleşmekte olduğunu gösteren gelişmelerden biri de dış ticaret dengesinde ve cari açığa sağlanan başarıdır. Son yıllarda önemli ivme kaydeden alanlardan olan ihracatımız, 2023 yılında 255,6 milyar dolarla orta vadeli program hedefleriyle uyumlu seviyede gerçekleşmiştir. Yaptığı sıçramayla küresel ihracattan aldığı payı 2021 yılında ilk kez yüzde 1'in üzerine çıkaran Türkiye, 2023 yılında payını yüzde 1,07'ye yükseltmiştir. Kasım ayı itibarıyla de yıllık ihracatımız 261 milyar doları aşarak tarihî zirveye çıkmış, yıllık dış ticaret açığı geçen yılın aynı dönemine göre 30,6 milyar dolar azalarak 79,3 milyar dolara gerilemiştir. Bu gelişmeler cari işlemler dengesine de olumlu yansımıştır. Cari işlemler dengesi, ekim ayı itibarıyla 2024 yılında üst üste beş aydır fazla vermeye devam etmiş, yıllıklandırılmış cari açık en yüksek düzeye ulaştığı 2023 yılı Mayıs ayına göre 47,9 milyar dolar azalarak otuz dört ayın en düşük seviyesi olan 7,7 milyar dolara gerilemiştir. Yılın geri kalanında da iyileşmenin devam ederek 2024 yılında cari açığın gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 1'in altında kalacağı beklenmektedir. Bu gelişme, dış finansman ihtiyacının azalması ve sermaye girişinin artması yoluyla makroekonomik istikrara önemli katkı sağlayacaktır. Cari işlemler dengesindeki iyileşme eğiliminin sürdürülebilmesi için başta turizm olmak üzere hizmetler ticareti yoluyla elde edeceğimiz gelirlerin artırılması da önem arz etmektedir. 2024'ün ilk dokuz ayında 46,9 milyar dolar turizm geliri elde edilirken, yıl sonunda 61 milyon ziyaretçi ve 60 milyar dolar turizm geliri hedefinin yakalanacağı da anlaşılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, sürdürülebilir büyüme ve fiyat istikrarının sağlanması, ekonomi programının etkin maliye politikalarıyla desteklenmesini gerektirmektedir. Gelirlerin artırılması, kaynak tahsisinde etkinliğin sağlanması ve mali disiplinin ekonomide güven ve istikrarı artıracak çipa olarak korunması makroekonomik istikrar için önemli bir role sahiptir. Türkiye'nin harcamalarda ortaya koyduğu ihtiyatlı duruş, birçok gelişmiş ülkeden daha iyi bütçe performansı gösterilmesini sağlamaktadır. Bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı, 2020 ve 2022 yıllarında pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeye göre sınırlı kalarak yüzde 3,5 ile yüzde 1 aralığında gerçekleşmiştir. 2023 yılında ise 960 milyar liralık deprem harcaması, bütçeye önemli yük getirmiş ve bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 5,2 olmuştur. 2024 yılında 1 trilyon 28 milyar lira tutarında deprem harcaması öngörülürken bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 4,9 olması beklenmektedir. 2025 yılı bütçesinde ise deprem harcamaları için 584 milyar lira kaynak ayrılmış, bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 3,1 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmiştir.

Maliye politikası hedeflerine ulaşmada vergi sistemi de etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Kamu giderlerini karşılamada devletin temel gelir kaynağı olan vergiyi herkesin mali gücüne göre ödediği, az kazananlardan az, çok kazananlardan çok vergi alındığı adaletli bir vergi sisteminin inşa edilmesi, kayıt dışılığı önleyecek adımların atılması, mali sürdürülebilirlikle birlikte yatırıma, üretime, gelirin adil bölüşümüne katkı sağlayacaktır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak herkesin mali gücüne göre vergi ödediği adil bir vergi sisteminin kaçınılmaz ihtiyaç olduğunu düşünüyor, bu amaçla başlatılan reform çabalarını kıymetli buluyoruz. Ekonomide yakalanan ivme, makroekonomik göstergelerdeki iyileşme ve sağlanan öngörülebilirliğin etkisiyle dış borçlanma maliyetlerinde önemli iyileşmeler sağlanmaktadır. Yüksek borçluluk, birçok ülkenin ekonomik büyüme perspektifi üzerinde baskı oluştururken Türkiye'nin düşük borçluluğu mali disiplin ve ekonomik dengelerin sağlanmasındaki ilerlemeyi yansıtmaktadır. 2024 yılı üçüncü çeyreğinde Türkiye'nin kamu borcunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı önceki yılın aynı dönemine kıyasla 4,5 puan azalarak yüzde 28,1 seviyesine gerilemiş, gelişmekte olan ülkeler ortalaması olan yüzde 71,4'e göre oldukça düşük düzeyde

kalmıştır. Ülkemiz, hane halkı ve reel kesim borçluluğunda da gelişmekte olan ülkeler içerisinde düşük riskliliğe sahiptir. Türkiye, dayanıklı bir finansal sektöre, gelişmiş sermaye piyasalarına, güçlü ve kurumsal bankacılık sistemine de sahiptir. Bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü 2024 yılı Ekim ayı itibarıyla 2023 yıl sonuna göre yüzde 31,1 oranında artmıştır. Aynı dönemde, yüzde 18,09 olan sermaye yeterlilik oranı sektörün şoklara karşı dayanıklılığını göstermekte, kredilerin takibe düşme oranı ise yüzde 1,77'yle oldukça düşük riskliliğe işaret etmektedir. Türk lirasına güven artarken, TL mevduatının toplam mevduat içerisindeki payı 6 Aralık itibarıyla yüzde 57,4'e yükselmiş, kur korumalı mevduattan çıkışlar hızlanarak 144 milyar doları bulan KKM bakiyesi 34 milyar dolara kadar gerilemiş, vatandaşlarımızın, tasarruflarını yerli para biriminde değerlendirme eğilimi güçlenmiştir. Merkez Bankası brüt rezervleri aynı tarih itibarıyla 159,4 milyar dolara yükselmiş, swap hariç net rezervler ise 48,5 milyar dolar olmuştur. Ülkemizin risk primi 250 baz puan seviyelerinin altına gerileyerek 2020 yılı düzeyine kadar inmiştir. Türkiye, üreten, istihdam yaratan, ihracatını artıran, cari açığını düşüren, en az borçlu ülkelerden biri olarak iç ve dış ekonomi çevrelerinin güvenliğini kazanmaya devam etmektedir.

(Uğultular)

BAŞKAN - Sayın Aksu, müsaade eder misiniz.

Değerli arkadaşlar, fevkalade yüksek bir uğultu var. Ya buraya çok geliyor ya oradan az duyuluyor, onu bilmiyorum ama hakikaten çok yüksek bir uğultu var. Lütfen konuşmacının konuşmasını daha rahat bir şekilde dinleyelim.

Buyurun, devam edin.

İSMAİL FARUK AKSU (Devamla) - 2025 yılında küresel ticarete beklenen ılımlı artış ve ticaret ortaklarımızın büyüme performansındaki iyileşme Türkiye ekonomisini de olumlu etkileyecektir. Önümüzdeki süreçte makroekonomik ve finansal istikrarda elde edilen kazanımların kalıcı hâle getirilerek daha ileriye taşınması için yapısal reformların süratle gerçekleştirilmesini gerekli görüyoruz. Para, maliye ve gelirler politikasının dar gelirli vatandaşlarımızı gözeterek şekilde eş güdüm içinde uygulanmasını ve gelir dağılımı adaletinin artırılmasını hedefliyoruz. Ticaret savaşlarının yaygınlaştığı bir dönemde dijitalleşmenin fırsatlarından yararlanırken ekonomik güvenliğimizin önceliğe alınmasını zorunlu görüyoruz. Türkiye için önemli şans olan istikrarla, millî birlikle kalkınma hedeflerine odaklanmanın, siyasetin milletimize sorumluluğu olduğunu değerlendiriyor; millî birliğin, siyasi, sosyal ve kültürel temelleri güçlendirilmiş bir Türkiye'nin her sorunun üstesinden geleceğine, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nı adım adım inşa edeceğine inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, 2023 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne ve Sayıştay raporlarına da kısaca değinmek istiyorum. Depremlerin yıkıcı etkisiyle 2023 yılında bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 5,2 olmuştur. Deprem harcamaları hariç tutulduğunda yüzde 1,6'ya düşen bu oran başarılı bir bütçe performansına işaret etmektedir. Sayıştay 2023 yılında yürütülen düzenlilik ve performans denetimleri kapsamında kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemine ilişkin hataları içeren toplam 8.755 bulgu tespit etmiş, bunların yaklaşık yüzde 72'si mahallî idarelere ilişkin olmuştur. Sıklıkla yapılan hataların başında muhasebe kayıtlarının yapılamaması ya da hatalı yapılmasının geldiği belirtilmiştir. Parlamentonun en önemli görevlerinden birisi kuşkusuz kamu harcamalarının denetlenmesidir. Denetim yetkisini Meclisimiz adına kullanan Sayıştay incelemelerinin ciddi şekilde yapılmış olduğunu, bunu kamu menfaatlerinin korunması ve idarenin denetim yoluyla geliştirilmesi bakımından önemli gördüğümüzü ifade etmek istiyorum. Bununla birlikte ülkemiz denetim sisteminin yapısal ve işlevsel olarak bütünüyle gözden geçirilerek eksikliklerin giderilmesini, güçlü bir kurumsal kapasite inşa edilerek denetimin etkinleştirilmesini gerekli görüyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye doğal kaynakları, beşerî sermayesi, kurumsallaşmış ekonomisi ve üretim kapasitesiyle önümüzdeki süreçte ortaya çıkacak yeni fırsatlara hızlıca adapte olabilmek ve gelecek vizyonu çerçevesinde büyük atılımlar yapabilme potansiyeline sahiptir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle parlamenter sisteme özgü belirsizliklerden, kriz ve kaos senaryolarından kurtulan Türkiye etkin işleyen yönetim sistemine kavuşmuş, demokrasimiz güçlenmiştir. Taçlanan siyasi istikrar, tesis edilen yönetim istikrarı ekonomik istikrarın teminatı olmuştur. Üst politika dokümanlarıyla belirlenen kapsamlı yol haritasıyla ekonomide politik öngörülebilirlik sağlanmış, güven iklimi tesis edilmiştir. Uygulanan doğru politikalarla da Türkiye ekonomisinin önündeki tüm engellerin kaldırılacağını düşünüyor, atılan olumlu adımların kararlılıkla sürdürülmesi konusunda ekonomi yönetimine güveniyoruz.

Milliyetçi Hareket Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi olarak milletimizin huzur ve refahı için gayret göstermeye inançla devam edecek, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda huzur, kardeşlik ve barışa odaklanacağız. Türkiye'yi kötü gösteren, art niyetliliğe umut bağlayanlar olsa da onlara aldırmaadan millî kazanımlarımızı daha ileriye taşıyacağız. "Herkes eşittir Türkiye ve her şeyden önce Türkiye" demeyi sürdüreceğiz, millî birlikle lider ülke Türkiye ülkümüzü gerçekleştireceğiz. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bu düşüncelerle, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ne ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne "kabul" oyu vereceğimizi belirterek bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

Sizleri ve bizi takip eden muhterem vatandaşlarımızı Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Aksu, verilen süreyi verimli kullandığınız için çok teşekkür ediyorum.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 22.43

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 23.00

BAŞKAN: Numan KURTULMUŞ

KÂTİP ÜYELER: Mustafa BİLİCİ (İzmir), Rümeyza KADAK (İstanbul)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 40'ıncı Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi, şahsı adına ilk konuşma, lehte olmak üzere Demokratik Sol Parti Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Sayın Önder Aksakal'a aittir.

Sayın Aksakal, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakikadır.

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde Demokratik Sol Parti olarak görüşlerimizi paylaşmak için söz almış bulunuyorum. Sizleri ve televizyonları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

On iki günlük yoğun bir mesainin yarattığı yorgunluk ve doyunluğun ardından burada rakamlar kargaşası içerisinde bir değerlendirme yapmak yerine daha çok sorunlarımızın sistemsel olarak tespiti ve bunlara dair siyasi çözüm önerilerimizi paylaşacağım. Türkiye, uzunca zamandır azımsanamayacak ölçekte sıkıntıların bir arada yaşandığı dönemlerden geçiyor; özellikle küresel egemen sistemin bölgemiz üzerindeki planları ve özünde yeni bir paylaşım savaşının tam da ortasında ve en önemli jeopolitik konumunda bu sıkıntılarla mücadele ediyor.

Değerli milletvekilleri, kabul etmeliyiz ki artık dünya eski dünya değil. Ekonomisi güçlü medeniyetlerin ağır tahakkümüne maruz kalan gelişmekte olan ülkeler, sahip oldukları yer altı ve yer üstü kaynaklarını kendi iradelerinin tam hâkimiyeti altında kullanmaktan uzaktırlar. Ancak bunu bir kader olarak görmek hem büyük bir yanılgı hem de teslimiyetçiliktir. Meselenin özü şudur ki: Geçmişten bugüne ve bugünden geleceğe doğru toplumca yürüyüşümüzde maddi, manevi tüm değerlerimizi sahiplenmek, geliştirmek ve bizden sonraki kuşaklara aynı duygu ve inanç kapsamında aktarmak en önemli misyonumuz olmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütçelere sadece para gözüyle bakmak bağımsızlığımıza, ulusal birliğimize ve millî irademize de aynı aralıktan bakılmasına haklı gerekçe olur. Özellikle içinde bulunduğumuz küresel gelişmeler ve jeopolitik konjunktür içerisinde bu davranışı sergilemek en hafif deyimle kendi kalemiye gol atmaktan başka anlam ifade etmez. O hâlde bugünkü manzaraya genel bir perspektiften bakacak olursak Türkiye'de siyaset kurumu tüm dünyayı kasıp kavuran Covid-19 pandemisinin ardından Şubat 2023'te 11 ilimizi etkileyen büyük deprem felaketinin yarattığı travmanın etkisiyle de uzun yılların getirdiği ve kangren olmuş kırılğan bir ekonomik yapının eseri hızla yükselen enflasyon sonucunda bir gelir adaletsizliğine, bunun sonucunda hayat pahalılığına ve dolayısıyla toplumsal kampaşmaya ve gerginliğe sürüklenmiştir. Saydığım bu olumsuzlukların yanında kırk yıldır sürdürülen terörle mücadeleye verilen ve bugün olmuş, verilmeğe devam edilen 4 trilyon dolardan fazla kamu kaynağını da unutmamamız gerekir.

Hemen hemen her yıl yurdun birçok yöresinde yaşadığımız sel, su baskını, heyelan, orman yangını sonucu kaybettiğimiz can ve mal kayıpları, hatta en acılarından biri deprem felaketinden sağ çıkmış ama uzuvlarını kaybetmiş insanlarımızın her türlü bakımı ve rehabilitasyonu da yine devletimizin sorumluluğunda olup maliyetleri kamu kaynaklarından karşılanmaktadır. Yaklaşık on iki yıldan bu yana bir de yüklenmek zorunda kaldığımız sığınmacı sorununu bunlara ilave edersek dönüp baktığımızda gerçekten bu ülke büyük bir ülke, Türkiye Cumhuriyeti büyük bir devlet denilecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Tabii, bu görüşlerime katılmayanlarınız olacaktır ama bilinmelidir ki çizmiş olduğum çerçeve, siyaset penceresinin değil, gerçek ve hakkaniyet penceresinin çerçevesidir. Gerek siyaset kurumunun aktörleri olarak gerekse tüm yurttaşlar olarak şu hususu artık içselleştirmeliyiz: 16 Nisan 2017 tarihinden önceki yönetim sisteminden kalmış eski alışkanlıklarımızı artık bir kenara bırakıp kurulan yeni yönetim sistemi koşullarında siyaset üretme mecburiyetimiz vardır. Aksi hâlde sadece yerimizde sayarız, patinaj yaparız.

Türkiye'de yaşanmakta olan sorunların çözüm yeri hiç kuşkusuz yine siyaset kurumudur, işte bu Gazi Meclistir. Bu nedenle, demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan siyasi partilerin, halkın mutluluğunu artırıcı, ekonominin daha üretken olacağı, yaşanabilir bir Türkiye'nin inşası için düşüncelerini, önerilerini yeni anayasal sisteme uygun olarak hem bu çatı altında yapacakları çalışmalarla hem de devletin ve yürütmenin başı, aynı zamanda Silahlı Kuvvetlerimizin Başkomutanı da olan Cumhurbaşkanıyla paylaşmaları ülkemiz için, demokrasimiz için, halkın refah ve mutluluğu için önemlidir. Böyle bir iradenin ortaya konulması, bölgemizin ve ülkemizin içinde bulunduğu her tür saldırı riski ortamında güçlü bir görüntü vermek adına önemlidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın başında rakamlar kargaşası içerisinde bir değerlendirme yapmayacağımı ifade etmiştim fakat genel kapsam itibarıyla birkaç veriyi de ortaya koymak durumundayız. 2025 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'nde giderler 14 trilyon 731 milyar lira, gelirler ise 12 trilyon 800 milyar lira olarak tahmin edilmiş; bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının ise yüzde 3,1 olacağı öngörülmüş yani harcamalarda yaklaşık yüzde 31, giderlerde yüzde 41'lik bir artışla Parlamente'ya sunulmuştur. Gider kalemlerinin sadece personel, transfer ve faize ayrılan miktarı toplam 11 trilyon 674 milyon liradır, dolayısıyla bütçe harcamalarının yaklaşık yüzde 80'i maaşlara, faize ve bütçeden yapılacak transferlere gidiyor. Üstelik maaş, faiz ve transfer harcamalarının her dönemde olduğu gibi bütçe hedeflerini aşması da büyük ihtimal dâhilindedir.

Kabul etmeliyiz ki 2025 yılı bütçesinde de vatandaşın sosyal refahına, huzuruna, ülkemizin güvenliği ve kalkınmasına yönelik yeterli kaynağı maalesef ayıramıyor ve teşvik edici olamıyoruz. Ülkemizde son yıllarda yaşanan yüksek enflasyonun, başka bir ifadeyle hayat pahalılığının arkasında bütçe açıklarının ve bu açıkları kapatmak için yapılan kamu borçlanmasının elbette etkisi büyüktür.

Bu arada sizlerle bir tespiti de paylaşmak isterim, on iki gün boyunca bütçelerini sunan Sayın Bakanlar hizmetlerinin büyüklüğüne ve önemine vurgu yaparken AK PARTİ'nin yirmi iki yılda 8 ayrı Parlamento hükûmeti ve iki dönemdir süren Cumhurbaşkanlığı hükûmeti icraatlarının sonuçları yerine sürekli 2002 yılının rakamlarına atıfta bulundular. Bunun doğru bir yöntem olmadığını, hükûmeti AK PARTİ'ye devreden 57'nci Cumhuriyet Hükûmetinin önceki dönemlerde banka soygunlarının devlete yüklediği 50 milyar dolarlık borç yükü altında büyük Marmara depremlerinin yaralarını sararken üç buçuk senede 384 yasayla bir sessiz devrim gerçekleştirip ekonomiyi bataktan çıkardığını ve sıfır terörlü bir Türkiye'yi teslim ettiğini görmezden geldiler.

Sözün kısası, bu platformda rakam yarışlarına girmenin kimseye bir fayda sağlamayacağına dikkat çekmek isterim. Öyleyse bugün içine düştüğümüz sarmaldan evvelelerde kurtulmanın yollarını hep birlikte bulmak ve uygulamak zorundayız, başka çıkar yol yoktur. Borç yükü arttıkça bütçemiz üzerindeki faiz yükü artmakta, bütçe açıkları çoğalmakta, bu da yeni borçlanmaları zorunlu kılarak bütçeden vatandaşın refahına ayrılacak payın, üretime ve yatırımlara ayrılacak kaynakların kısılmasına yol açmaktadır. Konuşmamda dikkat çektiğim yaşanan doğal afetlerin ve salgın hastalıkların yol açtığı zararların telafisi için yapılan harcamalar bütçe açıklarının ve dolayısıyla gittikçe büyüyen kamu borçlarının önemli gerekçelerinden olsa da bütçe açıklarındaki artışı sadece bu iki nedene bağlamamak gerekir. Kamu harcamalarında israfa kaçıldığına dair dikkate değer toplumsal bir kabul de oluşmuştur. Büyük ölçüde ulusal sermaye ve teknoloji birikimiyle yapılabilecek projelerin döviz cinsinden borçlanılarak yapılması, ülkemiz ekonomisine yarardan çok zarar vermektedir. Keza, sosyal güvenlik sistemimiz ciddi alarm verir hâlde gelmiş durumdadır. Sosyal güvenlik sisteminin harcamalarını karşılayacak düzeyde olmaması nedeniyle sistemin sürdürülebilirliği için merkezî bütçeden transferlerin yapılması kaçınılmaz olmaktadır. Sosyal güvenlik sisteminin finansman açığını etkileyen en önemli faktörlerin başında aktif-pasif sigortalı oranındaki düşüklük, kayıt dışı istihdam, prim tahsilatındaki eksiklikler ve aksaklıklar, yapılandırma uygulamalarındaki süreklilik ve sosyal güvenlik bilinci ile ahlakındaki yetersizlik gelmektedir. Bu doğrultuda finansal açığı azaltılması için popülist yaklaşımlardan vazgeçilmesi, aktif sigortalı sayısının artırılmasını sağlayacak, işsizlikle ve kayıt dışılıkla mücadele politikalarının geliştirilmesi, prim tahsilatında etkinliği sağlamak amacıyla gerekli yasal düzenlemeler yapılarak tahsilat konusunda daha yetkin olunması ve alışkanlık hâline getirilmiş olan prim yapılandırma uygulamalarının terk edilmesi gerekir.

2024 Kasım ayı enflasyon rakamlarına göz attığımızda hayat pahalılığına en çok etki eden unsurun gıda fiyatlarındaki artış olduğunu görüyoruz. Oysaki, Anadolu toprakları insanlık tarihinde tarıma öncülük etmiş topraklardır. Her türlü tarıma son derece elverişli bir ülkede yaşıyoruz. Tarım ve Orman Bakanlığının 2024 yılı bütçe ödenekleri toplamı 283 milyar liraydı. 2025 yılı bütçesinde bu rakam 438 milyar lira yani bütçe ödeneklerinin sadece yüzde 3'ü tarım ve ormana ayrılmış durumdadır, bu ödeneğin çok yetersiz kaldığını ve bu düzeyde rakamlarla ülkenin gıda enflasyonuna çözüm aramanın bir hayli zor olduğunu söylememiz gerekir. Öte yandan tarımsal destek programlarına ayrılan tutar da 135 milyar lira olarak planlanmış, oysa 5488 sayılı Tarım Kanunu'muzun 21'inci maddesine göre tarımsal destek tutarları gayrisafi millî hasılların yüzde 1'inden az olamaz. Bütçede 2025 yılı için ayrılan 135 milyar lira gayrisafi millî hasılların binde 3'ü civarındadır ve son derece yetersizdir, mutlaka

revize edilmelidir. Unutmamak lazımdır ki tarımda sorunlar çözülemezse gıda kriziyle karşılaşırız ve enflasyon bu ülkede sorun olmaya devam eder.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (Devamla) - Bu konudaki önerimizi her fırsatta dile getiriyoruz ve yürürlükteki 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ivedilikle eski hâline getirilmeli, köyler gerçek sahiplerine yani köylülere geri verilmelidir, üretici cazip teşvik uygulamalarıyla yeniden tarımsal kalkınmanın, hayvancılığın güçlenmesi programına aktif olarak yönlendirilmelidir diyoruz. Bunun yanında bir de Sosyal Güvenlik Kurumunda oluşan kara delikleri kapatmak üzerine de bazı çalışmaların yapılması zarureti vardır. Demokratik Sol Parti olarak, bu hususta yaptığımız çalışmanın sadece genel çerçevesini de sizlerle paylaşmak isterim. Asgari ücretin esasen işe giren, ilk kez giren bir kişi için vasıfsız eleman ücreti olarak verilmesi gerektiği tartışmadan varestedir, bu konu bir kurala bağlanmalıdır. Hangi iş kolunda olursa olsun vasıfsızlık süresi en çok iki yılla sınırlanmalı, aynı iş kolunda iki yıl ve sonrası süreçte kişinin artık nitelikli olacağı kabul edilmelidir. Bundan sonra da kişinin SGK bordrosundaki gerçek brüt maaş üzerinden prim tahsilatı yapılması oluşan kara deliğin hızla kapatılmasını sağlayacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Toparlayın lütfen, son kez uzatıyorum.

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (Devamla) - İvedilik düzeyinde önemli gördüğümüz bir hususa daha dikkat çekmek isterim. Gelecek nesillerimiz üzerine kurgulanan manevi, psikolojik ve dijital imha planlarına karşı daha etkin bir program mutlaka ortaya konulmalıdır.

Bu görüş ve düşüncelerimizle 2025 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize, kurumlarımıza hayırlı olması ve önümüzdeki yıllarda yüce Meclisimizde denk bütçelerin görüşülmesi dileğiyle Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ, MHP ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şimdi, yürütme adına Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'a söz vereceğim.

Sayın Yılmaz, buyurun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Süreniz yetmiş dakikadır.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, ekran başında bizleri izleyen aziz vatandaşlarımız; sizleri şahsım ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan adına sevgiyle, saygıyla, muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifleri üzerine yürütmeyi temsilen söz almış bulunuyorum.

17 Ekimde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmasının ardından Genel Kurulda on iki gün boyunca yoğun ve titiz mesailerle yürütülen 2025 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi görüşmelerinde sona gelmiş bulunuyoruz. Bu süreçte harcadıkları yoğun mesai ve değerli katkıları dolayısıyla Saygıdeğer Meclis Başkanı ve Başkan Vekillerine, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Kıymetli Başkan ve üyeleri ile tüm milletvekillerine, Bakanlarımıza, kamu kurumlarımıza, Meclis çalışanlarına, katkısı olan herkese içtenlikle şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2025 yılı bütçesinin gerekçelerini, dayanaklarını ve hedeflerini Plan ve Bütçe Komisyonundan başlayan görüşmelerden bugüne kadar yaptığım konuşmalarda detaylı bir şekilde arz etmişim. Bugün ise Genel Kurulda gün boyu yapılan tartışmalar çerçevesinde, değerlendirmeler çerçevesinde fikirlerimi ifade edeceğim.

Konuşmama başlarken İstiklal Marşı'mızın yazarı, milletvekili, şair ve mütefekkir Mehmet Akif Ersoy'u doğum ve vefat yıl dönümünü kapsayan anma haftası vesilesiyle saygıyla, rahmetle, şükranla yâd ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Mehmet Akif Ersoy'un birçok güzel şiiri var, dizesi var, iki tanesini burada bir anma adına sizlerle paylaşmak istiyorum. Ne diyor millî şairimiz: "Cehennem olsa gelen, göğsümüzde söndürürüz/ Bu yol ki Hak yoludur, dönme bilmeyiz, yürürüz." Yine, "Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın/ Belki yarın, belki yarından da yakın." diyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu dizelerden ilhamla büyük ve güçlü Türkiye yolunda kararlılıkla ilerliyoruz. Merhum Mehmet Akif'in mısralarında anlam bulan birlik beraberlik ruhuna, millî ruha daha sıkı sıkıya sahip çıkıyoruz.

Değerli milletvekilleri, bugün AK PARTİ olarak 23'üncü bütçemizi arz ediyoruz, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin 7'nci bütçesini sunuyoruz, Türkiye Yüzyılı'nın ise 2'nci bütçesini Meclisimizin takdirlerine sunuyoruz. Burada birçok değerlendirmeler, eleştiriler oldu; hepsini saygıyla karşılıyoruz. Üslup olarak bazı hususlara katılmasak bile, fikir olarak bazılarıyla farklı noktalarda olsak da bugün ve bu süreçte yaşanan çok değerli bir müzakere sürecini geride bırakmış bulunuyoruz.

Tek tek bütün sorulara cevap vermek kısıtlı süre içinde mümkün değil, ben topluca bir şey söylemek istiyorum, muhalefetten arkadaşlarımız Hükûmete dönük çok ciddi, kapsamlı, ayrıntılı birçok hususu dile getirdiler, eleştiriler yönelttiler ve bu Hükûmetin başarısız bir Hükûmet olduğunu göstermeye, kamuoyunu buna ikna etmeye çalıştılar. Değerli arkadaşlar, başarısız bir Hükûmet art arda 23 bütçe sunamaz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Başarının, başarısızlığın nihai karar vericisi milletin kendisidir.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) - Yerel seçimler ne oldu?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bunu da demokratik bir ortamda, sandıklarda yapar.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Yarın getir sandığı, görelim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Milletın feraseti her şeyin üzerindedir. Biz milletimizin değerlendirmelerine, aziz milletimizin Hükûmetimize dönük değerlendirmelerine sonuna kadar saygı duyuyoruz ve defalarca sınanmış bir hükûmet olarak, politikalarımızı halkımıza arz etmiş bir Hükûmet olarak bu kadar uzun süre bütçe sunma imkânı sunduğu için bizlere aziz milletimize tekrar tekrar teşekkür ediyoruz, şükranlarımızı sunuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2025 yılı bütçesini milletimizin takdirine sunarken gerçekçi adımlarla ve ortak bir gelecek vizyonu ile hareket ettik. Her bir bütçe kalemini ve yatırım kararını Türkiye Yüzyılı hedeflerimize uygun şekilde, ekonomik istikrarı güçlendirmek ve toplumsal refahı artırmak amacıyla şekillendirdik. Bu bütçeye ilişkin birçok nitelendirmeler oldu; bir kısmını çok haksız ve yersiz bulduğumuzu ifade etmek isterim. Bizim nazarımızda, bizim perspektifimizde bütçemiz bir istikrar, icraat ve kalkınma bütçesidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 85 milyon, 81 ilimizin, tüm toplumsal kesimlerin bütçesidir. Depremın yaralarını saran, ülkemizi geleceğe çok daha sağlam temeller üzerinde hazırlayan Türkiye Yüzyılı'nın 2'nci bütçesidir. İstikrar içinde büyümeyi ve kalıcı sosyal refah artışını hedefleyen sağlam politikaların bütçesidir. Daha müreffeh, katma değeri yükselen bir Türkiye'nin bütçesidir. Eğitimden sağlığa, kalkınmanın en kilit unsuru olan beşerî sermayeyi güçlendirmeyi hedefleyen bir bütçedir. Ülkemizin fiziki altyapısındaki eksiklikleri tamamlamayı hedefleyen bir bütçedir. Tarımdan sanayiye hizmet sektörlerine uzanan bir şekilde üreten Türkiye'nin bütçesidir. Daha huzurlu ve güven içinde bir ülkenin bütçesidir. Bölgesinde ve küresel düzeyde çok daha aktif, etkili bir güç olan devletimizin bütçesidir. Büyük ve güçlü Türkiye Cumhuriyeti'nin bütçesidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Aziz milletimizin, kerim devletimizin bütçesidir. Mazlumlardan umudu, ülkemizin tecrübeli ve dirayetli lideri, milletin adamı Recep Tayyip Erdoğan'ın Gazi Meclisimizin takdirlerine sunduğu bütçedir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 yılı bütçesi ekonomik istikrar ve sosyal refahı önceleyen bir bütçedir. Türkiye Yüzyılı'nda pek çok alanda hayata geçirmeyi hedeflediğimiz yapısal dönüşüm adımlarımızı destekleyecek, bütçemizde kaynakları

eğitimden sanayiye, tarımdan enerjiye, her alanda gelişmemizi güçlendirici şekilde yönlendireceğiz. Fiyat istikrarını ve finansal istikrarı gözeten, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir ekonomik büyümeyi hedef alan, serbest piyasa ve rekabet ortamında verimliliği artırarak makroekonomik dengeleri gözetten ve yapısal reformlarla desteklenen bir yaklaşım izliyoruz.

Geçtiğimiz dönemde yapılan seçimlerde siyasi belirsizlikler ortadan kalktı ve hemen ardından siyasi güven ve istikrarın pekiştiği bir ortamda yeni bir program ortaya kondu; ekonomik politikalar açısından bu çok çok kıymetli. Siyasi istikrarın, güven ortamının olmadığı bir ortamda dünyanın en iyi programlarını, en iyi bütçelerini de yapsanız başarılı olma şansınız yok. Siyasi istikrar varsa, siyasi güven ortamı varsa bunlar etkili olabiliyorlar.

Dolayısıyla, Türkiye çok kıymetli bir dönemden geçiyor. Seçimlerini yapmış, gelecek seçimlerine belli bir vade olan seçimsiz bir dönemden geçiyor. İşte bu dönem bizim için altın kıymetinde bir dönemdir. Ülkemizin hedefleri için, milletimizin beklentileri için bu dönemi en iyi şekilde değerlendirmeye kararlıyız.

Siyasi güven ve istikrar dışında ikinci bir husus da öngörülebilirliktir. Yine, ekonomi politikalarınızı orta vadeli bir şekilde, öngörülebilir bir şekilde ortaya koyduğunuzda hem yatırım ortamını iyileştirmiş oluyorsunuz hem de farklı karar alıcıların yol haritalarını çıkarmalarına zemin teşkil etmiş oluyorsunuz. Bunu da neyle yaptık? Orta vadeli programımızla, On İkinci Kalkınma Planı'mızla, yıllık programlarımızla ve nihayet bütçemizle yapıyoruz. Dolayısıyla, siyasi güven ve istikrarın olduğu, politika belirsizliklerinin en az düzeye indirildiği bir ortamda ekonomimiz güçlü bir şekilde yoluna devam ediyor.

Değerli arkadaşlar, bunun sonuçlarını da görüyoruz; siyasi istikrarın, programlı yaklaşımın sonuçlarını görüyoruz. Geçen yıl uygulamaya koyduğumuz programdan sonra uluslararası sermaye girişi hızlanmış, rezervlerimiz güçlenmiş, kur oynaklığı azalmış ve finansman koşulları iyileşmiştir. Ekonomideki dengelenme Türk lirasını desteklerken TL varlıklara artan ilgi, rezervlerdeki artış ve kurun istikrarlı seyri enflasyonla mücadelemizi de destekleyici mahiyette olmuştur. Merkez Bankamızın brüt rezervleri bunun için güzel bir örnek. Geçen yıl mayıs ayında 98,5 milyar dolar seviyesinde olan rezervimiz 13 Aralık 2024 tarihi itibarıyla yaklaşık 165 milyar dolarla rekor seviyeye çıkmıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Swap hariç net rezerv olarak bakarsanız bu çok daha büyük bir değişimi işaret etmektedir.

Yine, belli bir konjonktürde geçici bir uygulama olarak ortaya koyduğumuz kur korumalı mevduattan hızlı bir şekilde çıkış sağlıyoruz ve bunu yaparken de finansal piyasaları sarsmadan, olumsuz bir etki meydana getirmeden başarıyoruz. Bakın, kur korumalı mevduat geçen sene ağustos itibarıyla 3 trilyon 408 milyar lira seviyesine kadar yükselmişti, 13 Aralık itibarıyla 1 trilyon 170 milyar liraya kadar geriledi. Dolar bazında bakarsanız, işte, 30 milyar dolara giderek yaklaşan bir seviyesi var, ciddi bir şekilde bir gerileme ve dolayısıyla kur risklerinde azalma söz konusu.

Uyguladığımız politikalarla aynı zamanda ülkemizin kredi risk priminin de ciddi bir şekilde düştüğünü görüyoruz. Geldiğimiz noktada 250 baz puan civarında bir seviyedeyiz, geçen yılın ortalarında bu 700'leri aşan bir seviyede idi. Dolayısıyla şu anda finansal anlamda da riskleri çok daha düşürdüğümüz bir noktadayız. Ülkemiz gri listeden çıkmış ve yine, dünyadaki 3 kredi derecelendirme kuruluşunun 2 defa not artırımı yaptığı bir ülke konumundayız. Bu tür birçok finansal göstere itibarıyla gelişmekte olan ülkelerden pozitif bir şekilde ayrıştığımızı rahatlıkla ifade edilebiliriz.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; küresel piyasalara baktığımızda, başlıca gündemler arasında faiz indirim döngüsünün devamı ve Orta Doğu başta olmak üzere jeopolitik gelişmeler öne çıkmaktadır. Dünyanın iyi bir dönemden geçmediğini hepimiz biliyoruz. Pandemi sonrası toparlanma süreci hâlâ devam ediyor ve dünya ekonomisi hâlâ pandemi öncesi döneme gelebilmiş değil; büyümede de ticarette de enflasyonda da birçok göstergeler itibarıyla belli bir toparlanma olsa da hâlâ tarihsel ortalamaların altında seyrederken bir noktada, buna tabii jeopolitik gerilimler de maaalesef ilave olmuş durumda. Ancak, geldiğimiz noktada, ABD Merkez Bankası FED'in eylül ayında gevşeme döngüsünü başlattığını ve faiz indirimlerine devam ettiğini görüyoruz. Yine, Avrupa Merkez Bankasının üst üste 3'üncü toplantısında da faiz indirimine giderek faizleri yüzde 3'e kadar düşürdüğünü görüyoruz. Dolayısıyla, küresel ekonomi yeni bir döneme giriyor; sıkılaştırıcı parasal politikalarla daha ılımlı politikalara doğru geçiş oluyor. Bu bizim için ne bakımdan önemli diye soracak olursak; bir defa dünya talebinin bu yeni ortamda nispi olarak daha canlı olmasını bekleyebiliriz. Yine, gelişmiş ülkelerdeki faizlerin düşmesi, gelişmekte olan ülkelere yönelik finansal akımları destekleyici mahiyettedir diye görebiliriz; her iki bakımdan da gelecekte ülkemizin lehine bir gelişme olduğunu ifade etmek isterim. Yine, önümüzdeki döneme ilişkin, Avrupa Birliği ve MENA dedikimiz, Kuzey Afrika ve Orta Doğu'daki büyümelerin daha olumlu seyredeceğine ilişkin tahminler görüyoruz. Bu da bizim için kıymetli çünkü bizim esas ihrac pazarımız Avrupa Birliği ve MENA ülkeleri. Bu iki bölgenin büyümesi, buralarda talep oluşması bizim ihracatımız açısından, ekonomimiz açısından da son derece olumlu; geleceğe bakıldığı zaman nispi olarak daha olumlu bir perspektif olduğunu görüyoruz. Emtia fiyatlarında da küresel düzeyde daha ılımlı bir seyir gözlemliyoruz. Bütün bunlar, önümüzdeki dönemde büyüme perspektifimize, dış ticaretimize olumlu katkıda bulunacak hususlar.

Değerli arkadaşlar, büyümemizi devam ettiriyoruz. Burada büyümeyle ilgili birçok tartışma oldu. Şöyle kısaca büyüme serüvenimizi sizlerle paylaşmak istiyorum, son yirmi iki yılda sağladığımız büyüme: Bakın, 2002-2023 döneminde 5,4 civarında yıllık ortalama büyüme gerçekleştirmişiz. Aynı dönemde dünyanın büyümesi ne olmuş? Yüzde 3,6 olmuş. Dünyanın yıllık ortalama büyümesi 3,6; bizimki 5,4. Şimdi, başarıyı neyle ölçersiniz? Bana göre, iki türlü ölçersiniz: Bir, geçmişiniz ile bugünü mukayese edersiniz "Geçmişte neydi, şimdi ne oldu?" dersiniz; iki, dünyayla mukayese edersiniz "Dünya da ne oldu? Bizde ne oldu?" diye bakarsınız. Bu iki temel başarı kriteriyle baktığımızda ikisinde de Türkiye başarılı bir performans sergilemiş. Dünyayı az önce söyledim, dünya 3,6 büyürken biz 5,4 büyümüşüz; dolayısıyla yaklaşık 1,8 puan dünya ortalamasının üstünde büyümüşüz. Bu, elbette büyük bir başarı.

Peki, geçmişe göre performansımız ne? 1980-2001 döneminde Türkiye yıllık ortalama -bakın, bizden önceki, işte yirmi-yirmi bir yıl- yüzde 3,8 büyümüş. Bizim dönemimizde ise yıllık ortalama 5,4 büyümüş. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Geçmişle de mukayese etseniz, dünyayla da mukayese etseniz Türkiye ekonomisi daha fazla büyümüş.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Türkiye'nin tarihsel büyüme oranı kaç? Tarihsel büyüme oranı kaç Türkiye'nin?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bazı arkadaşlar dediler ki: "Ya, bu tarihsel büyüme ortalamaları ondan..."

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Kaç, kaç? Söyleyin, söyleyin hadi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Şimdi ona geleceğim, ona geleceğim.

Tarihsel büyüme ortalamalarımız: Cumhuriyet tarihi boyunca baktığımızda yıllık ortalama 4,5 bir büyüme görüyoruz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Yüzde 5,3; rakamlar var, rakamlar var.

MURAT EMİR (Ankara) - Yüzde 5,3.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Tabii, bana teknik kurumlarımızın verdiği bilgiyi siz nereden alıyorsunuz bilmiyorum. 4,5 yıllık ortalama. Tabii, cumhuriyetin ilk yıllarını şöyle değerlendirmemiz gerekir: Savaştan çıkmış bir ekonomi, dibe vurmuş bir ekonomi, "baz etkisi" dediğimiz bir şey var.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - İkinci Dünya Savaşı'na ne diyoruz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Yani çok düşük seviyede başladığınız zaman çok hızlı bir şekilde artış oranları görebiliyorsunuz, onları bir tarafa bırakarak söylüyorum.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - 1930'lara ne diyoruz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Yine, geçmişte, 60'lı yıllarda dünyanın büyümesi çok daha hızlıydı. Dolayısıyla dünya büyümesiyle mukayese ederken bu tür unsurları da dikkate almanız gerekir. Yalnız şöyle bir eleştiri oldu, bir arkadaşımız dedi ki: "Ya, ne olacak, 0,9 bir büyüme kaydetmişsiniz; geçmişle farkınız, geçmiş Türkiye büyümesiyle..." Daha fazla ama 0,9'u esas alalım.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Öyle bir şey yok, öyle bir şey yok, hiç öyle bir şey yok.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Yıllık ortalama 0,9 daha fazla büyümüşüz diyelim.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Hepimiz iktisatçıyız, yok öyle bir şey.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bunun etkisi, uzun vadeli etkisi ne olmuş? Bakın, ben arkadaşlarımızdan rica ettim, bir hesaplayın dedim, sağ olsunlar, hemen hızlıca bir hesap yaptılar. Bu sene beklediğimiz millî gelir 1 trilyon 331 milyar, tahminimiz, yıl sonu tahminimiz. Yüzde 4,5'la büyüseydik biz bu AK PARTİ döneminde, 2002'den bugüne - 2002'de 238 milyar dolarmış ekonomik büyüklüğümüz- 5,4 yerine 0,9 -1 bile değil- daha düşük büyüseydik 1 trilyon 120 milyar dolar olacaktı ekonomimiz. Aradaki fark sadece bu yıl için 211 milyar dolar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) O "0,9" dediğiniz yıllık büyümenin bu yıl itibarıyla oluşturduğu fark 211 milyar dolar.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - 2009'dan sonrayı da söyle. 2009'dan sonra kaç?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - İstikrarlı büyümenin önemini işte bu rakamlardan görüyoruz. Bütün bir dönemi alırsanız -bu sadece bu yılki fark, bu yılki 211 milyar- 2003, 2004, bütün yılların farklarını toplarsanız "Ortalamanın üstünde büyümemizin etkisi ne kadar oldu?" diye bakarsanız 2 trilyon 94 milyar dolar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İşte, bu 0,9 yıllık daha fazla büyümenin farkı. Bunu hiç küçümsemeyin, hiç küçümsemeyin; yıllık artışlar, oranlardaki küçük bir farklar bile uzun vadede çok büyük farklılıklar oluşturabiliyor. İşte, bu sayededir ki Türkiye gelişmiş ülkelerle arasındaki farkı da oldukça önemli oranda kapatmıştır. Buna kalkınma literatüründe yakınsama diyoruz, İngilizce "convergence" diye bir kavram, "yakınsama" diye çeviriyorlar, başka teklifi olan varsa söylesin, bilmiyorum ama böyle diyorlar. Yani gelişmiş bir ülke ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki farkın ne kadar kapandığını ölçme meselesi. Bunu Avrupa Birliğiyle mukayese ediyoruz. Satın alma gücü paritesine göre, kişi başına gelirimizin Avrupa kişi başına gelirine oranı 2002 yılında yüzde 38'miş yani Avrupa'da ortalama bir vatandaş kişi başına 100 liralık bir gelire sahipken bizim vatandaşımız 38 liralık bir gelire sahipmiş.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Krizle karşılaştırmayı çok seversiniz ya! Krizle karşılaştırmak bilimsel mi yani? Allah'ım ya!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Geçen yıl ne olmuş? 2023 yılında bu 73'e çıkmış; 38'den 73'e. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu çok net bir başarı göstergesidir.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Tabii, tabii, çok net başarı(!)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Ha, daha yüzde 100'ü yakalayabildik mi? Elbette yakalayamadık

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Geçersin, geçersin, yakında geçersin sen! Yakında geçersin!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Ama bu yirmi iki yıllık süreçte sağlanan bu ilerleme hiç de azımsanacak bir ilerleme değildir, son derece önemli bir ilerlemedir ve Türkiye'yi çok farklı bir seviyeye taşımıştır.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ara sıra sokağa çıkın Sayın Bakan!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Nereye getirmiştir? Alt-orta gelir grubundan üst-orta gelir grubuna taşımıştır ve yüksek gelirli ülkelerin eşğine taşımıştır; bunu da inşallah önümüzdeki dönemde başaracağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, son dönemdeki, pandemi dönemindeki performansımızı, büyüme performansımızı da paylaşmak isterim: Pandemi, biliyorsunuz, büyümeye çok ciddi etkilerde bulundu; tarımdan sanayiye, hizmetlere. O dönemdeki, işte, Cumhurbaşkanlığı'nın ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sağladığı istikrarla ve hızlı ve etkili karar almayla Türkiye pandemiye en iyi yöneten ülkelerden biri oldu. Bu da rakamlarla ortada: 2020-23 döneminde -pandeminin daha etkili olduğu bir dönem, dört yıllık bir süreç, 2020-23 dönemi- dünya ekonomisi, bu dönemde, kümülatif olarak yani birikimli olarak yüzde 11 büyüme kaydetmiş. 2019'da 100 ise 2023'te 111 olmuş dünyadaki ekonomik büyüklük. Türkiye, aynı dönemde yüzde 25,9 yani yaklaşık yüzde 26 büyüme kaydetmiş. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Dünyanın yüzde 11 büyüdüğü bir dönemde Türkiye ekonomisi yüzde 26 büyümüş. Dünyanın bu şartlarını düşünmeden Türkiye'yi değerlendirmek herhâlde haksızlık olur.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - 2018-2020 dönemi Sayın Bakan...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Yıllık ortalamalara bakarsanız 2020-2023 döneminde dünya ekonomisi yıllık ortalama 2,6 büyürken Türkiye ekonomisi yıllık ortalama 5,9 büyümüş; bundan iyisi can sağlığı diyelim. Bu kadar büyük bir performans takdir edilmez de ne denir? (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Elbette ki büyüme her şey değil, elbette ki sosyal boyut, finansal boyutlar, başka boyutlar da tartışılmak durumunda ama en azından bu büyümedeki performansı takdir etmenizi beklerdik doğrusu, bunu sizin de takdir etmenizi beklerdik; bunu ifade etmediniz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bölüşüm, bölüşüm, bölüşüm... Paylaşım değil mi Sayın Bakan? Bölüşüm değil mi Sayın Bakan?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bakın, değerli arkadaşlar, bu büyümeden sonra bazıları, geçmiş politikalarımıza da "Geçmiş politikanız böyleydi, şimdi niye farklı?" diye ifadelerde bulundular.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bölüşüm konusunda bir cümle kurar mısınız? Bölüşüm konusunda bir tek cümle kurar mısınız?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bir defa şunu bilmenizi isterim: Ekonomiden güvenliğe, dış politikadan hukuka kadar her alanda biz yirmi iki yılı bir bütün olarak görüyoruz ve bu yirmi iki yılın her bir ayını, gününü, saatini sahipleniyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MURAT EMİR (Ankara) - Cumhuriyet dönemini niye bir bütün olarak görmüyorsunuz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Hiç öyle bir dönem ile diğer dönemi yarıştırma gibi bir niyetimiz yok ancak biz aynı zamanda şuna inanıyoruz: Değerleriniz değişmez, temel ilkeleriniz değişmez, zihniyetiniz değişmez; birtakım sabiteleriniz vardır ama politikalarınız dünyanın, günün koşullarına göre değişir, bunu değiştirmemek yanlıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AYHAN BARUT (Adana) - Faizler ne olacak, faizler?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - "Siz niye değişiyorsunuz?" diye sormak hiçbir şekilde anlamlı değildir. Değişiyoruz çünkü biz istikrar içinde değişime inanan bir partiyiz. Değişiyoruz çünkü biz Türkiye'nin ve dünyanın güncel ihtiyaçlarına göre politikalarımızı ayarlıyoruz. Pandemi döneminde büyüme bizim için temel meseleydi, tezgâhın dağılması temel meseleydi, tarımda, sanayide, her alanda üretimin devam etmesi bizim için temel meseleydi; şimdi ise finansal istikrara daha fazla yönelmiş durumdayız, enflasyona daha fazla öncelik veriyoruz, makrofinansal istikrarımızı güçlendiriyoruz. Bunlar birbiriyle tenakuz içinde değil, çelişki içinde değil, birbirini bütünleyen ve dönemin ruhuna uygun bir şekilde şekillendirilen politiklardır. Hiç endişe etmeyin, bundan sonra da değişmeye devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bu yılın büyüme perspektifine de kısaca bakacak olursak, 2024 yılında da istikrar içinde büyümeyi devam ettiriyoruz. Bir taraftan bir istikrar programı uyguluyoruz, fiyat istikrarını sağlamaya çalışıyoruz; bir yandan da büyümeyi dengeli bir şekilde, kaliteli bir şekilde sürdürme çabası içindeyiz. Bakın, Türkiye ekonomisi 2023 yılında yüzde 5,1 büyüdükten sonra, 2024 yılının ilk üç çeyreğinde de dokuz aylık sürece baktığınız zaman yüzde 3,2 büyüme kaydetti, bu yıl da büyümeye devam ettik. On dört yıldır aralıksız bir şekilde Türkiye ekonomisi büyüyor ve 2024'ü de yıl sonu itibarıyla yüzde 3,5'ler civarında, o seviyeye yakın bir şekilde tamamlamayı öngörüyoruz. Üçüncü çeyrekteki büyümemiz ise yüzde 2,1 oranında, bu da 17 çeyrektir kesintisiz büyümeyi ifade ediyor ve biz önümüzdeki süreçte istikrar içinde büyümeye devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, sıkılaştırıcı politikalarımızın etkisiyle iç talepte dengelenme sağlanmış, özel tüketim kaynaklı enflasyonist baskı azalmıştır. Dış talepteki olumsuz görünüme paralel olarak son iki çeyrekte düşük bir performans gösteren sanayi sektörüne ilişkin son veriler bir miktar toparlanmayı göstermektedir. Hizmetlerde büyümemiz iyi gidiyor, tarımda iyi gidiyor; sanayide dünyada da genel olarak imalat sanayisinde bir sıkıntı var. Çin'in özellikle oluşturduğu yüksek atıl kapasitenin tüm dünyada bir baskı oluşturduğunu görüyoruz. Bir taraftan da Türkiye için de yükselen finansal maliyetlerin işletmelerin stoklarını azaltmaya dönük eğilimlerini güçlendirdiğini ve üretim yerine bir miktar stok azaltmayı tercih ettiklerini görüyoruz. Bütün bu etkilerle birlikte sanayimizde bir miktar üretimde azalma söz konusu...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bir miktar (!)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Ama kasım ayında kapasite kullanım oranının yüzde 75,6'ya, imalat sanayisi PMI Endeksi'nin ise 3 puandan fazla bir yükselişle 48,3'e çıktığını görüyoruz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sanayide küçülme ne kadar, sanayide küçülme ne kadar?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Reel Kesim Güven Endeksi ve Perakende Ticaret Güven Endeksi'ndeki artışlar da göz önüne alındığında sanayi tarafındaki olumsuz görünümün de belli oranda ortadan kalkmaya başladığını değerlendirmekteyiz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Rakam kaç, rakam? Bu olumsuz görünümün rakamı kaç?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, enflasyonla mücadelede 2023 yılının Haziran ayından itibaren bir geçiş süreci ve dezenflasyon süreci başlamış durumda. Hep söyledik, geçen yıl bu programı ilan ederken de söyledik, bir sürpriz yapmıyoruz bu anlamda. Başından itibaren programımız belli, çerçevesi belli. Üç dönem var dedik; birincisi geçiş dönemi, ikincisi dezenflasyon dönemi, üçüncüsü de tek haneli rakamlara ulaşacağımız kalıcı fiyat istikrarı dönemi.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Ne zaman?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Geçiş sürecini bu haziran ayı itibarıyla tamamladık. Ne yaptık geçiş sürecinde dersiniz temellerimizi güçlendirdik, risklerimizi azalttık, Türkiye'yi çok daha sağlam, sağlıklı bir zeminde enflasyonla mücadele edecek, sürdürülebilir istikrarlı büyüme sağlayacak bir ortama kavuşturduk. Bütçe açığını depreme rağmen kontrol altında tuttuk. Cari açığı çok ciddi oranda azalttık. Az önce de bahsettim, rezervlerimizi güçlendirdik, kur korumalı mevduatı önemli oranda erittik, kurda istikrar sağladık, buna benzer birçok alanda temellerimizi sağlamlaştırdık.

MURAT EMİR (Ankara) - Yüzde 50 faizle yaptınız bunu, yüzde 50 faiz!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - İşte, geçiş sürecinde bunları yaptık. Hazirandan itibaren dezenflasyon süreci başladı yani enflasyon oranında düşüş süreci başladı. Bugüne kadar, kasım ayına kadar 28 puan enflasyon oranında bir düşüş var. İşte, bu dezenflasyon dediğimiz sürecin getirisi. Önümüzdeki dönemde dezenflasyon sürecinin devam etmesini bekliyoruz ve inşallah, gelecek sene bu zamanlar artık 20 küsurlu bir enflasyondan bahsediyor olacağız. Elbette, yine gündemimizde olacak ama bugünkü kadar artık enflasyonu konuşmayacağız, başka meseleleri konuşacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Daha sonraki yıllarda ise 2026-2027 perspektifinde ülkemizi yeniden tek haneli enflasyonlara kavuşturacağız, bunda kararlıyız, bunu adım adım hayata geçireceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Hedef 2053 mü(!)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bazen "Enflasyonla mücadele ediyorsunuz, bununla birlikte büyüme olur mu?" deniyor, "Gelir dağılımı nasıl düzelecek?" deniyor. Orada da tekrar şunu ifade etmek isterim: Fiyat istikrarı, istikrarlı büyümenin ve gelir dağılımını iyileştirmenin de zemindir. Biz yoksullukla mücadeleyi, gelir dağılımını iyileştirme politikalarını dar bir çerçevede görmüyoruz, daha önce de ifade ettim, üçlü bir politika setiyle görüyoruz. Her şeyden önce makro politikanızın sağlam olması lazım. Gemi sağlam değilse kamaralar altından da olsa bir anlam ifade etmez.

MURAT EMİR (Ankara) - Bir de gelir dağılımı rakamı verir misin Sayın Bakan? Gelir dağılımı rakamı bekliyoruz sizden.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Sosyal yardım alıyor 5 milyon aile.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Genel politikanız, makro politikanız sağlam olmak durumunda. Dolayısıyla tarihimize de baktığınız zaman büyümemiz ne zaman daha fazla olmuş? İstikrarın olduğu dönemlerde, siyasi istikrarın, makroekonomik istikrarın olduğu dönemlerde.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Ne zaman olacak bu istikrar?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Gelir dağılımımız ne zaman düzelmiş? Siyasi istikrarın olduğu dönemlerde, makroekonomik istikrarın olduğu dönemlerde. Dolayısıyla enflasyonu düşürme ve fiyat istikrarını sağlama hedefimiz aynı zamanda sürdürülebilir büyümeye ve gelir dağılımını iyileştirmeye de hizmet ediyor. Kısa dönemli, dönemsel, çeyreklik, belli bir vadede bu hedefler arasında bazı açmazlar olabilir, bazı zorluklar olabilir, bunu kabul ediyorum ama orta ve uzun vadeli bir perspektifle baktığınızda bu hedefler arasında bir tutarsızlık yok, tam tersine, birbirini destekleyici mahiyette olduğunu belirtmek isterim. Geldiğimiz noktada TÜFE yüzde 47 seviyesinde ve önümüzdeki dönem bir taraftan sıkı para politikalarımız, makro ihtiyati tedbirlerimizle, diğer taraftan maliye politikalarımızla ve yapısal reformlarımızla burada başarıyı yakalayacağız. Özellikle hizmet enflasyonunda dünyada olduğu gibi bizde de bir katılık var, giderek bunun da kırılmaya başladığını görüyoruz; özellikle son iki ayda bu daha bir belirginleşmiş durumda, hizmet enflasyonunda da artık geriye gidiş var. Kira dışı alanlarda iyileşme var, kira enflasyonunda daha katı seyretmesine rağmen genel eğilim yine olumlu yönde, yüzde 25 limitinden dolayı -birikmiş diyelim- bir artış talebi söz konusu, o da büyük oranda erimiş durumda. Dolayısıyla önümüzdeki dönem gerek konut fiyatları gerek kiralarda daha farklı bir perspektife sahibiz. Son ayda gıda fiyatlarındaki geçici mevsimsel artışlar enflasyonda beklediğimiz düşüşü bir miktar geciktirdi ama bu gelişmelere rağmen beklentiler iyileşmeye devam ediyor ve önümüzdeki dönemde doğru istikamette devam ediyoruz.

Programlı çalışmanın burada faydasını ifade etmek isterim. Dönemsel etkiler her zaman olabilir; mevsimsel etkiler olur, jeopolitik gerilimler olur, dünya ekonomisinden kontrol edemediğiniz birtakım hadiselerin programınıza olumlu veya olumsuz etkileri her zaman olabilir ama esas olan programdır. Siz iyi bir programa sahipseniz, güçlü bir programınız varsa dönemsel etkiler sadece geçici -olumlu veya olumsuz- etkiler yaparlar; aslolan programınızdır, aslolan istikametinizdir. İstikametimiz daha düşük bir enflasyon yönündedir, böyle kalmaya devam edecektir tek haneli enflasyon rakamlarına ulaşmaya kadar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Burada yine en önemli başarılarımızdan biri, cari açıkta sağladığımız ilerlemelerdir. Değerli arkadaşlar, geçtiğimiz yılın ortalarında yüzde 5,5'lara kadar -millî gelire oranla- oluşan bir cari açığımız vardı, işte, 60 milyar dolara yakın seviyelere

gelmişti. Geldiğimiz bu noktada 10 milyar doların altına düşmüş bir cari açığımız var ve burada yıl sonu itibarıyla orta vadeli programımızda, bütçemizde öngördüğümüzden de daha düşük gerçekleşmesini bekliyoruz. Muhtemelen yüzde 1'in de altında, millî gelire oranla yüzde 1'in de altında bir cari açıkla bu yılı kapatacağız. Tabii ki burada rehavete kapılmıyoruz. Cari açıktaki bu düşüş bizim için yeterli değil, kalıcı bir şekilde cari açığı düşürücü politikaları da eş zamanlı bir şekilde hayata geçiriyoruz. Burada özellikle enerji politikalarımız çok kritik. Enerjide verimliliği artırma, dışa bağımlılığı azaltma yönünde politikalarımız var. Sanayi politikalarımız, teknoloji politikalarımız çok önemli. Sanayimizde katma değeri yükseltici politikaları ortaya koymuş durumdayız. Bir taraftan HIT-30 gibi programlar, teşvik politikalarımız, AR-GE'ye yaptığımız harcamalar, bütün bunlarla katma değeri daha yüksek bir üretim ve ihracatı hedefliyoruz. Bakın, AR-GE'den sadece bir rakam söyleyeyim: 2002 yılında AR-GE harcamalarının millî gelirimize oranı sadece yüzde yarımdaydı değerli arkadaşlar, 0,50 civarında, yüzde yarım; tüm Türkiye'nin millî gelirinin sadece yüzde yarımı AR-GE'ye harcanıyordu. Bugün geldiğimiz noktada yüzde 1,4'ü AR-GE'ye harcanıyor.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Düşük, çok düşük; yüzde 1,4 çok düşük.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - İşte, cari açığı kalıcı bir şekilde düşürmenin temel unsurlarından biri budur. Bunun en önemli boyutlarından biri de şu: Geçmişte o 0,5 dediğimiz AR-GE'nin çok büyük bir kısmını kamu yapıyordu, üniversiteler yapıyordu; dolayısıyla ticarileşmesi çok mümkün değildi o AR-GE'nin ama bugün geldiğimiz noktada Avrupa Birliği'nin de kriteri olan özel kesimin en az üçte 2'sini yapması şartı fazlasıyla sağlanmış durumda. O yüzde 1,4 dediğimiz AR-GE'nin üçte 2'sini -kabaca söylüyorum- özel sektör yapıyor. Bunun sonuçlarını önümüzdeki dönemlerde daha iyi göreceğiz. Yeterli mi? Değil. Geçmişe göre çok ciddi gelişme var, tabii ki öncelikle 2'yi, daha sonra 3'ü yakalama hedeflerimiz var. İşte, bunlarla cari açığı çok daha kalıcı şekilde düşüreceğiz.

Beşerî sermayeye yaptığımız yatırım, insanımıza yaptığımız yatırım ise en kalıcı yatırımdır. Cari açığı da düşüren, rekabet gücünü de artıran, verimliliği de artıran en önemli unsurun beşerî sermayeye, insanımıza yaptığımız yatırım olduğunun da farkındayız ve bir taraftan dönemsel politikalarımızı izlerken, enflasyonu düşürürken diğer taraftan orta ve uzun vadeli perspektif içinde temel alanlarda dönüşümü de gerçekleştirme gayreti içindeyiz.

Yine, sevindirici hususlardan biri, bir istikrar programı uyguladığımız hâlde istihdamda çok olumlu gelişmelerle karşı karşıyayız. İşsizlik oranımız ekim ayında yüzde 8,8; tek haneli rakamlarda bir işsizliğimiz var ve burada son bir yılda 1 milyon 31 bin kişi ilave istihdam görüyoruz, 1 milyon 31 bin insan iş imkânına kavuşmuş. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bundan güzel bir şey olabilir mi? İstihdam sadece ekonomik bir veri değildir, insanların hayatına değen bir veridir, ailelerin hayatını etkileyen bir veridir, 1 milyondan fazla insanımız iş imkânı bulmuş.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Geniş tanımlı işsizlik nereye geliyor Sayın Bakan? Geniş tanımlı işsizlik ne oluyor?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, toplam istihdamımız 33 milyon civarına gelmiş durumda. Bugünkü istatistiklerin başlangıcı olan 2005 yılına geri giderseniz, işte, 19 milyon küsur bir istihdamı vardı tüm ülkemiz, 19 milyonun biraz üstünde bir istihdam vardı. Bugün 33 milyonlara gelmişiz. Bu, takdir edilmesi gereken bir durumdur hem ekonomik hem sosyal açıdan. "Gelir dağılımı" diyorsunuz ya istihdamı artırmadan gelir dağılımını düzeltebilir misiniz? Büyümenin olmadığı, istihdamın olmadığı bir yerde ancak sefaleti paylaşırsınız.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Gelir dağılımından hiç bahsetmeyecek misiniz? Bu bütün konuşmada bir tek gelir dağılımından bahsetmeyecek misiniz? Böyle mi bitireceksiniz bu konuşmayı? Bir tek gelir dağılımı istatistiği olmayacak, öyle mi yani?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Dolayısıyla bir taraftan büyüyeceğiz, bir taraftan istihdamı artıracacağız ve gelir dağılımını, refahı yükselteceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bu politikalarımızı takip ederken "parasal politikalar" diyoruz, "mali politikalar" diyoruz, bir de "yapısal reformlar" diyoruz, işte, bunlar üzerinde durmaya çalışıyoruz.

Bir defa, gıdayla ilgili konulara çok özel bir hassasiyetle yaklaşıyoruz. Tarım sektörü stratejik bir sektördür, buna inanıyoruz ve tarımsal üretimi artırmak için her türlü gayreti sarf ediyoruz. Özellikle tasarrufa önem verdiğimiz, bu yönde birçok çalışma yaptığımız bir dönemde tasarruf dışı tuttuğumuz unsurlardan bir tanesi sulama yatırımlarıdır. Hafta sonu da inşallah Şanlıurfa'da olacağız, yeni GAP Eylem Planı'mızı ilan edeceğiz. Sulama yatırımlarını önceliklendirmiş durumdayız. Sulamanın artışıyla birlikte tarımsal üretimimizi çok daha farklı seviyelere taşımanın gayreti içindeyiz.

Tarım sektörüyle ilgili bazı verileri de sizlerle paylaşmak isterim: 2002 yılında toplam tarımsal üretim değerimiz 24,5 milyar dolarmış; 2023'te bu değer 68,5 milyar dolara çıkmış. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) "Çökmüş" dediğiniz tarım sektörü bu.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Avrupa 1'incisisiniz değil mi, Avrupa 1'incisisiniz? Onu da söyle! Hadi, onu da söyle!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - 2002 yılında 4 milyar dolar olan tarım ve gıda ürünleri toplam ihracatımız 2023 yılında 21,8 milyar dolara yükselmiş. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ve baktığınız zaman, toplulaştırmadan sulanan alana... Sulanan alanı söyleyeyim, çok çarpıcı: 2002 yılında tüm ülkemizde sulanan alan 2,3 milyon hektarmış; kaçta çıkmış dersiniz bu? 7,1 milyon hektara ulaşmış. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Salla salla, gitsin! Salla salla, gitsin! Salla salla, gitsin!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - 2,3 milyondan 7,1 milyon hektara ulaşmış. "Çökmüş" dediğiniz tarım sektöründeki bazı göstergeleri ifade ediyorum.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - GAP'taki sulama miktarını bir söylesene Sayın Bakan.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - 61 bin ton olan su ürünleri üretimimiz 9 kat artışla 556 bin tona ulaşmış. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 783 bin ton olan toplam kırmızı et üretimimiz 2,4 milyon tona çıkmış ve 727 bin ton olan beyaz et üretimi 2,3 milyon tona ulaşmış.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Onun için 10 milyon hayvan ithal ettik! On yılda 10 milyon hayvan ithal ettik!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bu rakamlar uzayıp gidiyor.

Süt de söyleyeyim madem...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Söyle, söyle.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - 8,4 milyon ton olan süt üretimi 21,5 milyon tona çıkmış. Dolayısıyla ülkemiz tarım alanında da... (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - 1 litre sütün fiyatını söyle Sayın Bakan, 1 litre sütün fiyatını söyle.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Yeter mi? Yetmez, daha fazlasını yapacağız.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Yola devam, yola devam(!)

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - 1 litre süt kaç para?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Az önce söylediğim gibi, gıdayı, tarım sektörünü önceliklendiriyoruz ve bu alanda inşallah önümüzdeki dönemde daha fazlasını yapacağız. Bundan hiç şüpheleniz olmasın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bu kadarı da pes gerçekten, pes!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - İkinci bir alan, yine çok... (CHP sıralarından gürültüler) BAŞKAN - Sayın Yılmaz, müsaade eder misiniz.

Değerli arkadaşlar, böyle bir müzakere üslubu yoktur.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) - Kimse inanmıyor, kimse inanmıyor!

BAŞKAN - Herkes konuştu, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı yürütme adına cevap veriyor. Nasıl şimdiye kadar herkes konuşurken sessiz bir şekilde dinlendiyse istihdam ediyorum, Genel Kurulun nezahetini, nezaketini bozmayacak şekilde...

AYHAN BARUT (Adana) - Süt fiyatı 17 açıklandı, 17.

BAŞKAN - Sizin grubunuz da konuştu, arkadaşlar, herkes konuştu ya, Cumhurbaşkan Yardımcısı da yürütme adına konuşacak, bundan daha doğal bir şey olmaz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - İyi de bize cevap vermesi lazım, bize cevap vermesi lazım! Veri kullandık, bize cevap vermesi lazım, başka bir şey anlatıyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Yılmaz, konuşmanıza devam edin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bir bardak çay 40 lira oldu Sayın Başkan.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Çok teşekkür ediyorum.

Demokrasiye inancın asgari şartı karşınızdakini dinlemektir, dinlemiyorsanız sizin bileceğiniz iştir. Takdir milletimizindir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, az önce dış ticaretten bahsederken turizmi atladım, temel sektörlerimizden biri. Turizmcilerimize, turizm sektörüne de buradan çok teşekkür ediyorum. Bu kadar jeopolitik gerilimin olduğu, dünyada talebin olumsuz seyrettiği koşullarda bu yıl beklediğimiz turist sayısı 61 milyon, turizm geliri 60 milyar dolar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Cari açığımızı yine aşağıya çeken en önemli unsurlardan biri turizmde de kaliteyi artırarak devam edeceğiz.

Diğer bir alan, çok önemli gördüğümüz, önümüzdeki dönemde yeni inisiyatifler geliştireceğimiz bir alan sosyal konut meselesi. Biz sadece makro politikalarla yetinmiyoruz, mikro politikalarla da bunu bütünleştiriyoruz. Sosyal konut konusunda kapsamlı çalışmalar yapmaya kararlıyız, TOKİ'mizin bugüne kadar yaptıkları var, ilan ettiğimiz birtakım programlar var. Yeni nüfus dinamiklerini dikkate alarak, metropoller başta olmak üzere yeni aile büyüklüğünü, ölçeğini de dikkate alarak, enerji verimliliğini, afetlere dayanıklılığı da dikkate alarak kapsamlı sosyal konut programlarını hayata geçireceğiz. Bu, bir taraftan halkımızın çok daha müreffeh yaşamasına, bir taraftan da enflasyon oranlarının bu alanda gerilemesine hizmet edecektir.

Yine, ulaşımda yeni programlarımız var. İltisak hakları diyoruz yani üretim alanları ile limanları, pazarları birbirine bağlayan hatlara öncelik veriyoruz. Burada da demir yollarını önceliklendirmiş durumdayız. Önümüzdeki dönem demir yollarına, özellikle pazarlar ile üretim alanlarını bağlayan şirketlerimizin lojistik maliyetlerini düşürerek rekabet güçlerine katkıda bulunacak hızlı tren projeleri başta olmak üzere bu hatlara önem ve öncelik veriyoruz; bunun etkilerini de göreceksiniz.

Sanayi politikamızdan bahsettim, teknoloji hamlelerimizden. On ikinci planımızın, orta vadeli programımızın yine temel unsurlarından biri yeşil ve dijital dönüşüm. Bunu Türkiye olarak kaçırmamak zorundayız. Yapay zekâdan tutun diğer bütün alanlara varıncaya kadar, sanayiden hizmet sektörlerine, tarıma, her alanda dijitalleşme ve yeşil dönüşümü sağlamak durumundayız. Daha düşük karbonla üretim yapan, daha etkili, verimli üretim yapan bir yapıyı bu şekilde sağlamak durumundayız.

Vaktimiz dar olduğu için fazla detaya girmek istemiyorum. Ekonomideki bu gelişmeleri sosyal çabalarımızla da bütünleştiriyoruz. Değerli arkadaşlar, ekonomik büyüme önemlidir ama her şey değildir. Ben uzun yıllar Kalkınma Bakanlığı yaptım. "Kalkınma" dediğimiz kavram, ekonomik büyümeden çok daha geniş, büyük bir kavramdır. Ekonomik büyüme elbette olmalıdır, gereklidir fakat yeterli değildir. Ekonomik büyümeyi sosyal adaletle, çevresel sürdürülebilirlikle ve etkili bir yönetimle bütünleştirdiğiniz zaman, gerçek anlamda kalkınmayı elde etmiş olursunuz. Aslında son yirmi yıllık hikâyemiz de budur bizim. Adımızda da bu var zaten, hep "AK PARTİ" deniyor; aslında açılımına bakarsanız "Adalet ve Kalkınma Partisi." (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bir taraftan kalkınacağız ama sosyal adaleti sağlayarak, çevreyi koruyarak, katılımcılığı, demokratik standartları yükselterek, hukuku, adaleti çok daha güçlü hâle getirerek bunu başaracağız.

Burada da Türkiye'ye haksızlık yapmayın değerli kardeşlerim. Bakın, 2013 ile 2020'li yıllara baktığınız zaman neler yaşadığımızı şöyle bir gözünüzün önünden geçirirseniz, DEAŞ teröründen PKK'ya, FETÖ'den başka hadiselerle varıncaya kadar, etrafımızdaki savaşlar; Türkiye önemli bir zamanını güvenlik odaklı bir dönemle geçirdi. Buna rağmen, az önce bahsettiğim ekonomik başarıları sağladı. Şimdi bu güvenlik risklerini de büyük oranda azaltmış, terörle mücadelelerinde çok önemli başarılar elde etmiş bir ülke olarak demokratik standartları yükseltmeye, kalkınmasını çok daha ileriye taşımaya hazır hâlededir. Dolayısıyla, bu güvenlik döneminden kalkınma dönemine doğru bir değişim seyri içinde olduğumuzu da belirtmek isterim; güvenliğimizi tabii ki sıkı sıkıya koruyarak. Bazı arkadaşlarımız da "Güvenliğe niye bu kadar yatırım yapıyorsunuz?" dediler. Onlara da söyleyeceğim şudur: Güvenlik olmadan ne demokrasi olur ne kalkınma olur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Güvenli bir ortam olmadan temel hak ve hürriyetlerinizi de yaşayamazsınız, girişimcilik hürriyetinizi de yaşayamazsınız; güvenli olmayan bir ortam yatırım yapılabilir bir ortam değildir. Bunun en fazla acısını da doğu ve güneydoğuda yaşayan insanlarımız çekmişlerdir; terörden dolayı, güvenlik şartlarının getirdiği sıkıntılardan dolayı bırakın, o bölgemize sermayenin gitmesini, yatırımların gitmesini, o bölgedeki birçok yatırımcı, sermayedar başka yörelere gidip yatırım yapmak durumunda kalmışlardır. Şimdi ise tam tersini yaşıyoruz; güvenlik şartlarının pekiştiği, çok daha güçlendiği bir ortamda turizminden sanayisine, tarımına, doğu ve güneydoğuda çok ciddi bir gelişme görüyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İşte, bu terörle mücadelenin, güvenli ortam oluşturma'nın ekonomik sonucudur. Ancak şöyle bir fark olduğunu da söylemek zorundayım: Terörün yıkıcı etkisi daha kısa sürede hayata geçiyor, terörden kurtulmanın yapıcı etkisi ise biraz daha fazla zaman alıyor çünkü yıkmak kolay, yapmak zor, yapmak biraz zaman alıyor ama bu yolda da ilerliyoruz, ilerlemeye devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, sosyal açıdan da -az önce bahsettiğim- kapsayıcı, insan odaklı kalkınma anlayışıyla sosyal alana da büyük yatırımlar yapıyoruz. Baktığınız zaman, maaş ve ücretlerde, hangisini kıyaslarsanız kıyaslayın, 2002'den bugüne enflasyondan arındırarak baktığınızda her kalemde reel artış mutlaka olmuştur. Daha da iyisi olsun mu? Elbette olsun, kim istemez ama ülkemizin gelişmişlik düzeyiyle, büyümesiyle, gelişmesiyle paralel, çeşitli kesimlerin sosyal haklarında iyileşmeler sağlanmıştır. Bakın, bu anlamda size bazı rakamlar söyleyeyim: 2024 yılında, bir önceki yıl 3,8 trilyon lira olan kamu kesimi sosyal harcamalarının yüzde 73,9 artışla 6,6 trilyona ulaşmasını bekliyoruz. 2025 yılında ise önceki yıla göre kamu kesimi sosyal harcamalarının yüzde 38,5 oranında artarak 9 trilyon 151 milyar TL olacağını öngörüyoruz. Sadece sosyal yardım harcamalarına baktığımızda, 2023 yılında bir önceki yıla göre millî gelire oranla 0,3 puan artarak 1,08 düzeyine çıkmasını bekliyoruz. Bu, ülkemizin sosyal politikalarının bir sonucu; eğitime, sağlığa yaptığı yatırımlar, sosyal destekler, bütün bunlarla birlikte Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından açıklanan İnsani Gelişim Endeksi'nde 2000 yılında Türkiye 166 ülke içinde 88'inci sıradayken bugün 193 ülke arasında 45'inci sıraya yükselmiştir ve bu şekilde üst üste 4'üncü yıldır en yüksek insani gelişim kategorisinde yer alan ülkeler arasındadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Burada düşük insani gelişmişlik, orta insani gelişmişlik, yüksek insani gelişmişlik ve çok yüksek insani gelişmişlik dediğimiz 4 grup var; Türkiye, son yirmi yılda yüksek insani gelişmişlikten çok yüksek insani gelişmişliğe terfi etmiştir ve sıramızı daha üst sıralara taşıma gayreti içindeyiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Kadınlardan çocuklara, gençlerden engellilere, birçok kesime yönelik burada yaptıklarımız var, detayına girmek istemiyorum. Sadece şunu ifade etmek istiyorum, bizim ekonomiye bakışımız şudur: Ekonomi insan içindir. Ekonomide sağladığınız başarı insanın hayatına değmiyorsa, sosyal refahı artırmıyorsa, sosyal koşulları iyileştirmiyorsa onun hiçbir anlamı

yoktur. Dolayısıyla, ortaya koyduğumuz bu rakamlar gösteriyor. Neye göre ölçüyorlar insani gelişmişliği biliyor musunuz? Birincisi, satın alma gücü paritesine göre kişi başına gelirimize bakıyorlar, nasıl geliştiğine bakıyorlar. İkincisi, eğitime bakıyorlar, örgün eğitimde nüfusunuzun geçirdiği süreye bakıyorlar. Üçüncüsü, ortalama yaşam süresine bakıyorlar. Şimdi, rakamlar olmadığı için yanlış rakamlar vermek istemiyorum ama Türkiye her 3 alanda da çok ciddi ilerleme sağlayarak insani kalkınmada çok daha üst bir düzeye çıkmıştır, önümüzdeki dönemde bunu daha da artırmaya kararlıyız.

Değerli arkadaşlar, sosyal boyut demişken, burada çok fazla değinmediniz ama ben tekrar hatırlatmak istiyorum: Deprem... Şimdi, bütün bu tartışmaları, bir depremin yaralarını sardığımız bir ortamda yapıyoruz. Geçen yıl tarihimizin en büyük afetini yaşadık. 11 ilimizi, 14 milyon insanımızı doğrudan etkiledi, bir ülke büyüklüğünde bir nüfus, bir coğrafya, dolayısıyla çok kolay bir iş değil. Burada bir arkadaşımız -tam ifadeyi bulmak isterim, biraz notlarım karıştı ama- "Deprem harcamaları bütçeye olumlu etki ediyor." gibi bir ifade kullandı. Erhan Usta eski mesai arkadaşım, o yüzden, inşallah bu söylediklerimden alınmaz ama şunu ifade etmek isterim, şöyle dedi: "Deprem, bütçemize katkı sundu." Bu, bence literatüre geçecek bir ifade, akademik olarak hakikaten incelenmesi gereken bir ifade. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) "Yol yapımıyla trafik azalır." demek gibi bir ifade, yapmadan yani biliyorsunuz "Ne kadar yol yaparsanız trafik artar." diyenler de var. "Deprem olunca deprem için rehabilitasyon harcamalarınız bütçenize olumlu katkı yapar." gibi bir ifade kullanıldı. Bunu ben akademisyenlere bırakıyorum, başka söz söylemek istemiyorum. Tarihe geçecek bir fikir herhâlde.

ERHAN USTA (Samsun) - Yanlış anlamışsın, Erhan Usta öyle laf etmez! Yanlış anlamışsın. Devletin vergi geliri, deprem nedeniyle koyduğunuz gelirler harcamaların 462 milyar lira üzerinde dedim. Depremi fırsata çevirdiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, yine, yine, yine...

ERHAN USTA (Samsun) - Depremi fırsata çevirdiniz, onu söylüyorum. İşine gelmeyi anlamıyorsun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, 104 milyar dolarlık bir harcamadan bahsediyoruz, 104 milyar dolarlık bir yükten bahsediyoruz. En gelişmiş dediğimiz ekonomileri bile etkileyecek ölçekte bir maliyetten bahsediyoruz. Bu maliyeti...

ERHAN USTA (Samsun) - Rakamlar var ortada, rakamlar var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bütçe disiplinine son yirmi yılda uymasaydık, sağlam bir zemin oluşturmazdık bugün ne hâlde olurduk, takdirinize bırakıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ERHAN USTA (Samsun) - Rakamlar var ortada.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - O "vergilerle ilgili" dediğiniz düzenlemeler makro politikalarımızın da bir parçasıdır.

ERHAN USTA (Samsun) - Deprem vergisi koydunuz, deprem vergisi koydunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Geçen yıl yaptığımız sadece 100 milyar TL'lik bir pakettir. Bugün yaptığımız harcamalar trilyonlarca liralık harcamalardır...

ERHAN USTA (Samsun) - Deprem vergisi... Hayır, olur mu öyle şey; KDV, ÖTV, 1 trilyon lira bu yıl deprem vergisi topluyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - ...ve devam edecek harcamalardır. Dolayısıyla "Deprem, bütçemize olumlu katkı sundu." demek...

ERHAN USTA (Samsun) - 1 trilyon lira...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - ...bence hiçbir şekilde kabul edilecek bir ifade değildir.

ERHAN USTA (Samsun) - 1 trilyon lira... Uzmanlarınıza sorun, uzmanlarınıza.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Depremin yaralarını sarmak için bütün gayretimizi sarf ediyoruz, sarf etmeye devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ERHAN USTA (Samsun) - Uzmanlarınıza sorun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Ayrıca, bir de şunu söyledi Erhan Bey, "Asgari ücretin vergi dışı bırakılmasının çalışanlara hiçbir faydası yok." dedi. Bu patronlarla ilgili bir şey, yanlış anlamadıysam, patronlarla ilgili, şirketlerle ilgili bir şey...

ERHAN USTA (Samsun) - İşveren desteği dedim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Eğer öyleyse teklif edin, tekrar artıralım, siz bir teklif getirin yani bu, hiç işçilere fayda sağlamıyorsa, çalışanlara fayda sağlamıyorsa bu vergilerimiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Böyle bir şey olabilir mi? Asgari ücrete kadar ücretleri vergi dışı tutmamız işçilere, çalışanlara muazzam bir destektir, çalışan başına 35 bin lira civarında bir katkıya karşılık gelmektedir. Gelecek yıl sırf bunun için 850 milyar lira vergiden vazgeçti Hükümetimiz. Dolayısıyla o "3 trilyon" dediğimiz vergi harcamalarının aşağı yukarı üçte 1'i bundan oluşmaktadır. O harcamaların önemli bir kısmı yine tarımla ilgili harcamalar, AR-GE'ye destek harcamaları, esnafa dönük harcamalar, teşvik politikalarıyla ilgili harcamalardan oluşmaktadır. Dolayısıyla "Asgari ücretliden vergi almamanız çalışanlara hiç katkı sunmadı." demek bence insafila bağdaşır bir fikir değil.

Yine, İsrail'le ticarete ilişkin söylemler oldu. O konuya da geleceğim ama dış politikayla ilgili de -vaktim daraldı- birkaç şey söylemek isterim. Bir taraftan büyümemizi sağlıyoruz, bir taraftan trilyonlarca lira para harcayarak depremin yaralarını sarıyoruz.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - İşiniz ne?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Sadece konut yapmıyoruz. 150 binden fazla konut teslim edildi, yakın zamanda 200 bine çıkacak, toplamda 450 bin civarında hak sahibi var ve her birine de inşallah hak ettikleri konutları, iş yerlerini teslim edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - İçi boş, içi boş.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bunu yapacağız hızlı bir şekilde, şu anda dünyanın en büyük şantiyesi deprem bölgemizdir.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - İçi boş, evlerin içi boş.

RESUL KURT (Adıyaman) - Onu da sen yap, boş boş konuşma, ev dolu.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Binlerce şantiye, 100 binin üzerinde çalışan ve muazzam bir üretim var. Gidip gezerseniz sizler de görürsünüz ama bununla kalmıyoruz, sadece deprem konutu inşa etmekle kalmıyoruz, altyapıyı tamir ediyoruz; yollarından şehir altyapılarına kadar. Diğer yandan, ekonomik ve sosyal hayatı canlandırmaya çalışıyoruz. Organize sanayi bölgeleri yeniden inşa ediyoruz, teşvikler sağlıyoruz, çeşitli vergisel avantajlar sunuyoruz. Oradaki ekonomik, sosyal hayatı canlandırıyoruz. Konut, altyapı, ekonomik, sosyal programlarla, deprem bölgemizi ayağa kaldırıyoruz ama bugün maalesef deprem bölgesiyle ilgili fazla bir şey duymadım, onu da bir yere not etmiş olalım. Keşke daha fazla ilgilenseni, keşke depremde depremi yaşamış insanlarımızla daha fazla dertlenseni. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Söyledik, söyledik; deprem konutlarının yüzde 10'unu bile yapmadığınızı söyledik, onu da mı duymadınız ya! Rakamları çarpıttığınızı söyledik onu da mı duymadınız! 680 binden 450 bine düştüğünüzü söyledik, onu da mı duymadınız! İsmet İnönü kulağı mı var sizde ha?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, deprem bölgesi dışında son olarak -vaktim azaldı- dış politikayla ilgili de birkaç hususa değinerek tamamlayacağım.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Depremzede perişan Sayın Bakan!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Biz bir bütünlük içinde bakıyoruz politikalarımıza. Bir taraftan güçlü ekonomi politikalarımız, diğer taraftan güçlü sosyal politikalarımız, bunları tamamlayan, demokrasinin standartlarını yükselten, adalet ve hukuku güçlendirici politikalar. Adalet Bakanlığımızın da bu yönde yeni çalışmaları var. Önceki dönemlerde çokça yapılanlar oldu, detayına girmeyeceğim ama önümüzdeki dönemde de Meclisimizin gündemine yine demokratik standartlarımızı yükseltici, adaletimizin daha hızlı, daha etkin çalışmasını destekleyici reformları getireceğimize de hiç şüpheniz olmasın. Tabii ki biz bir bütünlük içinde görüyoruz. Ekonomi ile adaletin, hukukun ilişkisini nasıl görmeyiz, böyle bir şey olabilir mi?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sizden evvelkiler ekonomiyi mahvetti, gelin de düzeltin!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Elbette bu ilişkileri görüyoruz ve gördüğümüz içindir ki iktidarlarımızın, hükümetlerimizin başladığı dönemden bugüne hazırladığımız tüm programlarda bu husus temel bir başlık olarak yer almıştır. Vesayetçi bir yapıyı nasıl tasfiye ettik zannediyorsunuz? Adalet sistemindeki bu kadar reformu hangi zihniyetle başardık zannediyorsunuz? Hukukta, demokraside elbette adımlar atmaya devam edeceğiz, bundan da hiç kimsenin şüphesi olmasın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Onun için her sabah, her gece biri tutuklanıyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bunlarla birlikte ekonomi, sosyal refah ve adalet sistemiyle birlikte dış politikayı da çok önemli bir eksen olarak görüyoruz. Dış politika son derece kritik. Türkiye giderek yükselen bir güç, bölgesinde ve küresel düzeyde çok daha etkili bir güç. Bunu da işte az önce bahsettiğimiz reformlarla, gelişmelerle sağlamış durumda, güçlü liderlikle sağlamış durumda ve bugün geldiğimiz noktada

Türkiye her ortamda barışı savunan, barışa katkıda bulunan bir güç. Değerli arkadaşlar, bu çerçevede en öncelikli konularımızdan biri tabii ki Gazze meselesi. Gazze'de Filistinli kardeşlerimizin Batı Şeria'da, tüm Filistin'de yaşadıkları zulümleri yakından bütün dünya görüyor. Türkiye olarak bu konuda hem Gazze'deki saldırıları hem Lübnan'a yapılan saldırıları hem de İsrail'in Golan'daki işgal ettiği alanları genişletici eylemlerini hiçbir şekilde tasvip etmiyoruz. Ateşkesin sağlanması için İsrail'in Gazze'de yaptığı soykırım nedeniyle Netanyahu yönetiminin uluslararası hukuk önünde hesap vermesini, insani yardımların Gazze halkına kesintisiz ulaşmasını, İsrail'e silah ihracatının engellenmesini tüm platformlarda savunuyoruz, bu yönde öncülük yapıyoruz.

MURAT EMİR (Ankara) - Sadece konuştunuz, sadece konuştunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - 7 Ekim 2023 tarihinden bu yana 88 bin ton yardımla Gazze'ye en fazla insani yardım yapan ülke Türkiye olmuştur. Yine, değerli kardeşlerim, burada ticaret konusunda da en öncül adımları atan, diğer ülkelerin atmadığı adımları atan Türkiye olmuştur.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Jet yakıtı, tel örgü...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bize yönelik bu yönde yapılan eleştirilere sadece şunu söyleyeceğim: Lütfen, Filistin Ekonomi Bakanıyla bir konuşun, Filistin'i temsil eden insanlarla bir konuşun, onlar Türkiye'nin politikasından memnun mu, değil mi? (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Onlar Türkiye'nin Filistin'in yanında olduğunu düşünüyorlar mı, düşünmüyorlar mı? Buradan oturup onlar adına, onların şartlarının hiçbir şekilde dikkate alınmadığı bir şekilde değerlendirmeler yapmayı da hiçbir şekilde doğru bulmuyorum.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - İhracatı altı ay sonra yasakladınız, altı ay sonra ve o zaman diliminde de "İhracat yapmıyoruz." diyordunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Filistin halkıyla sonuna kadar beraber olmaya devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Mazlum Filistinliler hedeflerine ulaşmaya kadar Türkiye Cumhuriyeti olarak mazlum Filistin halkının yanındayız, yanında olmaya devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - İhracata devam, yola da devam.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Suriye'de 8 Aralık itibarıyla yeni bir döneme girilmiştir. Suriye bir halk devrimi yapmıştır ve otoriter bir yönetim, bir diktatörlük sona ermiştir.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Dikenli telleri, jet yakıtını kim gönderdi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Şimdi beklentimiz, Suriye'de tüm kesimleri kapsayan, hangi dinden, hangi etnik gruptan, hangi mezhepten olursa olsun herkesi şemsiyesi altında buluşturan bir yapının oluşmasıdır. Biz, Suriye'nin toprak bütünlüğünden, egemenliğinden yanayız ve bunu bozucu eylemlerde bulunan her gücün karşısındayız. Suriye, Suriye halkı bizim kardeşimizdir, kader ortağımızdır, komşumuzdur ve inanıyoruz ki Suriye'nin yeniden imarıyla birlikte, oradaki ortamın, güvenlik ortamının, ekonomik ortamın, kurumsal ortamın gelişmesiyle birlikte uzun süredir ülkemizde bulunan Suriyeli kardeşlerimiz de gönüllü bir şekilde, onurlu bir şekilde, güvenli bir şekilde vatanlarına döneceklerdir ve bu yönde her türlü desteği sağlayacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bunu yaparken DEAŞ'la, IŞİD'le, PKK terör örgütüyle mücadelemizi de kararlı bir şekilde sürdürmeye devam edeceğiz.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) - DEAŞ terör örgütü mü?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - DEAŞ İslam'ı temsil etmediği gibi PKK da Kürtleri temsil etmemektedir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu ayrımı net bir şekilde yapmak durumundayız. Teröre karşı, kim yaparsa yapsın, hangi güzellik kavramları istismar ederse etsin, teröre karşı ilkesel bir duruş sergilememiz lazım ve bütün demokratik oluşumların, partiler başta olmak üzere terörün gölgesine, terörün etkisine karşı çıkmaları lazım. Farklılıklara saygılıyız; farklı fikirlere, farklı görüşlere ama terörün başladığı yerde demokratik siyaset biter. Bu sadece Türkiye'ye özgü değil, tüm demokratik ülkeler için böyledir. Dolayısıyla biz, terörsüz bir Türkiye istiyoruz, Türkiye Yüzyılı'nın huzurun yüzyılı olmasını istiyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bunu da başarıyoruz, başaracağız.

Türkiye, yine, Rusya-Ukrayna savaşında çeşitli girişimlere ara buluculuk yaparak çok önemli katkılar sunmuştur, diplomatik olarak yine bu sorunun çözümü için çaba sarf etmektedir. Ayrıca, son dönemde Etiyopya ile Somali arasında sıcak çatışma oluşturma potansiyeli olan sorunların aşımında Türkiye'nin, bizzat Cumhurbaşkanımızın çok aktif bir ara buluculuğu olmuştur; Türkiye'de diplomatik olarak sorunlarını çözme yönünde bir bildirgeye imza koymuşlardır.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Her ülkenin sorununu çözdünüz, kendi ülkeniz hariç.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Bunun da ben, bölgesel ve küresel barış açısından çok önemli olduğunu, çok değerli olduğunu ifade etmek istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Birtakım emperyalist güçler dünyada savaş istiyor, kan istiyor olabilirler ama biz şuna inanıyoruz: Savaşın kazananı olmaz, adil bir barışın da kaybedeni olmaz; bizim inancımız budur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Türkiye Cumhuriyeti olarak içeride, dışarıda, her yerde huzurun, barışın destekçisi olmayı sürdüreceğiz. Özellikle bu iki ülke arasındaki barışın sağlanmasında gösterdiği liderlik için Cumhurbaşkanımıza şükranlarımızı sunuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bunun diğer liderlere de diğer ülkelere de örnek olmasını temenni ediyoruz.

Ülkemiz diğer yandan ittifaklarını genişletmektedir. Türk Devletleri Teşkilatının güçlenmesi bu anlamda çok önemli bir inisiyatif olmuştur. Yine, NATO'da etkinliğimizi artırma gayreti içindeyiz ve Avrupa Birliği gündemimizi de sürekli sıcak tutuyoruz, pozitif bir gündem yönünde de gayret ediyoruz. Gümrük birliğinin güncellenmesinden vize kolaylaştırılmasına varıncaya kadar birçok konuda Avrupa Birliğiyle de müzakerelerimizi sürdürüyoruz. Bir taraftan ülkemizin içinde huzuru, barışı, refahı artırırken diğer yandan tüm dünyada yine aynı değerlerin temsilciliğine devam ediyoruz. Biz köklü bir medeniyetten geliyoruz. Bizim değerlerimiz, yüzyıllar boyunca birçok farklılığı aynı yerde yaşatmış, birlikte yaşatmış değerler; geleceğe baktığımızda da yine bunu görüyoruz, Türkiye Cumhuriyeti devleti güçlü bir şekilde yoluna devam edecektir. Bölgesinde çok daha güçlü bir aktör, küresel düzeyde de çok daha etkili bir aktör olacağından hiç kimsenin şüphesi olmasın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu yönde de adımlarımızı kararlı bir şekilde devam ettiriyoruz.

Sürem bitti; birçok konu var, farklı vesilelerle o konuları da farklı ortamlarda değerlendiririz diye inanıyorum.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Aa (!) Aa (!) Ya, ne kadar az konuştunuz ya (!)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Hükûmet olarak ülkemizi her alanda ileri taşımaya devam edeceğiz. Ülkemizi, insanımızın hak ettiği standartlara kavuşturmak için gece gündüz planlı, programlı bir şekilde çalışacağız.

Bu duyularla, AK PARTİ'nin 23'üncü, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin 7'nci, Türkiye Yüzyılı'nın 2'nci bütçesinin hayırlı uğurlu, bereketli olmasını diliyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ (Devamla) - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bu tekliflerin hazırlanmasında gösterdiği stratejik vizyon ve güçlü liderlik için Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a en derin şükranlarımı, teşekkürlerimi sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Ayrıca, bütçe görüşmelerine Cumhurbaşkanlığı çatısı altında destek veren milletvekillerine ve özellikle Milliyetçi Hareket Partisinin Sayın Genel Başkanı Devlet Bahçeli'ye teşekkürlerimi sunuyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Harcanılan yoğun mesai ve katkılar için saygıdeğer Meclis Başkanı ve Başkan Vekillerine, tüm milletvekillerine, tüm gruplara, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkan ve üyelerine ve Bakanlarımıza bir kez daha teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı başta olmak üzere bütçe ve kesin hesap kanunu tekliflerinin hazırlanmasında emeği geçen tüm kamu kurum ve kuruluşlarına; görüşmeler boyunca büyük özveriyle çalışan yasama uzmanlarına, stenograflara, idari ve destek hizmetleri personeline, Meclis çalışanlarına ve basın mensuplarına teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Türkiye Büyük Millet Meclisimizin Genel Kurulunu ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi bir kez daha saygıyla sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Evet, buyurun Sayın Erhan Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, hatip konuşmasında 3 bini açık...

BAŞKAN - Yerinizden buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, kürsüden... Sataşma var.

BAŞKAN - Yerinizden buyurun lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) - Kürsüden...

BAŞKAN - İki dakika, yerinizden buyurun.

Buyurun Sayın Erhan Usta.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde yürütme adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim, normalde bunun kürsüden olması lazım çünkü sataşmadan söz istedim ben. Şu; Sayın Cevdet Yılmaz'a ya benim söylediklerimi hakikaten ben anlatamıyorum veya kendisi anlamıyor veya anlamak istemiyor.

(İYİ Parti sıralarından "Ses... Ses... Ses..." sesleri)

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ses yok, ses! Ses... Ses...

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ses yok, ses yok!

(CHP sıralarından "Ses gelmiyor!" sesleri)

ERHAN USTA (Samsun) - Sesi yükseltin!

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Niye kürsüden değil?

ERHAN USTA (Samsun) - Ses yok Sayın Başkan burada, ses yok! Sesi yükseltiyor mu arkadaşlar?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Kürsüden konuşsun Başkanım. Hani kürsüden konuşsun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bilerek mi kısıyorsunuz?

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ses yok, ses!

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bunda bile taraflı davranıyorsunuz.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Devam edin, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Bu ses duyulmuyor ki!

(CHP sıralarından "Duymuyoruz!" sesleri)

BAŞKAN - Ya, arkadaşlar...

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, ben 69'a göre söz istiyorum.

BAŞKAN - Ya, arkadaşlar, susarsanız duyulur.

Buyurun, daha evvel de...

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, ben anlamıyorum ki niye İç Tüzük'ü uygulamıyorsunuz? Ben 69'a göre söz istiyorum, ismini vererek bizzat sataşmıştır. Hakaret etti hatta, sataşma filan da değil. Ses çıkmıyor buradan işte.

(İYİ Parti ve CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Ya, bakın, şimdi, değerli arkadaşlar, az evvel de burada yine sataşmadan söz verdik. Bugünün...

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Yanlış, yanlış!

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, bu İç Tüzük böyle uygulanmaz ki!

Kürsüden sataştı, kürsüden...

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Yanlış oldu, yanlış!

BAŞKAN - Buyurun, devam edin. (İYİ Parti ve CHP sıralarından gürültüler)

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, buradan ses çıkmıyor, problem var seste, o zaman sesi düzeltsinler.

BAŞKAN - Tamam, seste problem olduğu için buyurun kürsüden. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

EJDER AÇIKKAPI (Elazığ) - Size "mesai arkadaşım" dedi, bir şey demedi.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bilimsel bulmadı, ne var bunda alınganlık yapacak?

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Sayın Cevdet Yılmaz benim konuşmamı bilimsel bulmadı, evet, bilimsel bulmadı. Şimdi, çok basit; zaten şunu hep yapıyor yani benim söylediğim kelimeleri biraz farklılaştırarak bir şekilde söylüyor ama benim söylediğim şeydu: "Depremden bütçe kâra geçti." dedim, açıklamam bu. Siz farklı bir şey söylediniz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Nasıl oldu?

ERHAN USTA (Devamla) - Şimdi, hatırlayın arkadaşlar, KDV'ler, yüzde 8'lerin bir kısmı 20'ye çıktı, 18'ler 20'ye çıktı, sonra bir de kanun geldi, "Millî Dayanışma Paketi" denildi. (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Bunların tamamına, Sayın Mehmet Şimşek bize "Deprem var, deprem nedeniyle bu vergileri artırıyoruz." dedi. Buna ilişkin yüzlerce beyanat var ortada, yüzlerce beyanat var.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Tutanak burada, tutanak burada.

ERHAN USTA (Devamla) - Şimdi, dolayısıyla bunu alacaksınız.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Konuşman burada.

ERHAN USTA (Devamla) - Bu deprem nedeniyle ilave konulan vergilerin...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Erhan Bey, konuşman burada.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Kaç lira yapıyor, kaç lira yapıyor?

ERHAN USTA (Devamla) - Kardeşim bir konuşma ya! Bir kes ya!

Ne oluyor sana Hasan, ne oluyor sana! (İYİ Parti sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar...

ERHAN USTA (Devamla) - Deprem nedeniyle konulan vergilerin geliri, arkadaşlar, 2025 yılında 1 trilyon 46 milyar lira...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Konuşmanız burada.

ERHAN USTA (Devamla) - ...ama deprem nedeniyle konulan ödenek 584 milyar lira.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Konuşman kayıt altında, kayıt altında.

ERHAN USTA (Devamla) - Eğer bir çıkarma işlemi yapmak o kadar zor değilse, 462 milyar lira net olarak -2025 yılı için söylüyorum bakın- deprem nedeniyle kâra geçti bütçe.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Konuşmanız burada.

ERHAN USTA (Devamla) - Bu kâr gelecek yıllarda da artacak. Geçici olan deprem vergileri için bu ülkede kalıcı vergi konuldu.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bakın, tutanaklarda konuşmanız var burada.

ERHAN USTA (Devamla) - Söylemeye çalıştığımız şey bu, ben bunu Mehmet Şimşek'e anlattım; tablolarını, grafiklerini gösterdim.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Erhan Bey, tutanaklardaki konuşman burada.

ERHAN USTA (Devamla) - Konuyu bildiği için kendisinin bir tane itirazı olmadı, konuyu bilmediği için itiraz ediyor kendisi; birincisi bu.

Gelelim ikincisi... Şimdi, asgari ücretle ilgili söylediğim bir şey şudur: Arkadaşlar, bakın, Türkiye'de asgari ücret neti üzerinden konuşuluyor -lütfen dikkat edin- neti üzerinden müzakere ediliyor; herkes 17 bini konuşuyor; maliyetini kaç kişi biliyor? Bilen yok. Yani şu anda 17 bin liranın maliyetinin ne olduğunu... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Usta, tamamlayın, bir dakika...

ERHAN USTA (Devamla) - Bakın, arkadaşlar, 17 bin lirayı hep net üzerinden konuşuyoruz, bu 17 bin liranın işverene maliyeti, bu asgari ücret yani kadarlık kısım vergi dışı bırakıldığı için 24.500 lira, vergi dışı bırakılmasaydı 26.357 lira olacaktı. Ben 17 bin lirayı biliyorum, işin ilgilendiren kısmı işverene maliyettir. Bakın, konuşmamda şunu da dedim: Yapılan işin yanlış olduğunu, doğru olduğunu tartışmıyorum ama kimse bana "Bu 850 milyar lirayı ben işçiye destek veriyorum." diye buradan söylemesin; bu, işverene destektir. (İYİ Parti sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Depremle ilgili sözlerin...

ERHAN USTA (Devamla) - Kötüdür, doğrudur tartışması yapmıyorum. Şimdi, 3 trilyon liranın içerisinde söyleyebilecek bir tane örnek yok; geliyor, geliyor bunu söylüyor ama bu da işverene destektir.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Depreme gel, depreme! Erhan Bey, depreme gel!

ERHAN USTA (Devamla) - Burada işçiye destek ne kadar söylenebilir? Asgari ücretli açısından hiç söylenemeyebilir ama kamu çalışanları açısından kısmen söyleyebilirsiniz. Ki orada da net ücreti konuşmaya başladık. Dolayısıyla meseleleri doğru anlamak lazım, söylediğimiz meseleyi de doğru kavramak lazım. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Deprem, deprem... Depremle ilgili söylediklerin burada.

BAŞKAN - Mesele anlaşılmıştır.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Eklî Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, şahsı adına ikinci konuşma, aleyhte olmak üzere Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili Ankara Milletvekili Murat Emir'e ait.

Buyurun. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Süreniz on dakika.

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, siyasi partilerin Sayın Genel Başkanları, çok değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanı 7'nci keredir dinliyoruz, asıl söylemesi gereken hiçbir şeyi söylemiyor, sorularımıza cevap vermiyor, âdeta rakamları çarpıtma ustası. (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Veriyor da...

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Büyük bir nezaketsizlik! Büyük bir nezaketsizlikle... Saygısızca dinliyorlar, saygısızca!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Hepsini cevapladı, hepsini cevapladı.

MURAT EMİR (Devamla) - Sayın Bakan alınmasın ama vaktim yettiğince bunları anlatmaya çalışacağım, on dakikada ne kadar olursa.

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Grup Başkan Vekilin saygısızlık...

MURAT EMİR (Devamla) - Değerli arkadaşlar, ben, bu bütçeye, bir tıp doktoru olarak tıbbi bir yaklaşımda bulunmak istiyorum izninizle. Bakın, biz bir hasta geldiği zaman önümüze vital bulgulara bakarız. Ne bunlar? Ateş, nabız, tansiyon; varsa başka bulgular, ilk ona bakarız. Peki, bir bütçeye, bir ekonomiye bakarken ne yapmamız lazım? İlk bakacağımız ne? Faiz, enflasyon, pahalılık, cari açık, ihracat; bunlara bakmamız lazım.

ZAFER SIRAĞAYA (İstanbul) - Düşüyor, düşüyor, daha da düşecek.

MURAT EMİR (Devamla) - Ama bunlar dışında her şeyi anlatıyor Sayın Bakan.

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Onları da anlattı, dinlememişsiniz.

MURAT EMİR (Devamla) - Alınmayın ama maalesef rakamları çarpıttınız. Bakın, hastayı götürdünüz, çocuğunuzu acil servise; yaniyor, ateşler içerisinde. Ateşi var ya çocuğun, ne yapmak lazım? "Ateş niye var?" diye bakmak lazım. Cumhurbaşkanını var ya, diploması olup olmadığı çok belli değil. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Sen kendine bak ya!

MURAT EMİR (Devamla) - O tartışmaya girmeyelim ama doktor olmadığı kesin, doktor olmadığı kesin.

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Kendi eş başkanına bak sen! Sen kendi eş başkanına bak!

MURAT EMİR (Devamla) - Diyor ki: "Ben bu çocuğu tedavi ederim." Nasıl edersin? "Ateşini düşürelim, hallolsun."

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Sen kendi eş başkanının diplomasına bak.

MURAT EMİR (Devamla) - Ya, bu ateş niye var? Bu çocuğun ateşi niye çıkıyor? Çünkü bir enfeksiyon var.

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Sen tıpçı olarak kendi partine bak, kendi partine!

MURAT EMİR (Devamla) - Neresinde bulacaksınız? İdrar yollarında mı, akciğerinde mi, kulağında mı bulacaksınız? "Yok, ateş düşürücü veririm, gönderirim." Ne demek bu? "Faiz sebep, enflasyon sonuç." Düşür faizi, ekonomiyi düzelt. İşte buydu sizin üç yıl önce... Diyorsunuz ya: "22 defa getirdik." Üç yıl önce getirmişti Nebati ve yüzde 19'luk faizi yüzde 9'a indirdiler diye alkışladılar burada, haberiniz var mı? Ve bugün de yüzde 50'yi alkışlıyorsunuz, yüzde 50'yi. (CHP sıralarından alkışlar) Ne yaparlarsa alkışlıyorsunuz, ne yaptığınızın farkında mısınız? Çocuğunuzu götürdünüz, ateşi var; doktor sadece ateş düşürücü yaptı, yolladı. Ne yaparsınız? "Bu nasıl doktor?" demez misiniz arkadaşlar? "Bu nasıl ekonomi yönetimi?" niye demiyorsunuz? (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Bakın, gerçek rakam burada arkadaşlar, gerçek rakam burada, öyle uzun konuşmaya gerek yok. Bakın, önce faize bakın, dünyanın Venezuela'dan sonra en yüksek faiz veren ülkesiyiz; yüzde 50 faiz veriyoruz, yüzde 50. Avrupa'daki en çok faiz veren ülkemiz. Ne demek bu biliyor musunuz? Fakir fukaradan kestiğiniz vergileri para babalarına veriyorsunuz demek, bu kadar basit, hiç öyle ekonomist olmaya gerek yok. (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler) Günde 5,4 milyar lira, bu bütçede 1,950 trilyon lira faize vereceksiniz. Siz faizcisiniz, faizci. (CHP sıralarından alkışlar) O yüzden, bu rakamı konuşmak lazım.

Peki, enflasyon nasıl? Enflasyonu yüzde 19'dan aldınız, dezenflasyonda ya. Ne yapmışsınız? Bakın, dünyada 5 ülke; Arjantin, Suriye, Güney Sudan, Filistin, Zimbabve'den sonra en büyük enflasyon bizde. Bundan utanmak lazım ya! (CHP sıralarından alkışlar) Bunu söyleyemeyince, gel burada saatlerce binlerce rakam anlat; onlara da geleceğiz, onlara da geleceğiz. Avrupa'daki en yüksek enflasyon; işte, bu arkadaşlar, bizim gerçeğimiz bu; sokaklardaki yangın bu, mutfaklardaki yangın bu işte; bunu konuşmak lazım. Bu yüzden sokaklara çıkamıyorsunuz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Sokaktayız biz!

MEHMET DEMİR (Kütahya) - Sen sokaklarda yürüyemiyorsun!

MURAT EMİR (Devamla) - Değerli arkadaşlar, devam edelim. Şimdi, büyüme... Sayın Bakan kalkınmacı ya, kalkınmacı olduğu için büyümeden bahsetti, rakamları yine çarpıttı. Bakın, büyüme öyle bir şeydir ki çok büyüyen bir şey daha zor büyür. O yüzden, Avrupa'yla kıyaslarsanız sanki iyiymişsiniz gibi görünebilir. Ya, bu, şunun gibi, doktor mantığıyla: Bir çocuk çocukken geldi, büyüdü, "Çocuğum büyüdü mü?" diye soruyorsunuz doktora, doktor diyor ki "Maşallah, 30 kilo." inanır mısınız? İnanmazsınız. Niye? Çünkü bakın, doktorlar şunu yapar: Biz persentile bakarız yani onun gibi, o coğrafyadaki aynı cinsiyetteki, aynı yaştaki çocuğun kilosuna ne kadar yaklaşmış diye bakarız; olaya öyle bakacaksınız. Öyle baktığınız zaman, bakın, büyüme... Çin, Etiyopya, Tacikistan, Kamboçya, Özbekistan, Hindistan, Bangladeş, Türkmenistan ve Ermenistan'ın gerisindeyiz, gerisinde! Uyutuyor sizi bu Bakan. Biz buradayız arkadaşlar, büyümemiz burada. (CHP sıralarından alkışlar)

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Yok mu ekonomist aranızda?

ZAFER SIRAĞAYA (İstanbul) - Ekonomiyi doktora bırakırsanız...

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Ekonomiyi doktora bıraktınız, sağlığı kime bıraktınız?

MURAT EMİR (Devamla) - Şimdi, bakın şuraya, bakın, Türkiye'nin büyümesini hesap etti, cumhuriyetin ilk dönemini katmıyor beyefendi. Niye? Çünkü rakamlar yükseliyor. O yüzden, bakın -bürokratlarınız sizi dinliyor, anlıyorlardır ne demek istediğimi- sizin iktidarınızdaki büyüme yüzde 5,4; Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu günden beri büyümesi yüzde 5,3. Öyle "Olağanüstü bir büyüme yaptık." demeniz tam bir palavra; geçin onları! (CHP sıralarından alkışlar) Ha, cumhuriyet dönemi büyümeyi ilk on beş yılı çıkarırsınız, olabilir ama sizin o ilk on beş yılla, var ya, mücadeleniz hiç bitmedi. Mustafa Kemal'i, devrimlerini dışlama gayretiniz hiç bitmedi arkadaşlar; onun gölgesinden dahi korkuyorsunuz! (CHP sıralarından alkışlar)

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Ya, ne alakası var? Tamamen istismar yapıyorsunuz ya!

MURAT EMİR (Devamla) - Devam edelim, şimdi, şu "Ver yetkiyi, gör etkiyi." vardı ya arkadaşlar, 2017; 2017'den sonra büyümemiz yüzde 3, yüzde 3; duyun bunu. Ve eğer şu ekspansiyon, genişleme yani dünyada Covid sonrasında büyük bir para bolluğu olmasaydı Türkiye'nin büyümesi yüzde 2'lerdeydi.

MEHMET DEMİR (Kütahya) - EKG getirmişsin (!)

MURAT EMİR (Devamla) - Evet, bu da EKG gibi.

Sayın Bakan, yüzde 11'i niye çıkarmıyorsunuz, cumhuriyetin ilk dönemini çıkarıyorsunuz da?

YYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Ya, sen kendi partinin EKG'sini çek!

MURAT EMİR (Devamla) - Devam edelim, değerli arkadaşlar, devam edelim.

Şimdi, enflasyonu nasıl düşürüyor? Geçiş dönemine gelmişiz, en kötüsü geride kalmış... "Geçiş dönemi" dediğinizi söyleyeyim; baz etkisini beklediler, baz etkisi çünkü bu.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - CHP'nin röntgenini çek, EKG'sini çek!

MURAT EMİR (Devamla) - Yani TÜİK'le zaten rakamlar makyajlı, baz etkisi gelince de yüzde 80'den yüzde 47'ye düşmüş gibi oluyor; bu kadar basit arkadaşlar. Ben size söyleyeyim, "En kötüsü geride kaldı." yalanına inanmayın, en iyisi geride kaldı, bu milleti maalesef kara kış bekliyor!

ZAFER SIRAĞAYA (İstanbul) - Felaket tellallığından bir vazgeçmediniz ya!

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Umutlu insan görünce rahatsız oluyorsunuz.

MURAT EMİR (Devamla) - Peki, nedir dezenflasyon? Türkiye'deki enflasyon talep kaynaklı değil; o yüzden, emeklinin, asgari ücretlinin cebindeki gibi, onun boğazını sıkarak, onu markete, çarşıya pazara gidemez yaparak bu enflasyonu düşüremediniz, düşüremeyeceksiniz; bunu siz de biliyorsunuz.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Gör bakalım nasıl düşüyormuş!

MURAT EMİR (Devamla) - Ama zengin ettiklerinizin, ama peşkeş çektiklerinizin, ama 2 trilyona yakın faiz ödediklerinizin üstüne gidemeyeceğiniz için her defasında yoksulun üstüne gidiyorsunuz; işte, siz busunuz!

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Kendi belediyelerinizdeki müteahhitlere peşkeş çekiyorsunuz.

MURAT EMİR (Devamla) - Büyümeye gelelim. Bakın, gelir dağılımını konuşamadı, ben konuşayım. Sorduk, konuşamaz çünkü gelir dağılımı, işte bu.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Gelemedi.

MURAT EMİR (Devamla) - Gelir dağılımı ne? Şudur arkadaşlar, yine bir hasta üzerinden gidelim: Bütün kan bir organa gidiyor, o organ büyüyor da büyüyor, ben diyeyim parmağı, siz deyin eli, o desin kolu bacağı, bir bacak büyüyor mesela. Kim onlar? Peşkeş çektikleriniz, sizinkiler, yandaşlar, 5'li çeteler; yer altını, yer üstünü verdiğiniz çeteler.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Belediyeleriniz çok iyi bilirler, İzmir'deki belediyelerinizi peşkeş çekme...

MURAT EMİR (Devamla) - Gini katsayısına bakıyorsunuz, dünyadaki gelir dağılımının en bozuk olduğu ülkeyiz; ya, bundan utanmaz mı insan, bundan utanmaz mı! Yoksulun yoksulluğu bundan arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) Bakın, en zengin yüzde 20 yüzde 6,1'i alıyor, en fakir yüzde 20 yüzde 48,7'yi alıyor ve en zengin yüzde 1 -onlar kimse siz çok iyi biliyorsunuz- o 3 milyarlık istisnaları direkt boca ettiğiniz insanlar, garantiler verdikleriniz var ya, onlar, yüzde 1 yüzde 40'ı alıyor arkadaşlar ya. Biz o yüzde 40 için bütçe yapıyoruz burada. Bundan utanmayacaksak neden utanacağız! (CHP sıralarından alkışlar)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - CHP Genel Merkezi'nde biliniyor onlar.

MURAT EMİR (Devamla) - Beyefendi konuşuyor, deprem konuşmamışız; siz yokken biz çok konuştuk depremi. Sizin ev artı iş yeri, verdiğiniz ortalamanız yüzde 18, sizin rakamınız yüzde 18. İlk bir yılda herkesi evine sokacaksınız ya, 2'nci yıl oldu, yüzde 18 verdiniz. Murat Kurum geldi burada, kurum kurum kuruldu ama niye yüzde 18 verdiğiniz hesabını veremedi arkadaşlar.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - CHP'yi tedavi et sen.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - İmamoğlu kaç tane yaptı? İmamoğlu yedi yılda kaç tane yaptı? İmamoğlu'nu söyle.

MURAT EMİR (Devamla) - Bakın, çocuğunuz hâlâ hasta, çocuğunuz hâlâ hasta, yatıyor.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - İzmir'de 1 tane deprem konutu yapmadınız. Yirmi yılda 1 tane yapmadınız. İzmir depreminden sonra 1 tane yapmadınız.

MURAT EMİR (Devamla) - Geldi, acele damar yolu açmak lazım, değil mi? Damar yolu açacaksınız, serumunu takacaksınız, hemen acil ilaç vereceksiniz.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - 100 bin konut yapacaktınız.

MURAT EMİR (Devamla) - Bir doktor veya bir hemşire geldi, 18 kez denedi, damar yoluna giremedi. "Ya, bu nasıl hemşire, bu nasıl doktor?" demez misiniz arkadaşlar?

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - CHP'yi tedavi et sen ya! Kendi hastalıklarınızı, parti hastalıklarınızı tedavi edin.

MURAT EMİR (Devamla) - Ya, burada gram öz eleştiri yapmadınız, gram; bir gram utanmadınız, bir gram önünüze bakmadınız. Aile Bakanı dedi ki: "Ben Selçuk'taki o çadır görünümündeki barakadaki çocukların evine 18 kere gittim, anne vermeyince geri döndüm."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Sizin Belediye Başkanınız Barselona'daydı be! Barselona'dan bağlandı!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Derhâl açsanıza, derhâl açsanıza. Sayın Bakanınki derhâl açılıyor.

MURAT EMİR (Devamla) - Yok ya! Sen onu alacaksın, alacaksın; geleceksin, diyeceksin ki: "Ben neyi eksik yaptım?"

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Sizin Belediye Başkanınız neredeydi? Belediye Başkanınız neredeydi? Barselona'dan bağlandı ya.

MURAT EMİR (Devamla) - Senin almadığın çocukları, yavruları Azrail aldı ya. Biraz utanın bundan, biraz utanın! (CHP sıralarından alkışlar)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Barselona'dan bağlandı. Neredeydi Selçuk Belediye Başkanı? Barselona'da keyif yapıyordu.

MURAT EMİR (Devamla) - Değerli arkadaşlar, bir hastane düşünün, bir hastane düşünün, hastanenin yoğun bakımlarına olağanüstü bebek taşıyor...

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Ya, sen CHP'nin kendi hastalıklarını tedavi ettir.

MURAT EMİR (Devamla) - ...olmayacak tedaviler veriliyor, sağlam çocuklar yatırılıyor, uzun yatırılıyor, ölümler oluyor. Ya, Sağlık Bakanı diyor ki: "Ben 7 defa denetledim, olağandışı denetledim."

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çete lideri hangi partiye üyeydi?

MURAT EMİR (Devamla) - "Gittim, savcılıkla da koordine oldum ama ben ölümleri hiç anlamadım. Bir yıl sonra bana sordu savcılık. Baktım, evet, gerçekten ölümler ile yoğun bakımdaki bu çetenin ilişkisi varmış." diyor ve bu, doktor arkadaşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çete lideri hangi partiye üyeydi, oraya gel.

BAŞKAN - Sayın Emir, son kez bir dakika...

Buyurun, toparlayın.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çete liderini hapisten kim çıkardı, onu söyle?

MURAT EMİR (Devamla) - Ve utanmadan bunu geldi söyledi arkadaşlar. Bakın, bu kadar ciddi.

Şimdi, biz şunu beklerdik arkadaşlar: Biraz öz eleştiri, biraz öz eleştiri.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çete liderine gel.

MURAT EMİR (Devamla) - Yani, eğer bir Sağlık Bakanı, bir il sağlık müdürlüğü denetim yapıp, 7 denetim yapıp, hem de olağanüstü denetim yapıp bir sorun bulamamışsa, ölümleri bulamamışsa o zaman biz bugün yoğun bakımdaki çocuklarımız, yaşlılarımız ölüyorsa nereden bileceğiz ya?

Yani şunu deseniz biz anlayacağız: Aile Bakanı "Arkadaş, bir eksik var, ben bunu bulacağım, gereğini yapacağım. Hiç kimse merak etmesin." dese anlayacağız veya Sağlık Bakanı "Burada bir eksik var arkadaş, bana kadar geliyorsa gelin yargılayın

ama yeter ki bu sorunu çözelim, yeter ki denetimler doğru dürüst yapılsın, gereğini yapalım, yeni doğan bebeklerimize kıyılmasın bu ülkede." dese vallahi kabul edeceğiz ama bu yok. Saatlerdir konuşuyorsunuz, on-on beş gündür çalışıyorsunuz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Toparlayın, lütfen toparlayın.

MURAT EMİR (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Kimseye üç dakika vermedim, ona göre.

Buyurun, üçüncü dakikanız.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Bana vermemiştiniz Sayın Başkan, kartlarımı bitiremedim ya, hatırlatırım. Bir de kadına vermediniz ayrıca.

MURAT EMİR (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bir gram öz eleştiri yapmadınız, yoksulun hâlini bir gram anlamıyorsunuz, empati yapamıyorsunuz, iki yıl bitmişken hâlâ konteynerde kalmanın ne demek olduğunu bilmiyorsunuz, hastane kapılarında beklemenin ne demek olduğunu bilmiyorsunuz, akşama doğru pazardan gidip çürük sebze toplamanın ne olduğunu bilmiyorsunuz; halktan koptunuz, aya sert iniş yapacaksınız, 31 Mart gecesi yere çakılıdınız. (CHP sıralarından alkışlar)

Getirin sandığı, getirin sandığı, "22 defa geldik." demekle olmaz. Getirin sandığı, millet gereğini yapsın, sizi üstünden atsın.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Rüya da görürsün, rüya da!

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Buyurun Abdullah Bey.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Efendim, İç Tüzük gereğince... Değerli hatip bir doktor olarak bir anda bir "diploma" kavramı kullandı, onu bir izah etmek istiyoruz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Neyi? Kendisine sataşılmalı ki Sayın Başkan.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Anlaşılmadı, sataşma yok Sayın Başkan, kavram açıklamak için söz olmaz ki.

BAŞKAN - İki dakika söz veriyorum.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

VI.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in, Ankara Milletvekili Murat Emir'in 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde şahsı adına yaptığı konuşması sırasında AK PARTİ Genel Başkanına sataşması nedeniyle konuşması

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; değerli hatip biraz önce bize sağlıkla ilgili, kendisi tıp doktoru, saygı da duyarız, çok özel bir göz doktoru, Genel Başkanlarının da gözlükten kurtulmasına vesile oldular, biliyoruz. Bunu anlatırken bir anda "seçim" dedi, "diploma" dedi, bir anda "seçim" "diploma" dedi. Allah Allah!

YUNUS EMRE (İstanbul) - Dinlememişsiniz, dinlememişsiniz.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Şimdi, bizde derler ya psikologlar "İnsanlar rutinde konuştuğunda başka bir alana, hiç ilgisiz bir alana geçtiğinde büyük ihtimalle yakın zamanda yaşadığı bir olayın ön beyinde gerçekleşen hususun arka beyinde geçtiği bilinir." (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Acaba sayın hatip, malum, bir eş başkanları var ya, Kıbrıs'ta okuduğu iddia edilen bir yüksek lise mi, üniversite mi, sahte okul mu, ne olduğu belirsiz; 90'lı yıllarda bir okuldaki okuduğu mu, okumadığı mı, kazandığı mı, kazanmadığı mı belli değil ya; kendisi bir balonla -herhâlde, Kıbrıs'ta o zaman balonla uçuş var mıydı bilmiyorum- uçuş yapıp İstanbul Üniversitesi -ki o tarihlerde Türkiye'nin en yüksek puanlarıyla girmiş- Hukuk Fakültesinde okurken bir anda, hemen bizim İngilizce işletme bölümüne geçiş yaptı ya, acaba o diplomayla ilgili bir şey mi var? (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Var, var!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Bir şey var, kesin değerli hatibin hafızasında o diplomayla ilgili bir şey var ki bir anda onu hatırladı.

Değerli arkadaşlar, şu yüksek düzeyli ticaretinizi, yüksek düzeyli ekonomi bilginizi, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin 1 trilyon 100 milyarlık...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - ...Ankara Büyükşehir Belediyesinin 500 milyarlık bütçesinin yönetiminde şu yüksek düzeyli bilginizi bir işletin ya, bir görelim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler) Borçsuz harçsız, yatırımlarla dolu bir belediye bütçesini gelin, bize bir anlatın, bir örnek görelim ya! Daha bugün İstanbul Büyükşehir Belediyesi 3,5 milyarlık borçlanma isteğini, talebini Meclise getiriyor. Ya, şunu bir gösterin, şu yüksek düzeyli bilginizi bir gösterin şu belediyelerde ya! (CHP sıralarından gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Başkanım, tencere dibin kara, seninki benden kara. Yeter ya! Merkezî bütçe faiz, genel bütçe faiz. Bir icraat alalım Sayın Başkan. Tencere dibin kara, seninki benden kara!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Gösterdik, millet de anladı, bir tek sen göremedin Abdullah Güler.

BAŞKAN - Sayın Güler...

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Yüce Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Murat Emir...

Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar... Müsaade eder misiniz. (CHP sıralarından gürültüler)

Arkadaşlar, eğer yüksek sesle bağırarak marifetse en yüksek sesle ben bağırıyorum. Böyle bir şey var mı ya? (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

CAVİT ARI (Antalya) - Bağır!

BAŞKAN - Var mı böyle bir şey? Bu saate kadar medeni şekilde bu görüşmeler geldi.

(CHP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN - Sayın Murat Emir, istirham ediyorum, ilave bir sataşmaya gerekçe olmayacak şekilde sözlerinizi tamamlamanızı istiyorum.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

2.- Ankara Milletvekili Murat Emir, Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine ve şahsına sataşması nedeniyle konuşması

MURAT EMİR (Ankara) - Değerli arkadaşlar, biz kolayca halledeceğimiz sorunları maalesef yeterli cesareti gösteremediğimiz için çok uzatıyoruz. Sayın İmamoğlu'nun diplomasıyla ilgili bir sorun varsa YÖK elinizde, yargı elinizde; bakarsınız, incellersiniz, denetlersiniz, gereğini yaparsınız.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Siz söylediniz, ben ne söyleyeyim size?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - O söylemedi, sen söyledin yahu! Ya, bir de "Sen söyledin." diyor, o senin diplomandan bahsediyor, başkasından değil.

MURAT EMİR (Devamla) - Bakın, hiç bundan bizim korkumuz yok. Hiç öyle travma, ön beyin, arka beyin; onlara senin aklın ermez, oraya girme. (CHP sıralarından alkışlar)

Peki, asıl yara nerede arkadaşlar? Asıl yara nerede? Ya, Sayın Cumhurbaşkanı "Arkadaş, bu benim diplomam, işte bunlar da okul arkadaşlarım, işte bunlar da asker arkadaşlarım." diyemedi. (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Kaç kere ispatladık ya! Kaç kere ispatladık ya!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - 1 tane fotoğrafı yok be!

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Kaç kere ispatladık, tamamen müfterilik yapıyorsun ya!

MURAT EMİR (Devamla) - YSK resen önüne gelen diplomayı araştıramadığı için, böyle bir yetkisi olmadığı için bu konu müphem kaldı. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Kaç kere ispatladık, kaç kere burada...

MURAT EMİR (Devamla) - Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı kadın doğumu biliyor "3 çocuk." diyor, ekonomi biliyor, nüfus planlama biliyor.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Kendi milletvekiline sor bakayım; kendi milletvekiline sor, okul arkadaşındı.

MURAT EMİR (Devamla) - Zaten kendisi iktisadın her şeyini biliyor, her konunun uzmanı, bütün yaşam alanlarımıza müdahale ediyor.

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Doktora yalan söylemek yakışıyor mu ya? "Doktorum." diyorsun, bak, manipüle ediyorsun ya!

MURAT EMİR (Devamla) - Ben de diyorum ki yahu, "İktisatı ben bilmiyorum, iktisat literatürü 'Faiz sebep, enflasyon sonuçtur.' demiyor, hiçbir kitapta yazmıyor. Ben kendim böyle bir uydurma şeyin peşinde koşmayayım, bu millete bu kadar bedel ödetmeyeyim." deyip hiç olmazsa İktisada Giriş kitabının ilk, 1'inci sayfasında yazan ne varsa okusaydı, hiç olmazsa dinleseydi arkadaşlar.

Bakın, yüzde 50 enflasyon... Şimdi, "Kur korumalı mevduat bela." diyor ya, niye oldu biliyor musunuz? Faiz yüzde 9'a geldi, devalüasyon olmasın diye oldu; biliyor, çok iyi biliyor. Bu bedeli biz bu yüzden ödüyoruz, bu saplantı yüzünden ödüyoruz, bunu anlayın diye uğraşıyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Saplantı maalesef sizde.

BAŞKAN - Evet, teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi, her iki kanun teklifinin ayrı ayrı oylamalarını yapacağız.

Teklifler açık oylamaya tabidir.

Açık oylamanın şekli hakkında Genel Kurulun kararını alacağız.

Tekliflerin açık oylamasının elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul edilmiştir...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sayın Başkanım, kabul etmeyenler de lazım yani.

BAŞKAN - Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul etmeyenler de... İttifak olmasın diye Sayın Günaydın kabul etmeyenleri de söylüyor.

Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin açık oylamasını başlatacağız. Oylama için üç dakika süre vereceğim. Bu süre içinde sisteme giremeyen milletvekillerinin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen milletvekillerinin oy pusulalarını oylama için verilen süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum. Bu açıklama diğer açık oylama için de geçerlidir.

Şimdi oylama işlemi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin açık oylama sonuçlarını okuyorum:

"Kullanılan Oy Sayısı	: 567
Kabul :	317
Ret	: 249
Çekimser	: 1 ⁶ 7

⁶ Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

Kâtip Üye
Mustafa Bilici
İzmir

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul"

Böylece, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır; hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Şimdi 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin açık oylamasına başlıyoruz.

Oylama için üç dakika süre veriyorum ve oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin açık oylama sonuçlarını okuyorum:

"Kullanılan oy sayısı : 568

Kabul : 318

Ret : 249

Çekimser : 1⁸ 9

Kâtip Üye
Mustafa Bilici
İzmir

Kâtip Üye
Rümeysa Kadak
İstanbul"

Böylece, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır; hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Gündemimizdeki konular tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince, kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek üzere 24 Aralık 2024 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 01.03

⁷ Bu oylamaya ilişkin düzeltme talepleri 24.12.2024 tarihli 41'inci Birleşim Tutanağının sayfasında "Geçen Tutanak Hakkında Düzeltmeler" bölümünde yer almaktadır.

⁸ Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

⁹ Bu oylamaya ilişkin düzeltme talepleri 24.12.2024 tarihli 41'inci Birleşim Tutanağının sayfasında "Geçen Tutanak Hakkında Düzeltmeler" bölümünde yer almaktadır.